

Lapin maaseudun tulevaisuus vuonna 2030

– Delfoi paneelin tulokset

12/2018

Antti Rajala

Koulutussuunnittelija, Lapin liitto

Tulevaisuus Lapista – ennakointi uudessa maakunnassa hanke

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

LAPIN LIITTO

Sisällys

1. Johdanto	4
1.1. Delfoi prosessi	4
1.2. Raportin sisältö	5
1.3. Huomioitavaa tulosten tulkinnassa	6
2. Ensimmäinen kierros	7
2.1. Analyysi	7
2.1.1. Megatrendit	7
2.1.2. Toimintaympäristöön liittyvät vastaukset	8
2.1.3. Top 3 mahdollisuutta ja Top 3 uhkaa	9
2.1.4. Artikkelitehtävä: Suomen maatalouden viisi trendiä	10
2.2. Ensimmäisen kierroksen graafiset tulokset	11
2.2.1. Megatrendit	12
2.2.2. Maaseudun poliittinen ympäristö – PESTE	21
2.2.3. Maaseudun taloudellinen ympäristö – PESTE	27
2.2.4. Maaseudun sosiaalinen ympäristö – PESTE	34
2.2.5. Maaseudun teknologinen ympäristö – PESTE	42
2.2.6. Maaseudun ekologinen ympäristö – PESTE	49
3. Toinen kierros	58
3.1. Analyysi	58
3.1.1. Asuinmaaseutu	58
3.1.2. Toimialat	60
3.1.3. Ilmastonmuutos	63
3.1.4. Tulevaisuuden toimiala	66
3.1.5. Täydennettävät toimialat	66
3.2. Toisen kierroksen graafiset tulokset	67
3.2.1. Asuinmaaseutu	68
3.2.2. Luonnontuote ja luovat alat vuonna 2030	83
3.2.3. Maatalous ja metsätalous vuonna 2030	91
3.2.4. Matkailuala, SOTE, Greencare vuonna 2030	100
3.2.5. Porotalous ja kalatalous vuonna 2030	108
4. Kolmas kierros	116

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

LAPIN LIITTO

4.1. Analyysi.....	116
4.2. TOP 3 mahdollisuutta ja TOP 3 uhkaa täydennettynä	116
4.3. Oma asuminen Lapin maaseudulla.....	117
4.4. Panelistit täysin samaa mieltä	117

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

LAPIN LIITTO

1. Johdanto

1.1. Delfoi prosessi

Lapin maaseudun tulevaisuus vuonna 2030 –Delfoi paneeli on ollut osa Lapin maaseutuohjelman ennakoitiprossia. Delfoi paneelin tarkoituksena on ollut kartoittaa asiantuntijoiden mielestä tärkeitä ilmiöitä ja trendejä, joita on asetettu muuttujiksi 30.11.2018 järjestettyyn Maaseutuohjelman skenaariopajaan.

Delfoin panelisteiksi on ilmoittautunut **42 panelistia**, jotka edustavat **25 eri organisaatiota**. Asiantuntijoita on tavoiteltu laaja-alaisesti, ja osallistujat on valittu ilmoittautumisjärjestyksessä. **40 henkilöä** on vastannut kokonaan tai osittain ensimmäisen kierroksen kysymyksiin. Viimeisellä kierroksella vastauksen on antanut 25 panelistia.

Kysymystenasettajia ja analysoijia on ollut 6 henkilöä: Tanja Häyrynen ja Johanna Asiala (Maaseutuklusterin viestintä, Lapin liitto), Anne Ristioja (Lapin Ely), Maiju Hyry (Lapin liitto), sekä Hanna-Leena Pesonen ja Antti Rajala (Tulevaisuus Lapista –ennakointi uudessa maakunnassa – hanke, Lapin liitto). Antti Rajala on toiminut Delfoin moderaattorina ja kysymystenasettelun ohjaajana.

Suurin osa asiantuntijuudesta on haluttu pitää panelistien puolella, sillä Delfoi menetelmänä rakentuu panelistien vastausten ympärille.

Prosessina Delfoi on jaettu kolmeen kierrokseen, jotka ovat rakentuneet edellisen kierroksen vastausten perusteella. Jokaisella kierroksella on ollut **2 viikkoa vastausaikaa**, jonka aikana vastaajat ovat voineet palata täydentämään tai muuttamaan vastauksiaan. Pitkä vastausaika on mahdollistanut sen, että raskasta kyselyä ei ole tarvinnut tehdä yhdellä kerralla. Kierrosten jälkeen on ollut **1 viikon kestävät analysointiajat**, jolloin edellisen kierroksen tulokset on analysoitu ja seuraavan kierroksen kysymykset laadittu.

- 1. Kierros 24.9. – 7.10.
- 2. Kierros 15.10. – 28.10.
- 3. Kierros 5.11. – 18.11.

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

LAPIN LIITTO

Maaseutu, sekä alueena että käsitteenä on ollut monipuolinen ja laaja. Tämä on asettanut rajoitteita Delfoi-prosessiin siten, että sitä ei olla voitu kohdistaa johonkin tiettyyn teemaan tai toimialaan. Toisaalta myös varsinainen Delfoi –alusta on rajoittanut kysymysten muotoilua, sillä on se pääpiirteittäin sallinut vain ilmiöiden vertailua.

Lopullisena tarkoituksena on kuitenkin ollut Lapin maaseudun kannalta tärkeiden asioiden ja trendien esiintuonti, siten kun asiantuntijat sen Lapin maaseudulla näkevät. Raportti toimii taustamateriaalina Lapin Maaseutuohjelman laatimisessa.

1. Kierros – Trendien kartoitus

Nostetaan esiin PESTE-analyysin ja megatrendien avulla maaseudun tulevaisuuteen liittyviä trendejä

2. Kierros – Keskustelua herättävät trendit ja toimialat

Kiinnitetään huomiota ristiriitaisiin trendeihin tai muuten kiinnostaviin vastauksiin

Pyritään tasapainoittamaan toimialoja

3. Kierros – Tärkeät trendit ja arvot

Lisätään tarkasteluun ensimmäiseltä kierrokselta nousseet selkeämmät trendit

Kootaan trendejä selkeämmiksi arvokokonaisuuksiksi, joita voidaan hyödyntää skenaarioiden muuttujina

1.2. Raportin sisältö

Tämä Delfoin tulokset kokoava dokumentti on koottu siten, että jokaisen kierroksen tuloksilla on omat pääkappaleensa (kappaleet 2-4). Kappaleiden alussa esitellään kysymyskategorioin jaoteltu analyysiosuus, jossa kerrotaan tuloksiin pääsystä, sekä niiden tulkinnasta. Analyysiosion jälkeen on esitetty alkuperäinen graafinen aineisto, joka tulee suoraan Delfoi –järjestelmästä. Tämän materiaalin perusteella panelisteilla on mahdollisuus vetää myös omat johtopäätöksensä tuloksista.

Kappaleiden lopussa esitetyissä graafisessa aineistossa näkyvät myös Delfoin alkuperäiset kysymykset väittämien osalta.

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

LAPIN LIITTO

1.3. Huomioitavaa tulosten tulkinnassa

Tämä raportti on muotoiltu Maaseutuohjelman Delfoi –prosessia mukaillen, jolloin ensimmäisen kierroksen materiaali on pyrkinyt nostamaan esiin panelistien keskuudessa olevia epäkohtia, mutta myös asiantuntijoiden keskuudessa tärkeimpiä mahdollisuuksia ja uhkia. Toisella kierroksella näitä epäkohtia on täsmennetty, jolloin on voitu kiinnittää enemmän huomiota niihin asioihin, joista huomattava enemmistö on ollut samaa mieltä. Täten kolmas kierros on ollut ensimmäisen ja toisen kierroksen summa, joka on esittänyt keskeisimmät väittämät, joista panelistit ovat voineet olla samaa mieltä.

Jos väittämien osalta 9 panelistia on ollut eri mieltä ja 5 panelistia samaa mieltä väittämän kanssa, on väittämän tulkittu aiheuttavan vastakkainasettelua. Jos taas esimerkiksi 9 vastaajaa on ollut eri mieltä ja 4 vastaajaa samaa mieltä väitteen kanssa, on enemmistön tulkittu olevan väitettä vastaan, jolloin ei olla nähty vakkainasettelua panelistien keskuudessa. Näiden lisäksi esille on nostettu niitä asioita, joita analysoijat ovat pitäneet erikseen tärkeinä tai joiden kysymysasettelua on haluttu tarkentaa.

Ne väitteet, joista panelistit ovat olleet ”täysin samaa mieltä” ovat sellaisia väittämiä, joissa joka ikinen vastaus on ollut joko väitteen puolella tai sitä vastaan. Tässä tarkastelussa ei ole huomioitu sellaisia väitteitä, joissa on ollut hyvin vahvat painotukset johonkin väittämän suuntaan. Esimerkiksi sosiaalisessa PESTE –ympäristössä oleva väittäjä ”Uudet fyysiset ja digitaaliset oppimisympäristöt tuovat mahdollisuuksia osaamisen päivittämiseen” on ollut sellainen, jossa on vain yksi vastakkainen mielipide. Tämän osalta jako on ollut tiukka.

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

LAPIN LIITTO

2. Ensimmäinen kierros

2.1. Analyysi

Delfoin ensimmäisen kierroksen tavoitteena oli laajempi trendien kartoitus. Ensimmäisellä kierroksella aiheiden rajauksessa käytettiin PESTE-analyysiä, joka pyrkii huomioimaan toimintaympäristön poliittiset, taloudelliset, sosiaaliset, teknologiset, sekä ekologiset ulottuvuudet. PESTE-analyysin ympärille oli rakennettu 72 väittämää, jotka kuvasivat Lapin maaseudun tulevaisuutta vuonna 2030 ja vuoden 2030 jälkeen. Lisäksi esitettiin väittämiä erilaisten megatrendien vaikutuksesta Lapin maaseutuun, sekä kartoitettiin eri trendien tärkeyttä.

2.1.1. Megatrendit

Ensimmäisellä kierroksella esiin nostetut megatrendit ovat ilmiöinä yleensä sellaisia, jotka valtavirta ihmisistä hyväksyy. Panelistien vastausten perusteella megatrendit tiedostetaan ja suurinta osaa niistä pidetään merkittävinä. Hajontaa aiheutti kuitenkin niiden vaikuttavuus nykyhetkessä, eli ovatko megatrendit merkittäviä jo nyt.

Megatrendien analyysissä kiinnitettiin huomiota erityisesti kahden trendin tuloksiin, jotka olivat: *Maailmankansalaisuus yleistyy ja Luovuus synnyttää työtä ja hyvinvointia*. Maailmankansalaisuuden yleistymisen osalta vuonna 2030 enemmistö vastaajista (24 vastaajaa) katsoi sen merkittäväksi tulevaisuudessa, mutta myös merkittävä osa (10 vastaajaa) ei katsonut megatrendin olevan merkittävä. Luovuus synnyttää työtä ja hyvinvointia vuonna 2030 enemmistö vastaajista (25 vastaajaa) katsoi sen merkittäviksi, mutta myös huomattava osa (9 vastaajaa) ei pitänyt megatrendiä merkittävänä tulevaisuudessa. Näiden kahden megatrendien vastaukset katsottiin olevan sen verran poikkeavia, että niitä päätettiin täsmentää Delfoin seuraavilla kierroksilla.

Poikkeavien megatrendien lisäksi mielipiteitä jakoi kuusi megatrendiä, jotka olivat: Kokeilukulttuuri voimistuu; Sosiaalisen pääomana korostuminen; Riittävä on tarpeeksi; Terveys ja hyvinvointi korostuvat; Virtuaali- ja lisätty todellisuus yleistyvät; sekä Fiksut tavarat ja palvelut yleistyvät. Näitä megatrendejä haluttiin täsmentää seuraavalla kierroksella.

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

LAPIN LIITTO

2.1.2 Toimintaympäristöön liittyvät vastaukset

Ensimmäisen kierroksen analyysissä kiinnitettiin huomiota niihin väittämiin, joiden osalta vastaajat olivat olleet tasaisesti eri mieltä. Näitä kysymyksiä tarkastelemalla pyrittiin selvittämään, oliko kysymysten muotoilussa vikaa, vai aiheuttiko teema itsessään vastakkainasettelua. Vastakkainasettelua aiheuttavat väittämät vietiin toiselle kierrokselle tarkasteltavaksi.

Suhteessa kysymysten määrään, eniten vastakkainasettelua aiheuttivat ekologista toimintaympäristöä koskevat väittämät, jossa eri mieltä oltiin 10 väittämistä. Suhteellisesti vähiten vastakkainasettelua aiheuttivat väittämät koskien teknologista toimintaympäristöä, jossa 5 väittämän osalta näkyi vastakkainasettelua.

Ympäristö	Ristiriitaiset/Kysymyksiä yhteensä
Poliittinen	5/11
Taloudellinen	6/14
Sosiaalinen	6/15
Teknologinen	5/14
Ekologinen	10/18

Poliittisen ympäristön osalta seuraavien väittämien katsottiin aiheuttavan panelistin keskuudessa vastakkainasettelua: EU lainsäädäntö vaikeuttaa maatalouden toimintaa; Maahanmuuttopolitiikka tuo maaseudulle väestöä; Eriarvoistumisen ja tasa-arvon suhteen on syntynyt ongelmia maaseudulla; Arjen turvaa lisäävät peruspalvelut on turvattu; sekä Lentoliikenteen päästörajoitukset ja haittaverot vaikuttavat merkittävästi lentämisen kustannuksiin.

Taloudellisen ympäristön osalta väittämät: Vertikaalinen viljely on siirtynyt viljelyä kaupunkiympäristöön; Työvoimapula jarruttaa Lapin maaseudun taloudellista kehitystä; Jakamistalouden yleistyminen lisää maaseudun taloudellista hyvinvointia; Matkailupalveluiden laatu kärsii palveluiden tarjoajien moninaistumisen myötä; Ruokamatkailu Lappiin on yleistynyt; sekä Lapissa tuotetaan erikoismaitoja myös pientiloilla.

Sosiaalisen ympäristön osalta väittämät: Pienkustanteinen maaseutu ympäristö houkuttelee lisää asukkaita; Fyysisten SOTE palveluiden saatavuus on kriisissä; Yrittäjyys eläkeiässä lisääntyy

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

LAPIN LIITTO

maaseudulla; Käytöstä pois ostettujen rakennusten uudiskäyttö on lisääntynyt; Eläinten inhimillistämien on korostunut; sekä Vauraat pitkäikäiset eläkeläiset muuttavat maaseudulle.

Teknologisen ympäristön osalta väittämät: 3D-tulostus on yleistynyt; Elintarvikkeiden valmistus laboratorioissa yleistyy; Maaseudulla on laadukas tietoliikenneverkosto; Älytieverkosto ja älykäs logistiikka vahvistavat Lapin maaseutua; sekä Virtuaalitodellisuutta hyödynnetään aktiivisesti matkailussa.

Ja viimeisenä **Ekologisen ympäristön** osalta väittämät: Ekologinen ajattelu on johtanut sähköautoverkostojen standardisointiin; Yksityisautoilun kallistuminen haittaa pitkillä välimatkoilla; Ilmastonmuutos on muuttanut alkutuotantoa merkittävästi; Arktinen talous on mahdollistanut muuttoliikenteen Lappiin huonommilta viljelymailta; Biotuotetehtaat yleistyvät Lapin maaseudulla; Kilpailu luonnonvaroista uhkaa kestävää metsätaloutta; Porotalouselinkeino siirtyy entistä pohjoisemmaksi ilmastonmuutoksen vaikutuksesta; Ilmastopakolaisuus Lappiin lisääntyy; Ilmastonlämpeneminen vaikuttaa Lapin kalatalouselinkeinoa; sekä Ilmastonmuutoksen myötä metsätalous siirtyy Euroopan pohjoisimmille alueille.

Näiden lisäksi vastauksista löytyi jonkin verran sellaisia väittämiä, joista panelistit olivat olleet täysin samaa mieltä. Teknologisen ympäristön osalta panelistit olivat **täysin samaa mieltä** seuraavien väittämien kanssa: Etäteknologia mahdollistaa entisestään paikkakuntariippumattomuutta; Verkkopalvelut ja niiden käytön osaaminen on kasvanut; sekä Digitaalisuus tuo uusia mahdollisuuksia yrittäjyydelle. Ekologisen ympäristön osalta oltiin täysin samaa mieltä yhdestä väittämästä: Puun materiaalikäyttö ja puurakentaminen ovat yleistyneet entisestään.

2.1.3. Top 3 mahdollisuutta ja Top 3 uhkaa

Ensimmäisellä kierroksella kartoitettiin avoimien kysymysten muodossa vastaajien mielestä 3 tärkeintä mahdollisuutta ja 3 tärkeintä uhkaa Lapin maaseudun tulevaisuuden kannalta. **Eniten toistuvat teemat** olivat: **puhdas luonto, digitalisaatio, työvoiman saatavuus, etätyö, infran rappeutuminen, väestörakenne, sekä ilmastonmuutos.**

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

LAPIN LIITTO

Eniten esiin nousseet trendit

Puhdas luonto
 Digitalisaatio
 Työvoiman saatavuus
 Etätyö
 Infran rappeutuminen
 Väestörakenne
 Ilmastomuutos

Ilmastomuutos
 Väestörakenne

Muita esiin nousseita **mahdollisuuksia** olivat: saada lisää asukkaita, pitää kiinni koulutuksesta, biotalous, puurakentaminen, metsätalous, kotimaisen ruuan arvostus, paikallisuuden vahvistuminen, sekä verkkopalvelut kylien palveluiden tukena.

Muita esiin nousseita **uhkia** taas olivat: alueiden välinen epätasa-arvo, poliittinen keskittäminen, elinkeinojen välinen riitely, palvelujen puute, hidas reagointi selkeisiin trendeihin ja tulevaisuuden teknologiseen kehitykseen, uudistushaluttomuus, Saamelaisten aseman heikentyminen, nälänhätä, kestämatön luonnonvarojen käyttö, sekä ilmastopakolaisuus.

Nämä top 3 mahdollisuutta ja top 3 uhkaa toimivat rakennuspalikkoina Delfoin toisen kierroksen kysymysten laatimiselle, yhdessä vastakkainasettelua aiheuttavien kysymysten kanssa.

2.1.4. Artikkelitehtävä: Suomen maatalouden viisi trendiä

Ensimmäisen kierroksen lopussa oli artikkelitehtävä, jonka tarkoituksena oli herätellä panelisteja seuraavaa kierrosta varten. Tehtävä perustui [Yle:n artikkeliin](#), jossa tulevaisuudentutkija Tuomas Kuhmonen kuvasi viiden trendin vaikutusta Suomen maatalouteen. Delfoin panelistit saivat valita yhden näistä viidestä trendistä ja kommentoida sitä Lapin maaseudun näkökulmasta.

Vipuvoimaa
 EU:lta
 2014–2020

Elinkeino-, liikenne- ja
 ympäristökeskus

LAPIN LIITTO

Avoimessa artikkelitehtävässä vastaukset jakautuneet seuraavasti:

1. Biotalous vahvistaa maatalojen perusraaka-ainetuotannon kysyntää
 - 3 vastausta
2. Ilmastonmuutos on Suomen maataloudelle etu
 - 5 vastausta
3. Tilat monialaistuvat, jotta hintakehitys saadaan oikaistua
 - **1 vastaus**
4. Ruokaa tuotetaan omalle kansalle
 - 5 vastausta
5. Maaseudun rakennemuutos tasoittuu
 - **6 vastausta**

2.2. Ensimmäisen kierroksen graafiset tulokset

Seuraavissa ala-otsikoissa on liitettynä Delfoi –alustasta suoraan otetut graafiset materiaalit ensimmäisen tuloksen kysymysten vastauksista.

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

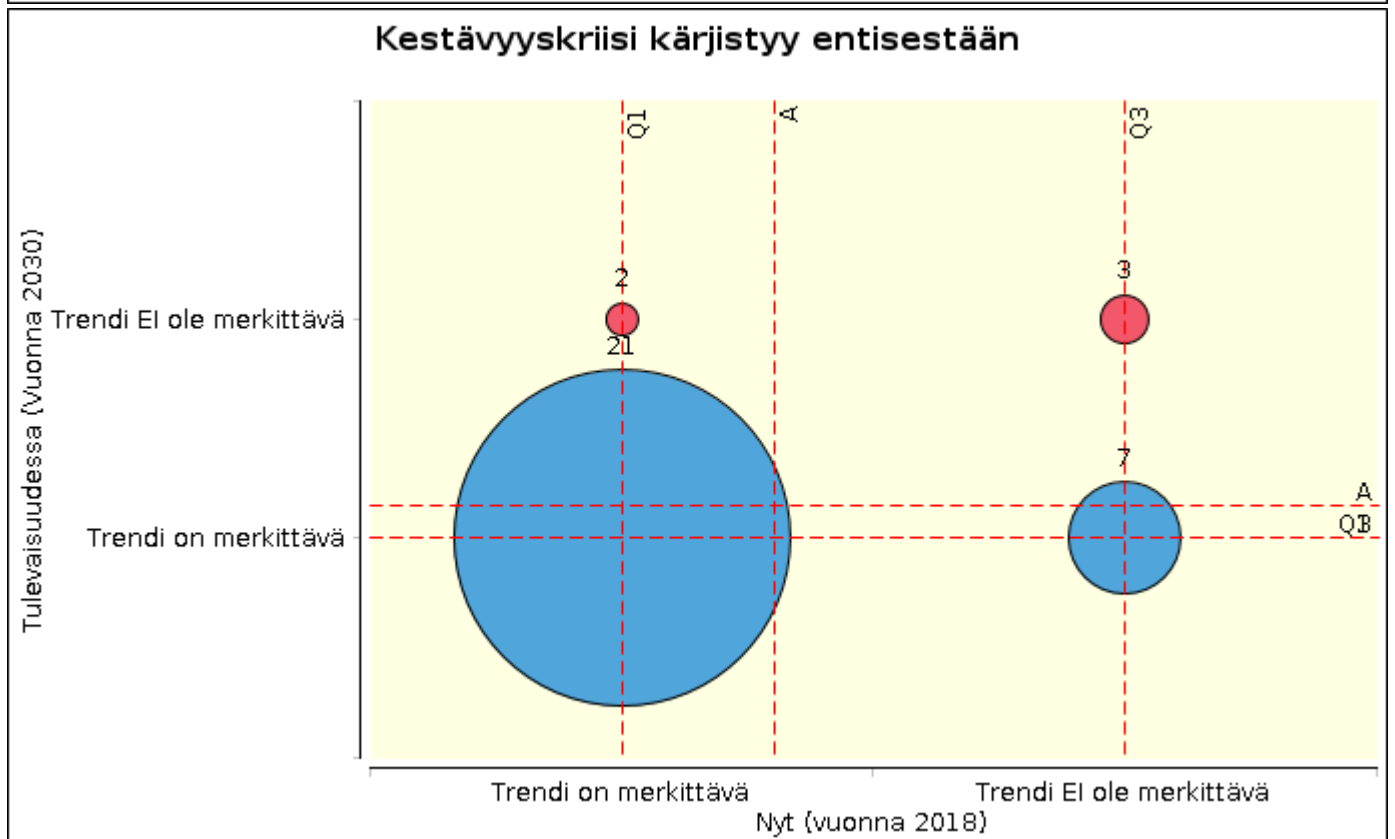
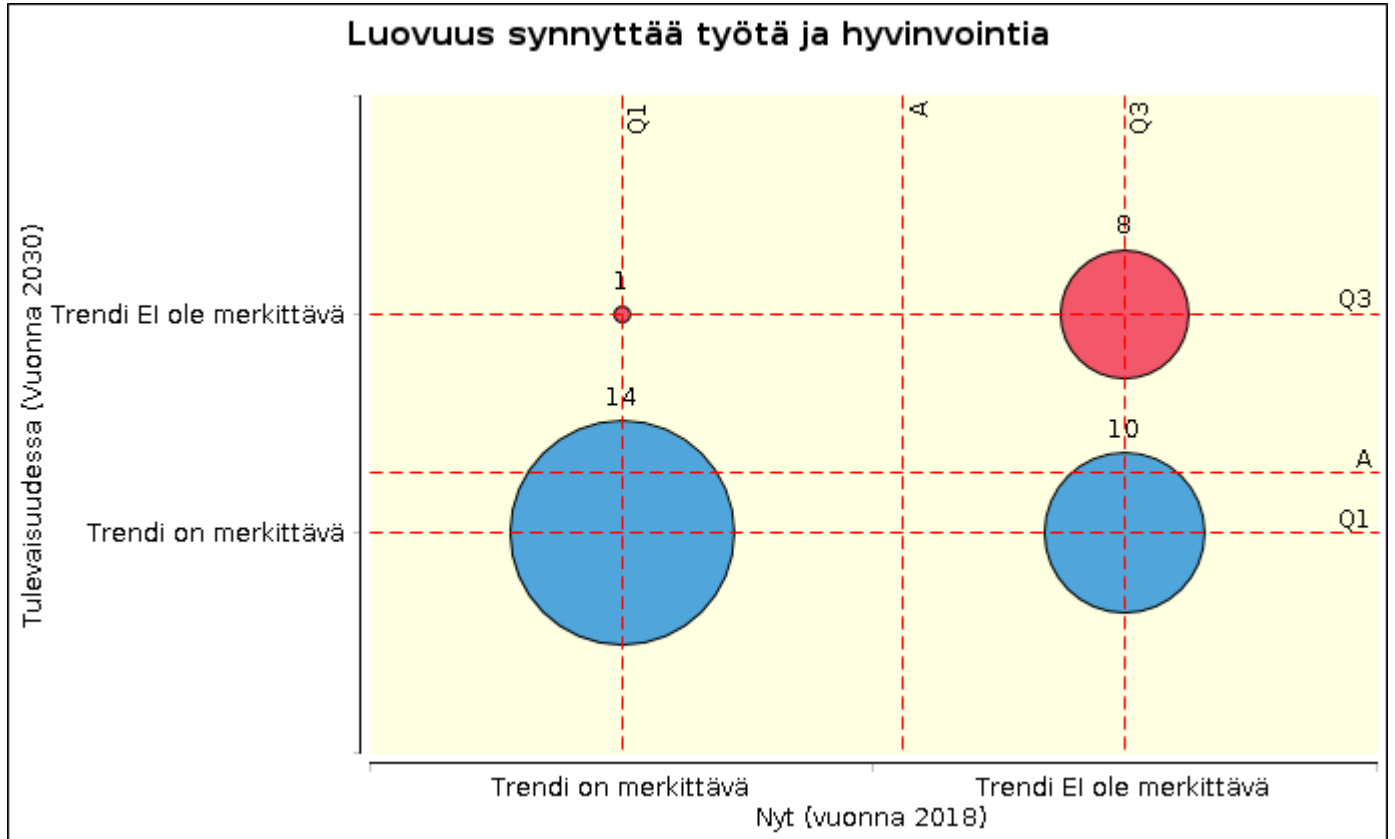

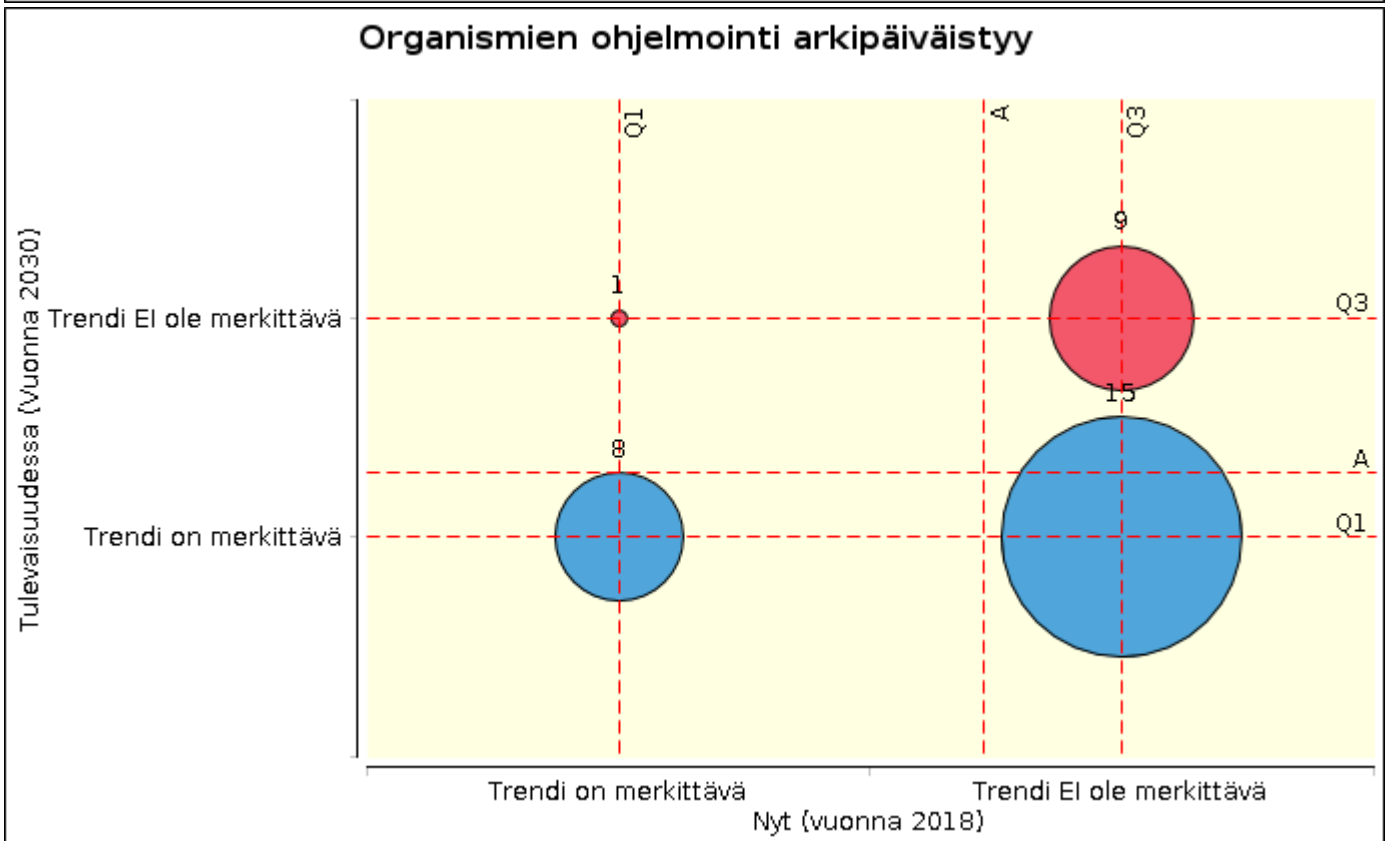
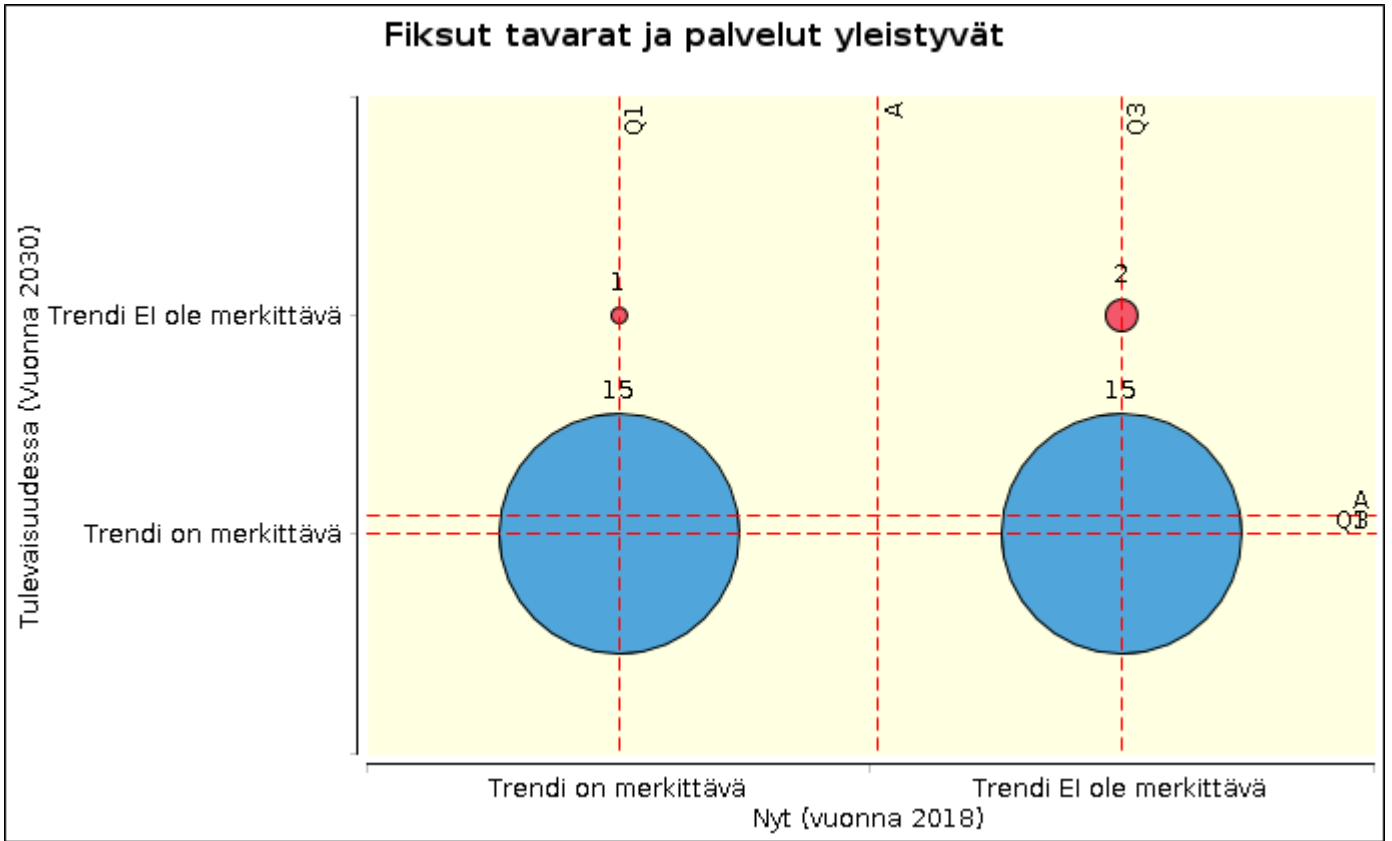
Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

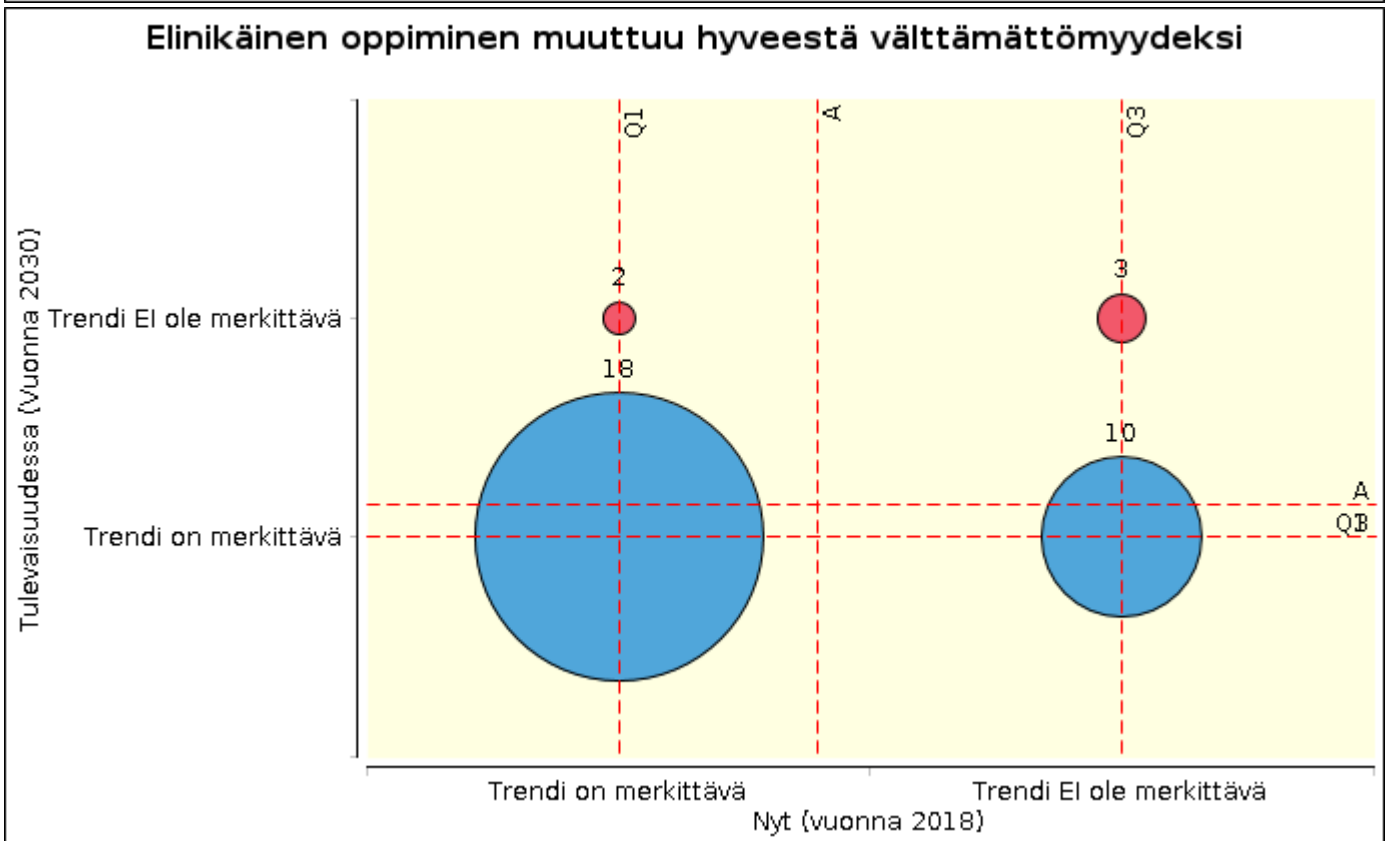
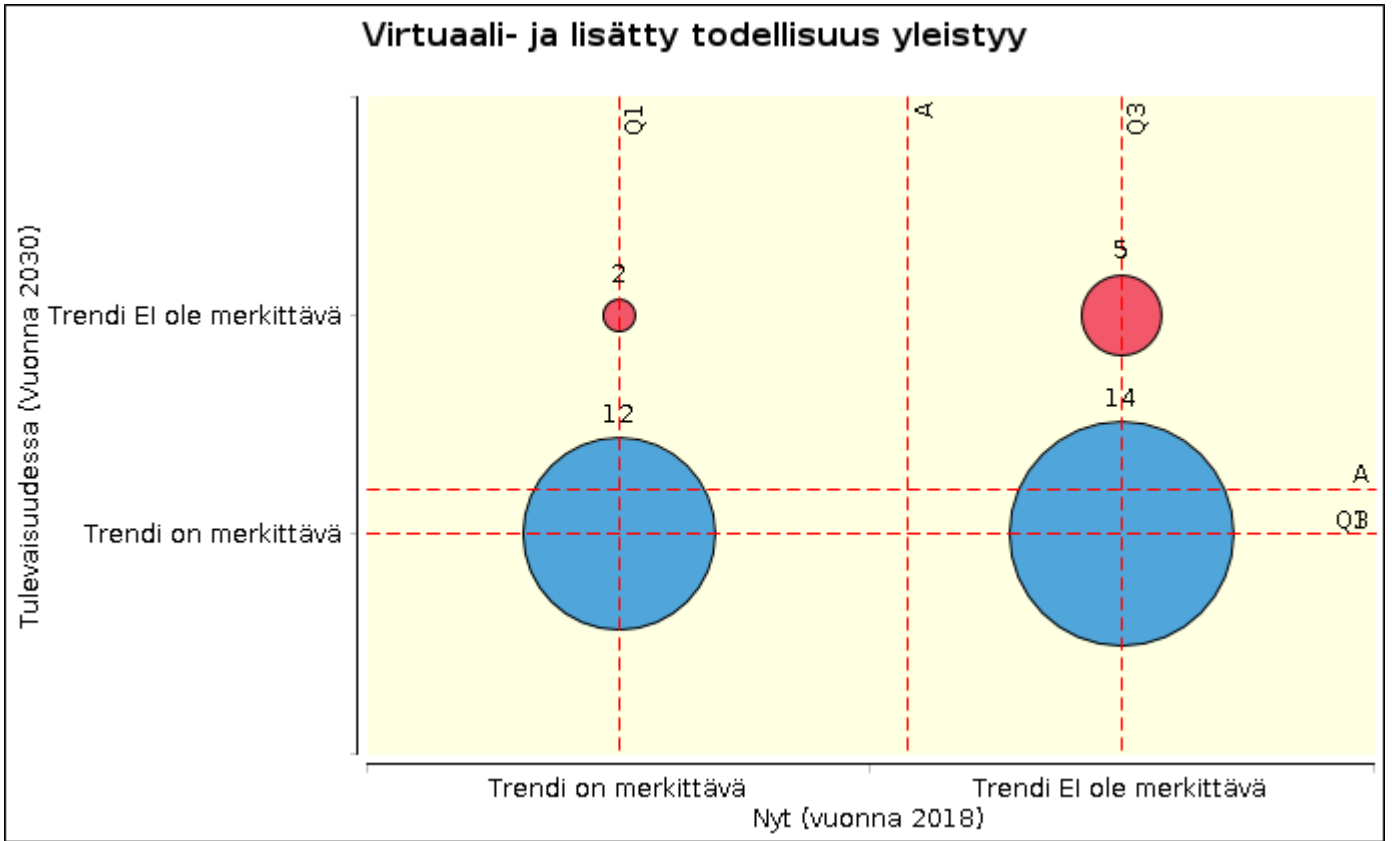

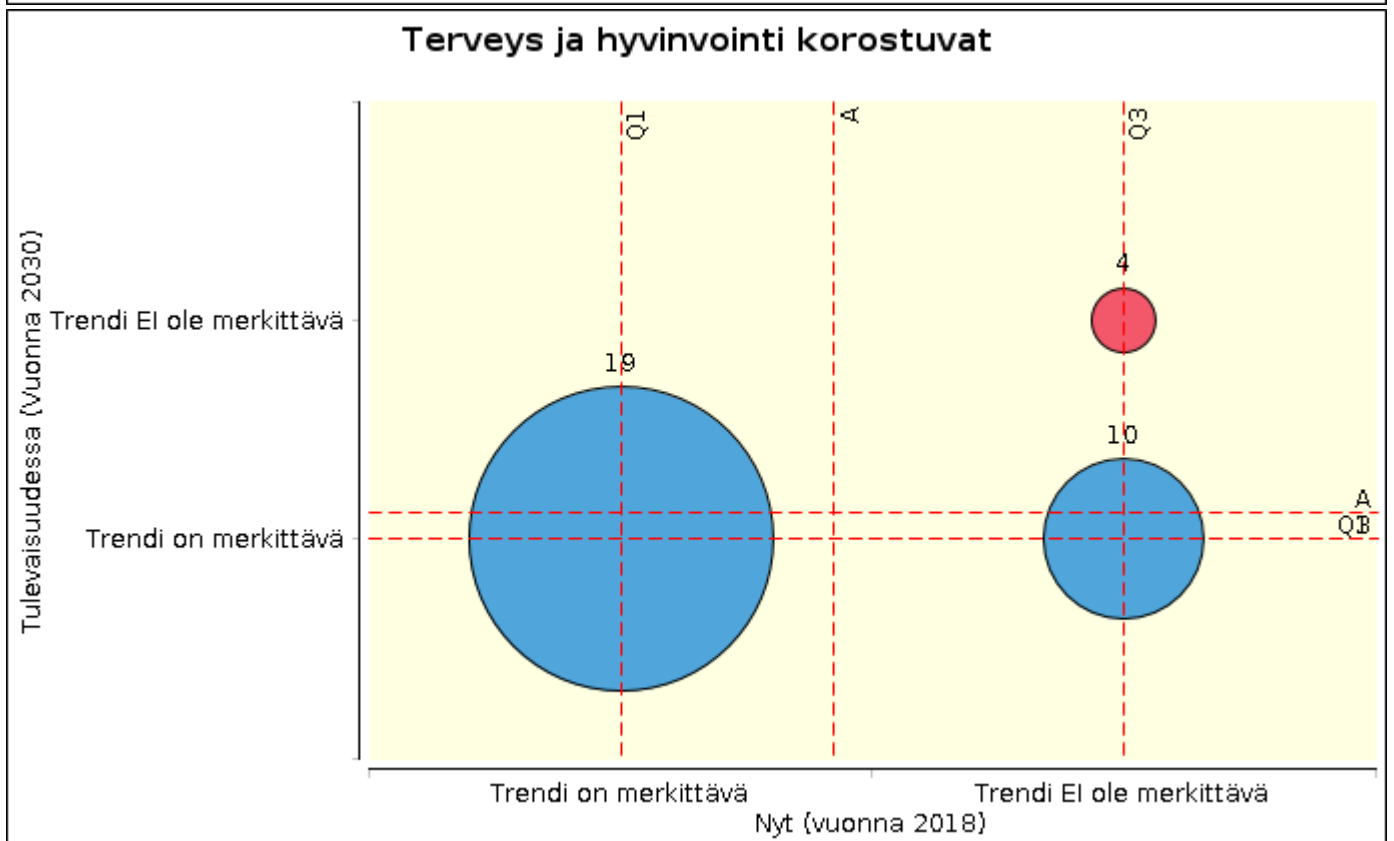
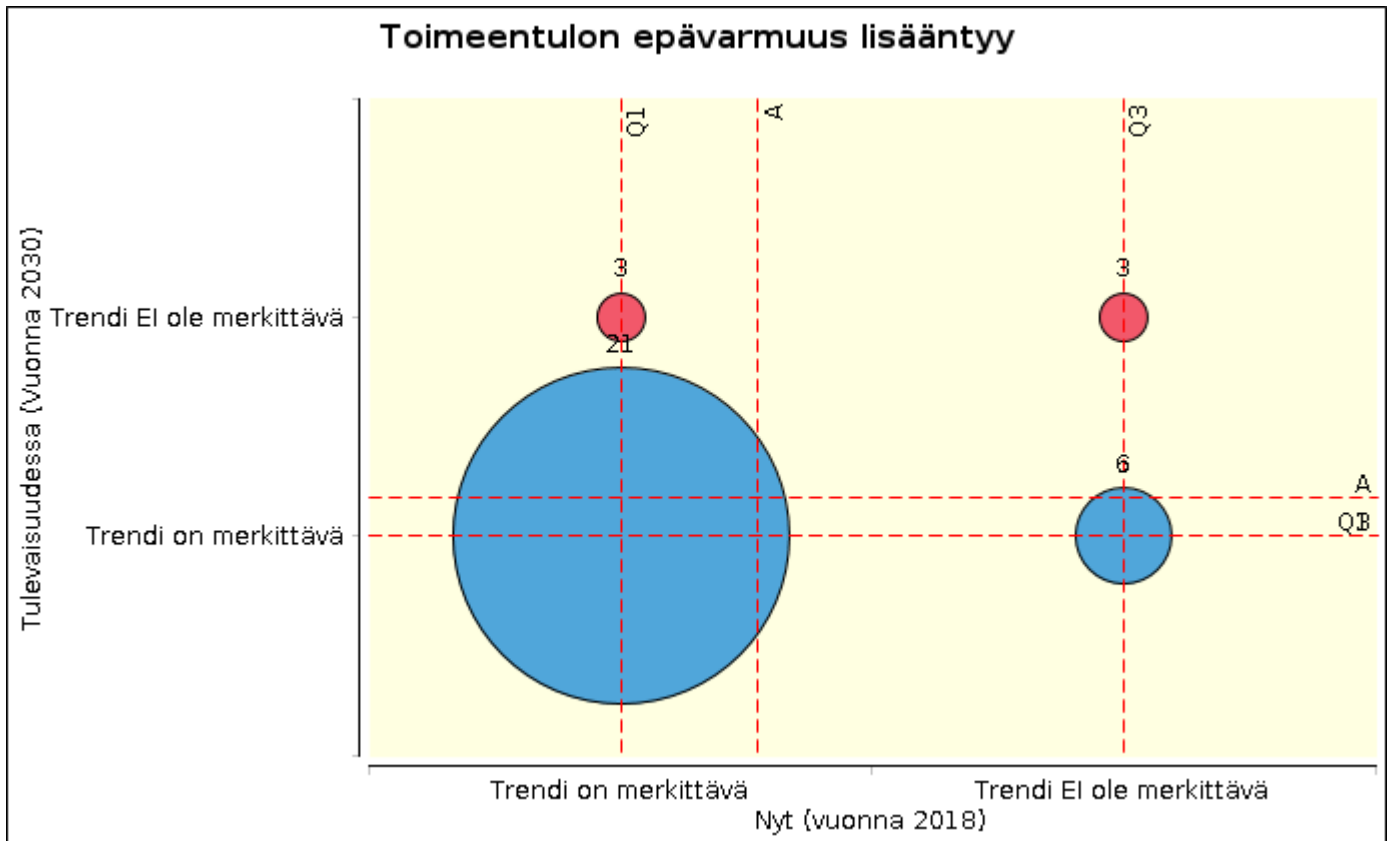
LAPIN LIITTO

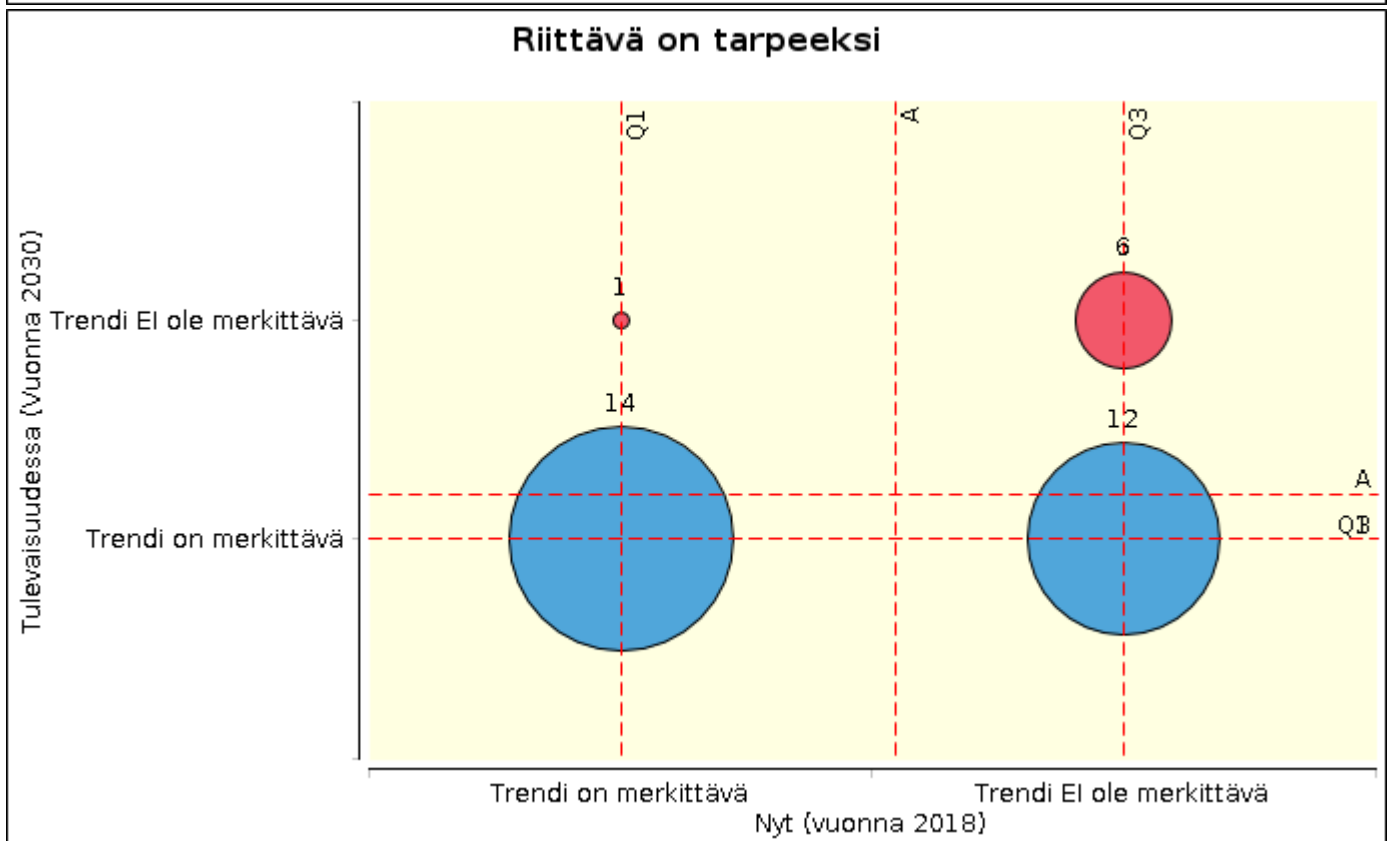
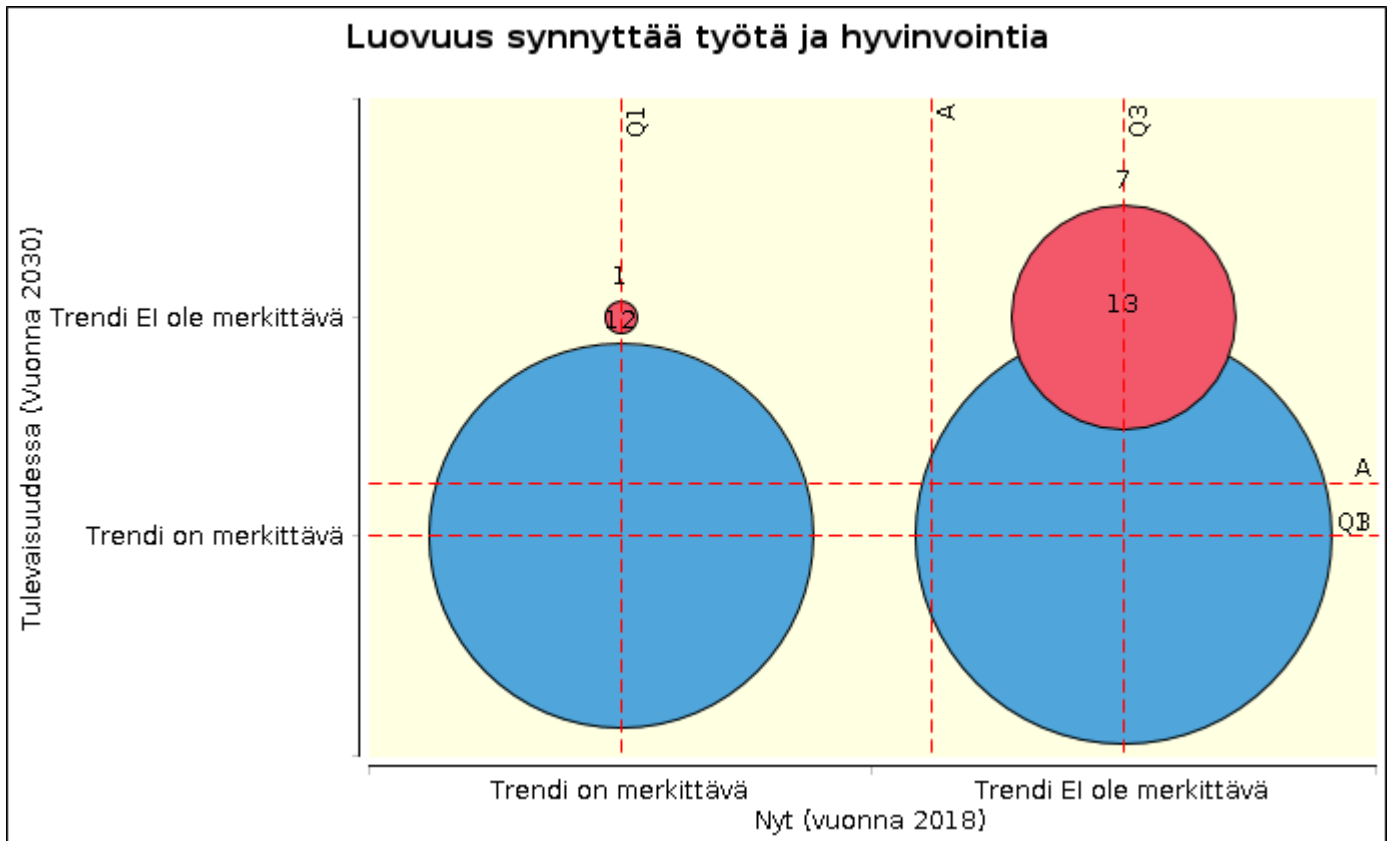
2.2.1. Megatrendit

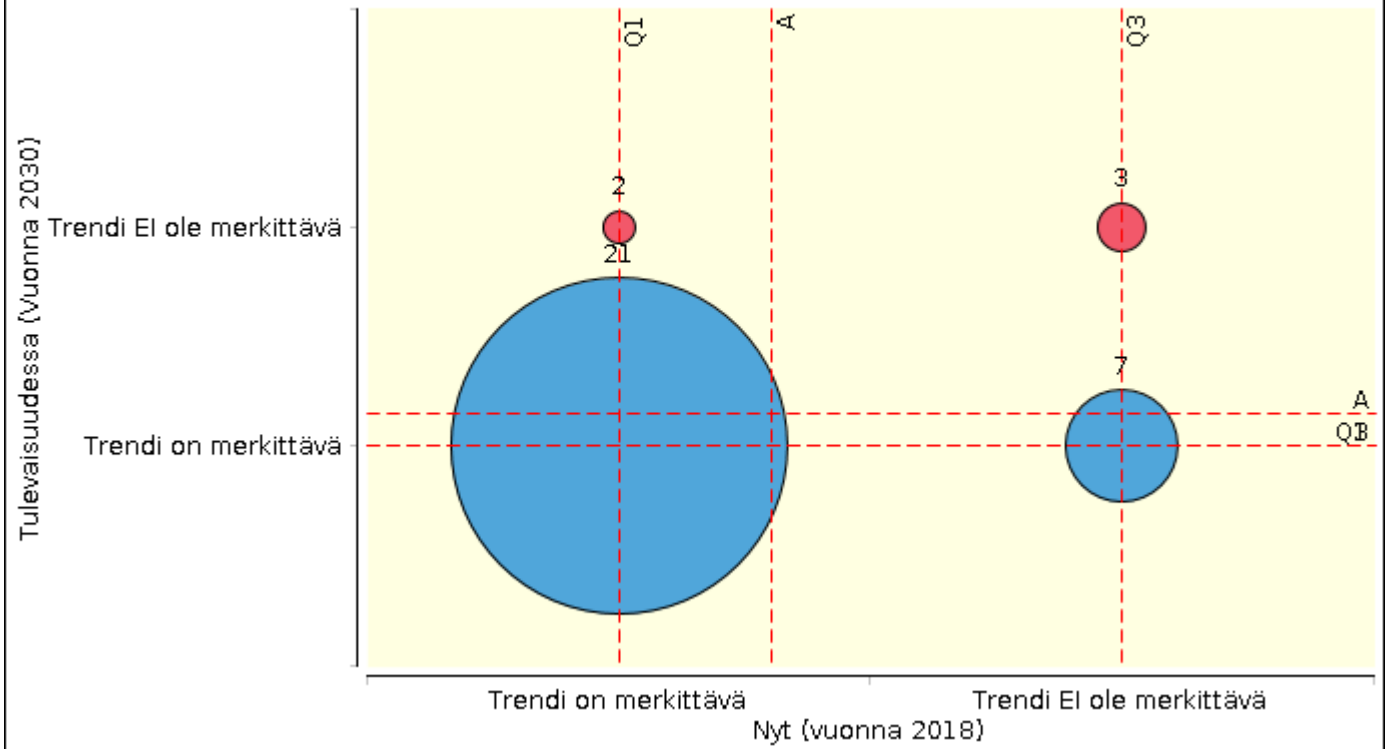

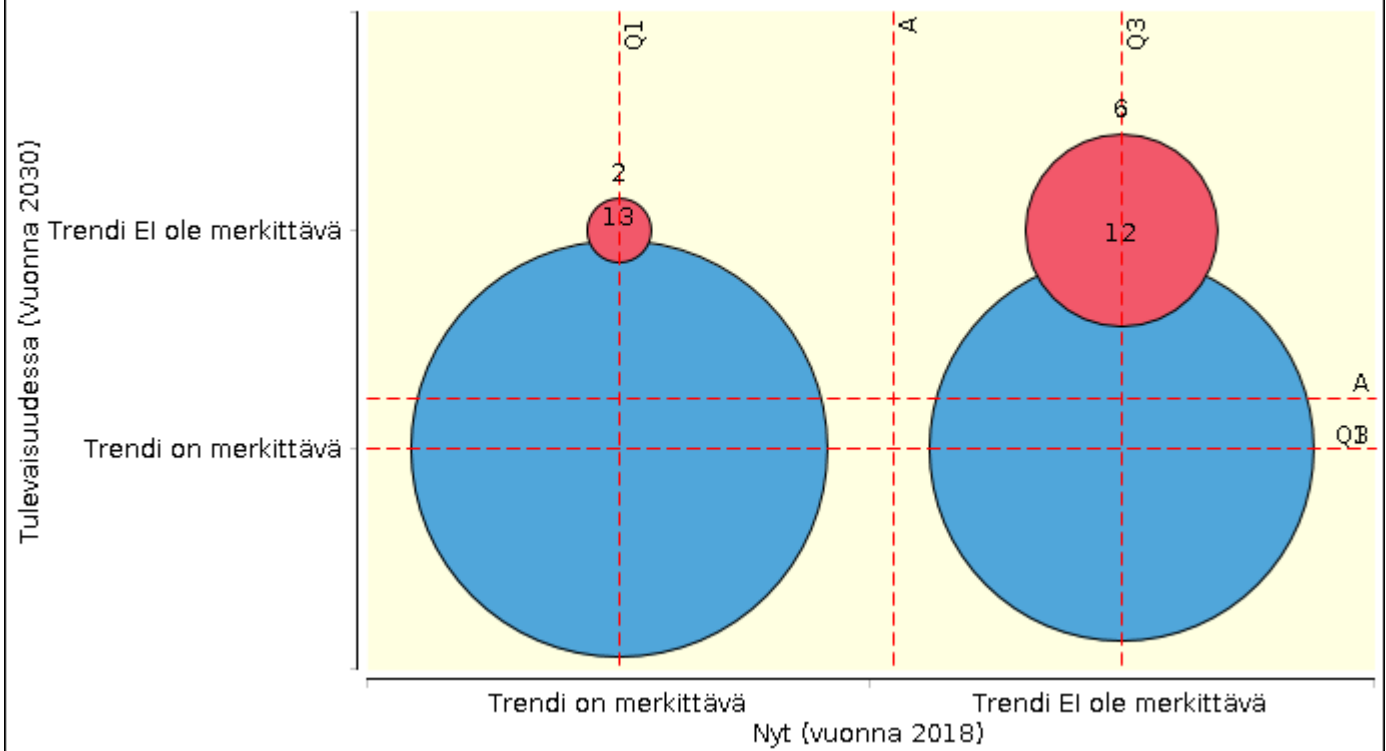

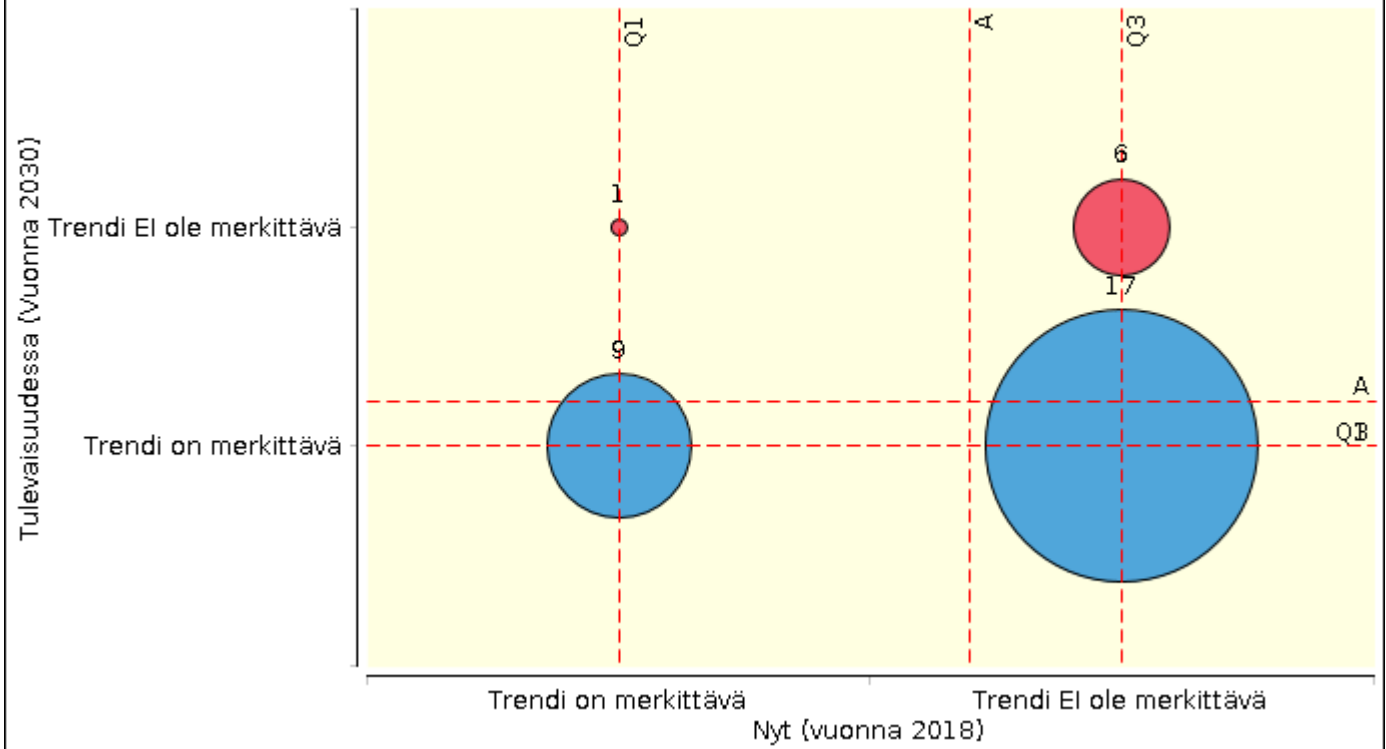
Teknologian ymmärtämisestä tulee kansalaistaito

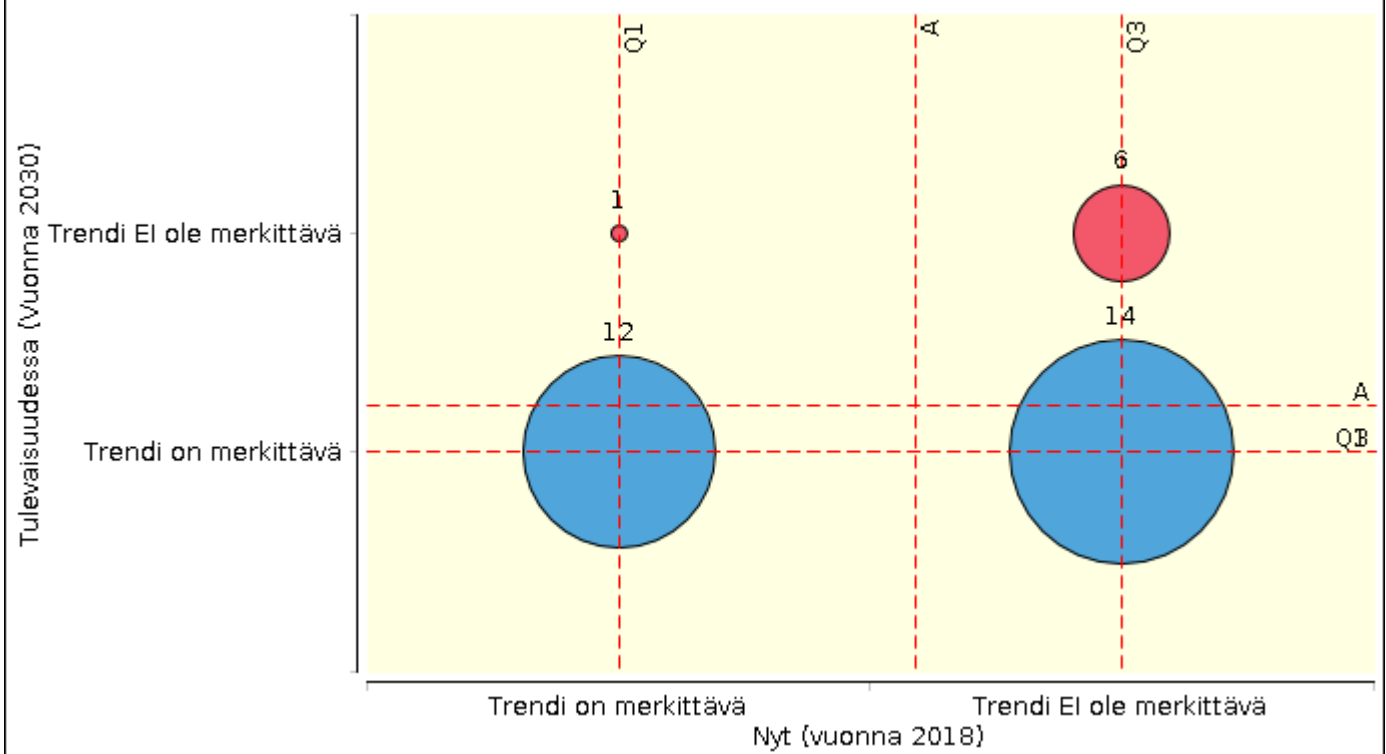
Sosiaalisen pääoman korostuminen

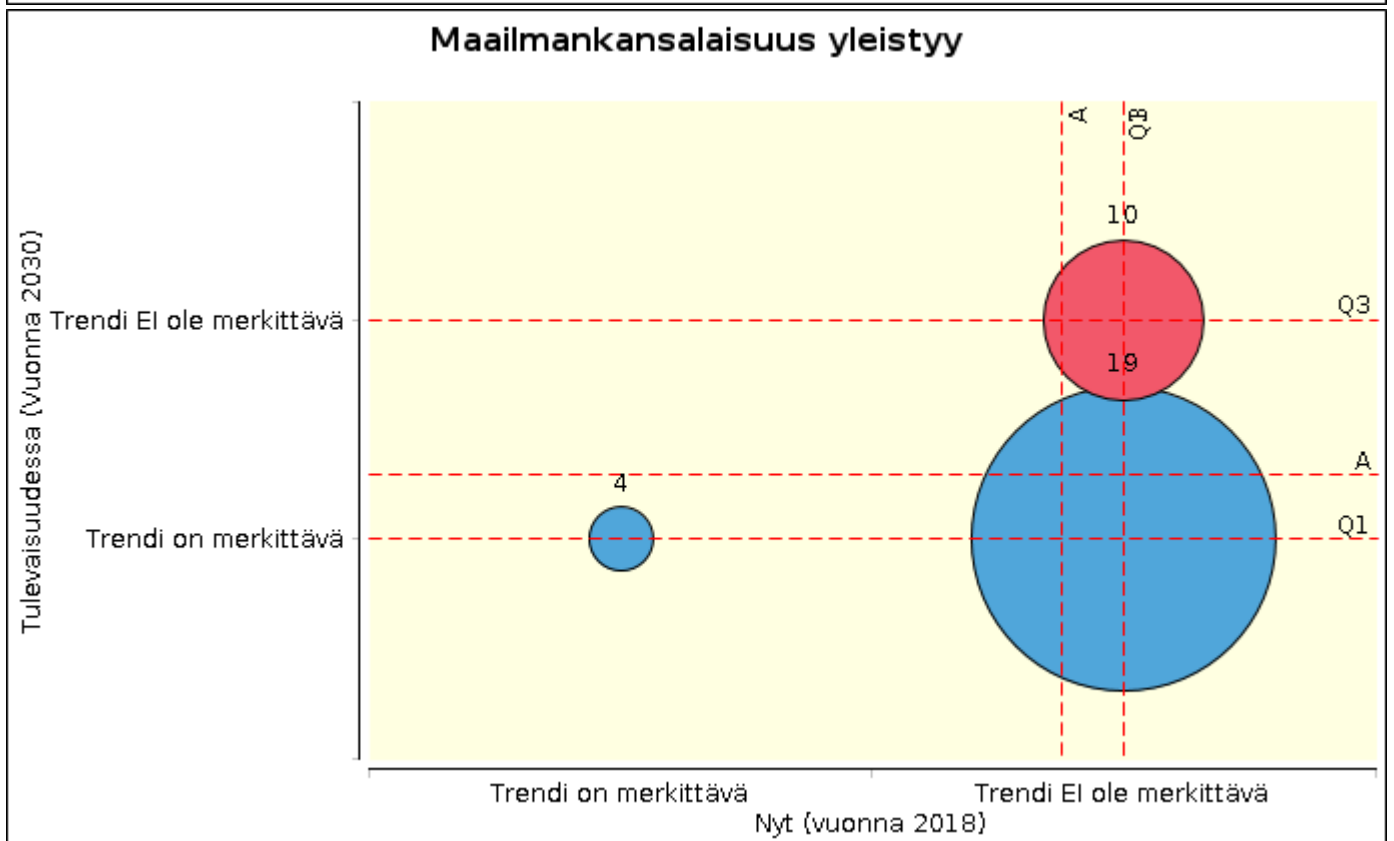
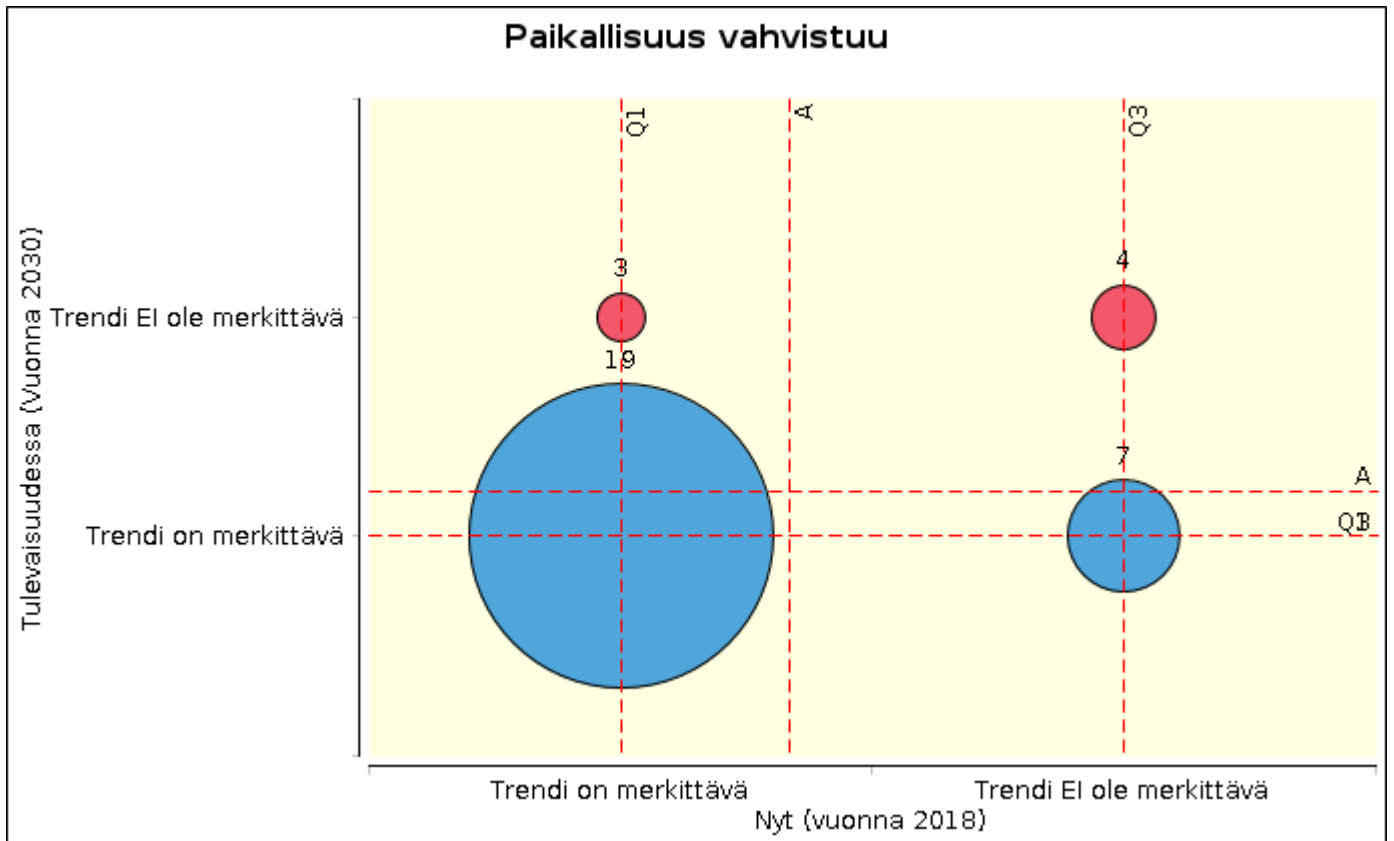

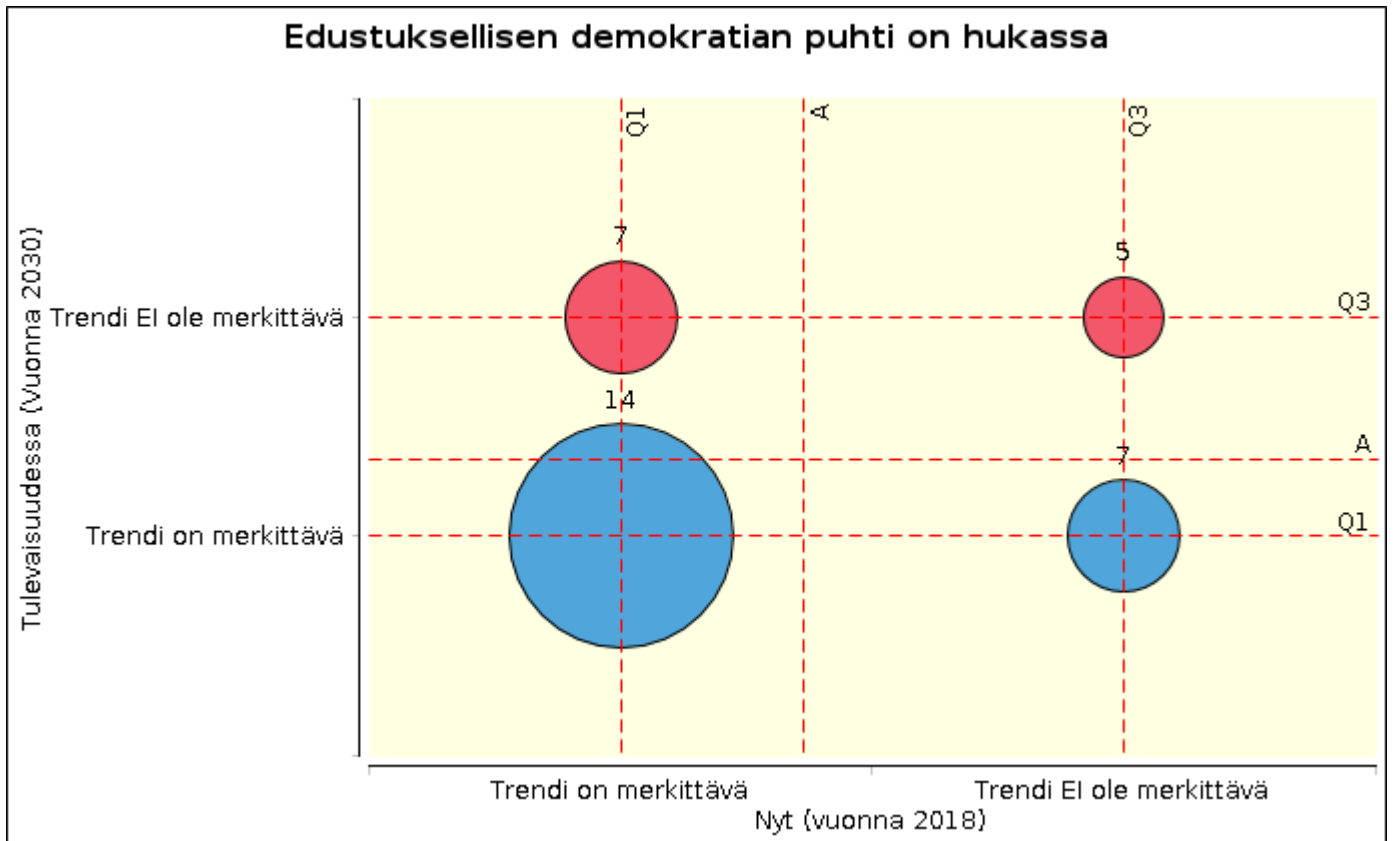
Merkityksellisyys liiketoiminnassa ja johtamisessa korostuu

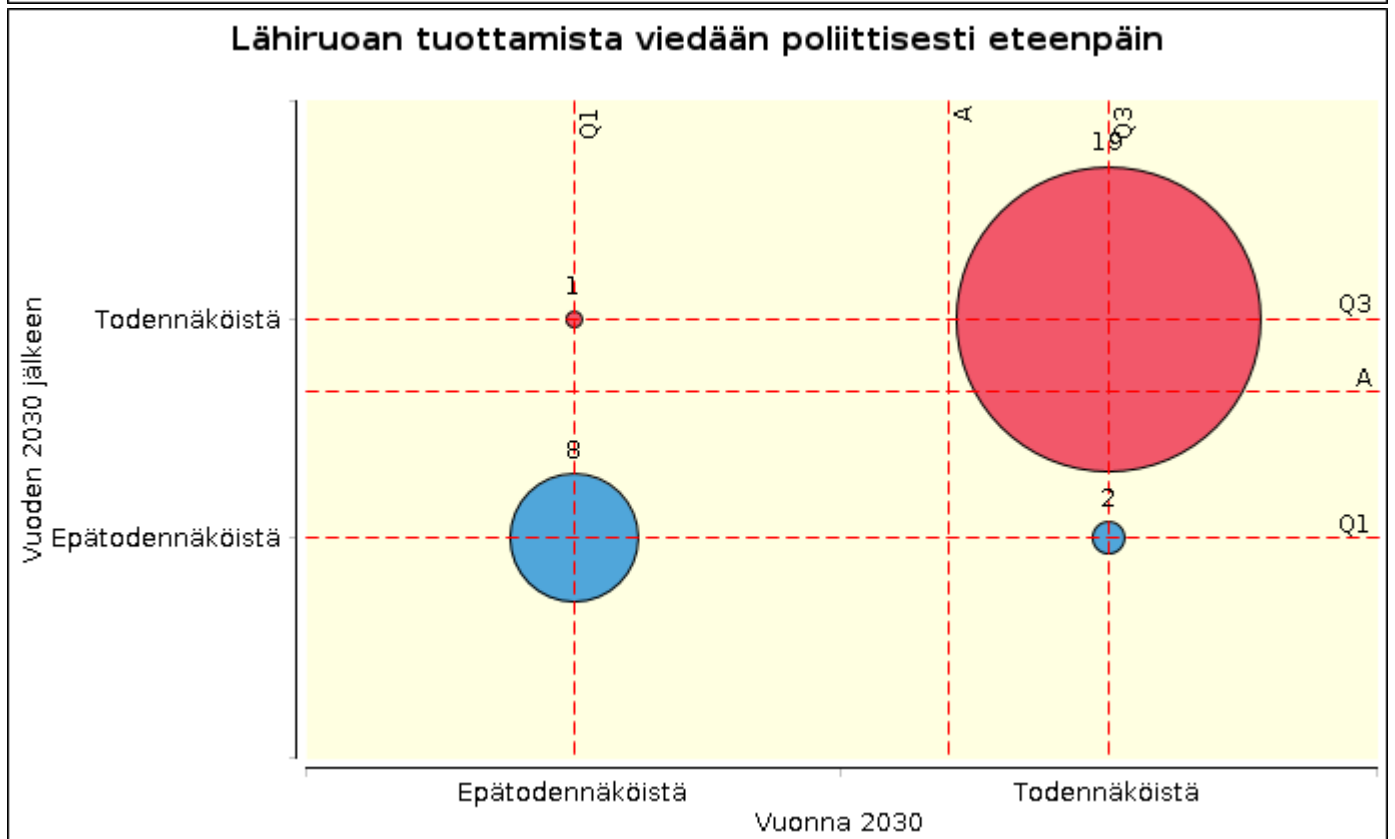
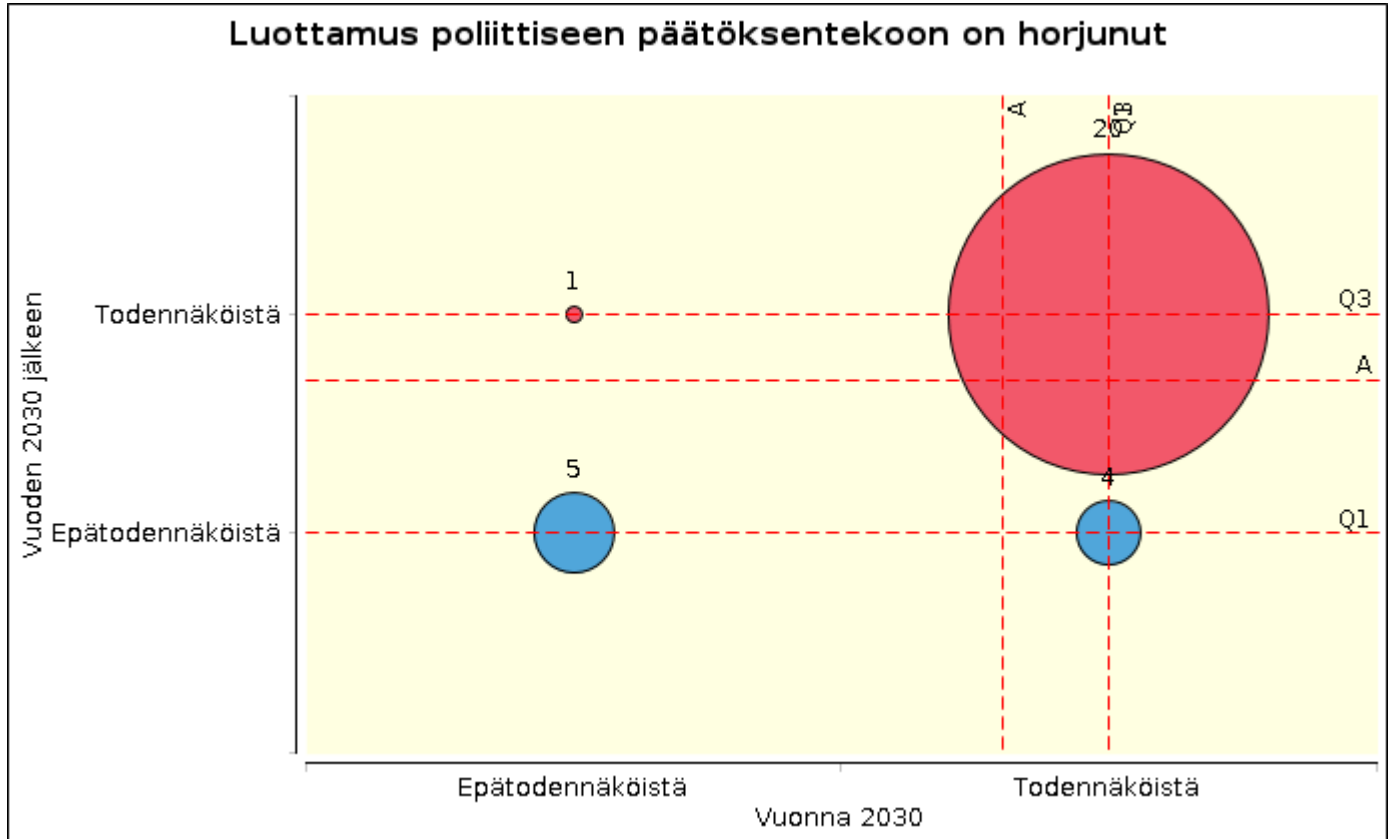
Kokeilukulttuuri voimistuu

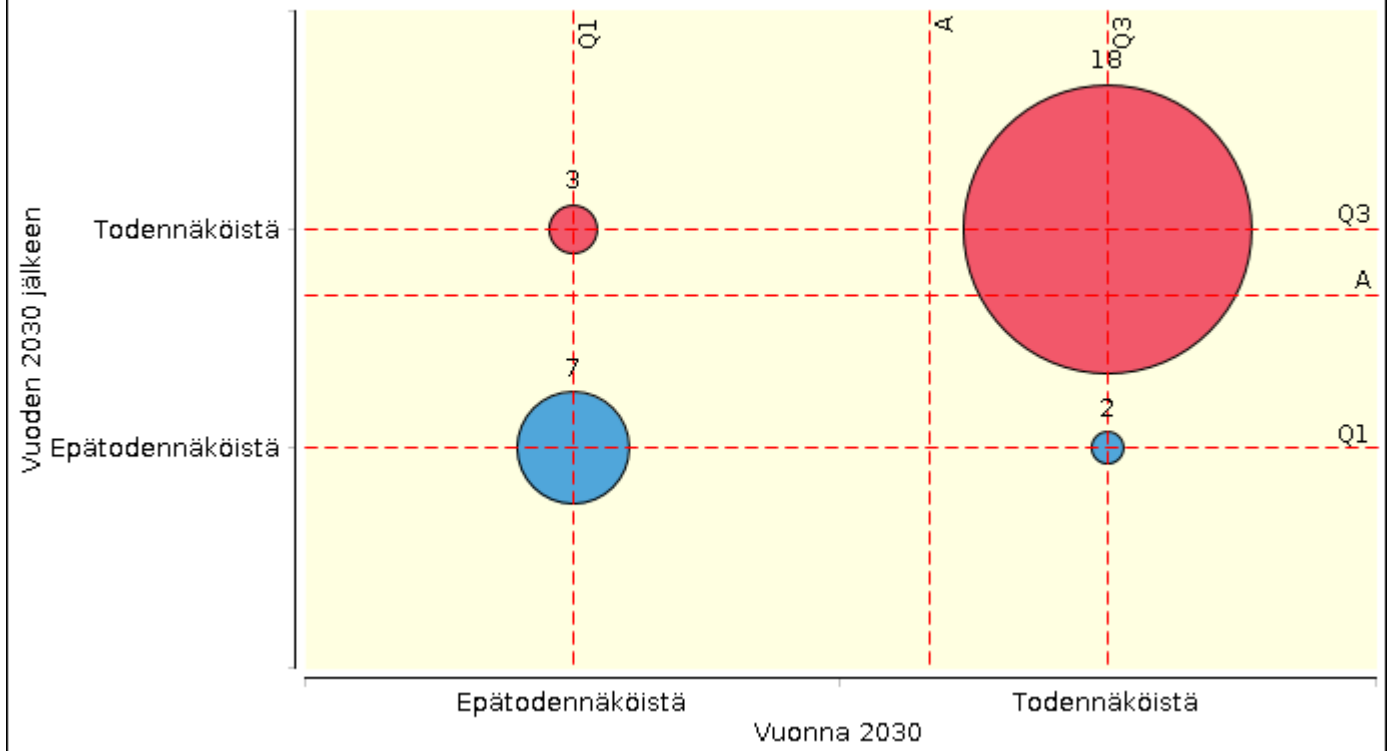

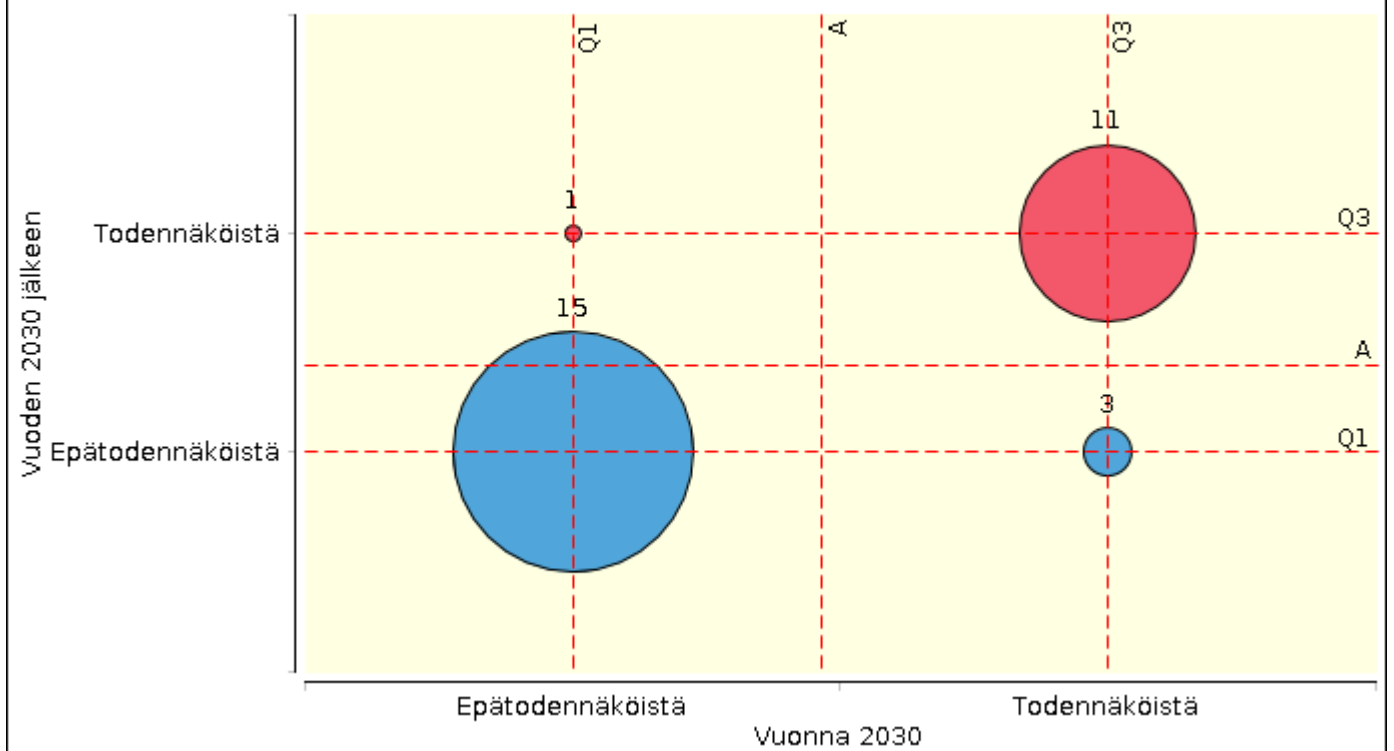
2.2.2. Maaseudun poliittinen ympäristö – PESTE

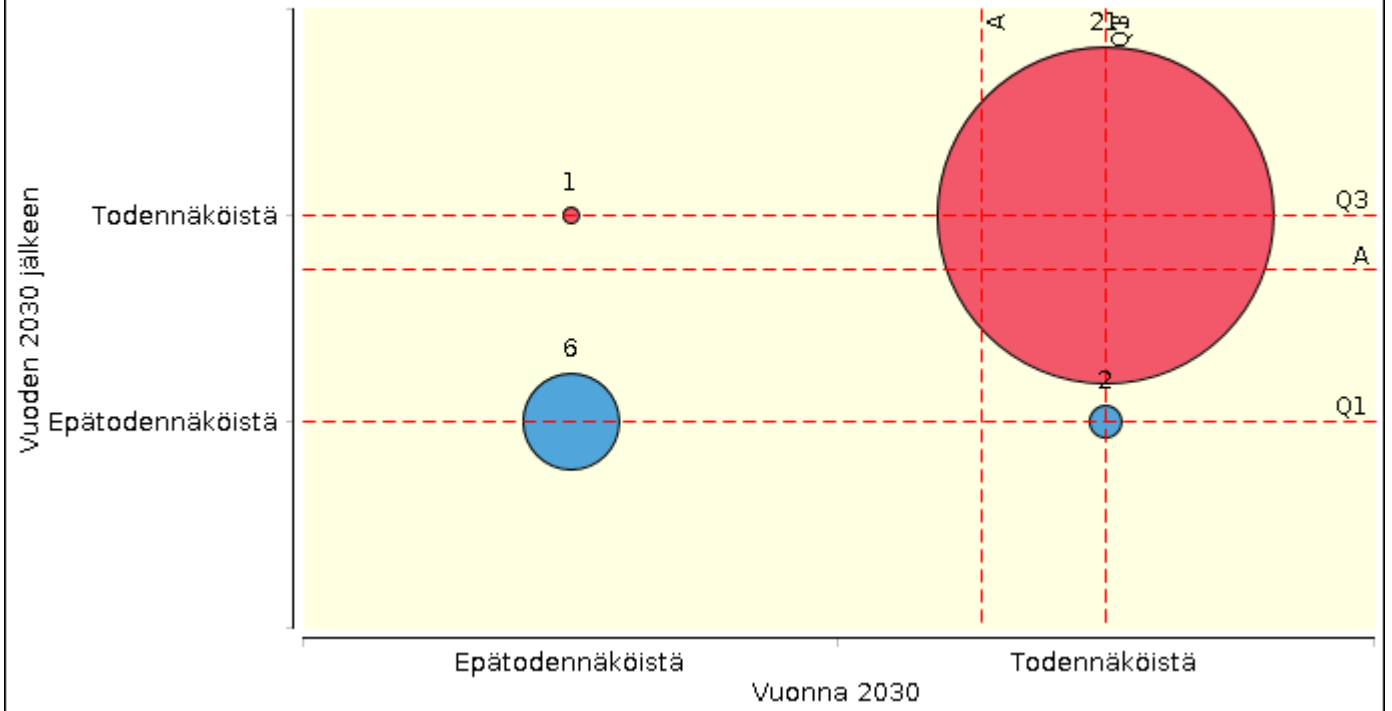
Itä- ja Pohjois-Suomen välinen yhteistyö on lisääntynyt

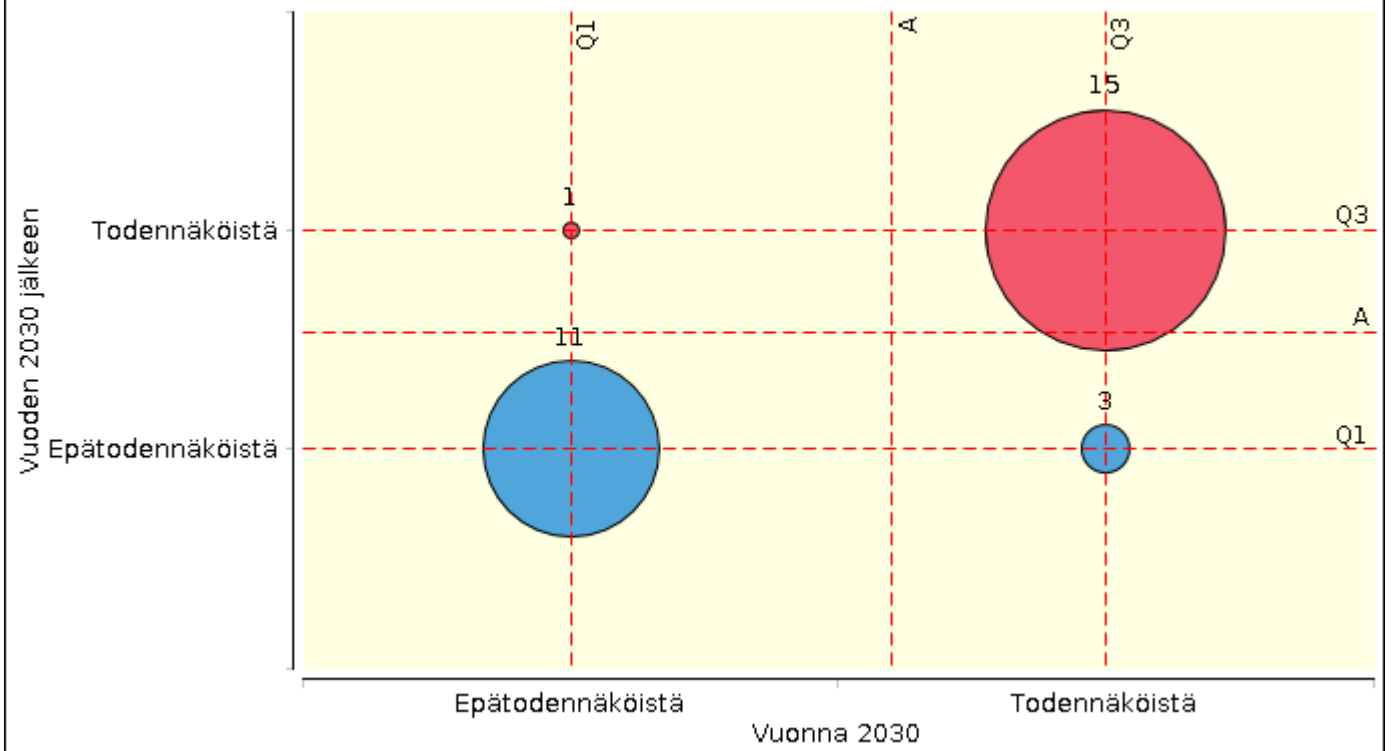
Arjen turvaa lisäävät peruspalvelut ovat turvattu

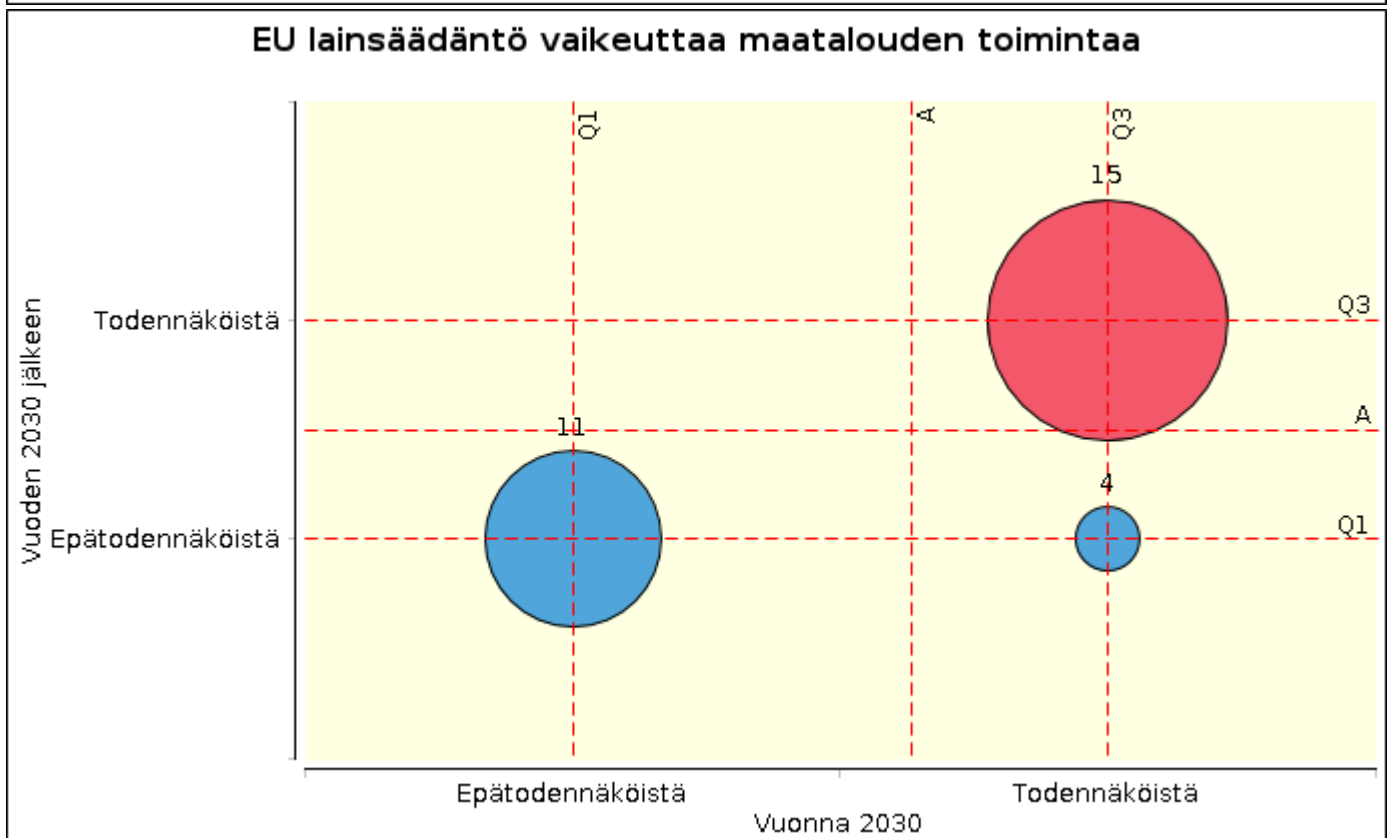
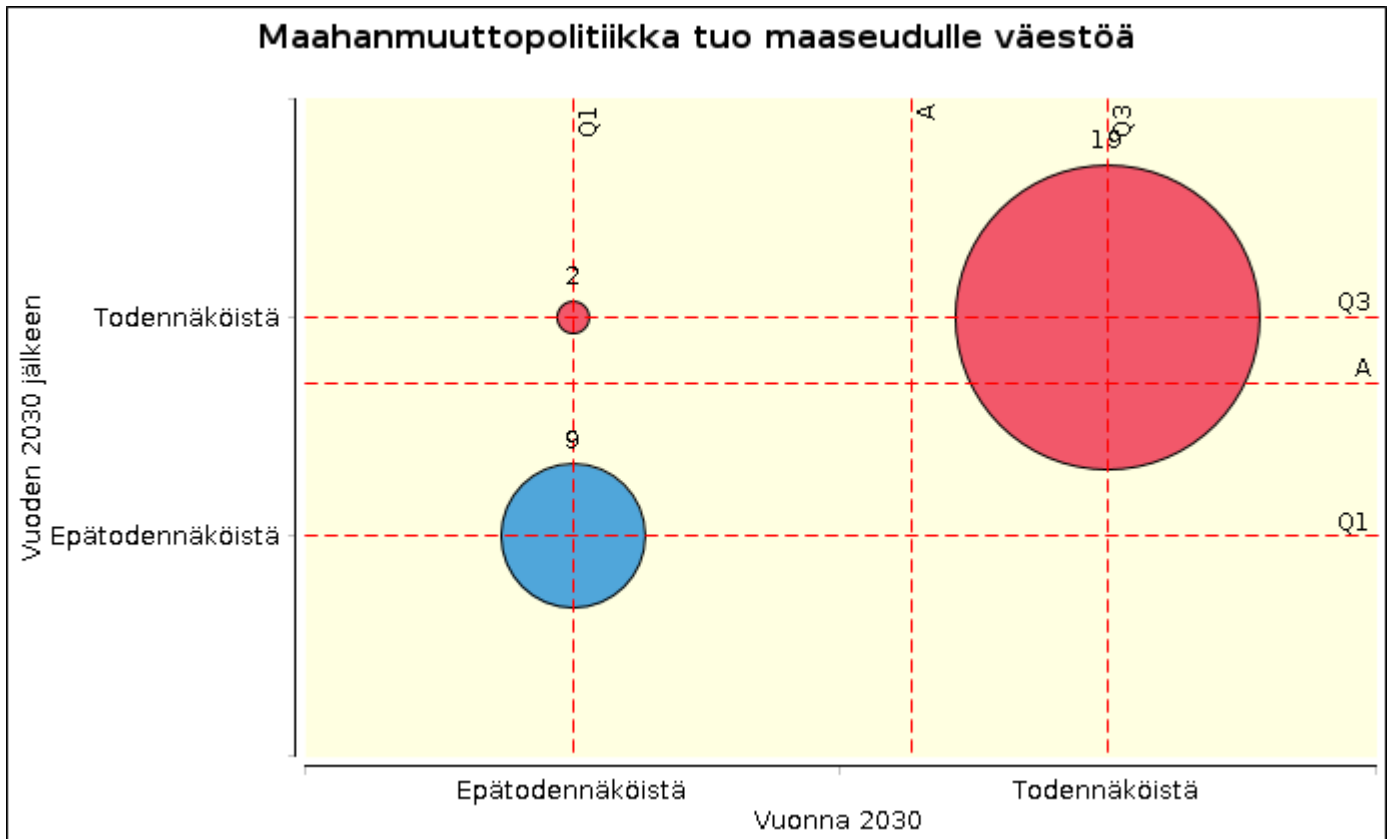

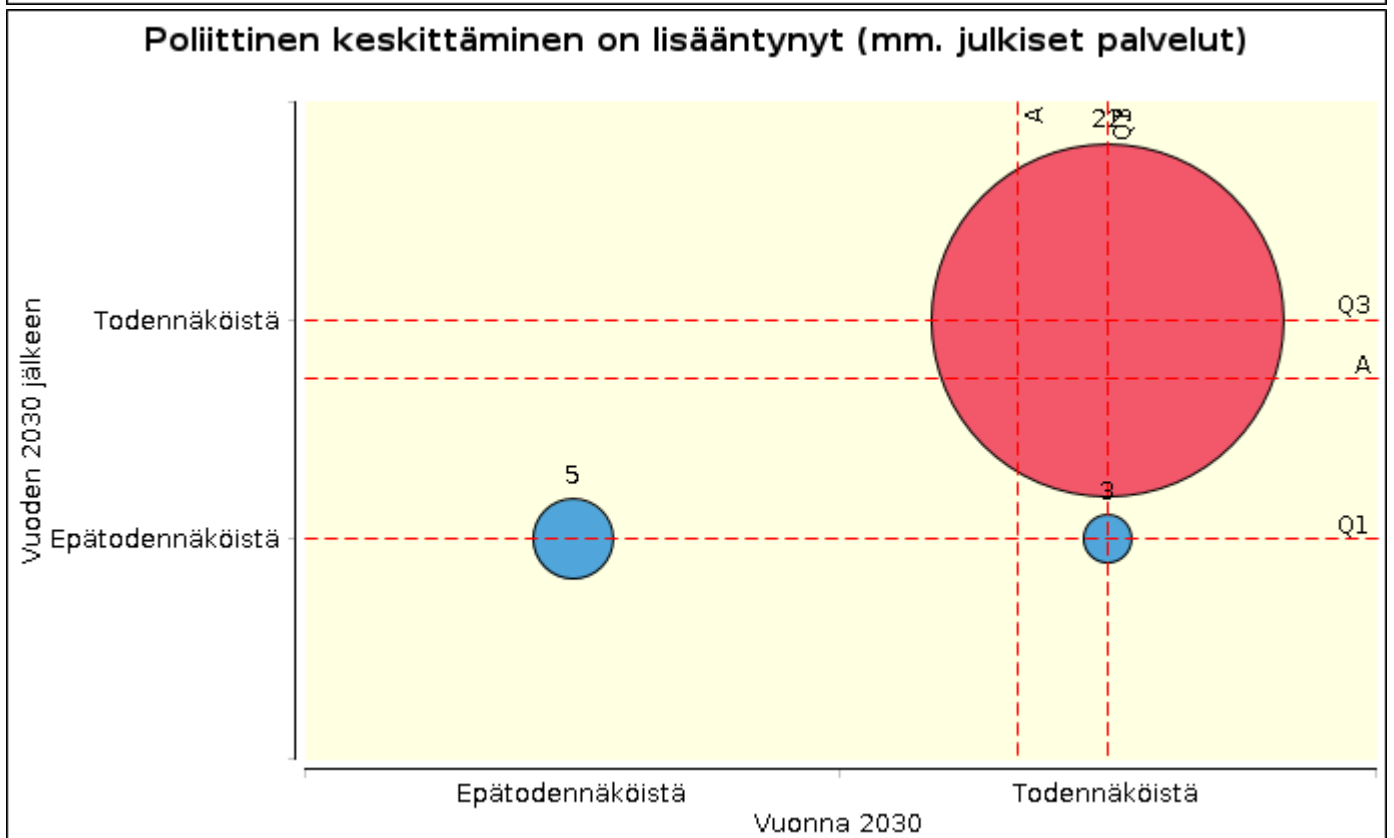
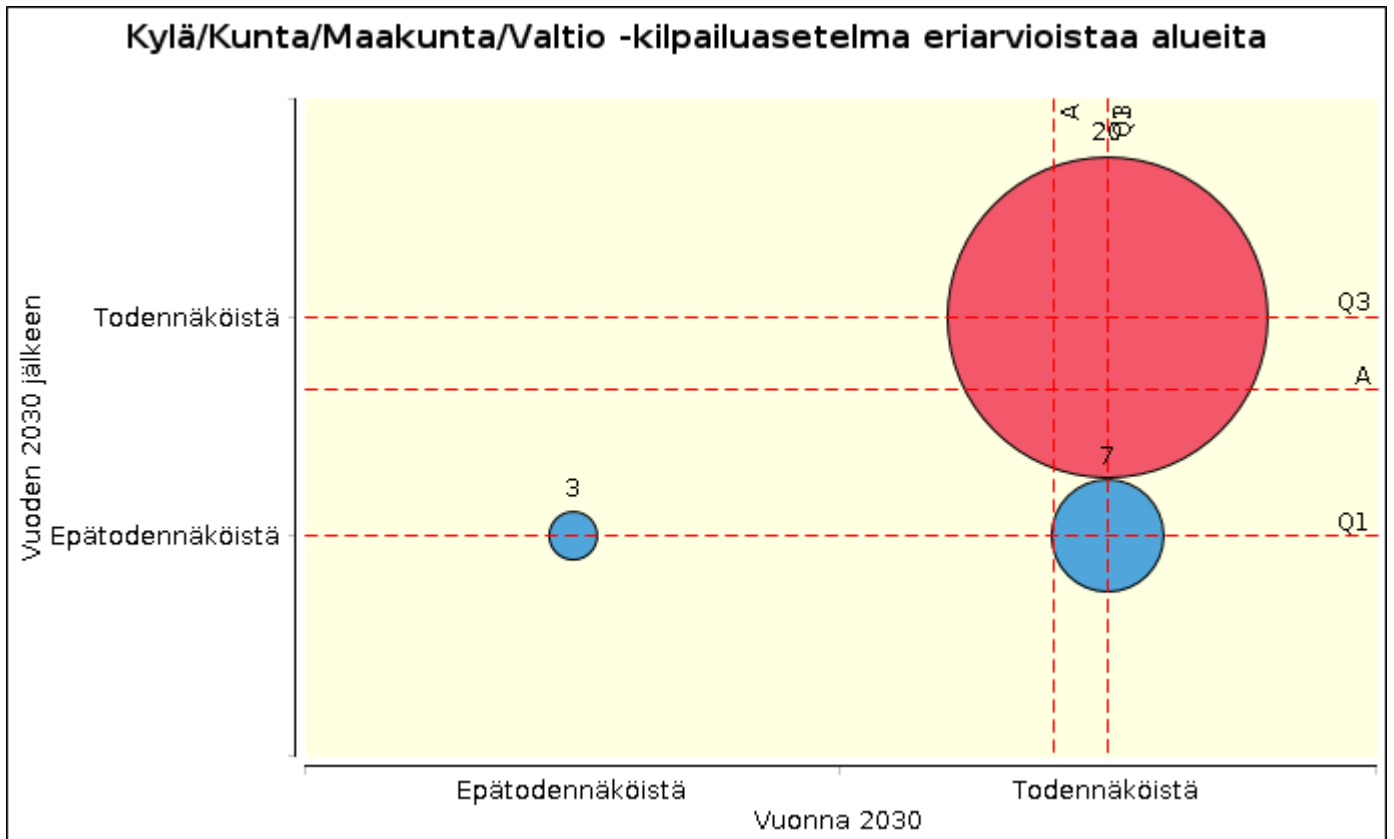
Lappi hyödyntää tehokkaasti suoraa kansainvälistä rahoitusta, jolla katetaan aluekehityksen ja yritysten tarpeita

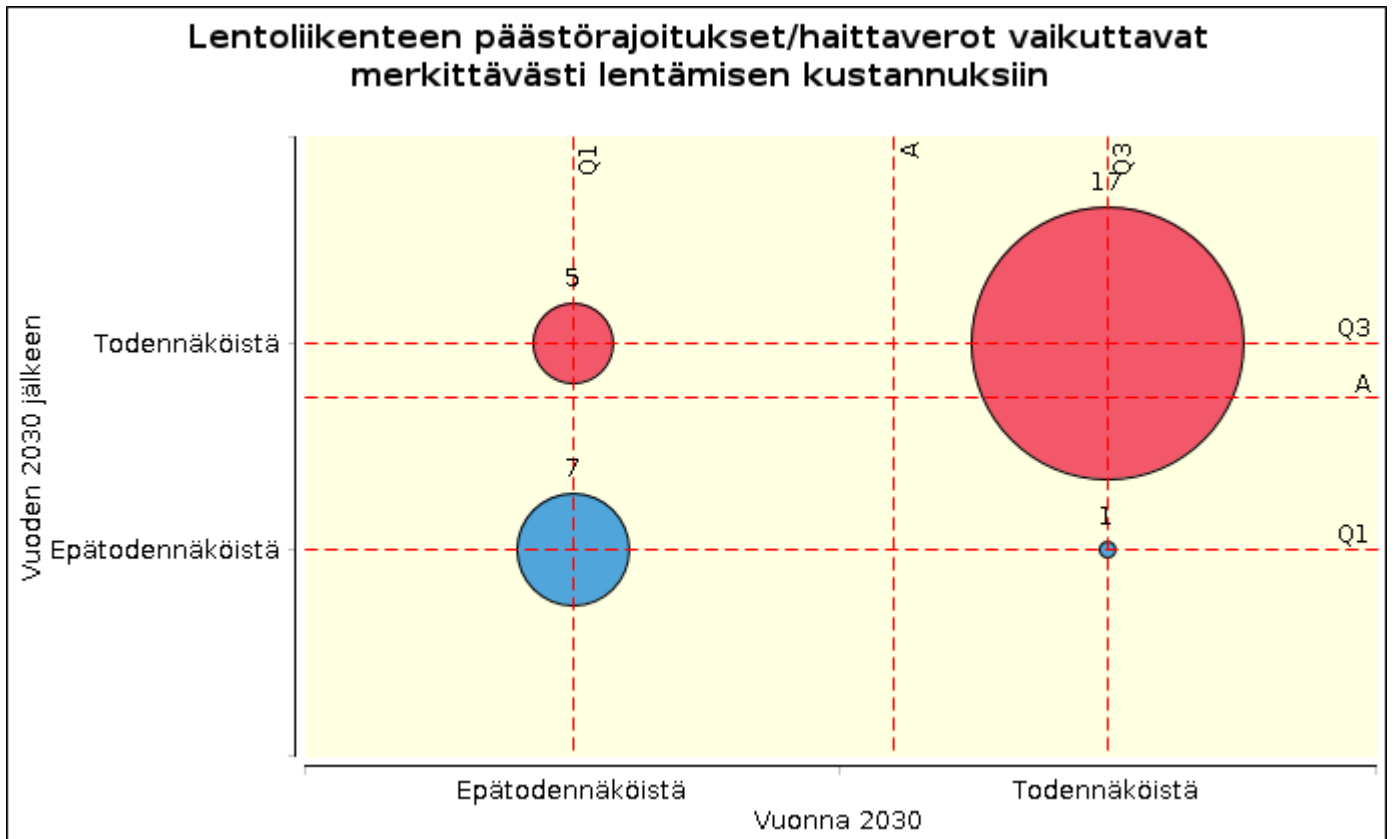

Eriarvoistumisen ja tasa-arvon suhteen on syntynyt ongelmia maaseudulla

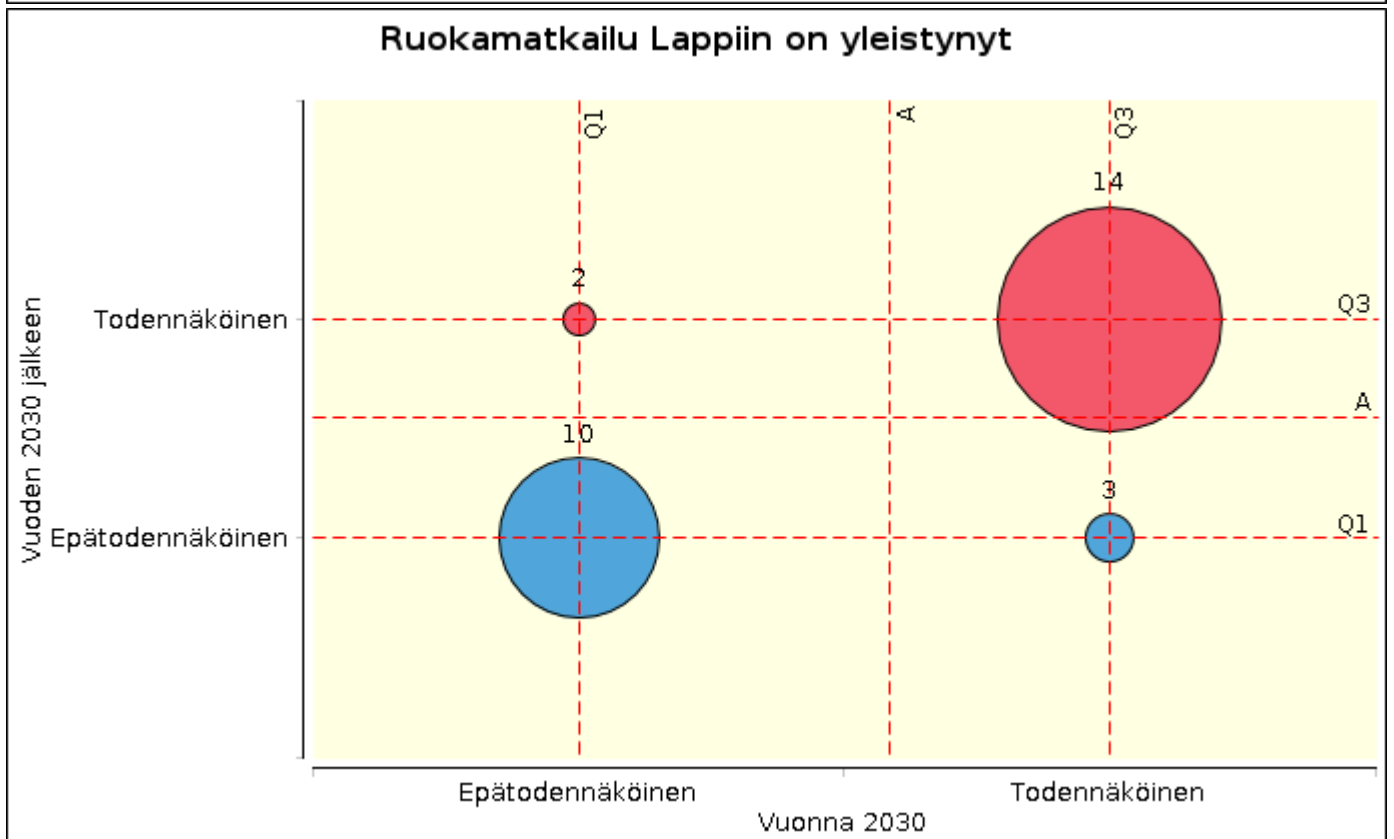
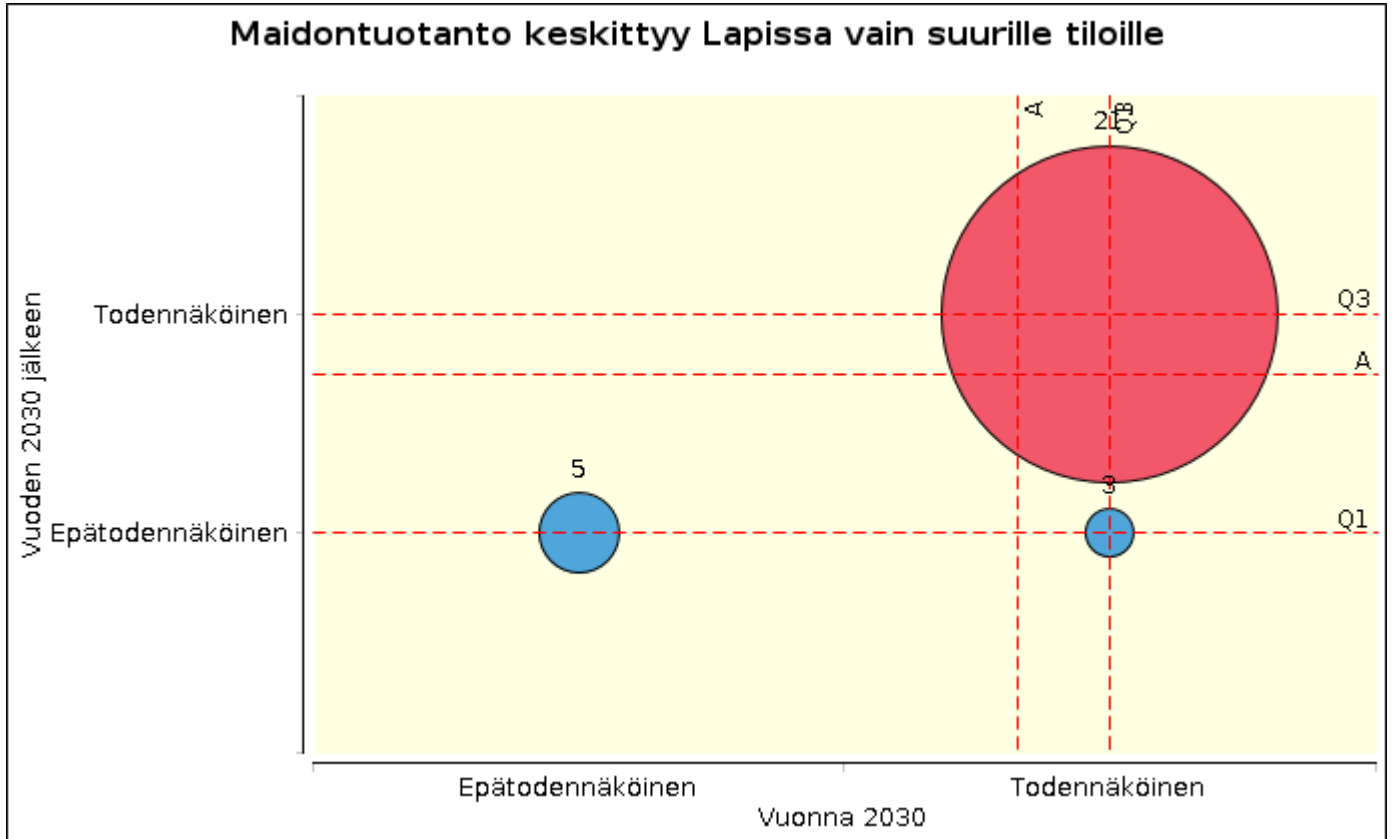

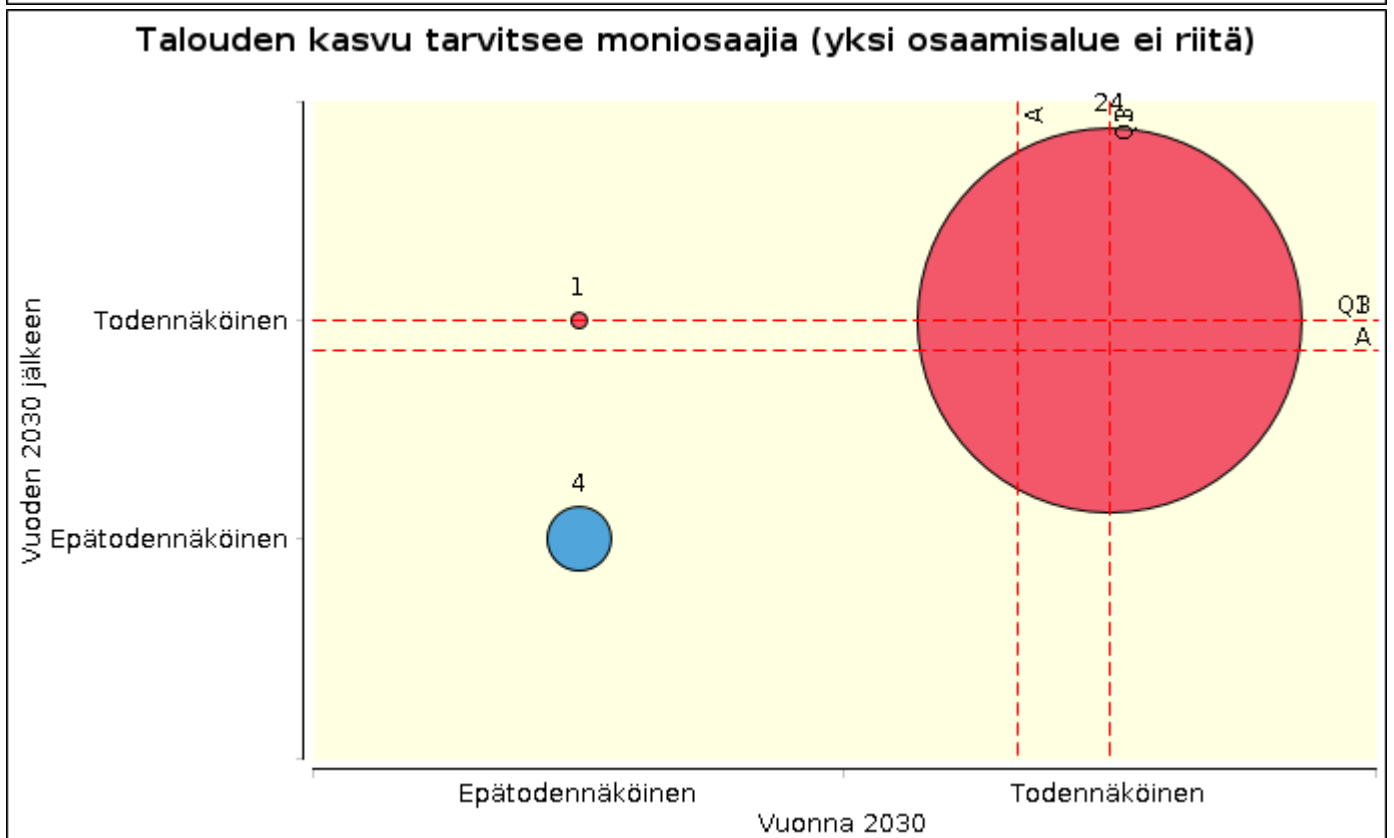
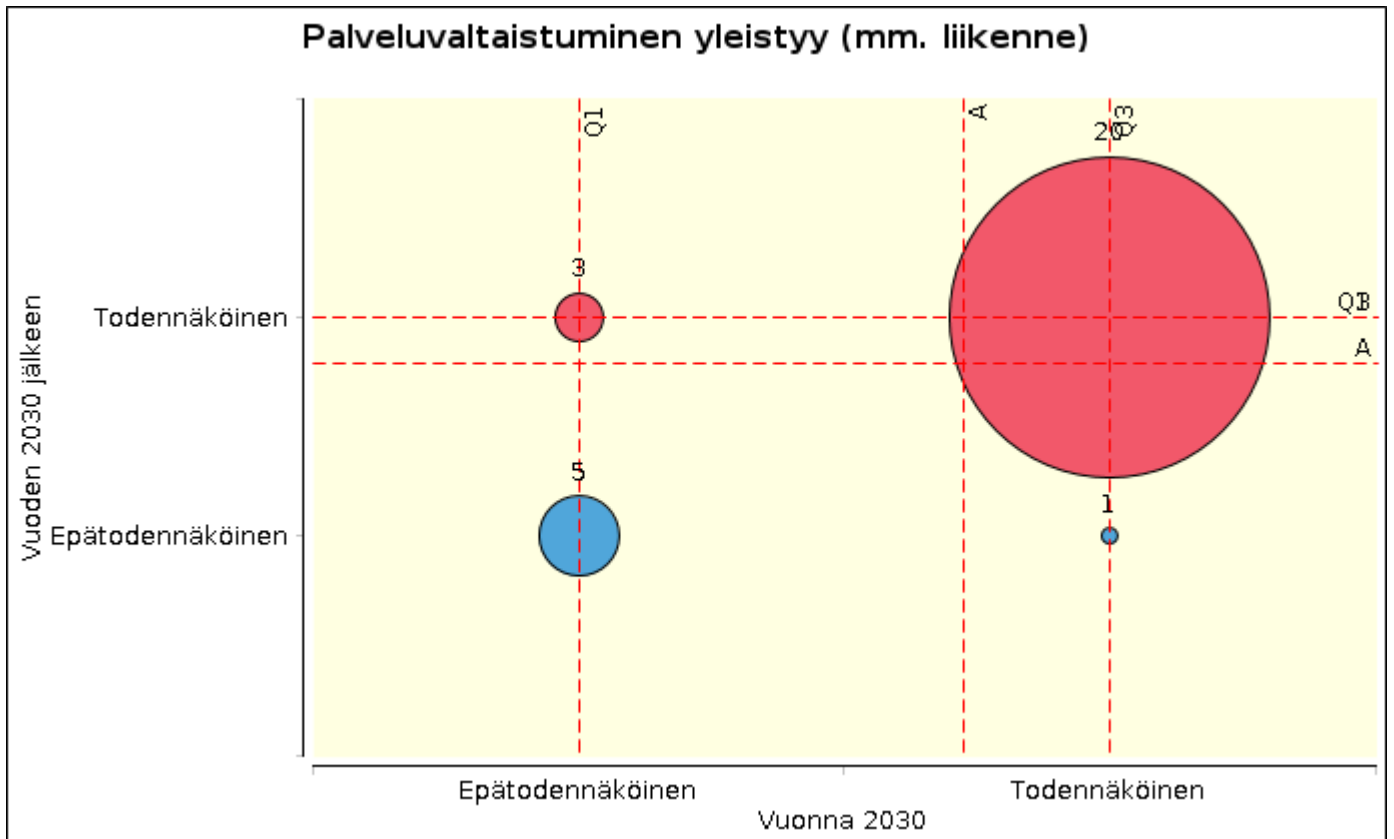

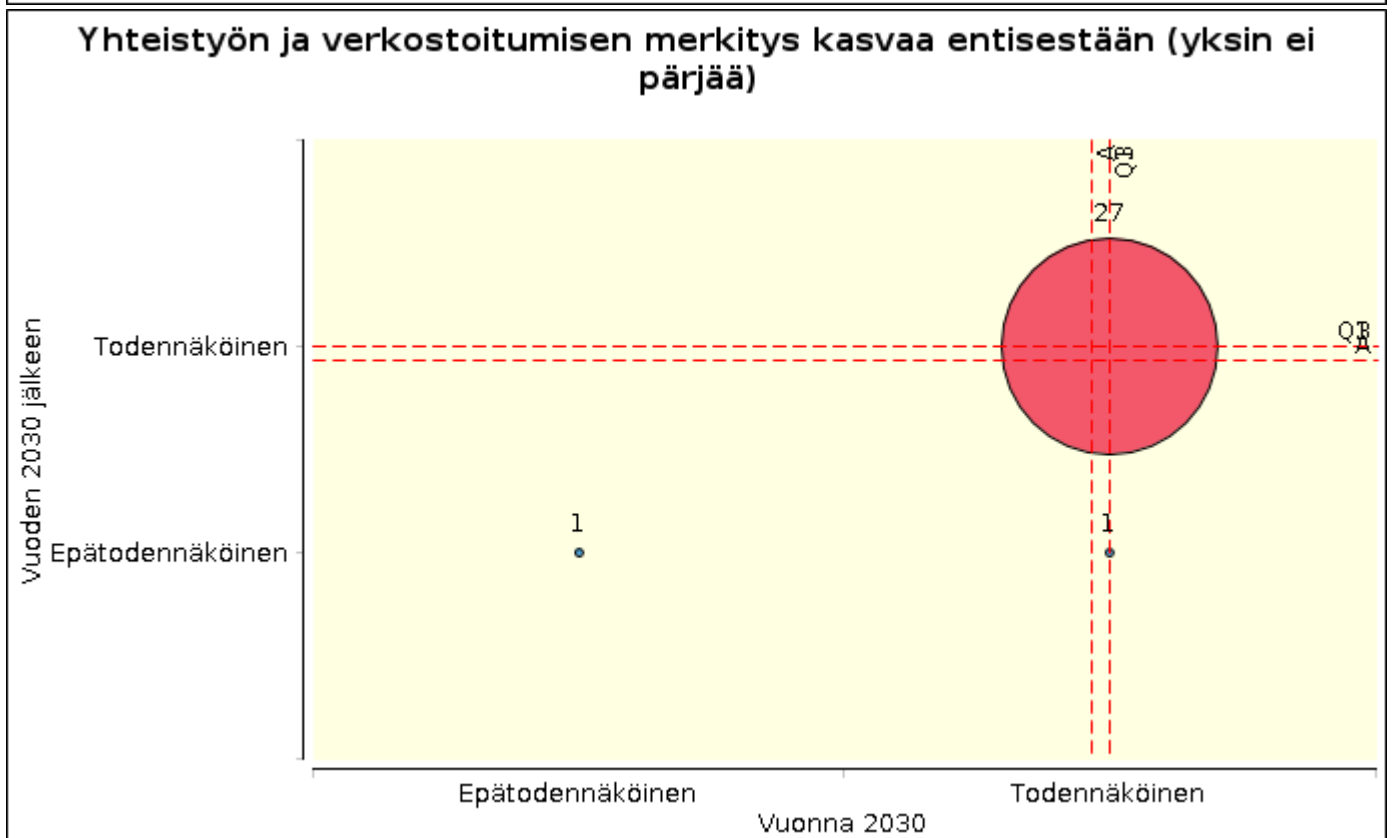
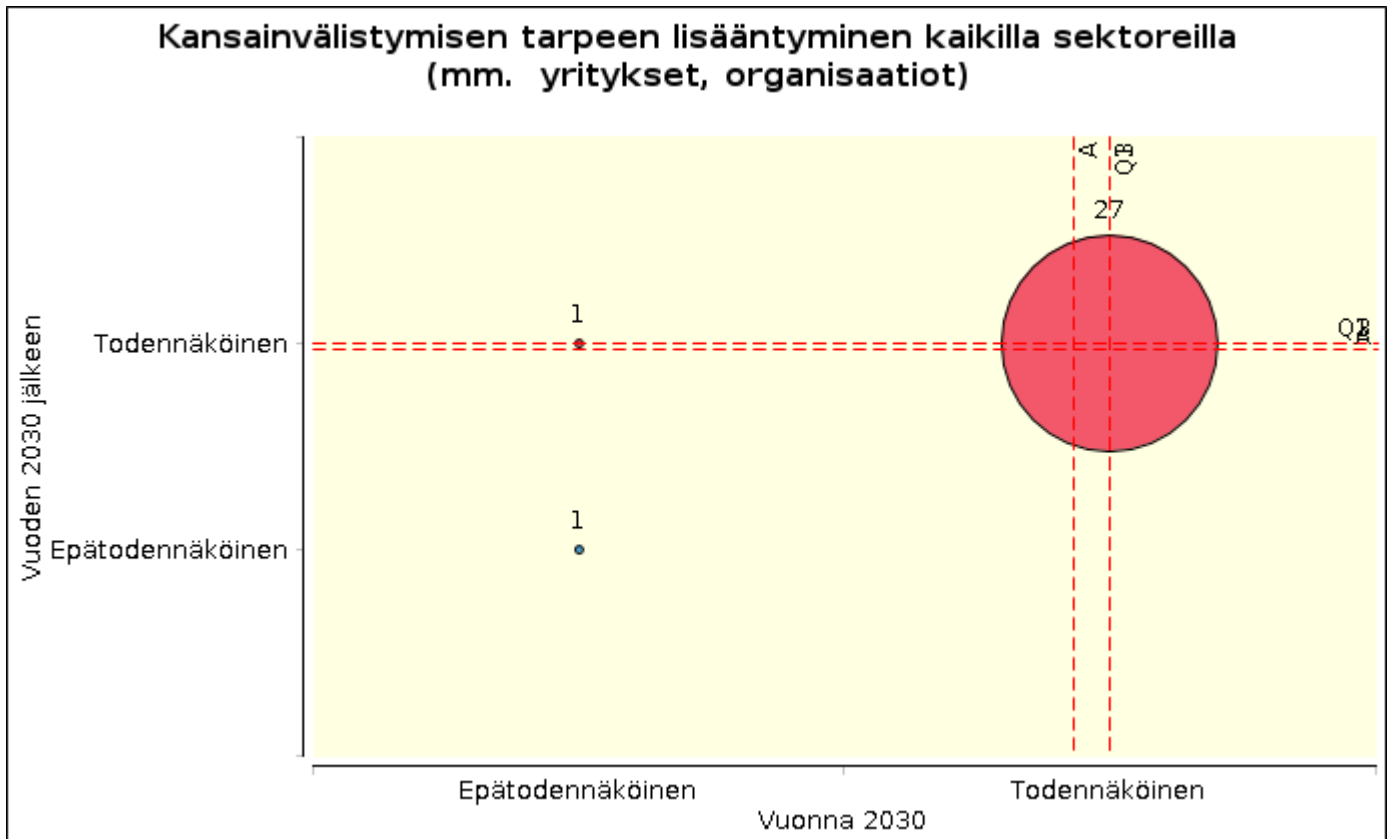

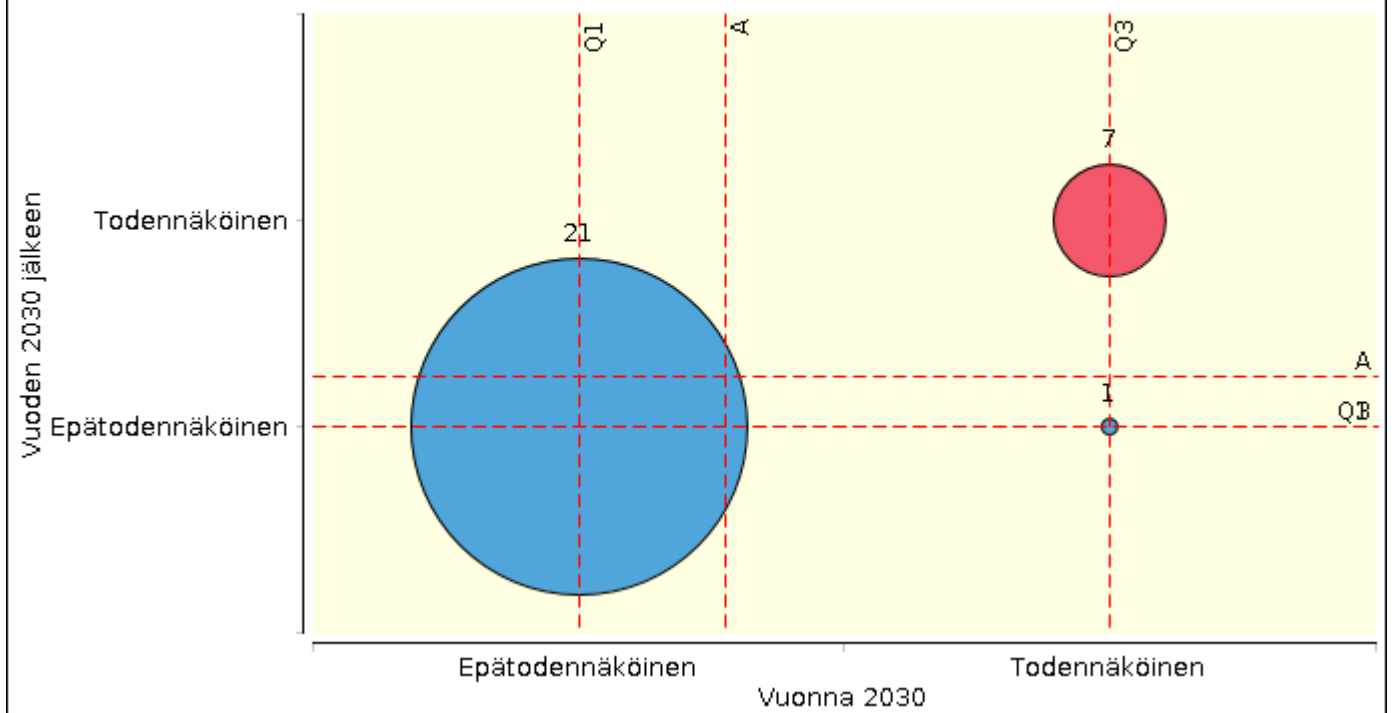
2.2.3. Maaseudun taloudellinen ympäristö – PESTE

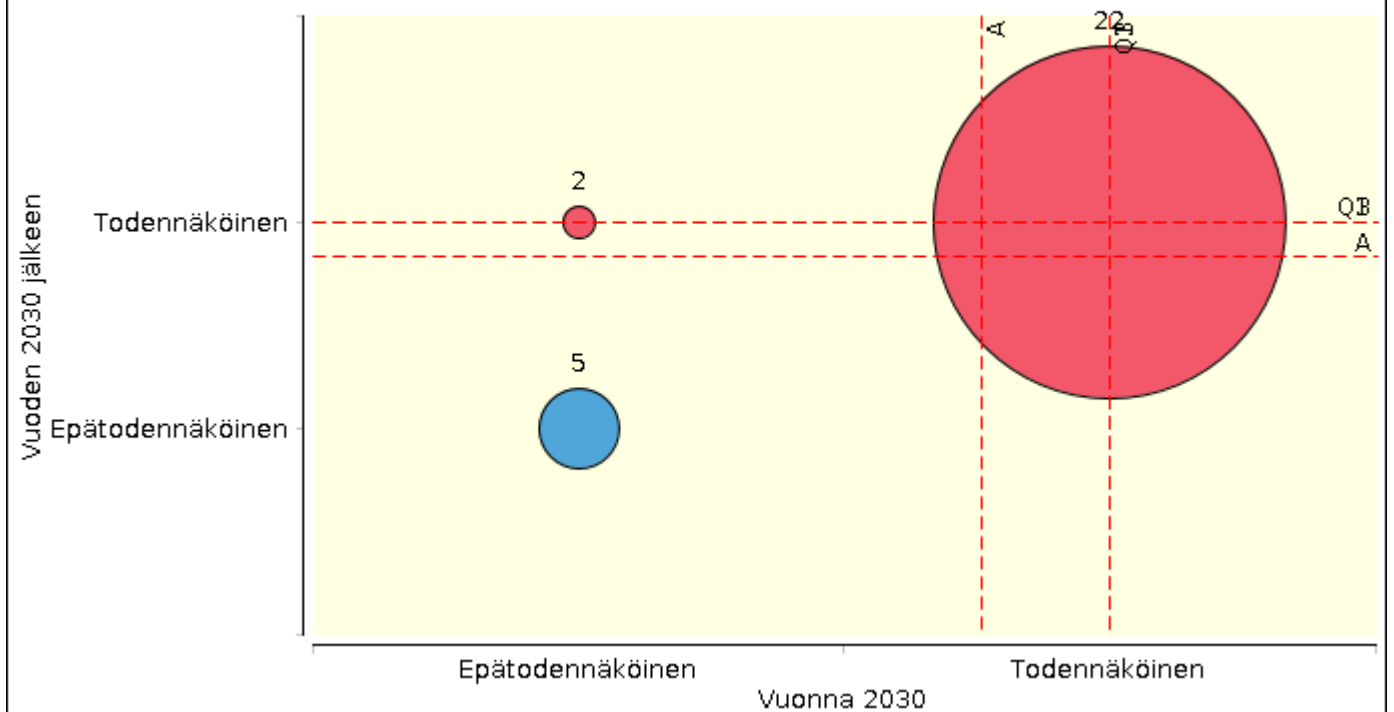

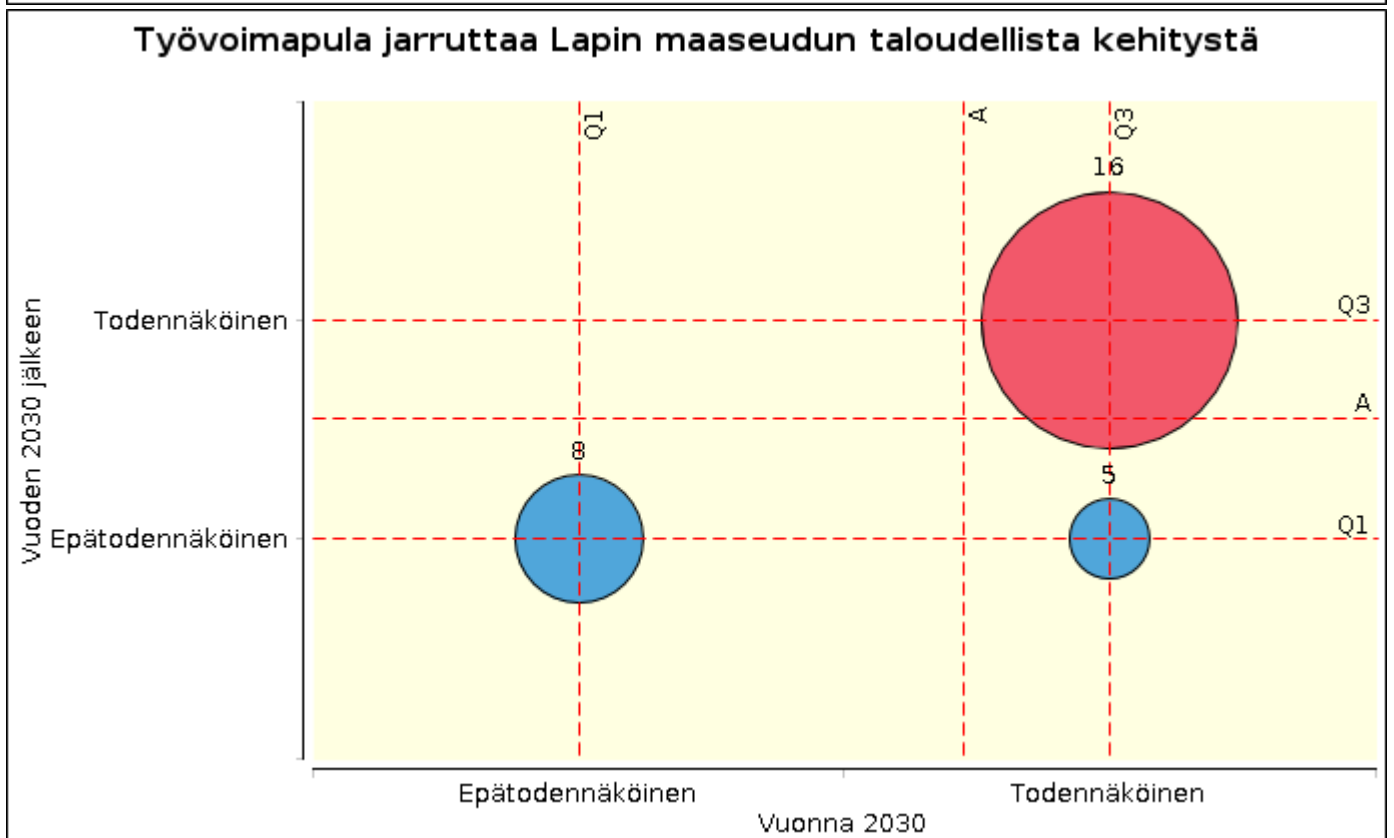
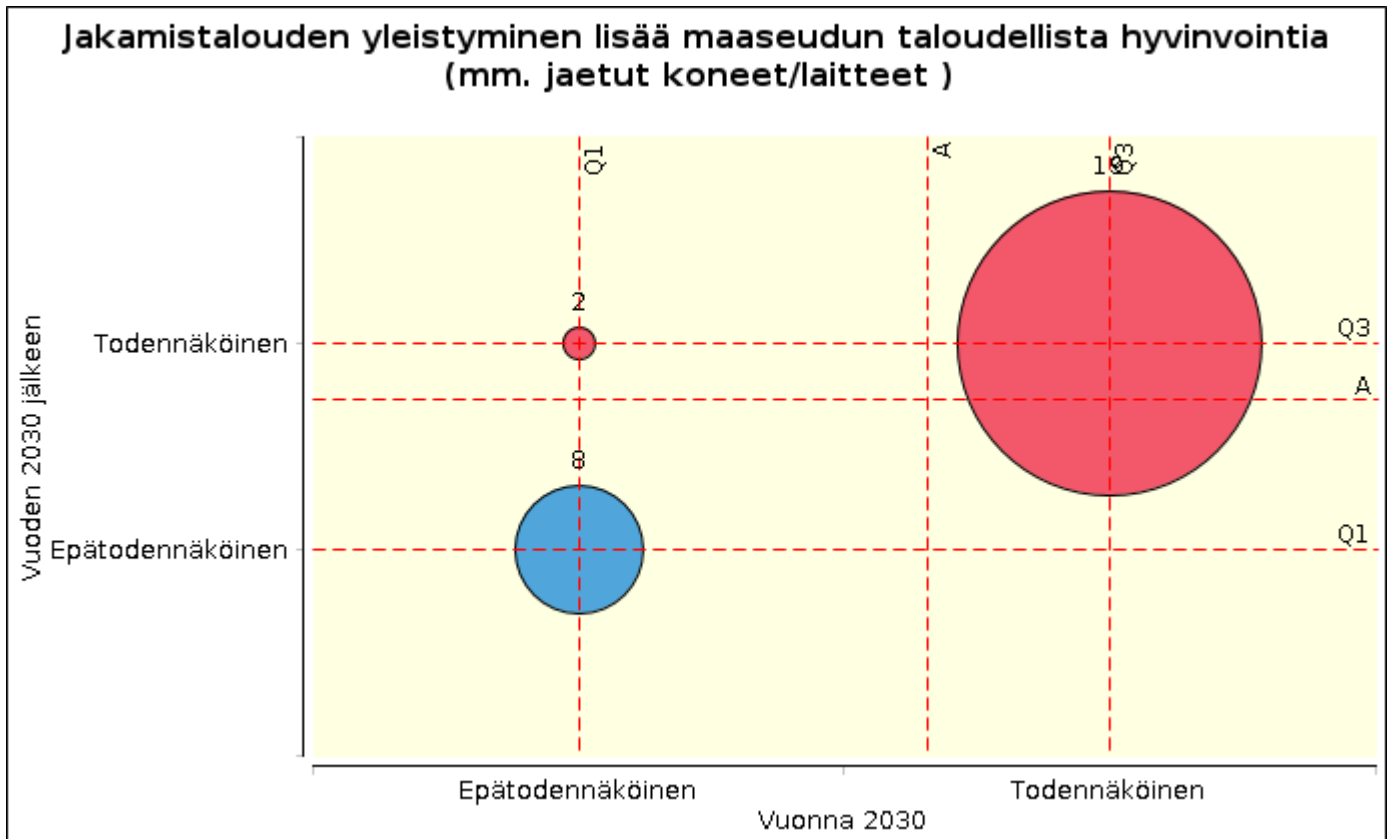

Matkailupalveluiden laatu kärsii palveluiden tarjoajien moninaistumisen myötä (mm. yksityishenkilöt)

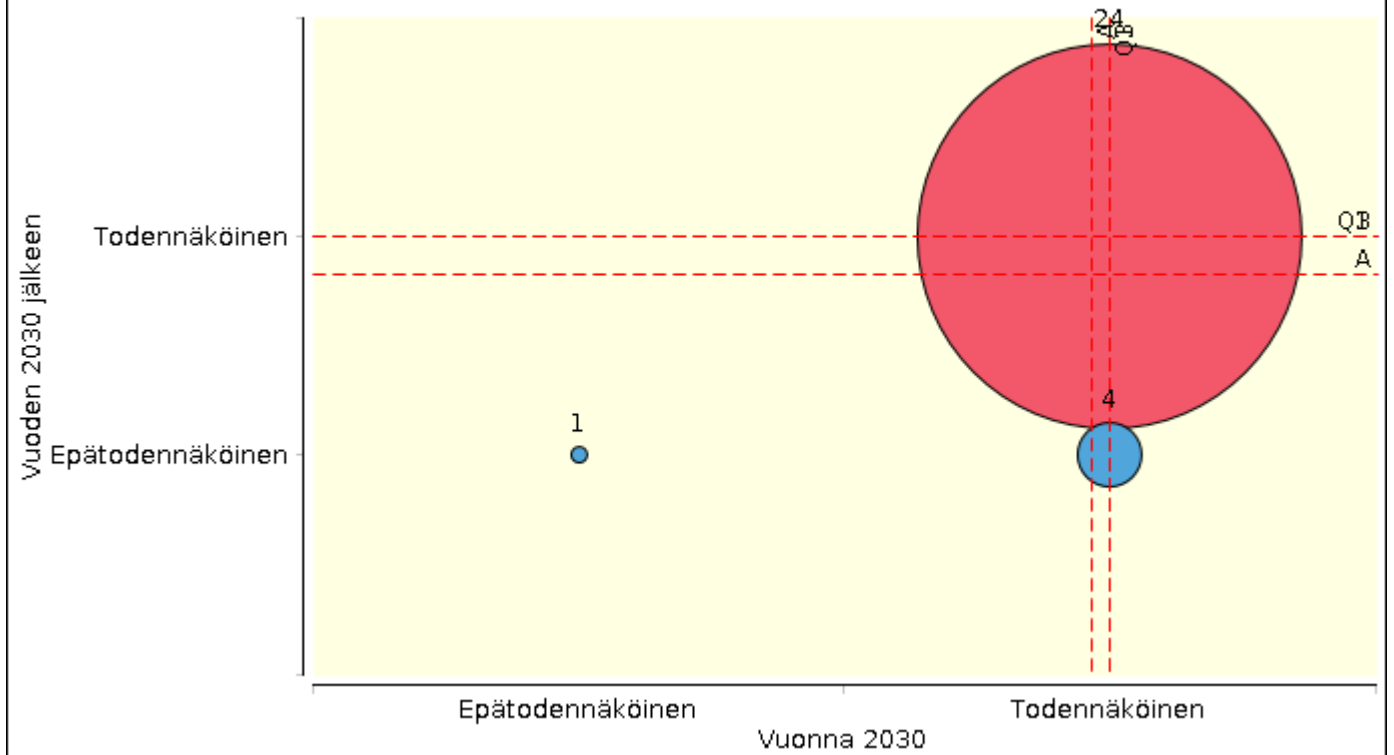

Ekosysteempipalveluiden (mm. luontoon perustuvat hyvinvointipalvelut) kaupankäynti yleistyy vähentyvien luonnonvaroj...

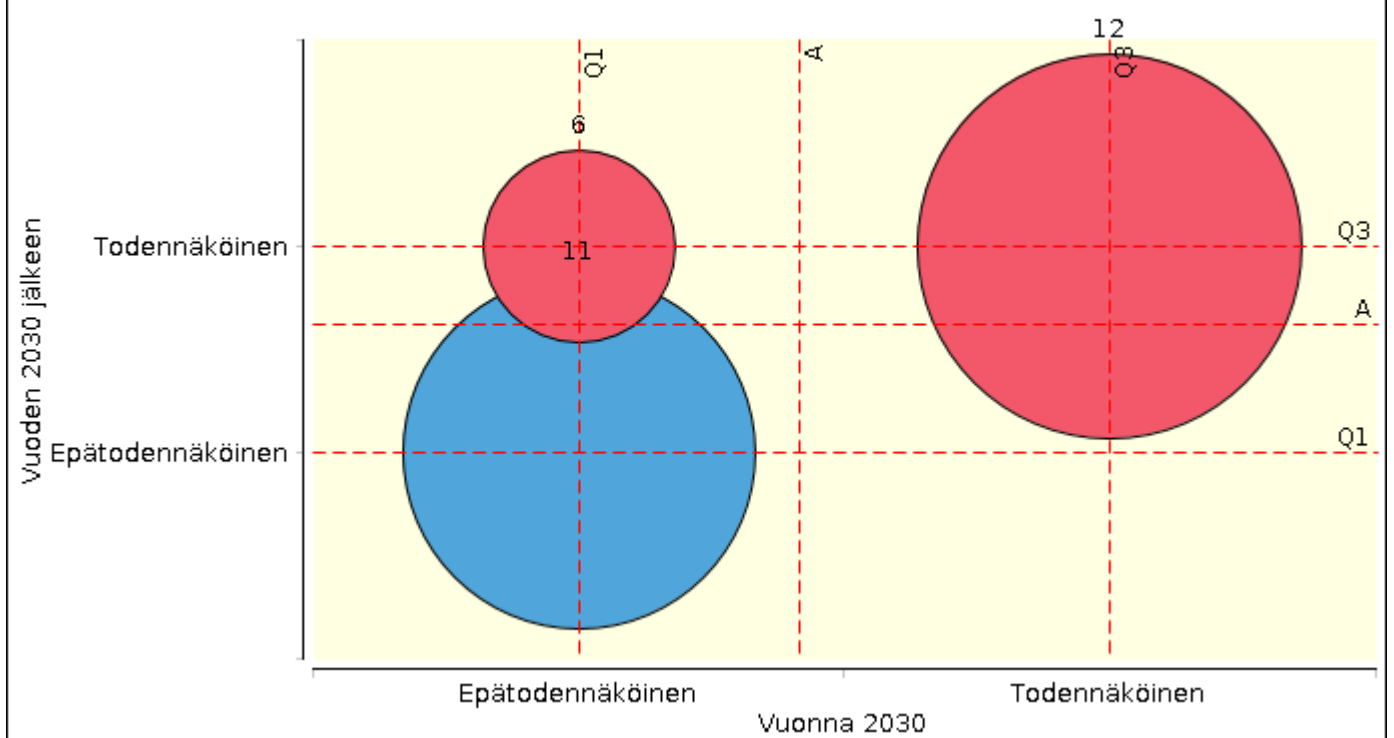

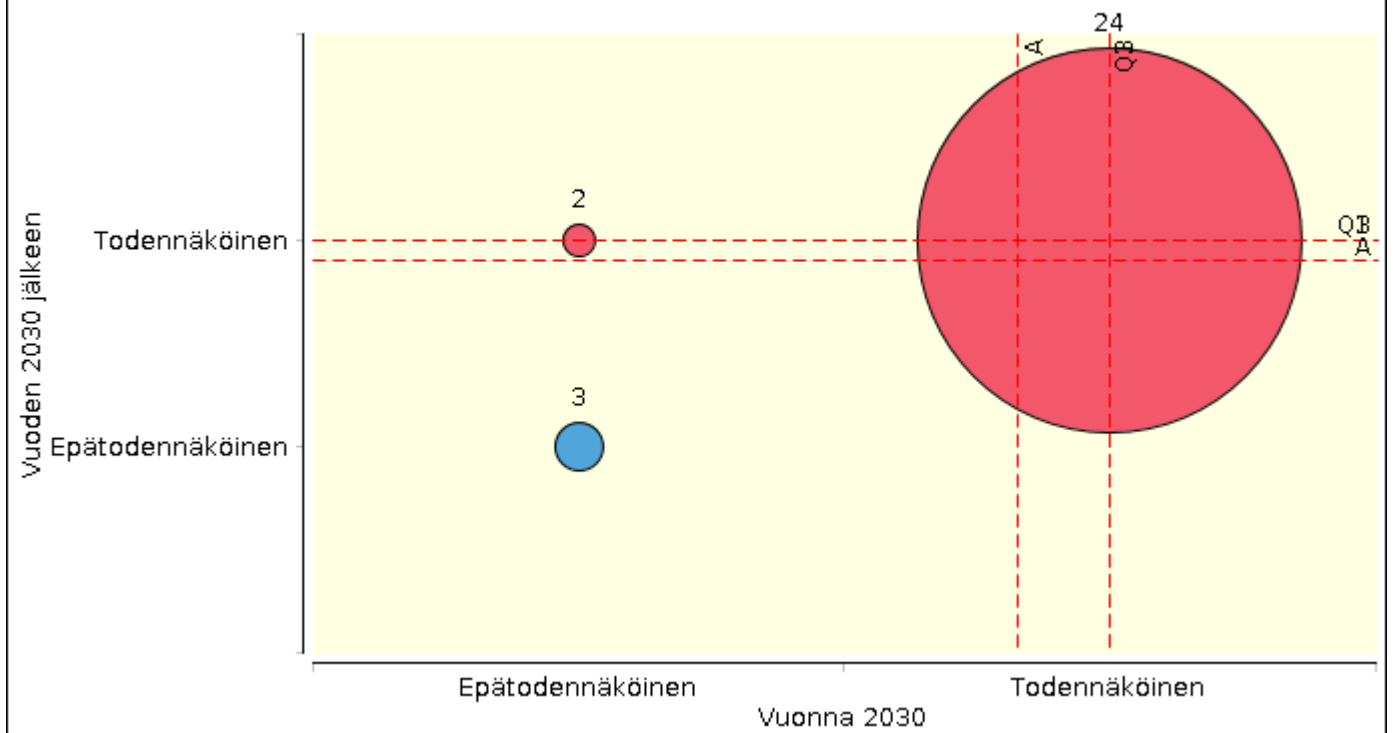
Matkailukeskittymät pitävät yhä lähialueita voimissaan

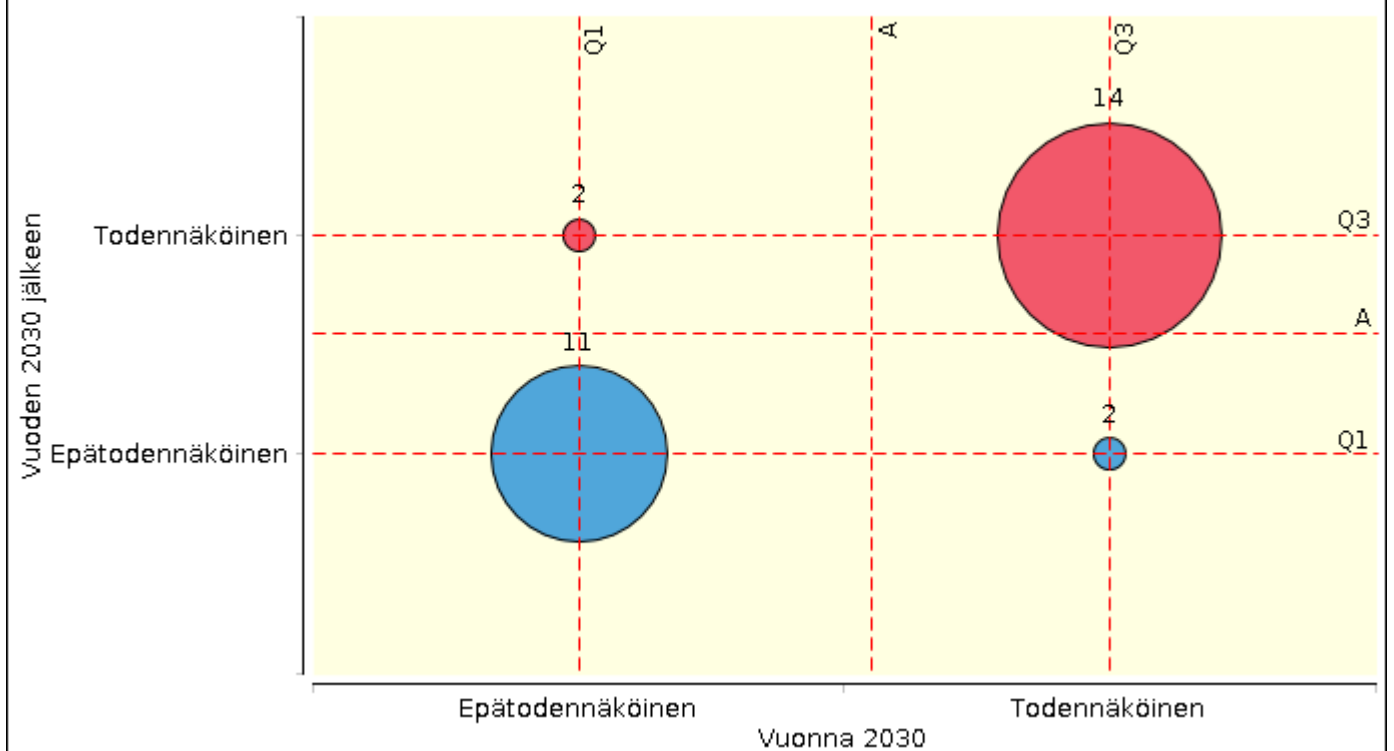
Vertikaalinen viljely on siirtänyt viljelyä kaupunkiympäristöön (rakennusten sisällä toteutettu viljely)

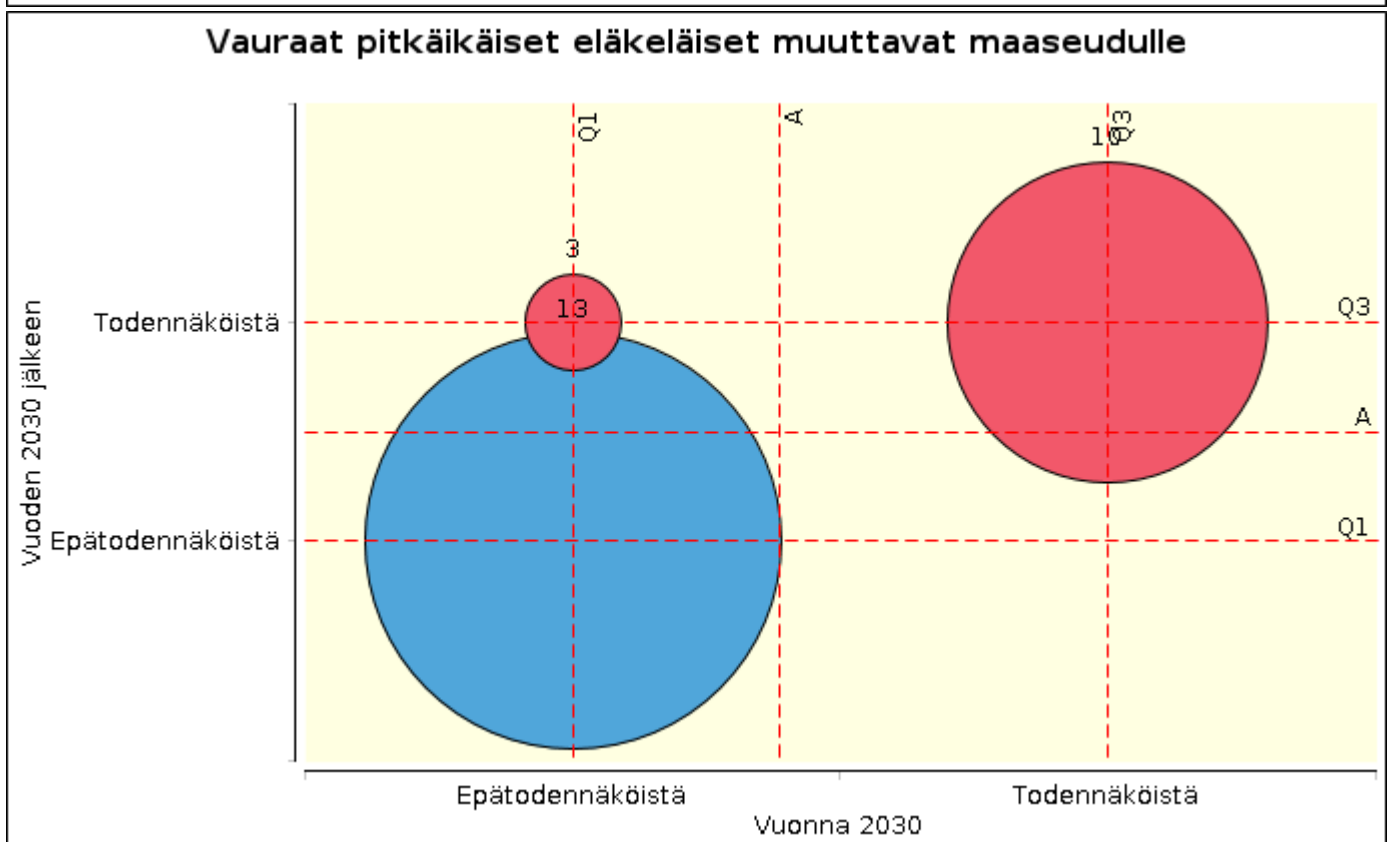
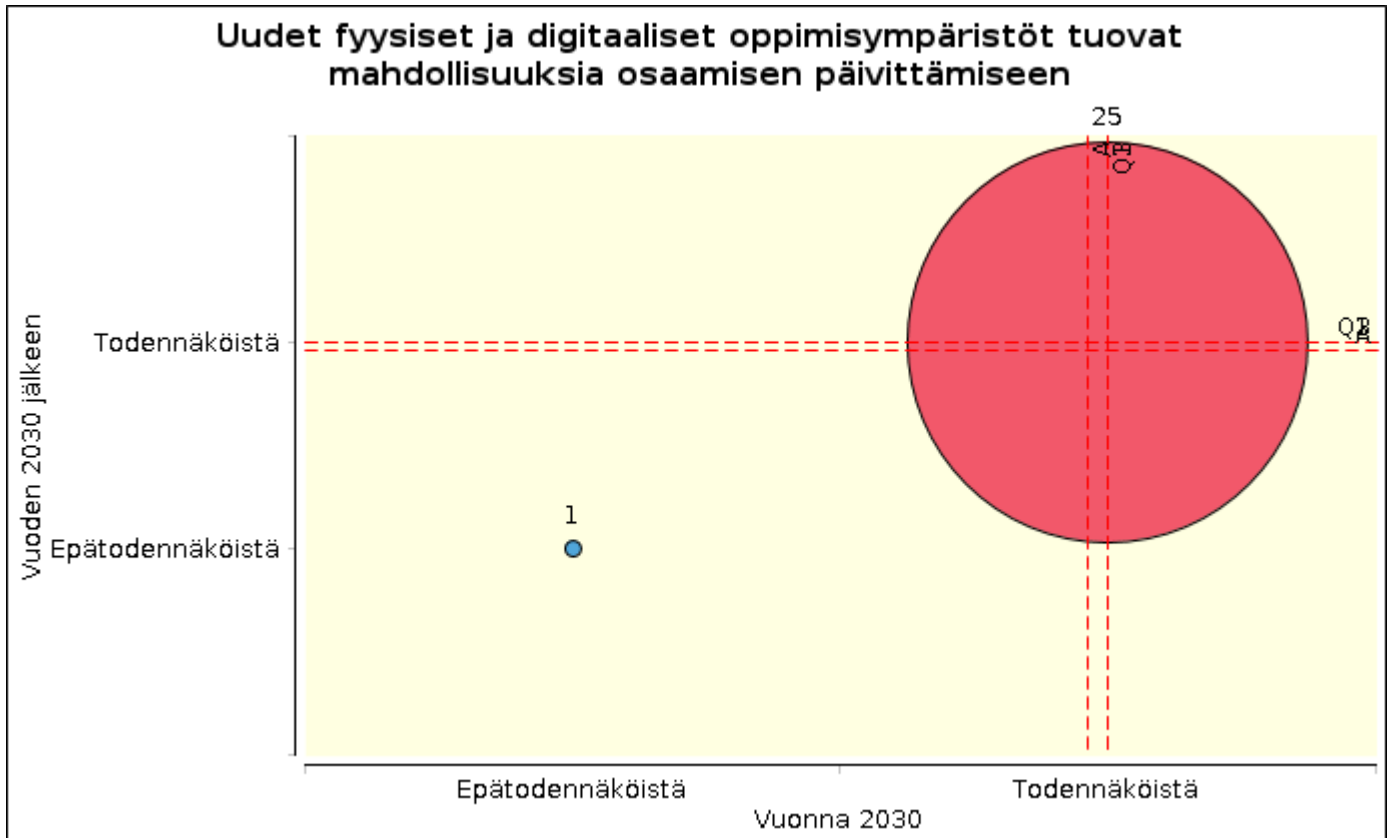
Pienillä paikkakunnilla toimivat yritykset myyvät tuotteita huomattavin määrin verkkokaupan kautta

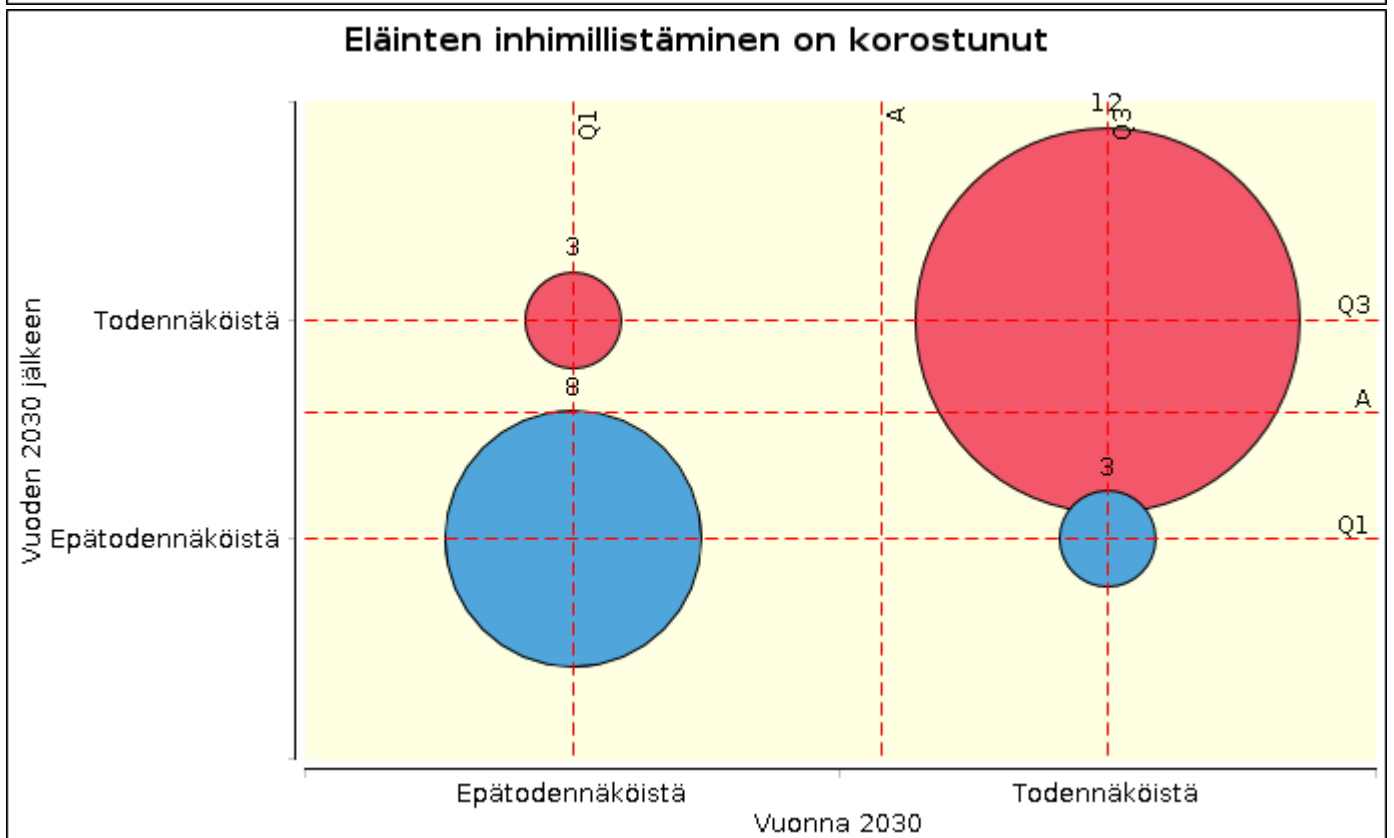
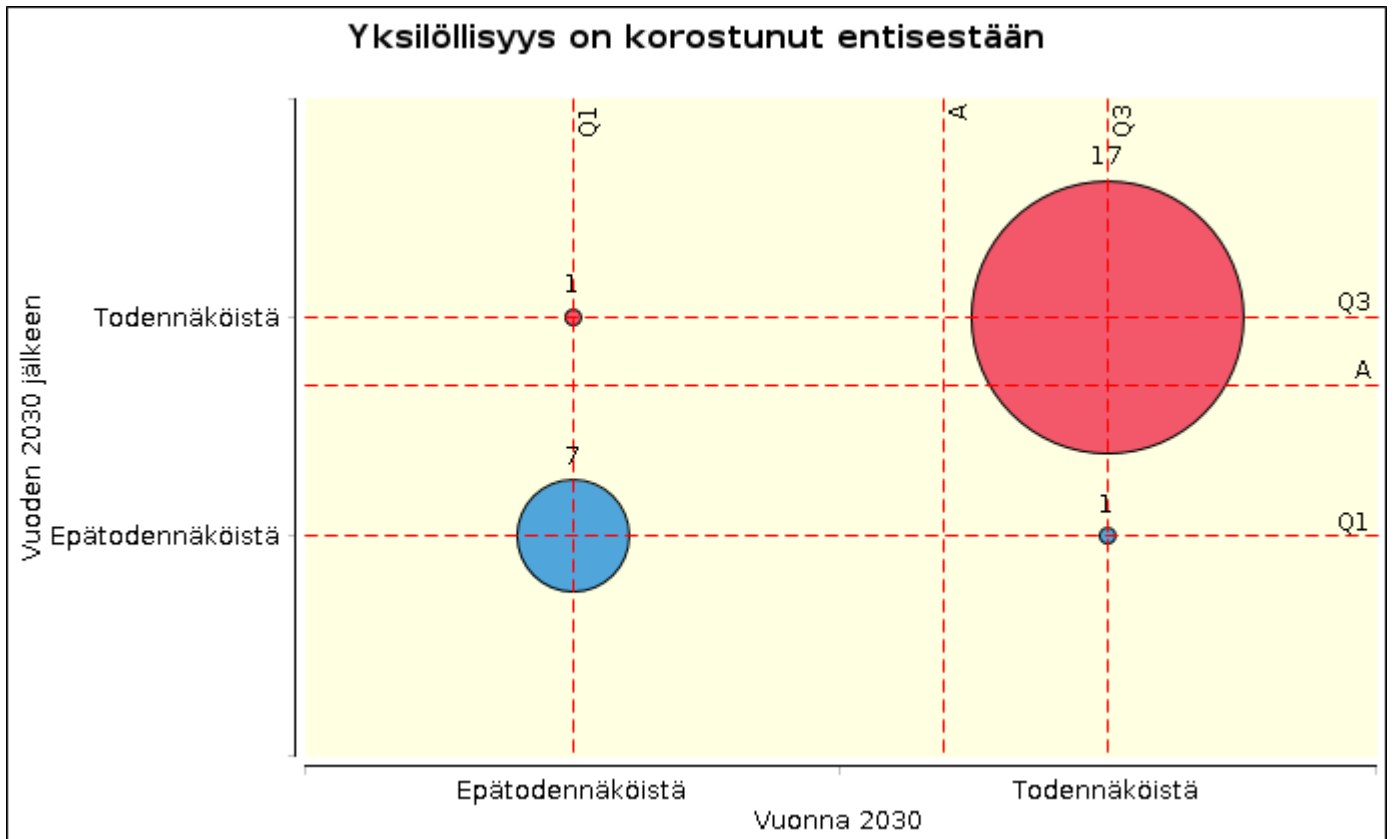

Lapissa tuotetaan erikoismaitoja (Lapinlehmä) myös pientiloilla

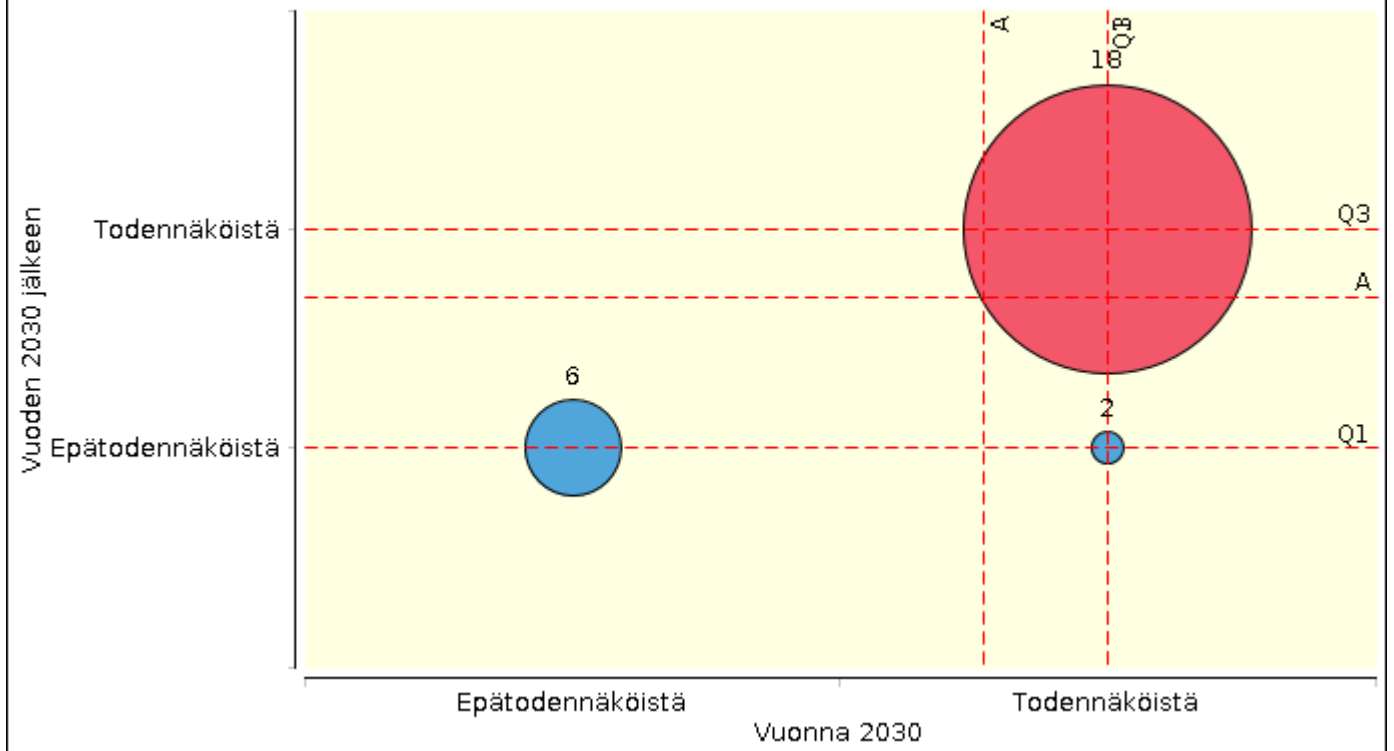

2.2.4. Maaseudun sosiaalinen ympäristö – PESTE

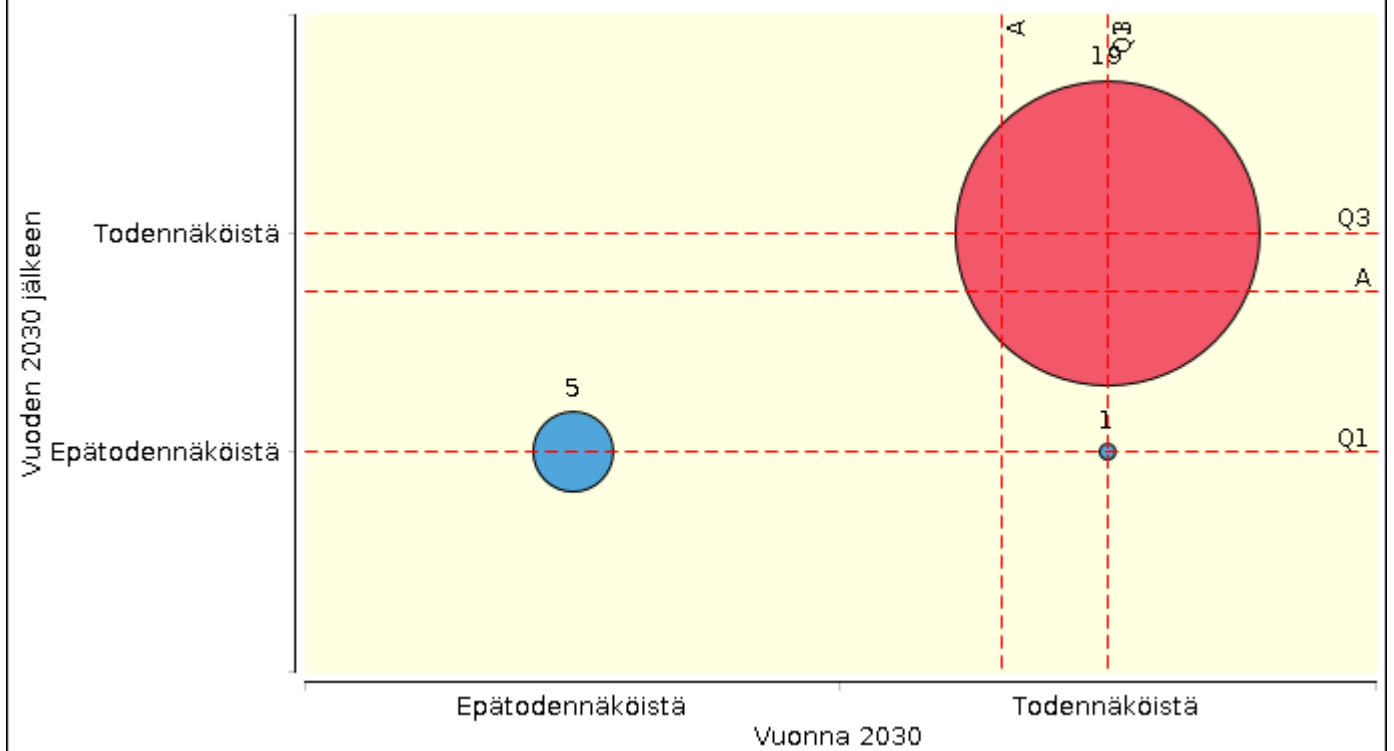

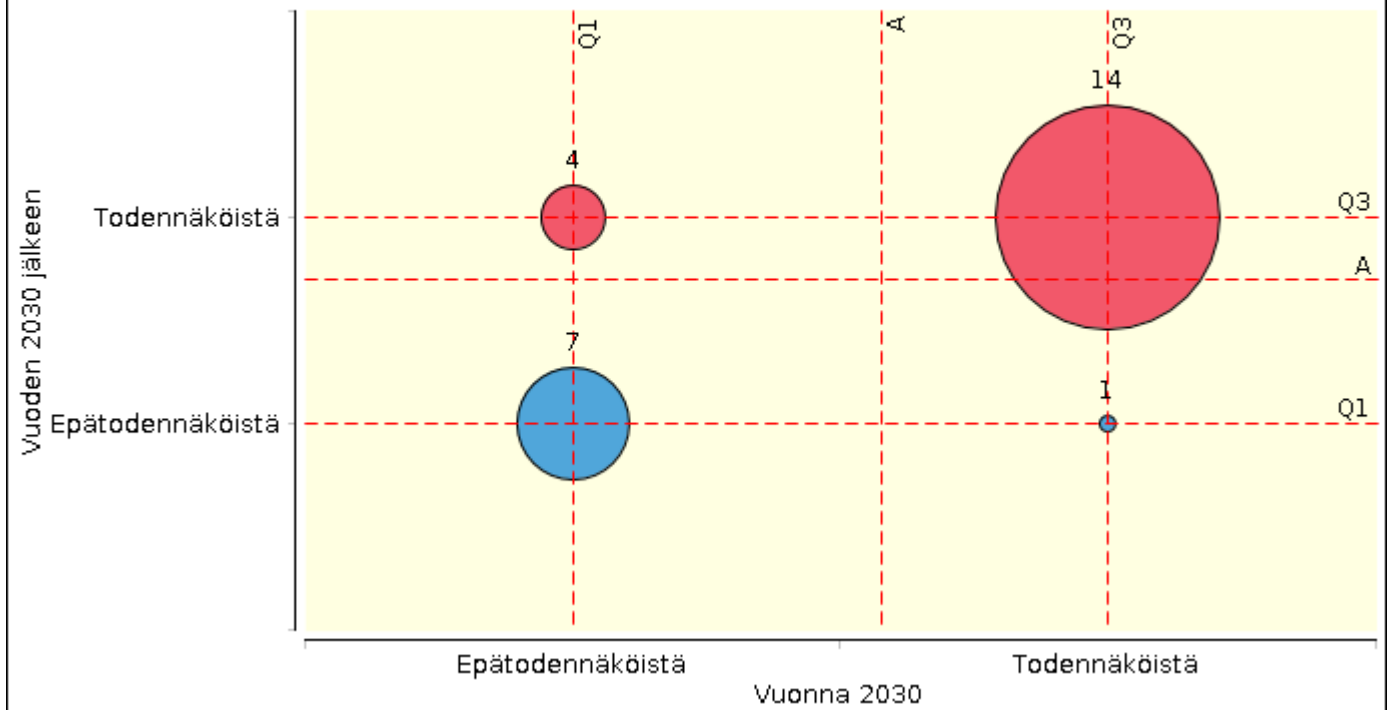
Koulutuksen keskittäminen heikentää osaavan työvoiman saatavuutta

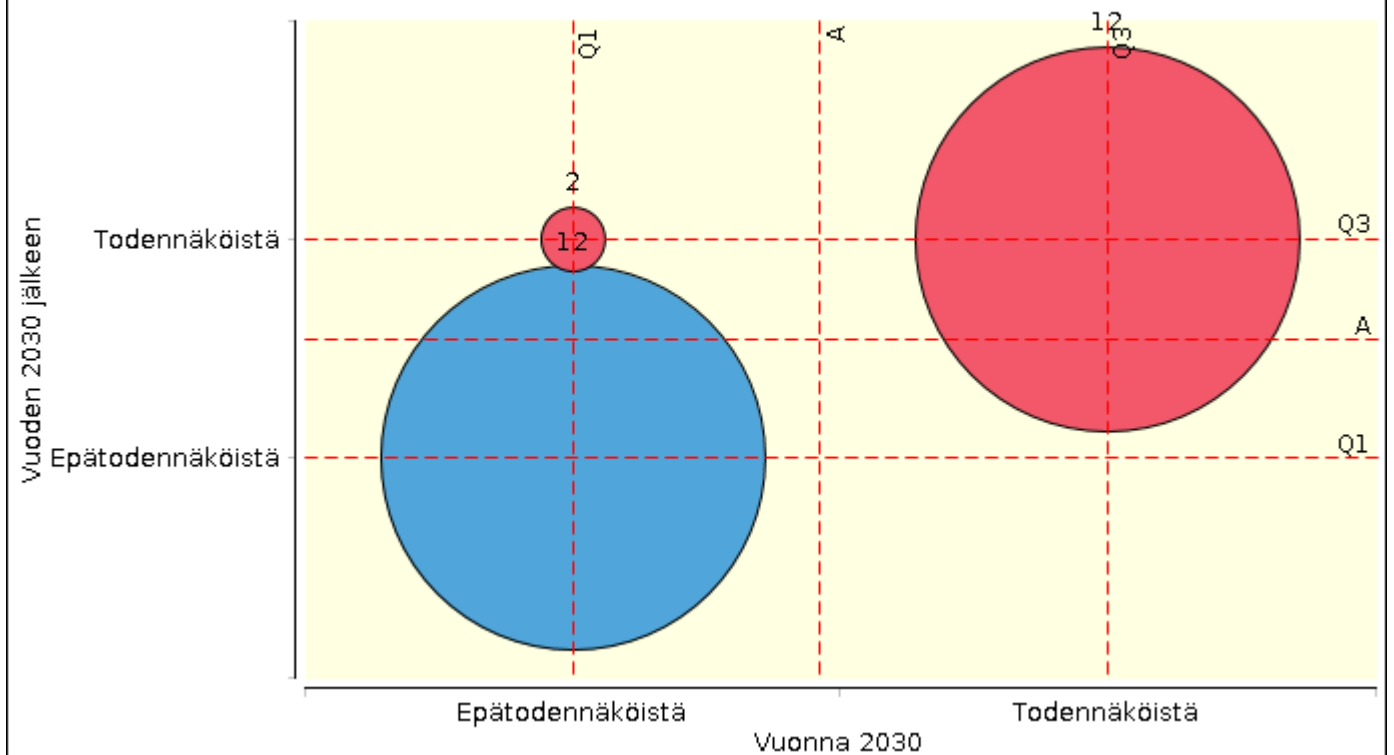
Yhteisöllisyys on maaseudun vetovoimatekijä

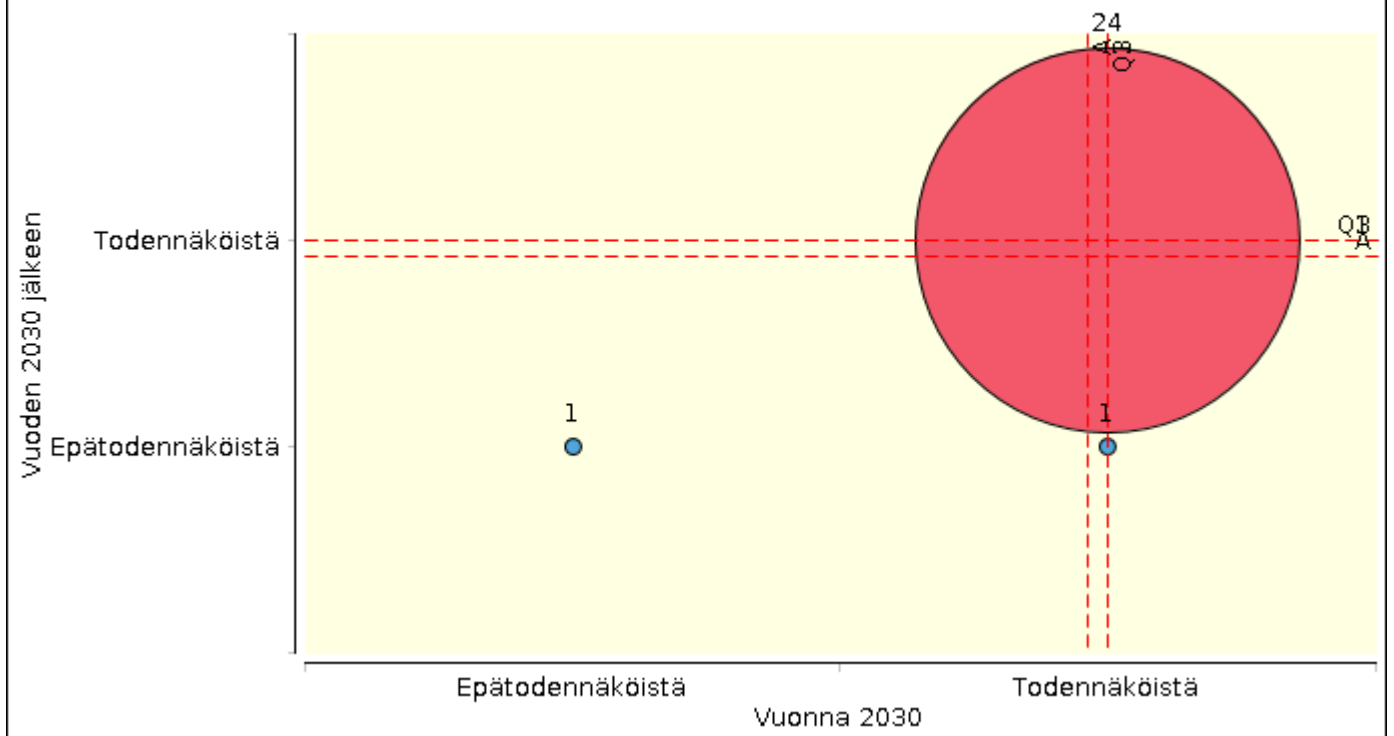
Ihmisten halu olla osana ruuan tuotantoa on yleistynyt (Maatilojen yhtiömuotoistaminen ja sijoittaminen)

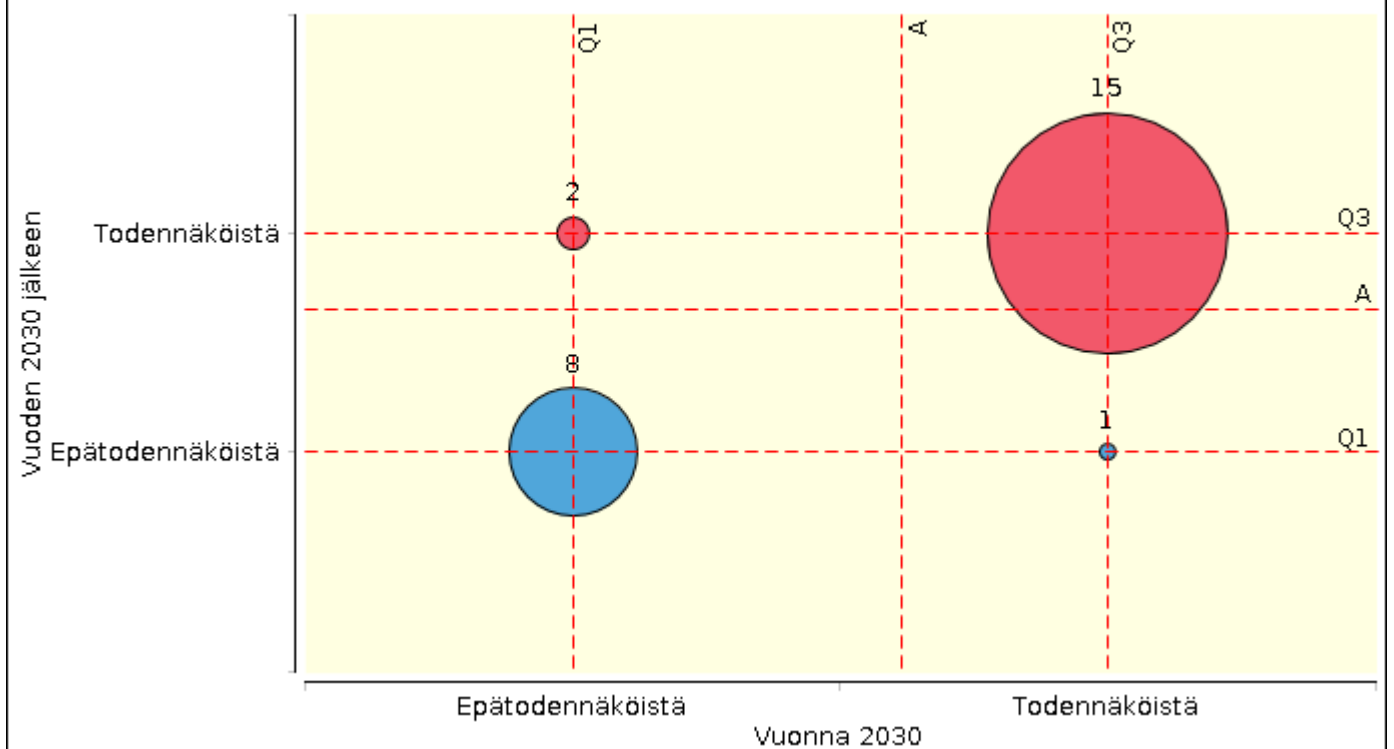
Käytöstä pois otettujen rakennusten uudiskäyttö on lisääntynyt

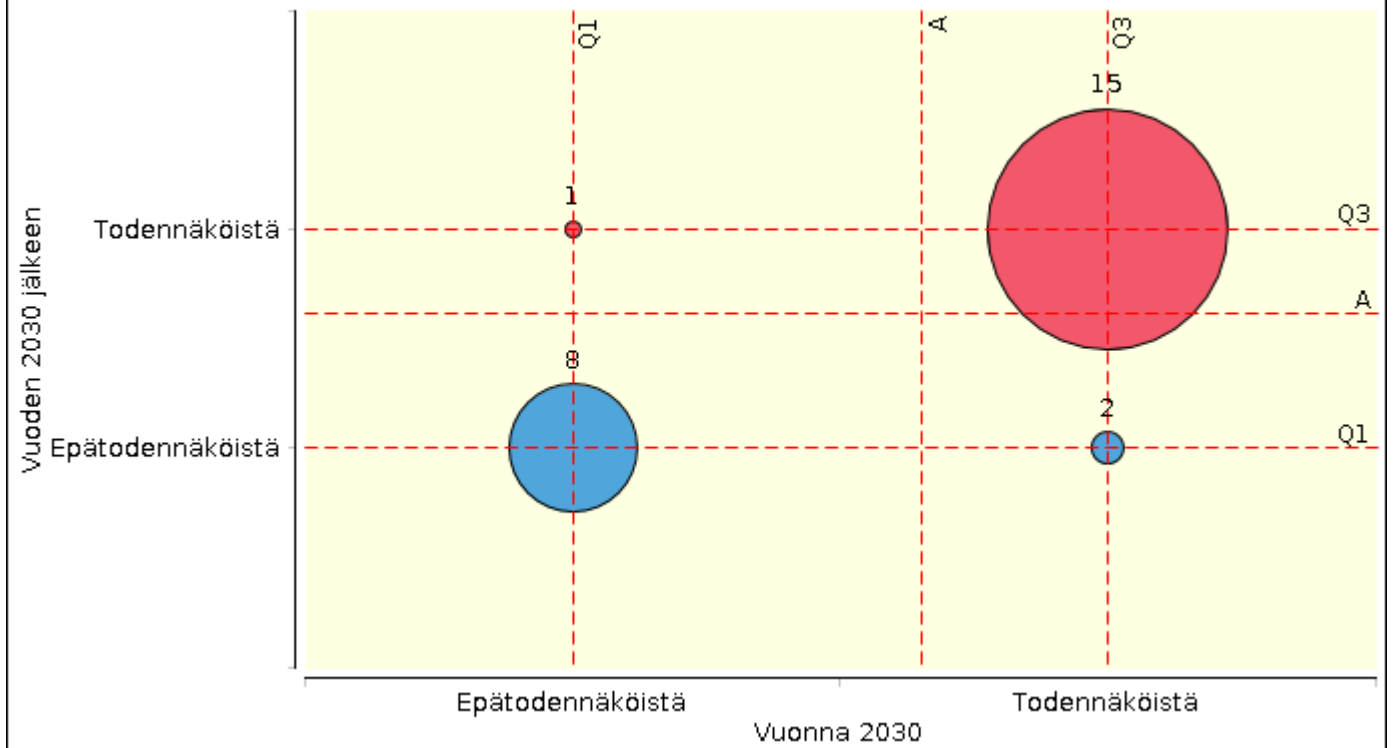
Työelämän murros (työnteon paikan ja ajan vapaus, epätyypilliset työsuhteet) nähdään merkittävänä maaseudun elinvoiman mahdollistajana...

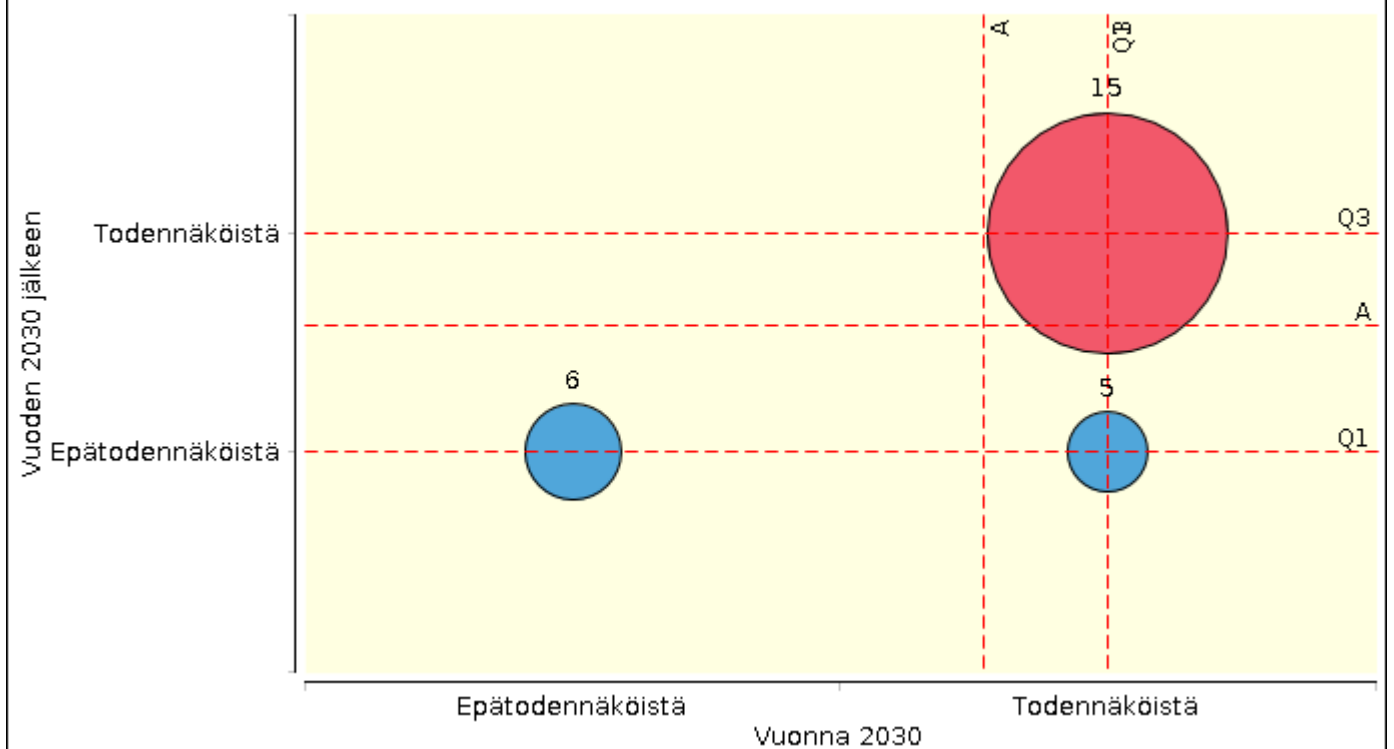
Yrittäjyys eläkeiässä lisääntyy maaseudulla

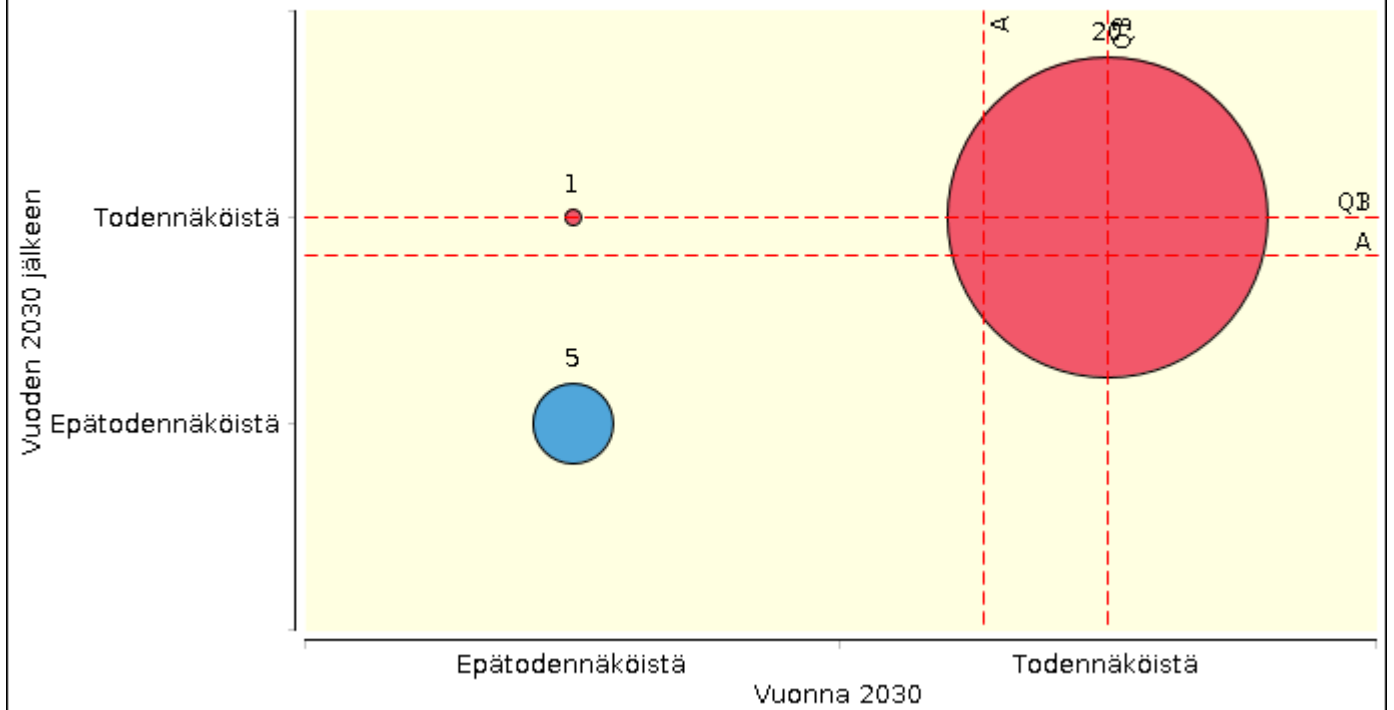
Fyysisten SOTE-palveluiden saatavuus on kriisissä

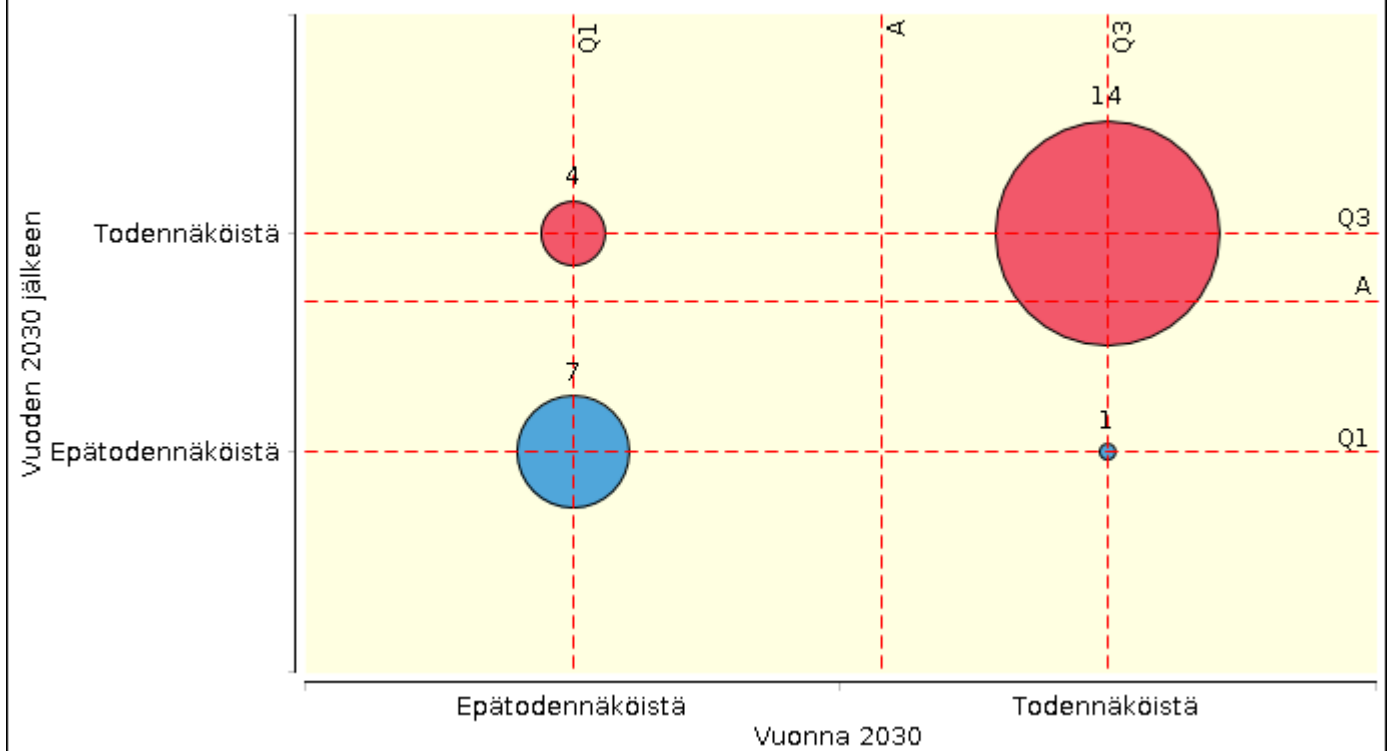
Kaupungistuminen vie asukkaita maaseudulta

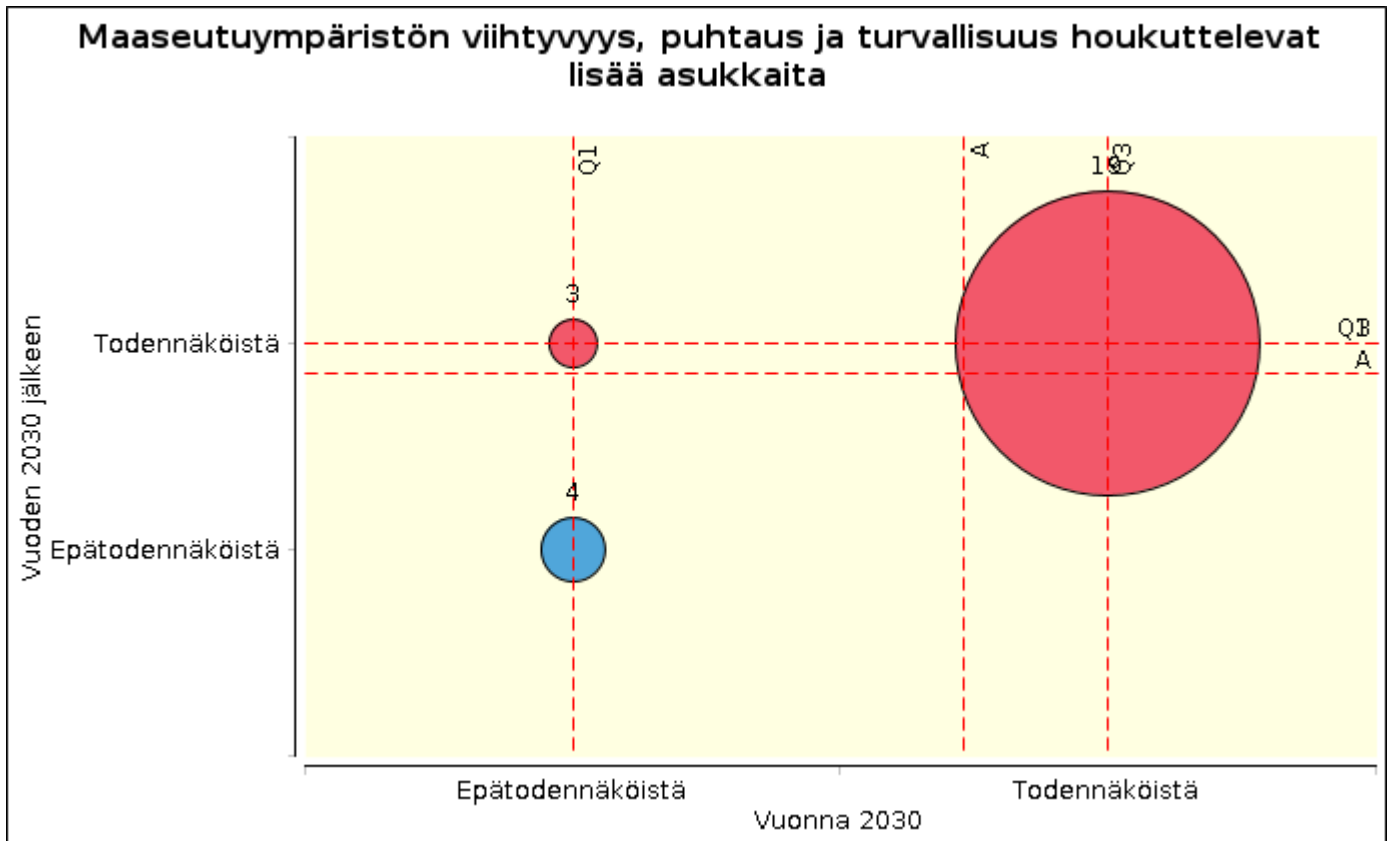

Teknologian kehitys vahvistaa paikalliskehittämistä (useammat voivat osallistua)

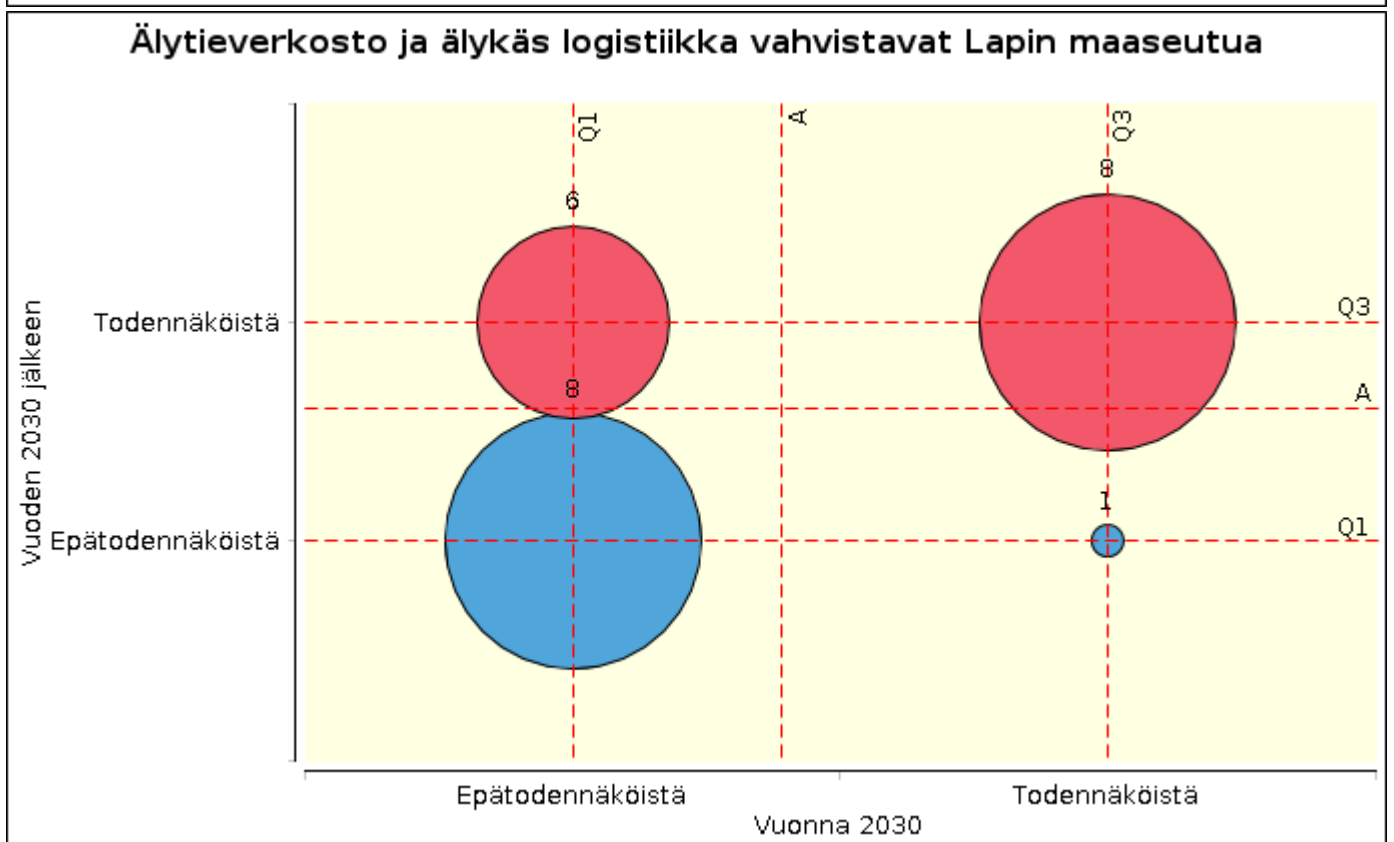
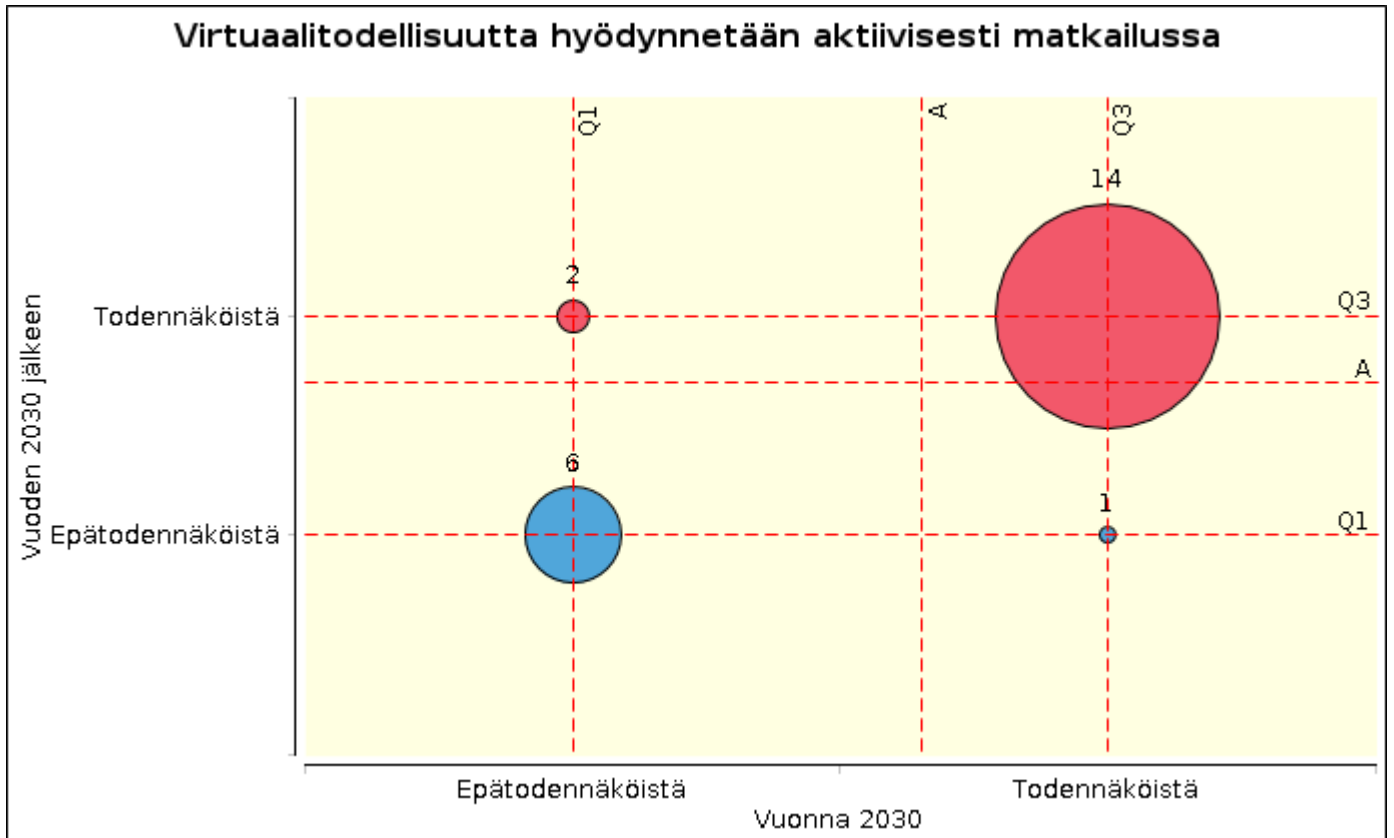

Pienempikustanteinen maaseutu ympäristö houkuttelee lisää asukkaita

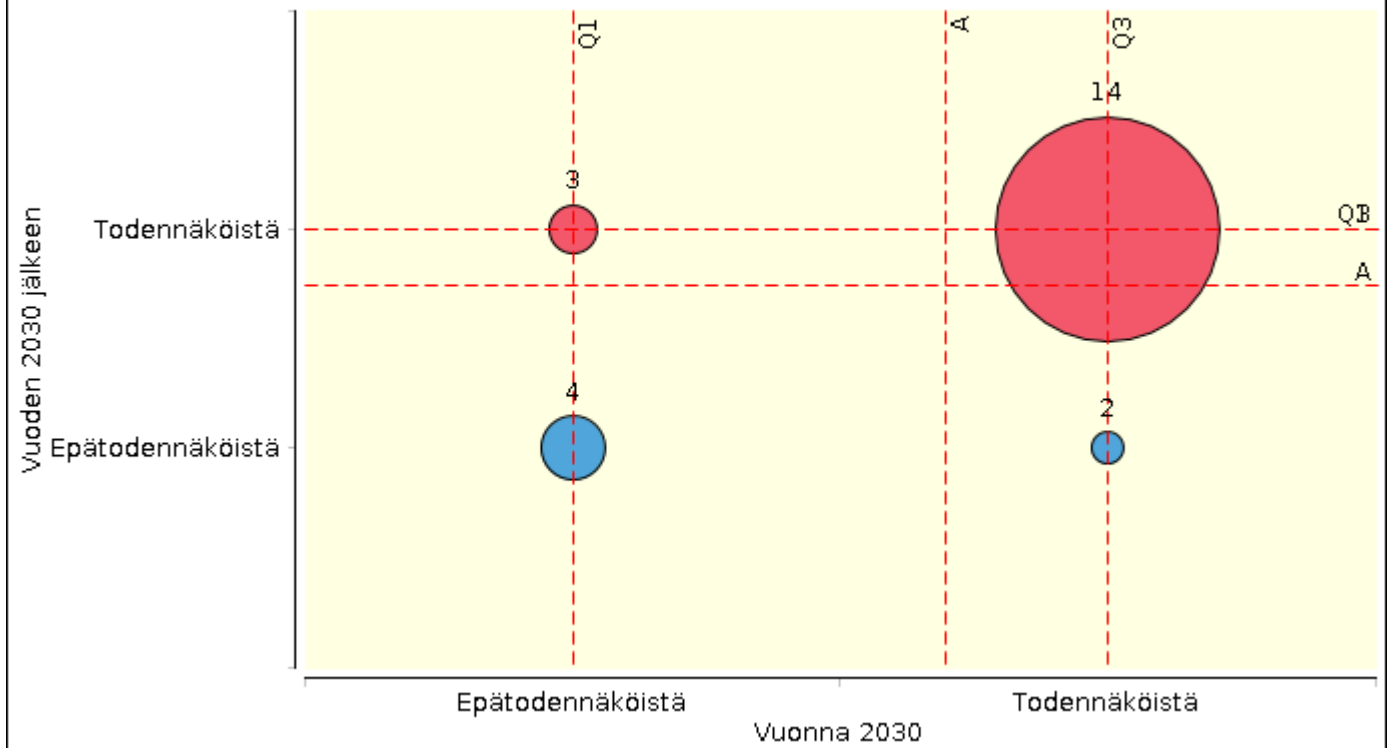

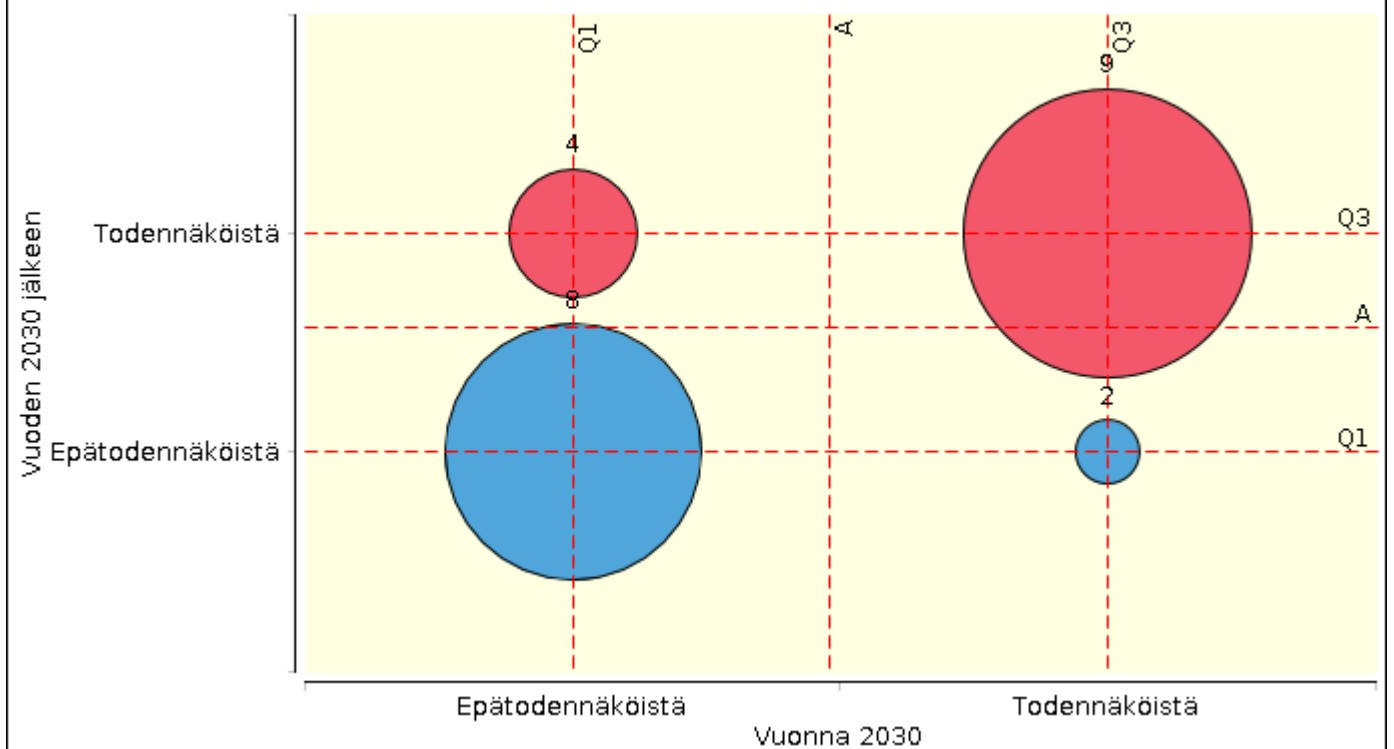
2.2.5. Maaseudun teknologinen ympäristö – PESTE

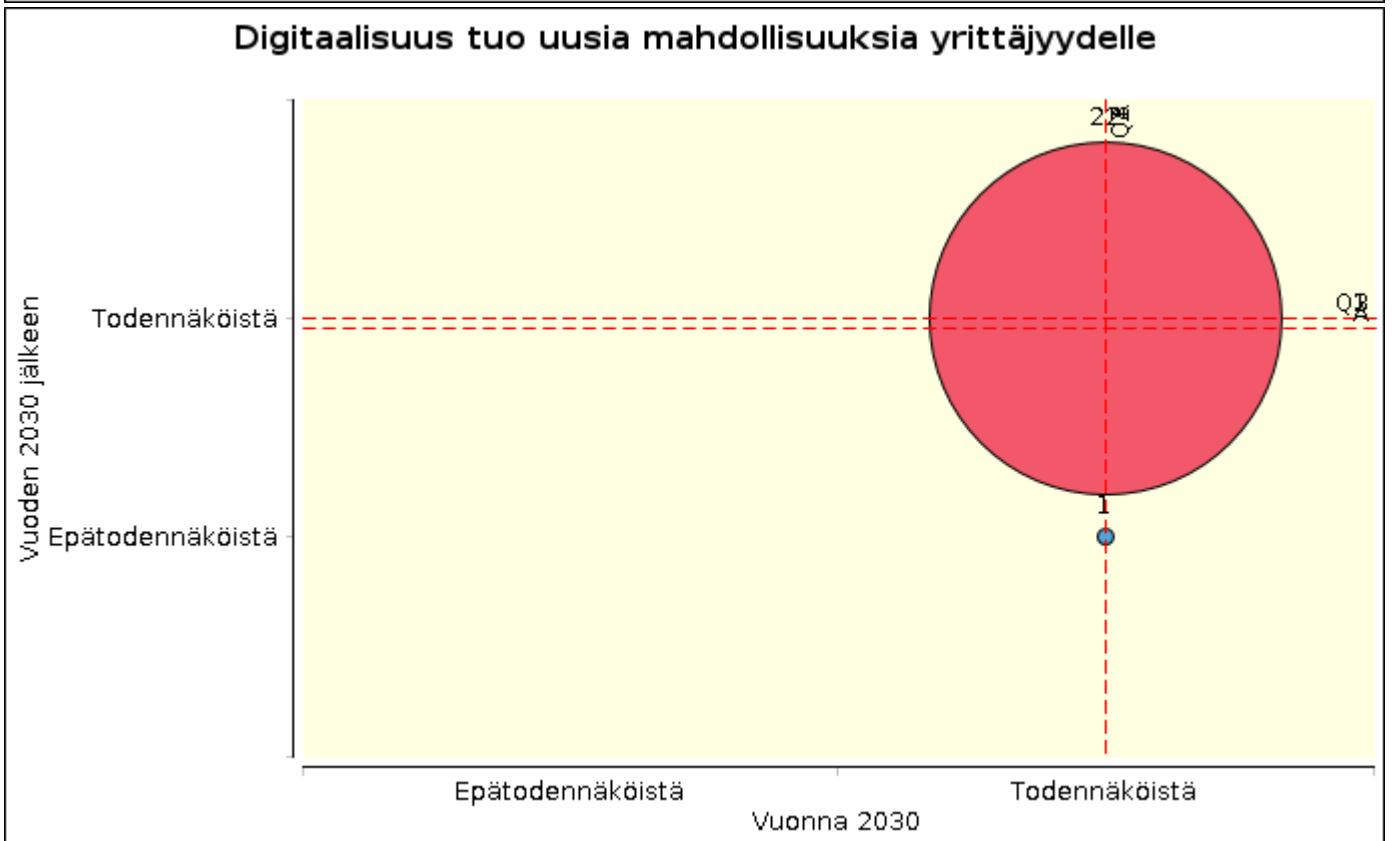
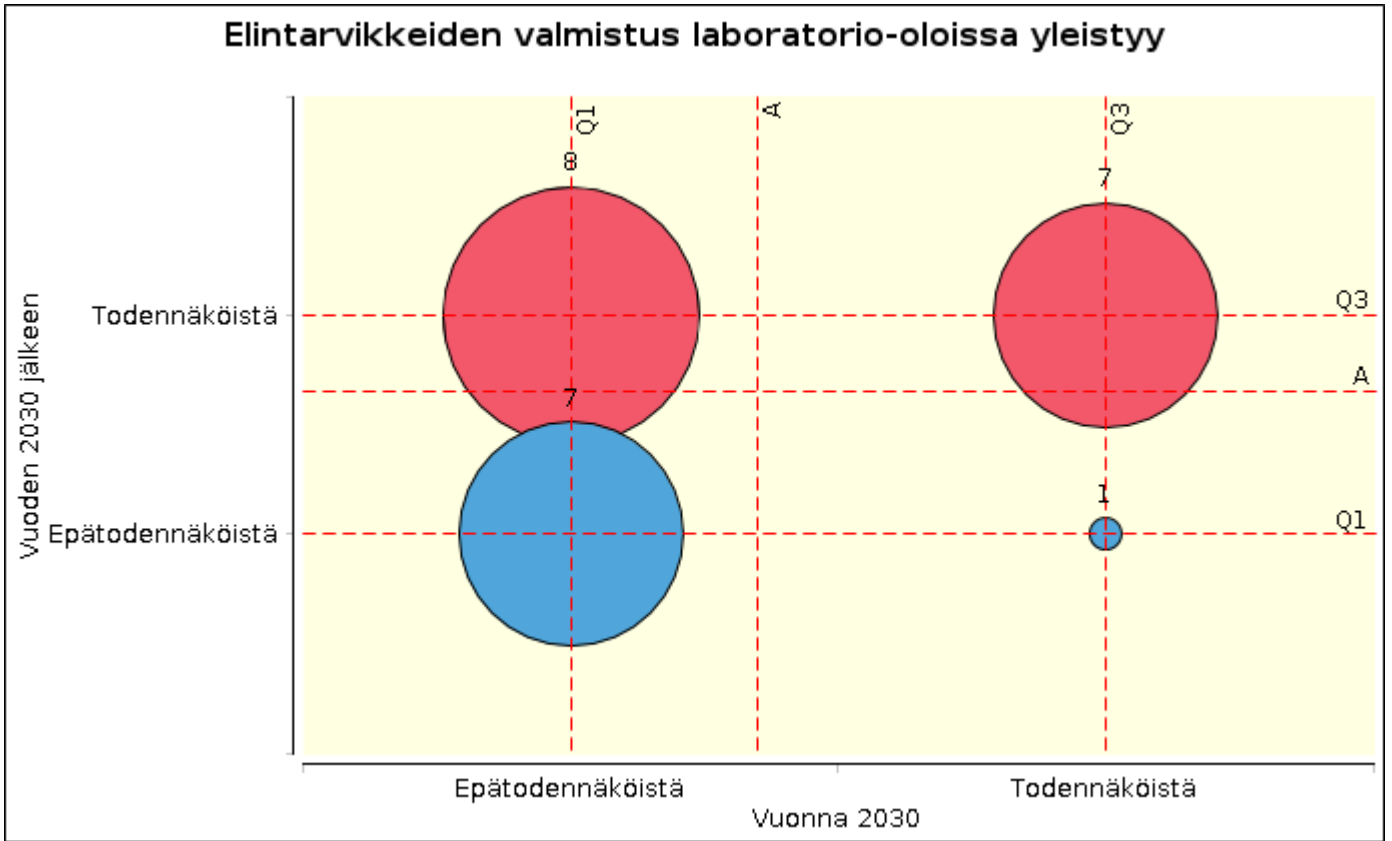

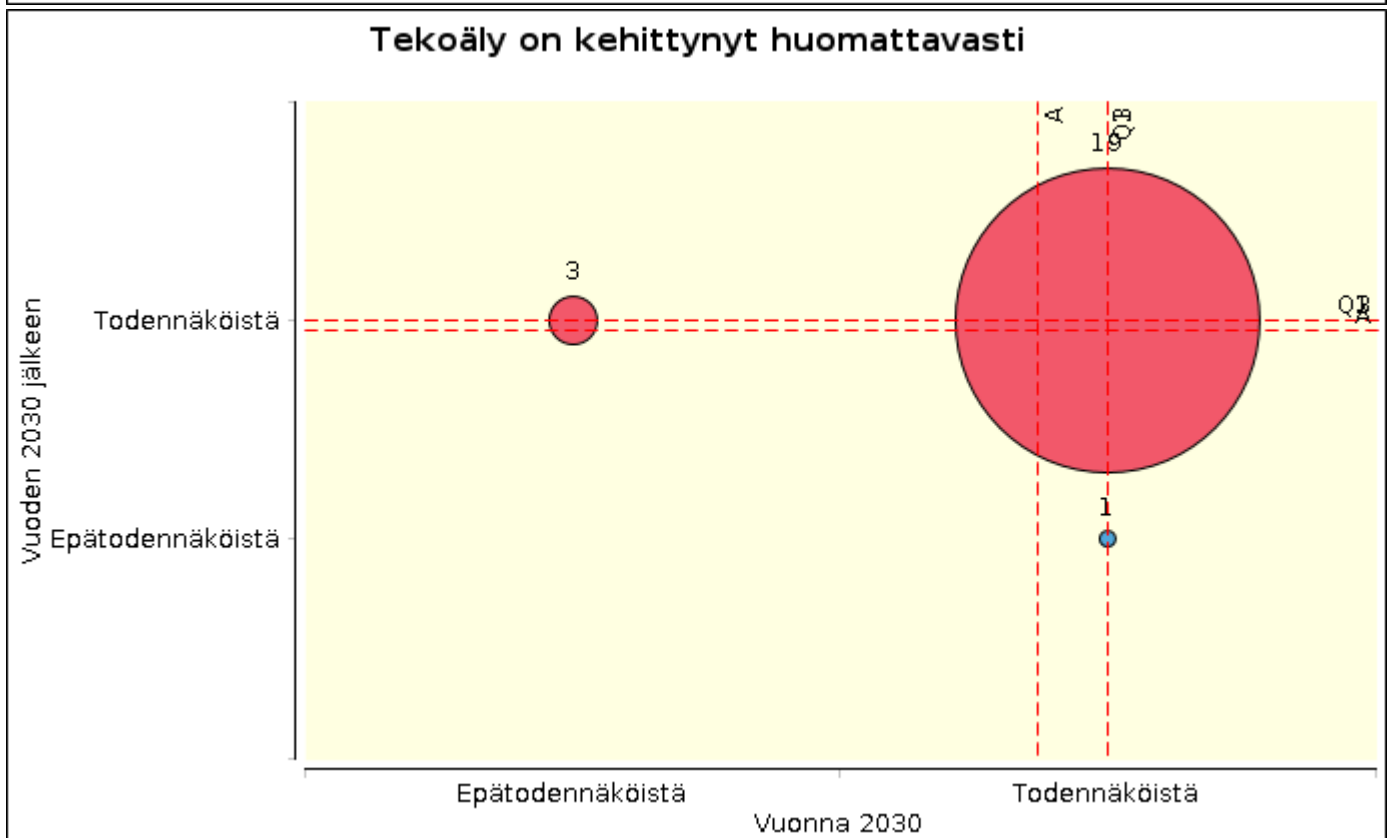
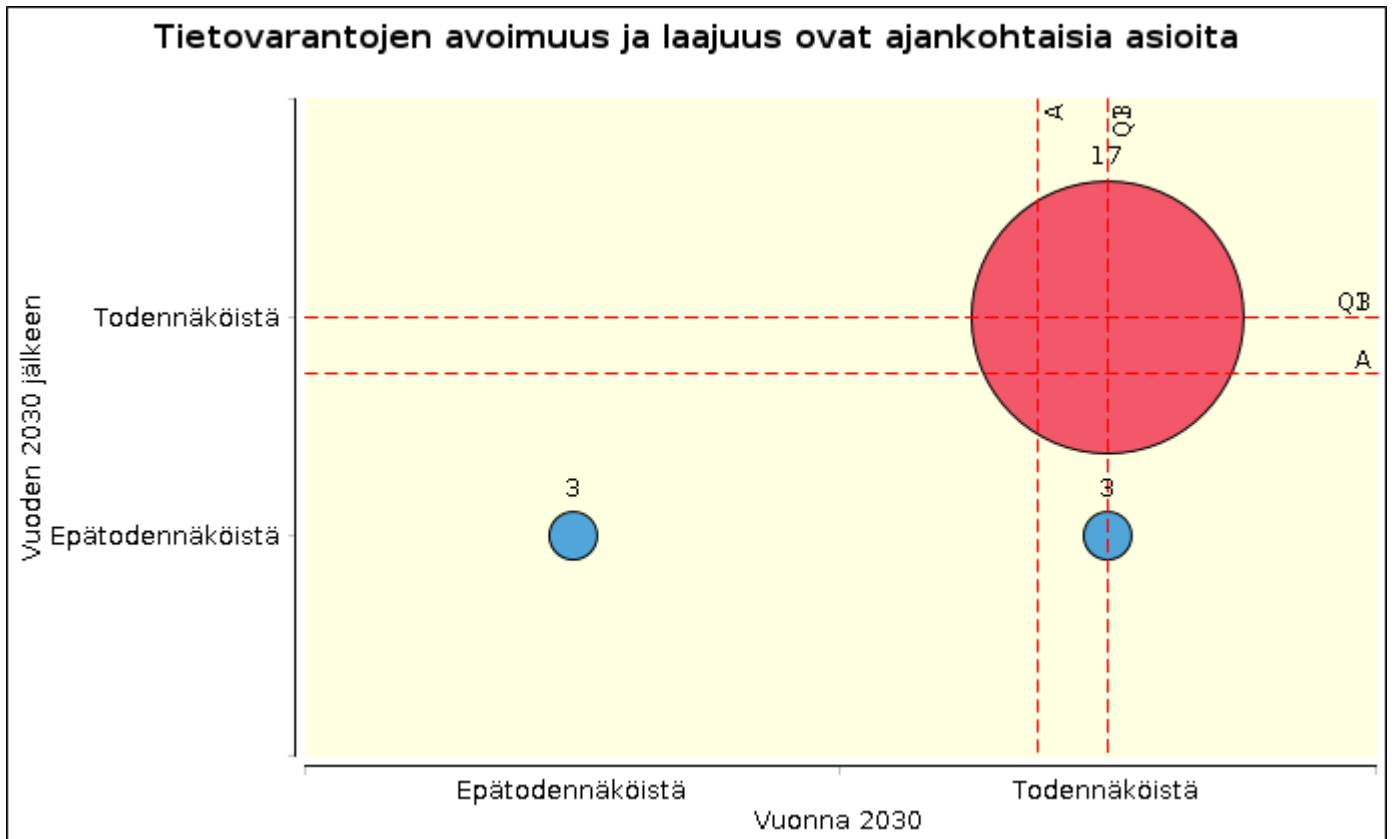
Drone-teknologia mahdollistaa mm. pienlogistiikan

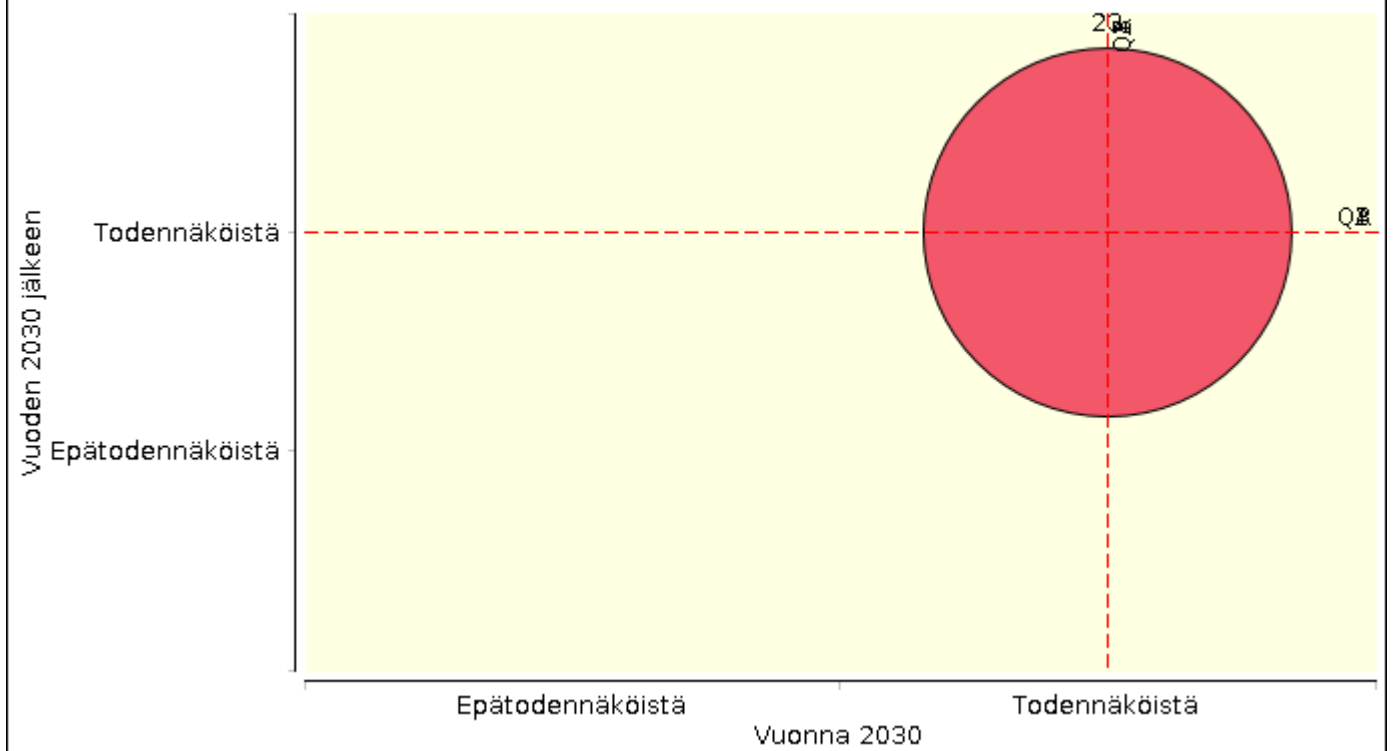
Maaseudulla on laadukas tietoliikenneverkosto

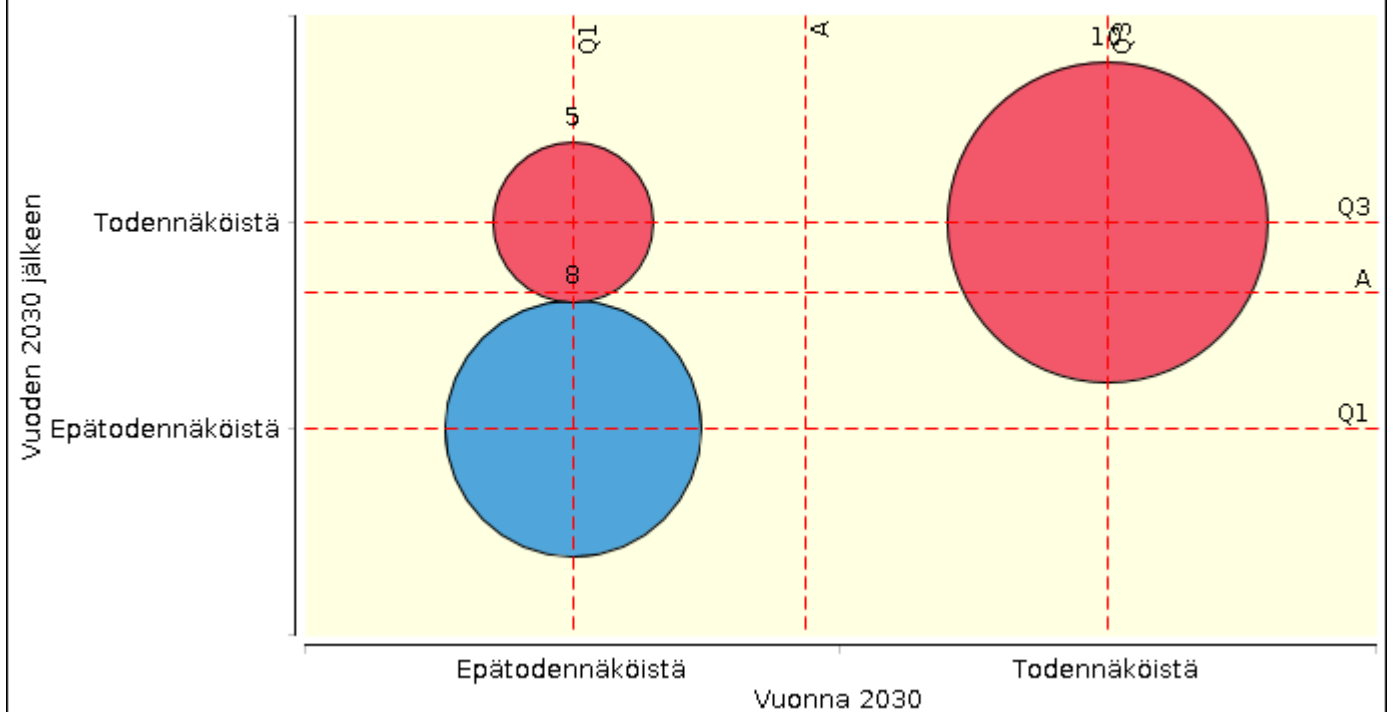

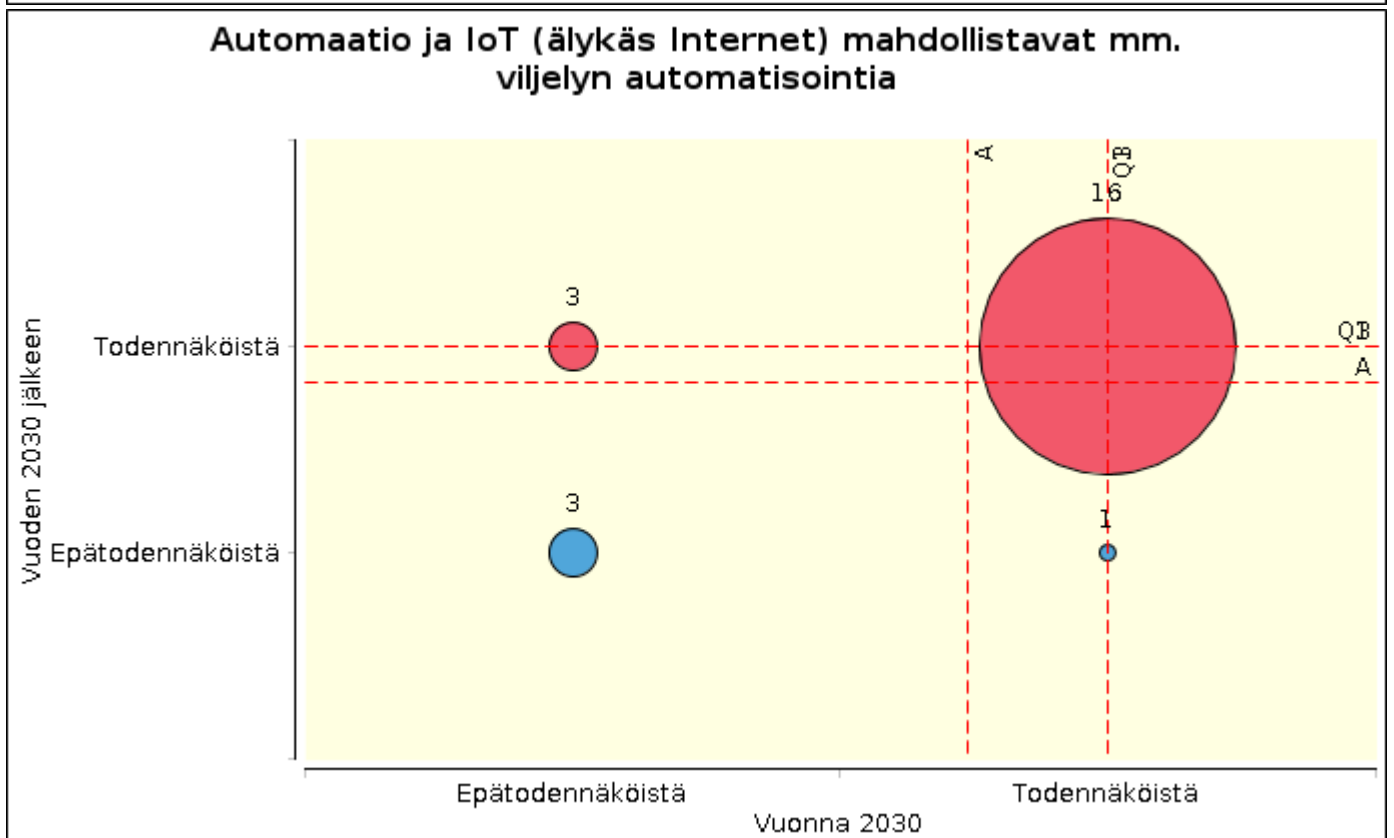
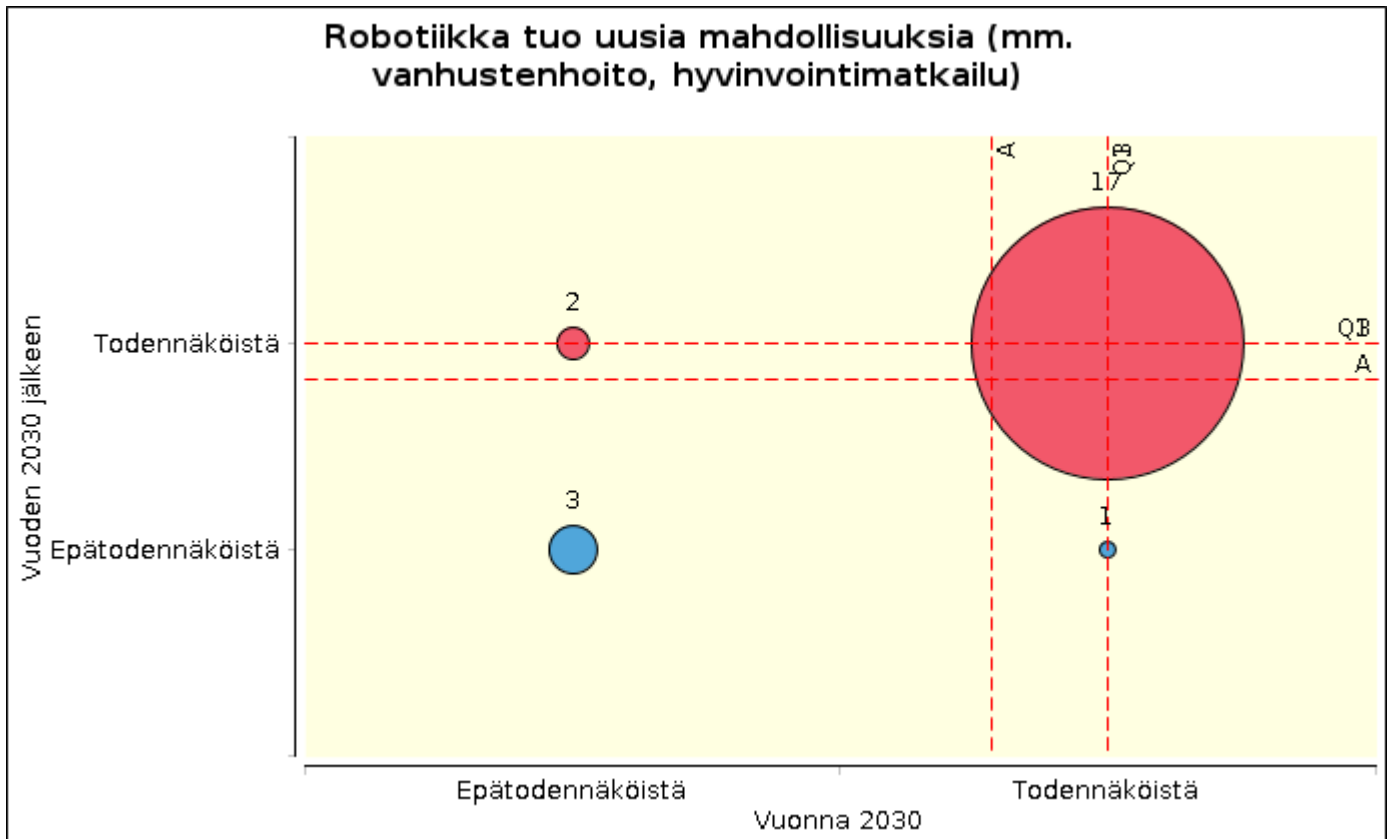

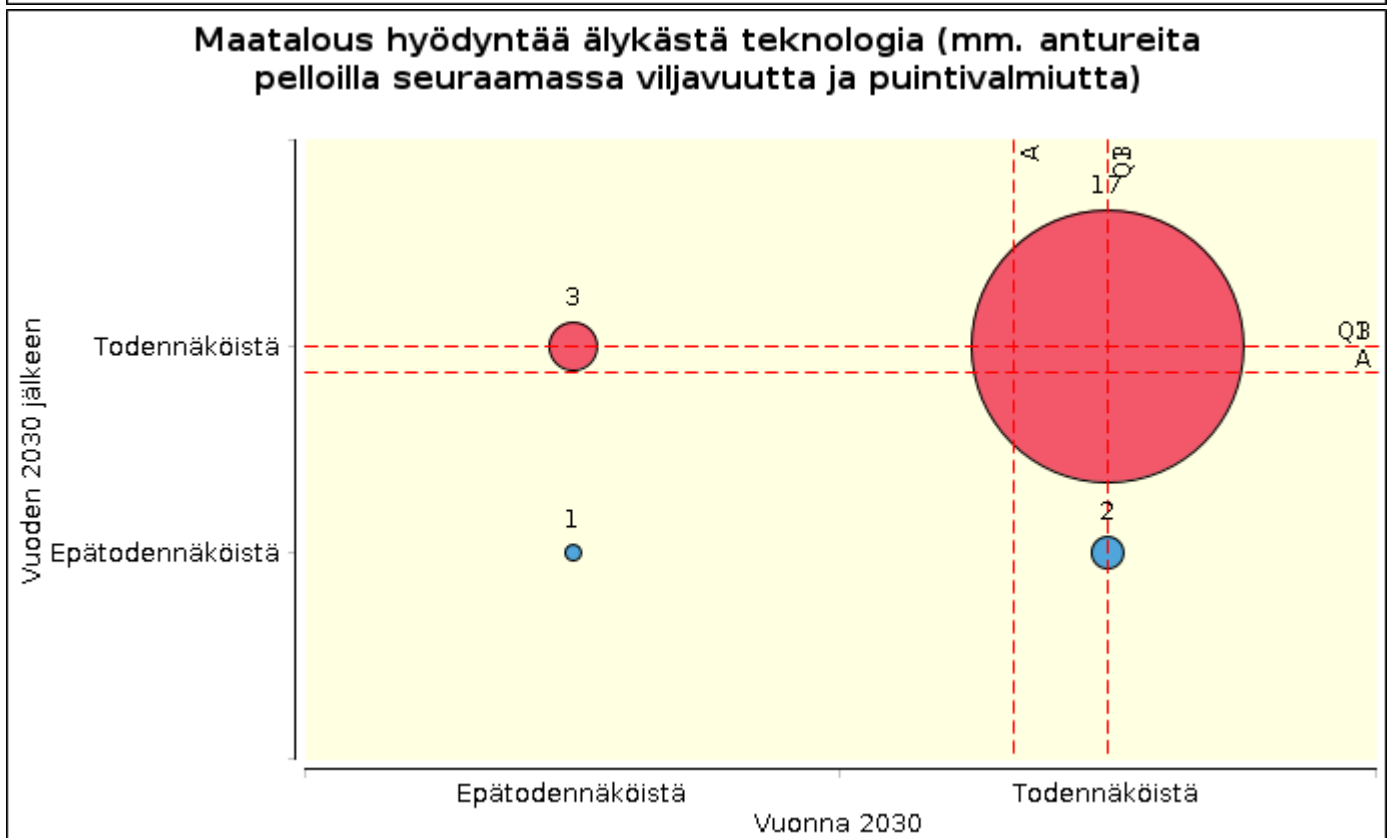
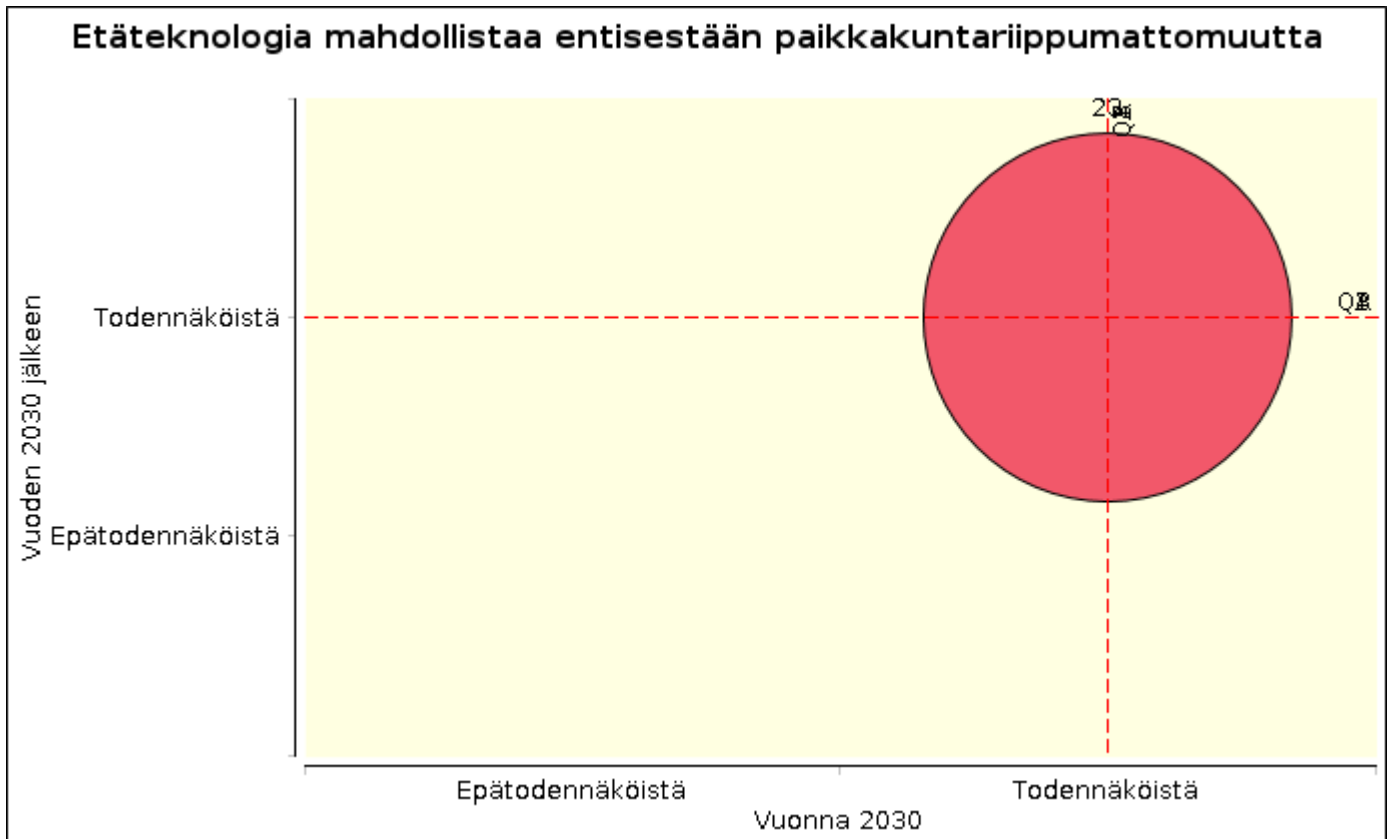
Verkkopalvelut ja niiden käytön osaaminen on kasvanut

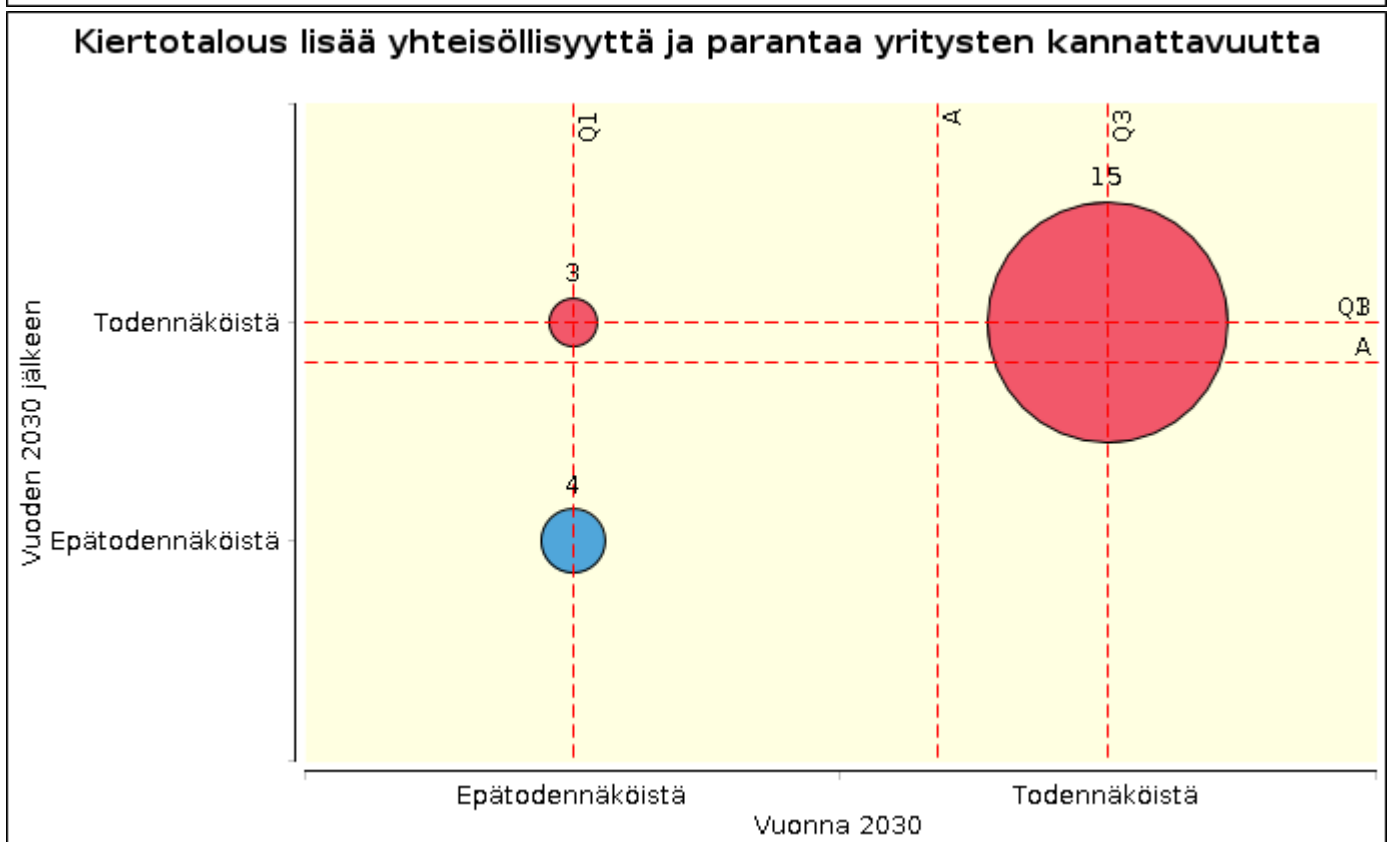
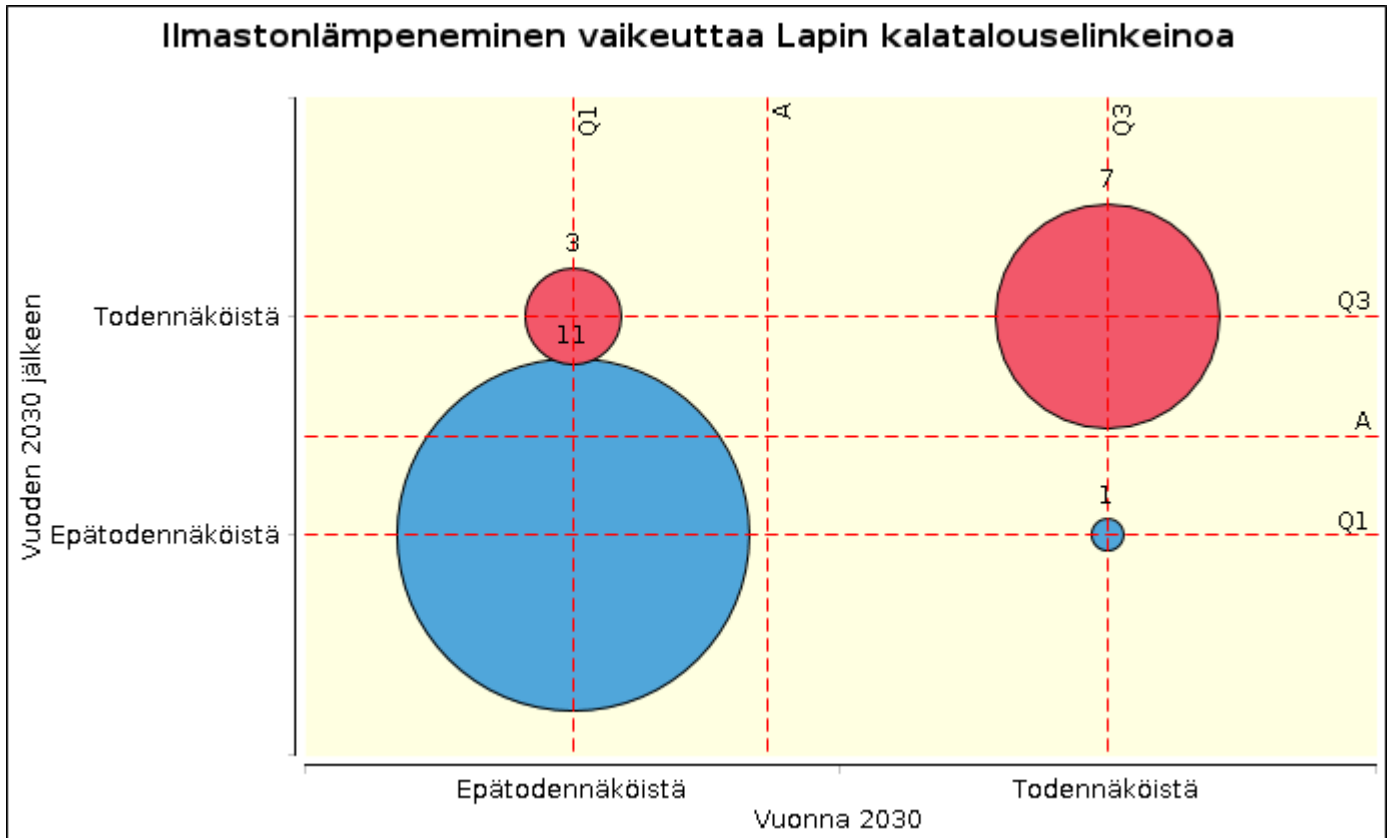
3D-tulostus on yleistynyt (mm. kyläkaupat uusiokäytössä: "printtaa mitä vain")

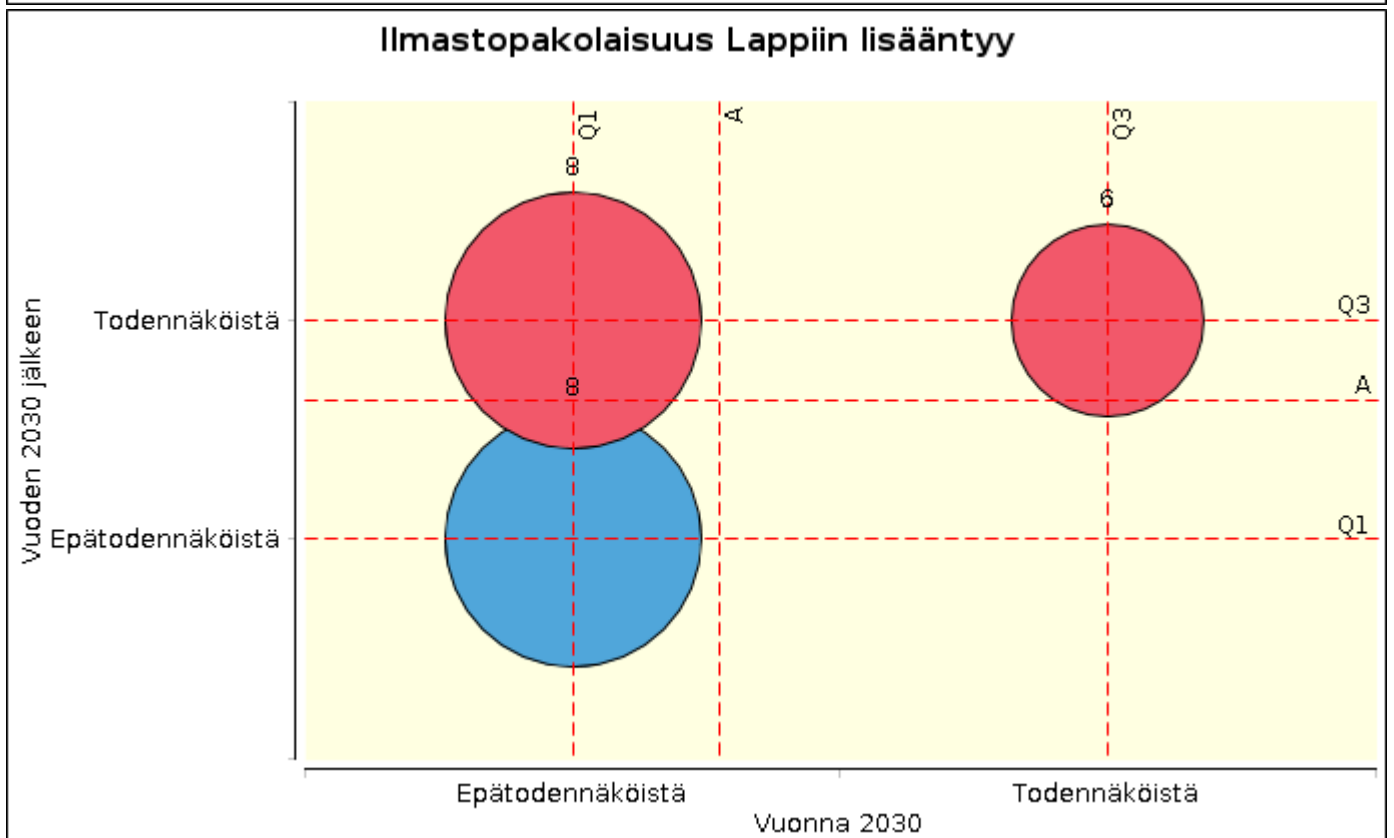
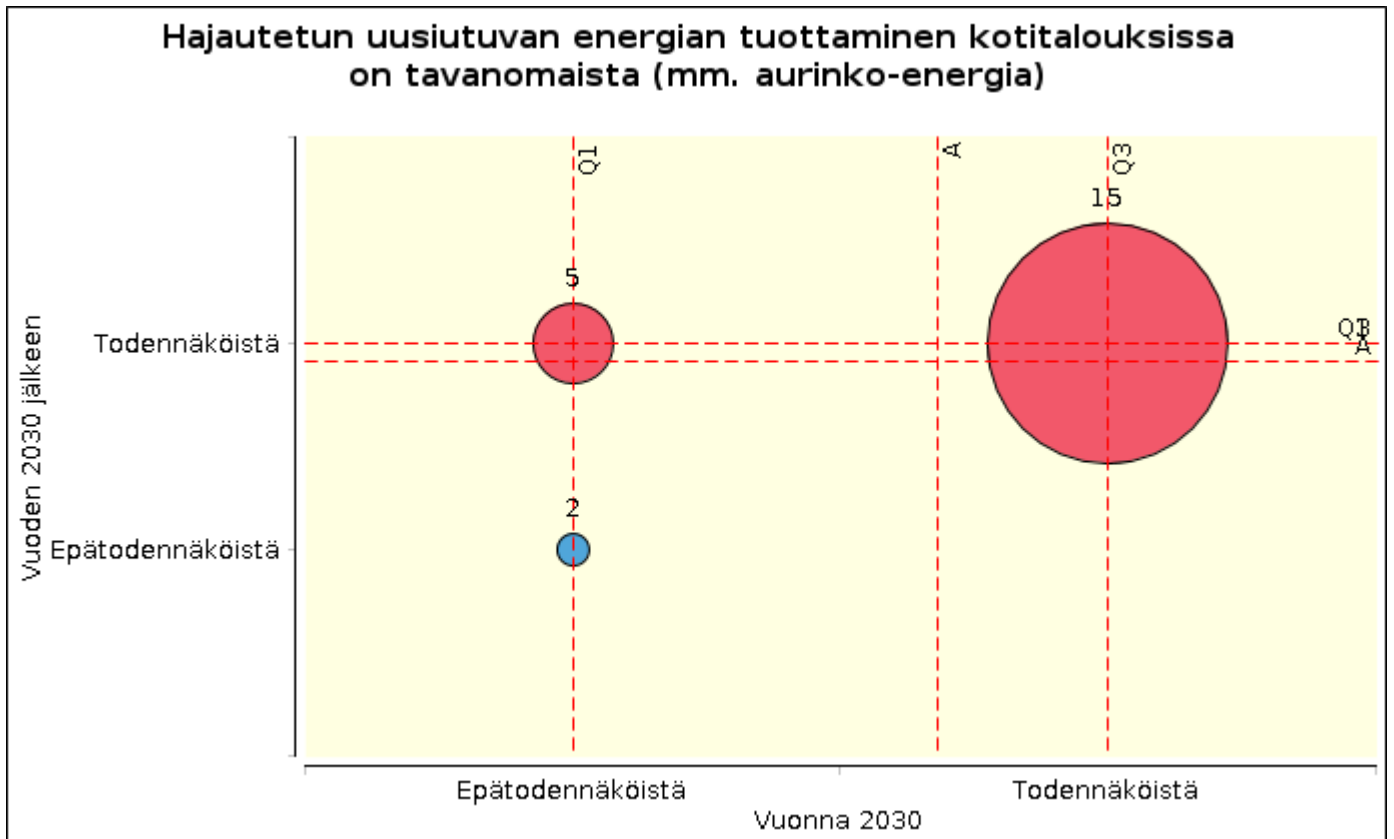

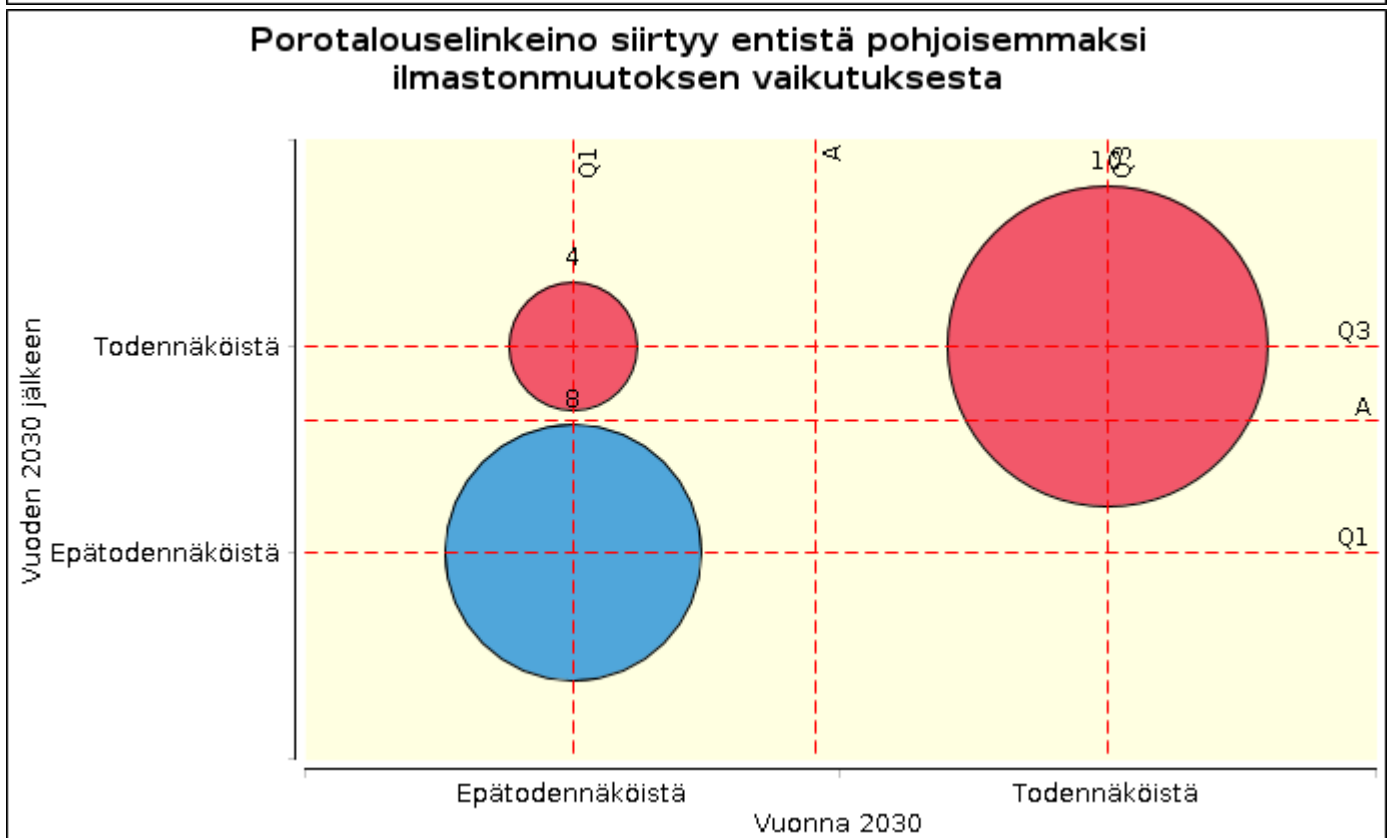
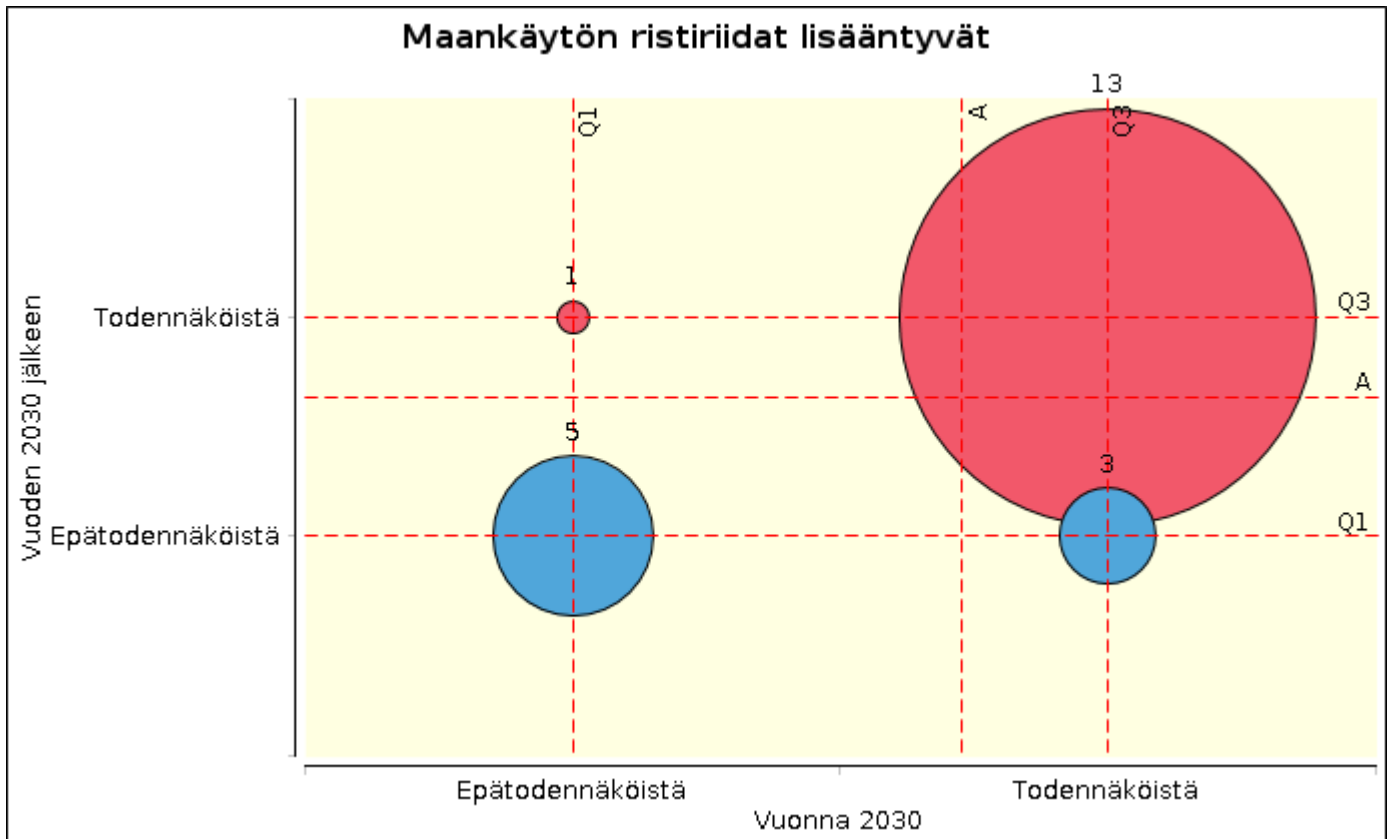

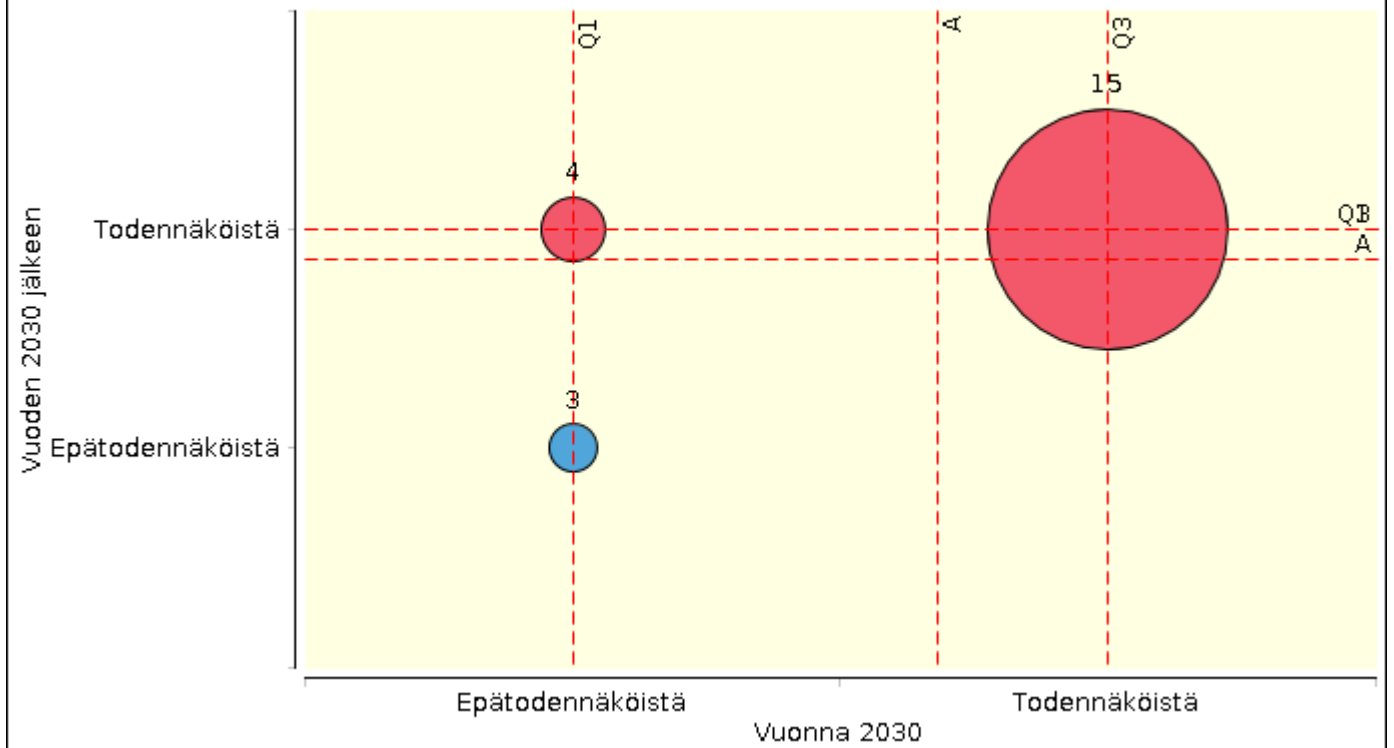
2.2.6. Maaseudun ekologinen ympäristö – PESTE

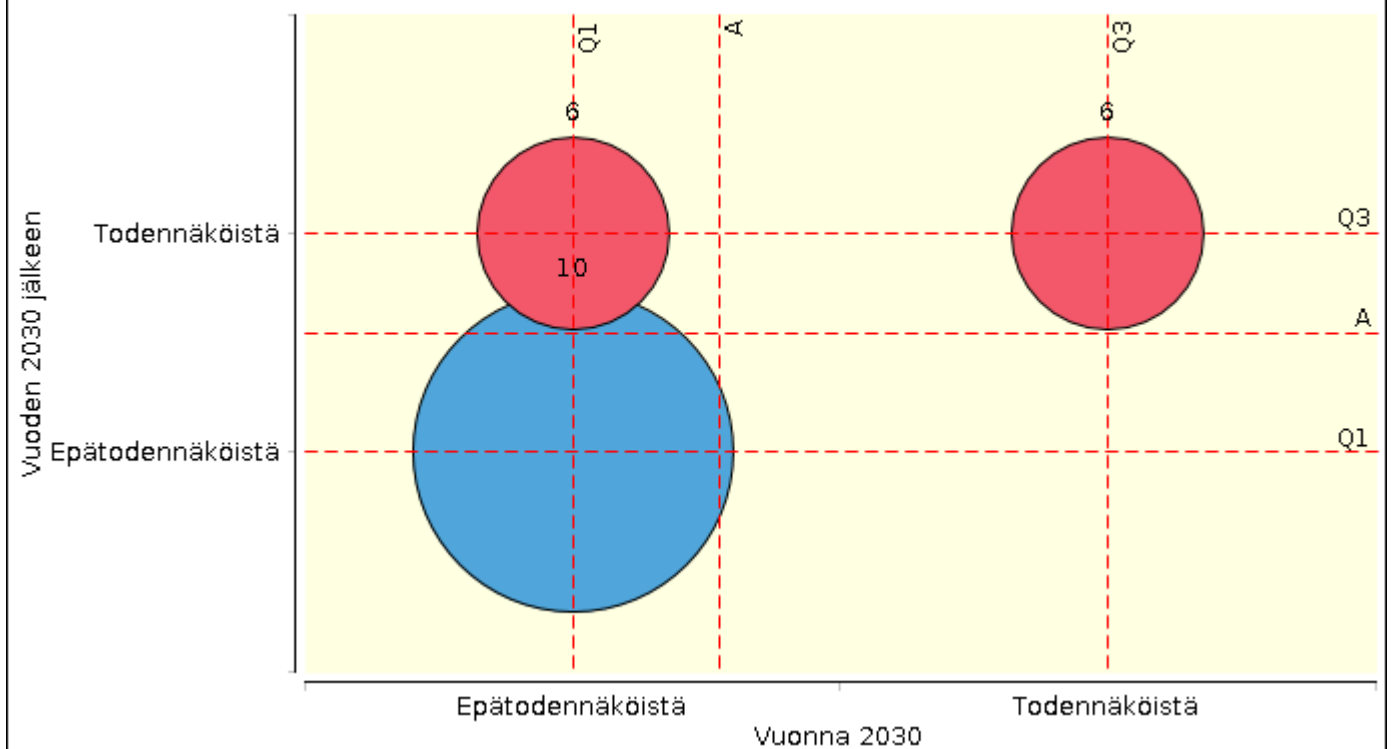

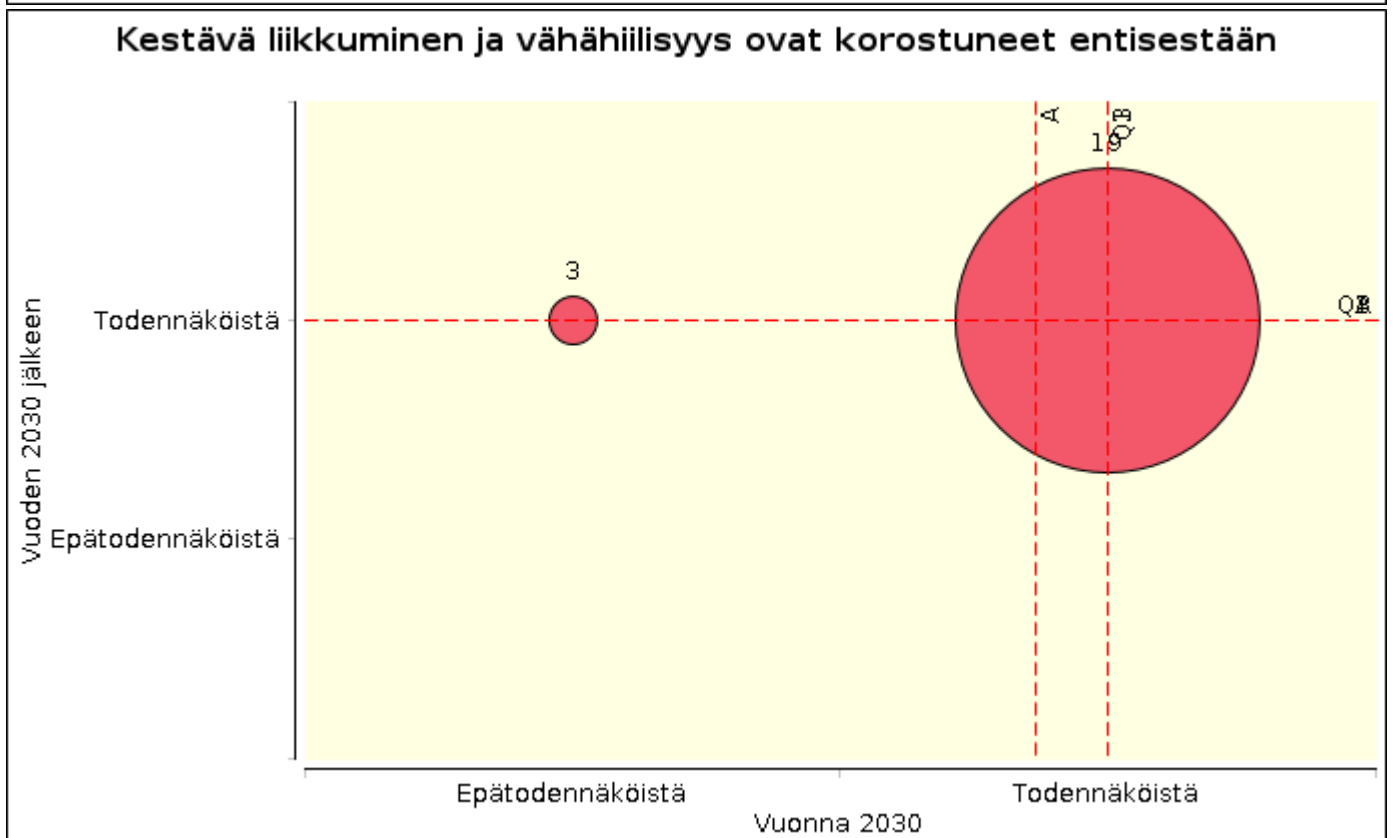
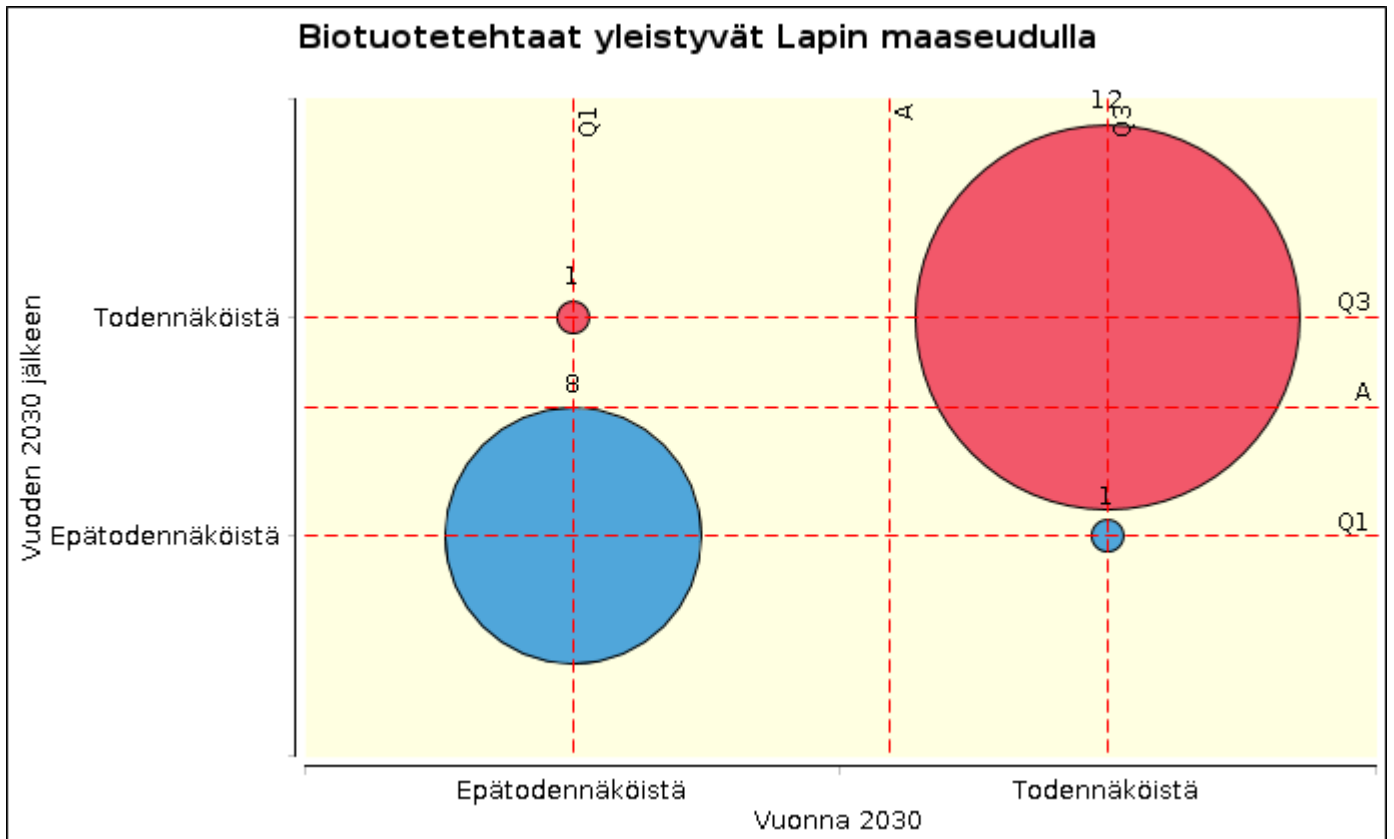

Kilpailu luonnonvaroista elinkeinojen välillä lisää konflikteja

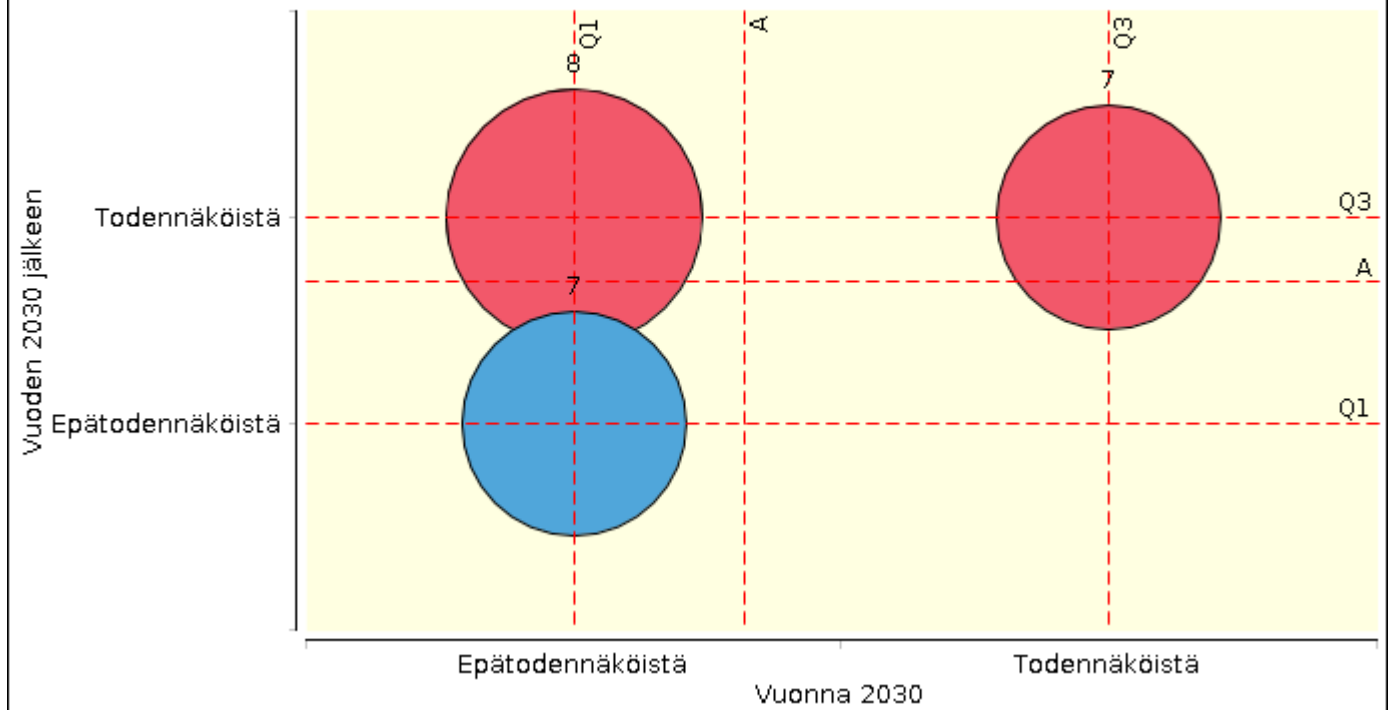

Kilpailu luonnonvaroista uhkaa kestävää metsätaloutta

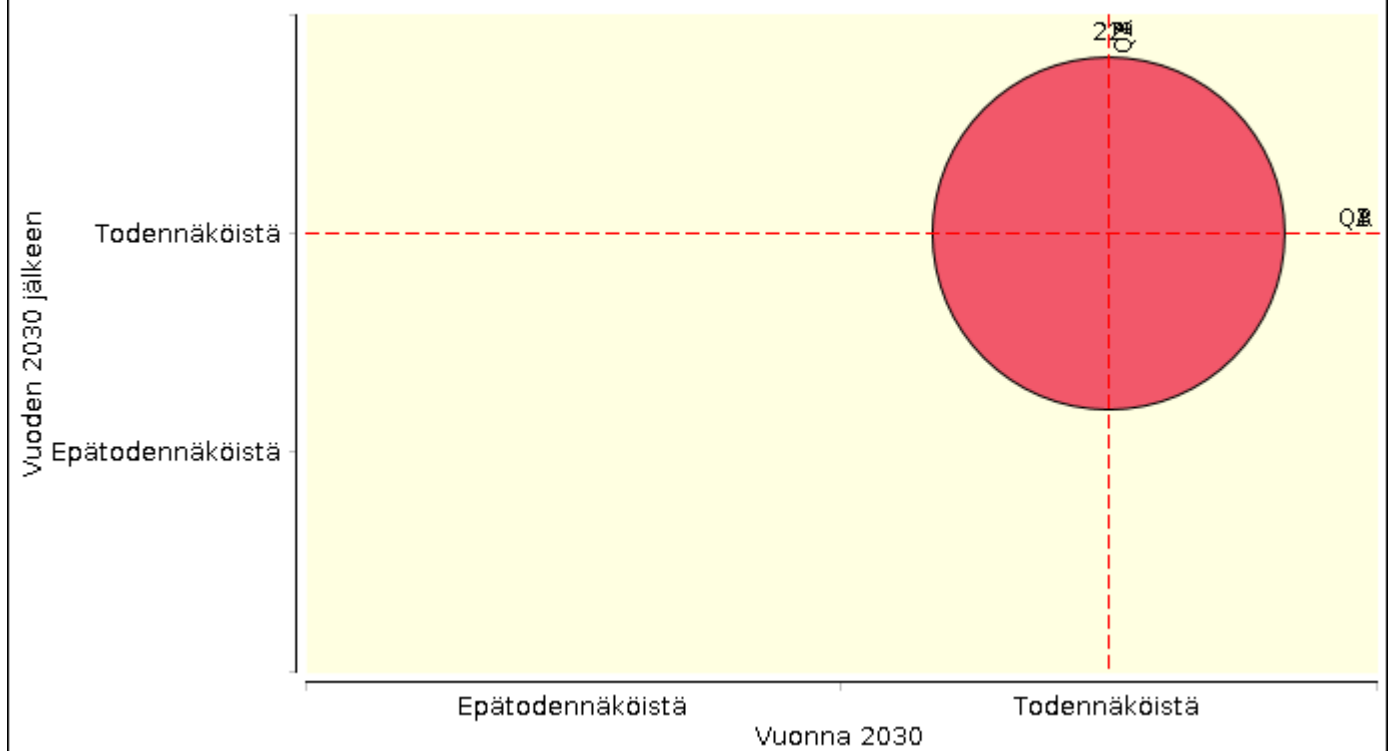

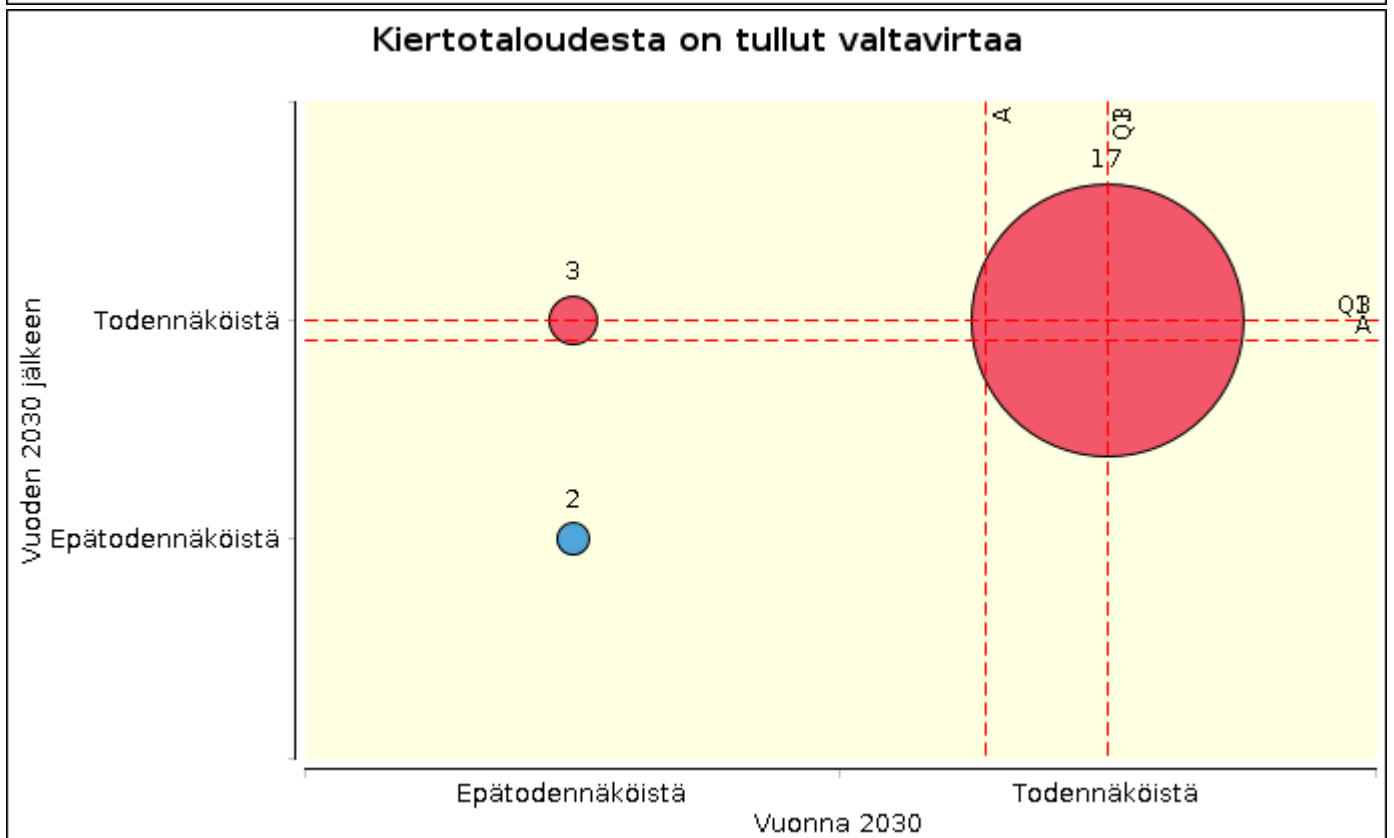
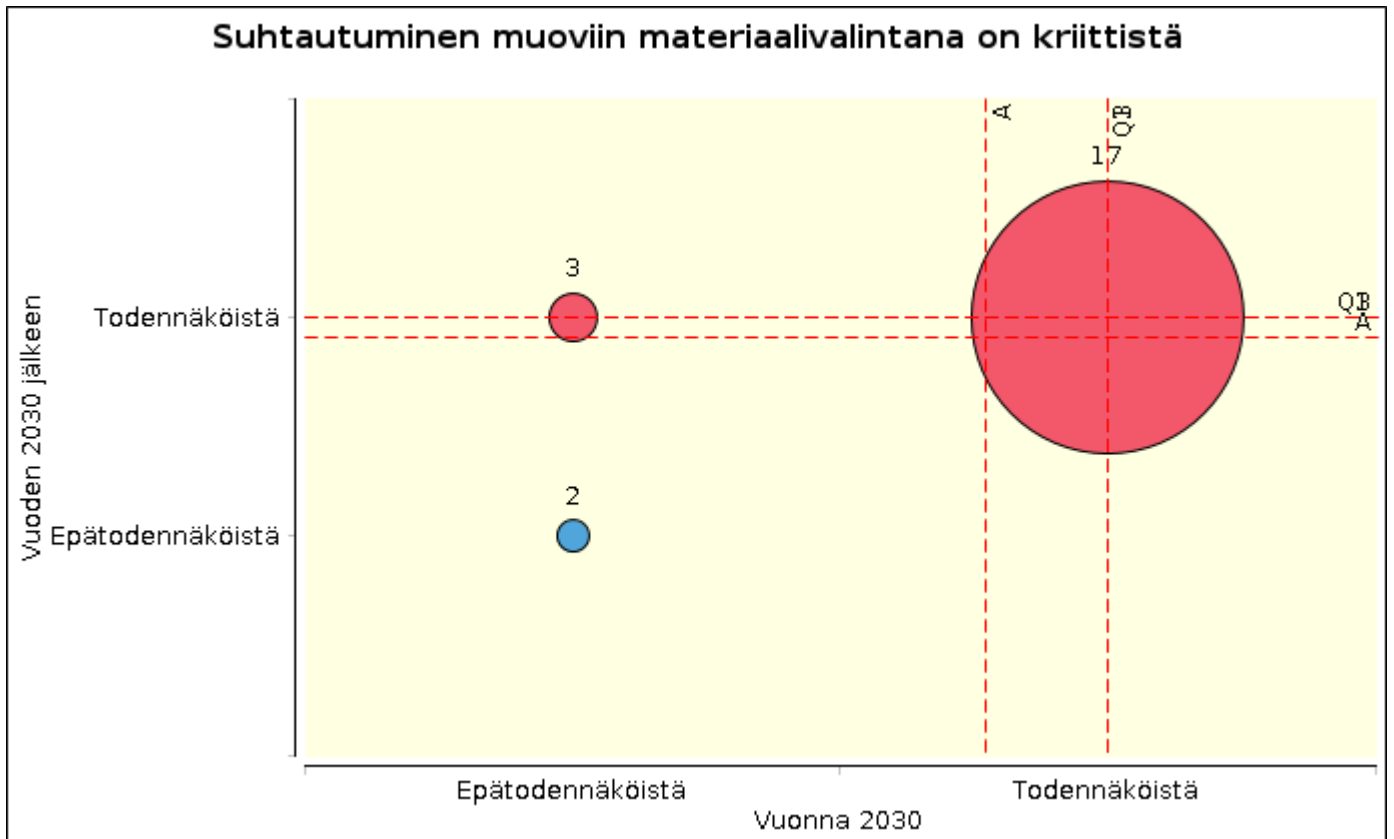

Arktinen talous on mahdollistanut muuttoliikenteen Lappiin huonommilta viljelymailta

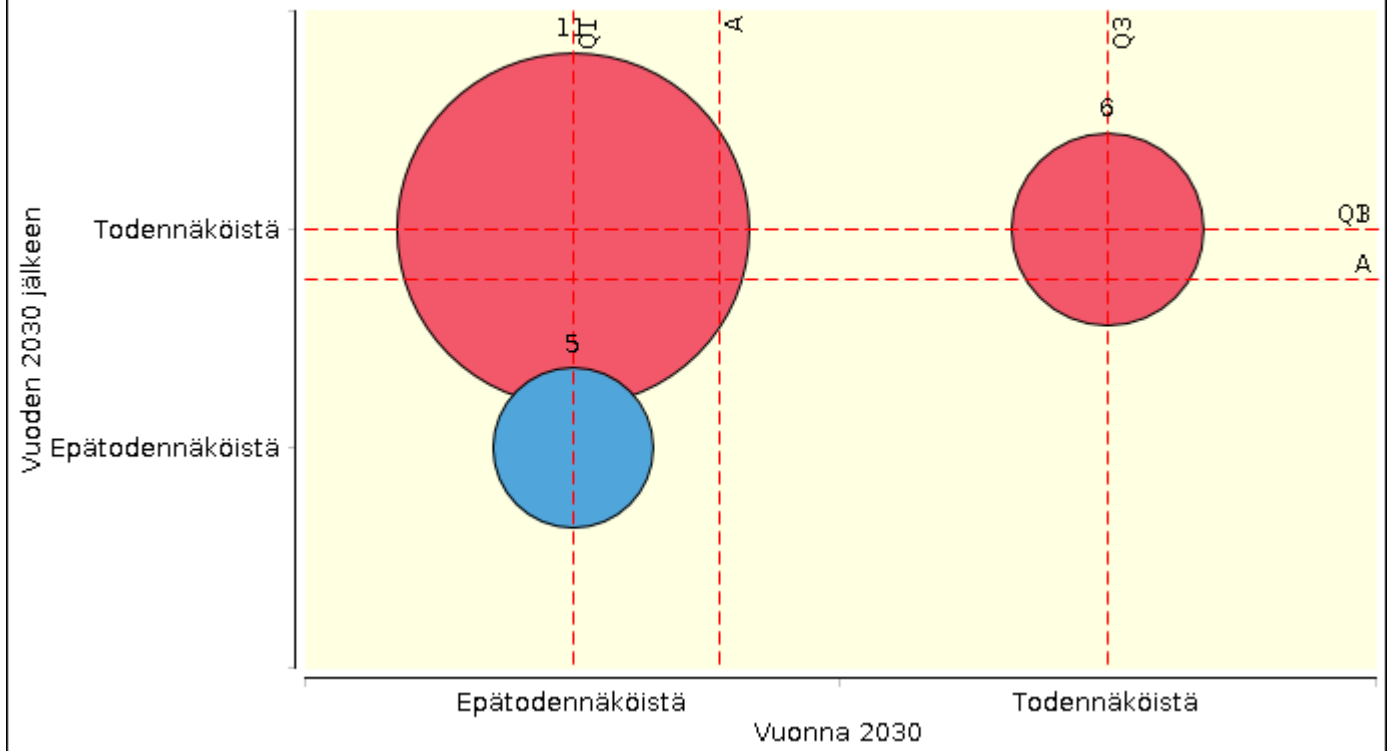

Puun materiaalikäyttö ja puurakentaminen ovat yleistyneet entisestään

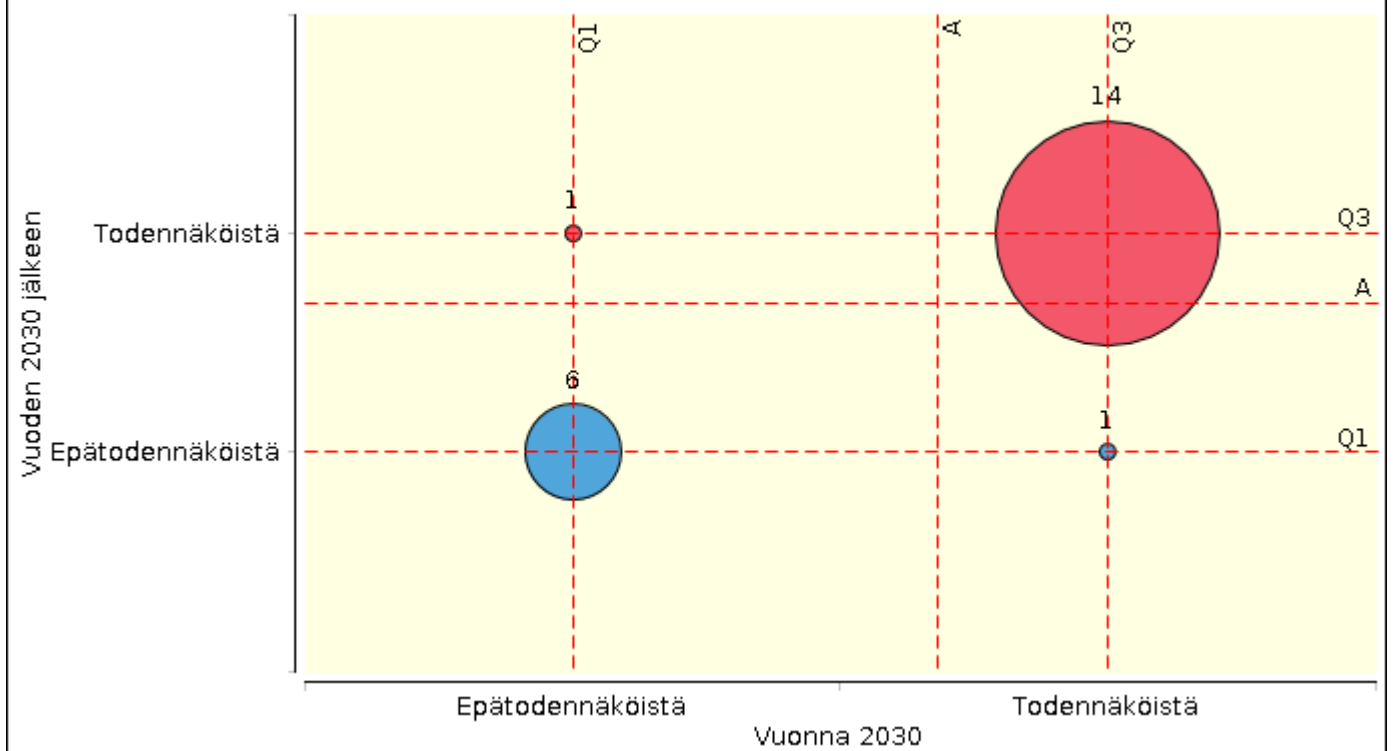

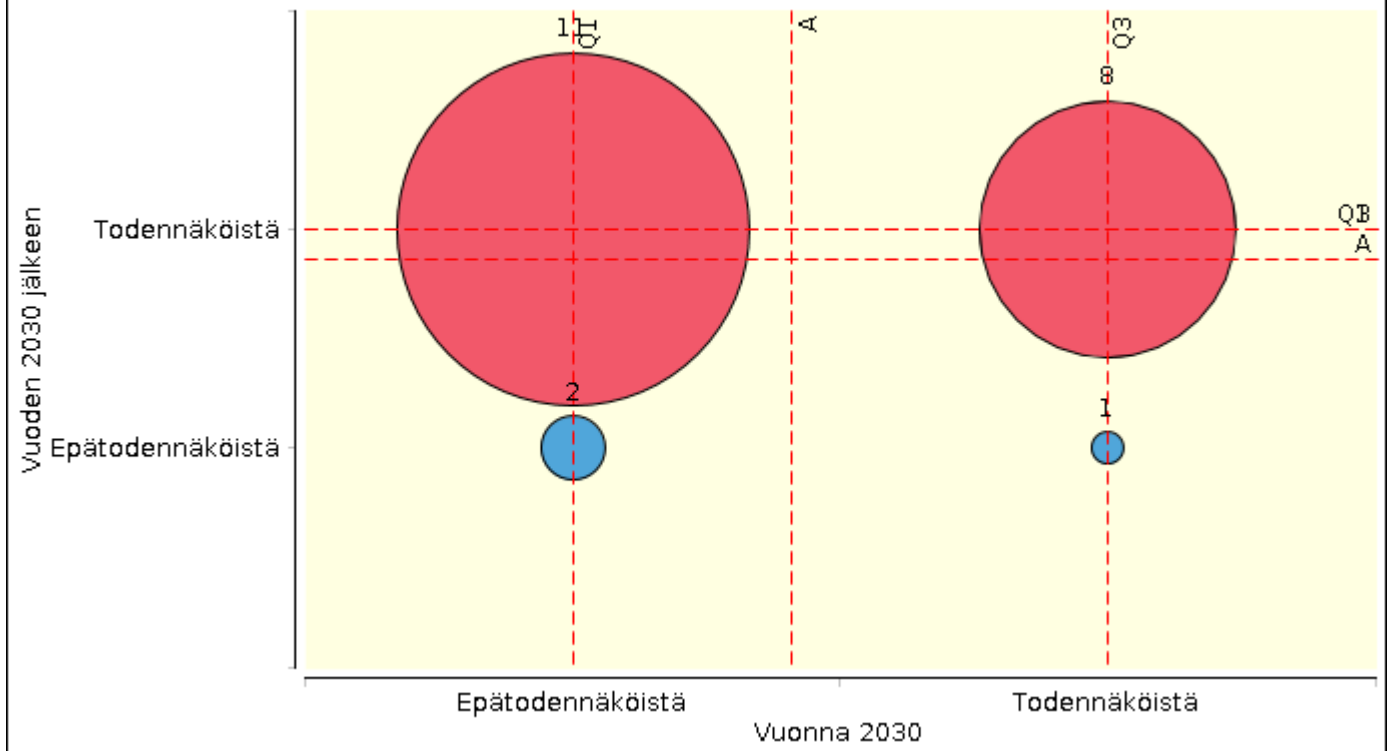
Ilmastonmuutos on muuttanut alkutuotantoa merkittävästi

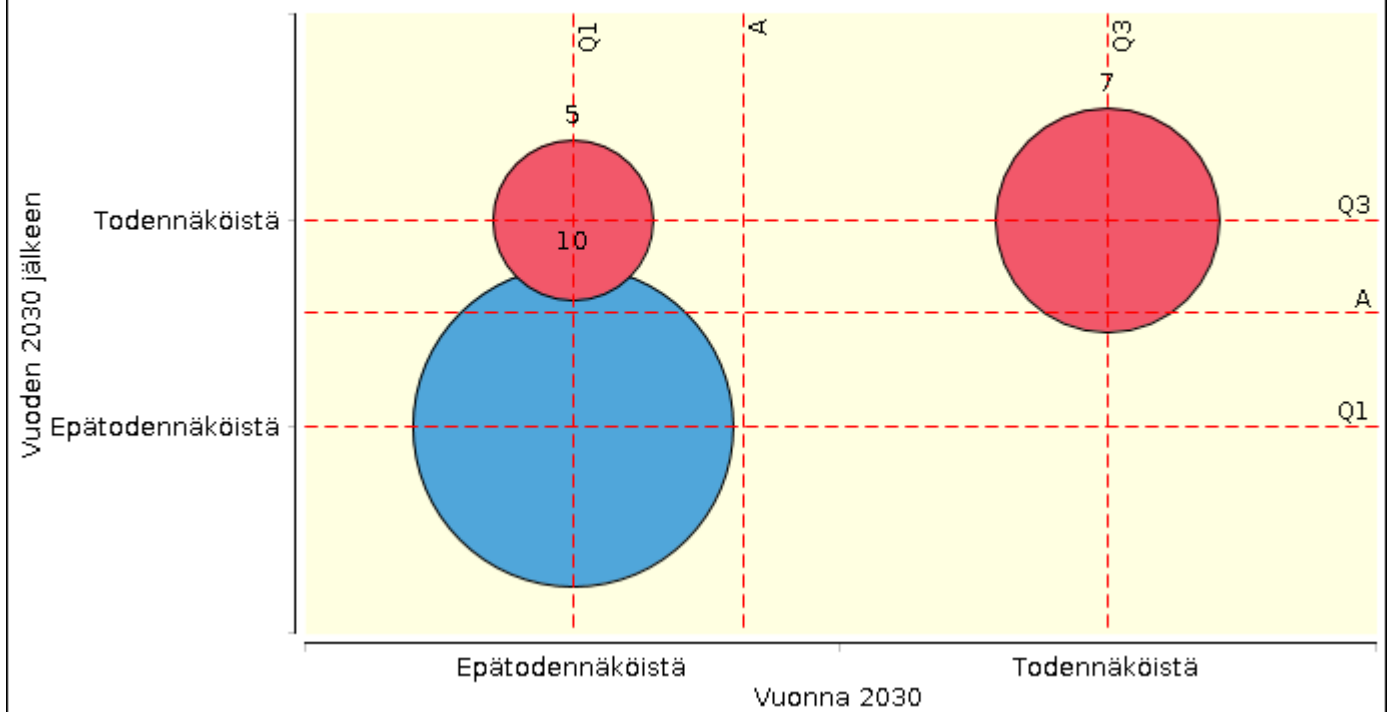
Yksityisautoilun kallistuminen haittaa pitkillä välimatkoilla

Ekologinen ajattelu on johtanut sähköautoverkostojen standardisointiin

Ilmastonmuutoksen myötä metsätalous siirtyy Euroopan pohjoisimmille alueille

3. Toinen kierros

3.1. Analyysi

Toisella kierroksella täsmennettiin niitä väittämiä, jotka olivat ensimmäisellä kierroksella aiheuttaneet panelistien keskuudessa vastakkainasettelua. Nämä teemat asetettiin ensimmäisellä kierroksella esiin nousseiden top 3 mahdollisuuksien ja top 3 uhkien kautta asuinmaaseutua koskeviin väittämiin. Lisäksi toisella kierroksella pyrittiin tasoittamaan toimialakohtaisia kysymyksiä, jolloin panelisti vastasi yhteen tiettyä toimialoja koskevaan kysymyspatteristoon oman asiantuntijuutensa puitteissa. Toisella kierroksella esitettiin myös avoimet kysymykset ilmastonmuutoksesta ja tulevaisuuden toimialoista.

Asuinmaaseutua ja toimialoja kuvaavien väittämien osalta merkinnät [Samaa mieltä] ja [Eri mieltä] kuvaavat panelistien vallitsevaa käsitystä väittämästä. Merkinnät siis kuvaavat sitä, onko suurin osa panelisteista ollut väittämän kanssa samaa mieltä vai eri mieltä.

3.1.1. Asuinmaaseutu

Toisen kierroksen asuinmaaseutua koskevissa kysymyksissä panelistit vastasivat Lapin maaseutua kuvaaviin väittämiin vuonna 2030. Väittämien kategoriat oli jaettu ensimmäisen kierroksen top 3 mahdollisuuksien ja top 3 uhkien perusteella. Asuinmaaseudun kategoriat olivat: **Asuminen, Logistiikka ja infra, Etäteknologia, sekä Ilmasto ja luonto.**

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

LAPIN LIITTO

Asuminen	Logistiikka ja infra	Etäteknologia	Ilmasto ja luonto
Väen pakkautuminen kaupunkeihin infran, kiinteistöjen arvon ja yksityisautoilun kallistumisen takia	Kattava ja hyväkuntoinen väylaverkosto pitää olla kunnossa	Lappi kehittyy maailman johtavaksi edelläkävijäksi arktisen testauksen, älyliikenteen ja etäteknologian saralla	Luonnontuotealan rahoittamisella tuotekehitystä ja kansainvälistä markkinointia
Ei perhekokoluokan asuntoja vuokrattavaksi - julkisen sektorin asuntorakentaminen maaseudulla tärkeää	Toimiva tieinfra yksi tärkeimmistä tekijöistä elinvoimaisen maaseudun turvaamisessa	Kattava, toimiva 7G-verkko rakentunut kattavan valokuituverkon päälle	Kansallispuistot ja vaellusreitit vaatisivat modernia majoitusta viereensä - halutaanko lisää väkeä vai vaarantaako luonnon puhtauden?
Ei odoteta valtakunnan politiikkaa, vaan tartutaan itse toimeen ja näytetään esimerkkiä	Yksitystieverkon toimivuus Lapissa korostuu asutuksen ja elinkeinojen elinvoimaisuuden turvaamisessa	Toimivat tietoliikenneyhteydet kaiken edellytys - kuka varmistaa toimivat yhteydet?	Puu nousee Suomen merkittäväksi vientituotteeksi, uusiutuvia raaka-aineita tarvitaan maailmalla
Älykylät ja ruralisaatio valtavirtaistuvat ja tuovat väkeä maaseudulle	Raideliikenteen kehittämisen pysähtyminen poromiesten taholta ylä-Lapissa harmittaa - jos rataa ei tule, kehitettävä julkista liikennettä	Joustavan työn tekemisen mallit kehittyvät - > ihmisten mahdollisuudet elää maaseudulla vahvistuvat ja vapaa-ajan suunnittelu eri tavoin mahdollistuu	Maanomistajien ja erilaisten luontoa liiketoiminnassa hyödyntävien palveluntuottajien yhteistyöllä voisi luoda uutta liiketoimintaa ja vahvistaa metsänomistajien tuloja metsistään
Elinvoimaisuus lisääntyy elinkeinorakenteen monipuolistumisen myötä		Etäteknologia mahdollistaa monia muutoksia, mutta ei ole riittävä syy asukasmäärien voimakkaaseen kasvuun	Ilmasto ja luonto merkittävässä osassa maataloutta ja niitä tulee arvostaa, puhtaus Lapissa omaa luokkaansa
Nuoret perheet tulevat puhtaan ympäristön, osittaisen omavaraisuuden ja omannäköisen yrittäjyyden houkuttelemisena			Ilmaston myötä kansainvälinen kiinnostus nousee
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen erottavat maaseutuasumisen muusta			Luonto ja luonnonvarat toimivat houkuttimena jalostukselle, mutta kestävästä käytöstä kiistellään entistä enemmän
Perheet arvostavat maaseudun rauhaa, luonnonläheisyyttä ja turvallisuuden tunnetta			Luontoa hyödynnetään entistä enemmän hyvinvoinnin lähteenä ja terveydenhoidossa
Pelkät työpaikat eivät houkuttele ihmisiä muuttamaan alueelle pysyvästi; väljä ja laadukas asuminen luonnon ympäröimänä houkuttaa			Luonnonvarat, erityisesti metsä-, tarjoavat kilapiletua ja omavarainen energiantuotanto tarjoaa mahdollisuuden paikallisten arvoketjujen muodostamiseen - esim. yhteiset tilat ja koneet
Suurten ikäluokkien väistyessä eläkkeelle lappilaisten yhteishenki ja tekemisen meininki katoaa ja individualismi vallitsee, Lappi ei enää yhtenäinen			Luonnontuotteiden keruu saatava järjestettyä, jotta liiketoiminnan potentiaali saadaan käyttöön
Elinvoimaisimpia kyliä tulisi kehittää edelleen saavutettavuuden, palveluiden, infran, viihtyisän elinympäristön osalta			Puhdas luonto ja ilmasto houkuttelevat - etäyhteydet kuntoon!
Mahdollisuuksia muuttaa kylille tulisi madaltaa mm. tonttipolitiikan kautta			Energiaomavaraisuutta ja kiertotalouden keinoja tulisi edelleen kehittää

Asuinmaaseutua koskevien väittämien osalta analyysissä on kiinnitetty huomiota niihin väittämiin, joista panelistit ovat olleet samaa mieltä. Ne väittämät, joista on oltu edelleen eri mieltä ovat varmentaneet ensimmäisen kierroksen väittämiä.

Asumisen kategorian osalta panelistit ovat olleet samaa mieltä 7 väittämästä:

1. Lapissa vallitsee voimakas yhteishenki ja tekemisen meininki [Samaa mieltä]
2. Keski-ikä on huomattavasti korkeampi [Samaa mieltä]
3. Eläminen maaseudulla ei kiinnosta nuoria [Eri mieltä]
4. Eläkeiän yrittäjyys on lisääntynyt [Samaa mieltä]
5. Lapin maaseudulle on syntynyt uusia yritystoiminnan muotoja [Samaa mieltä]
6. Lapin maaseutu on uusia asukkaita houkutteleva [Samaa mieltä]
7. Etätyömahdollisuudet on turvattu [Samaa mieltä]

Loput 6 väittämää ovat edelleen aiheuttaneet vastakkainasettelua.

Lapin maaseudun logistiikka ja infra -kategorian osalta panelistit ovat olleet samaa mieltä vain 1 väittämästä:

1. Tieinfran romahdus on todellinen uhka [Samaa mieltä]

Loput 8 väittämää ovat aiheuttaneet vastakkainasettelua. Logistiikan ja infran suhteen ei siis juurikaan ole ollut yhteneviä mielipiteitä panelistien keskuudessa.

Lapin maaseudun etäteknologian osalta panelistit ovat olleet samaa mieltä 3 väittämän osalta:

1. Lapin maaseudulla osataan hyödyntää verkkopalveluita [Samaa mieltä]
2. Teollinen internet on uhka Lapin maaseudulle [Eri mieltä]
3. Etäyhteydet ovat monipuolistaneet ja lisänneet palvelutarjontaa [Samaa mieltä]

Etäteknologian osalta on siis oltu samaa mieltä kaikkien väittämien kanssa. Vihreällä olevien väittämien osalta panelistit ovat olleet yksimielisiä.

Lapin maaseudun ilmaston ja luonnon osalta panelistit ovat olleet samaa mieltä vain 1 väittämän osalta:

1. Lapin maaseudun puhtaus on kilpailuvaltti [Samaa mieltä]

Loput 3 väittämää ovat aiheuttaneet vastakkainasettelua. Maaseudun puhtautta on kuitenkin yksimielisesti pidetty kilpailuvaltina.

3.1.2. Toimialat

Analyyssissä toimialoja koskevien väittämien osalta on myös kiinnitetty erityisesti huomiota niihin väittämiin, joista panelistit ovat olleet samaa mieltä. Myös toimialojen osalta väittämien joukkoon on liitetty sellaisia väittämiä, jotka ovat ensimmäisen kierroksen aikana aiheuttaneet vastakkainasettelua. Tämän lisäksi toimialoja koskeviin kysymyksiin on keksitty kokonaan uusia kysymyksiä, tasapainottamaan toimialojen välistä jakoa.

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

LAPIN LIITTO

Luonnontuotealan osalta panelistit ovat olleet 4 väittämästä samaa mieltä:

1. Luonnontuotealan kehitys on pysähtynyt raaka-aineiden saatavuuteen [Eri mieltä]
2. Lapin luonnonmarjojen talteenotto jalostuksen käyttöön on sosiaalisesti kestävä ja hyväksyttävää [Samaa mieltä]
3. Iso osa Lapin luonnontuotteista hyödynnetään Lapin matkailumarkkinoilla [Eri mieltä]
4. Ilmaston lämpeneminen on merkittävästi vaikeuttanut luonnontuotealan kehitystä mm. kasvillisuuden muutoksen, sään ääri-ilmiöiden ja kuljetuskustannusten kallistumisen vuoksi [Eri mieltä]

Loput 2 väittämää ovat aiheuttaneet vastakkainasettelua. Vihreällä kuvatut kaksi väittämää ovat olleet sellaisia, joista vastaajat ovat olleet yksimielisesti samaa mieltä.

Luovien alojen osalta panelistit ovat olleet samaa mieltä 4 väittämästä:

1. Saamelaistaiteen ja käsitöiden tunnettuus ja arvostus on noussut ja yhä useampi tekee sitä elinkeinokseen [Eri mieltä]
2. Lapin maaseudun "aivovuoto" jatkuu ja on estänyt digitalisaation ja virtuaalisuuteen pohjautuvan luovien alojen tuotannon kehittymisen [Eri mieltä]
3. Lapin taidekäsityöntekijät ovat järjestäytyneet yhteisen brändin alle [Eri mieltä]
4. Saamelaistaiteilijat ja tuottajat ovat kansainvälisesti järjestäytyneet yhden saamelaistuotemerkin alle [Eri mieltä]

Loput 6 väittämää ovat aiheuttaneet vastakkainasettelua. Panelistit ovat täysin samaa mieltä vihreällä värjätyn väittämän osalta.

Maatalouden osalta panelistit ovat olleet samaa mieltä 2 väittämästä:

1. Lähirokatuotanto on voimissaan [Samaa mieltä]
2. Asenteet karjataloutta kohtaan muuttuvat vauhdilla Lapin maatalouden tuotantosuuntaa [Eri mieltä]

Loput 6 väittämää on aiheuttanut vastakkainasettelua.

Metsätalouden osalta panelistit ovat olleet samaa mieltä 6 väittämän osalta:

1. Puun käyttö on kasvanut reilusti, mutta puuta riittää kaikille [Samaa mieltä]
2. Vähähiilisyystavoitteiden vuoksi hakkuita on Lapissa rajoitettu [Eri mieltä]
3. Lapissa tuotetaan suuressa mittakaavassa puupohjaisia polttoaineita [Eri mieltä]
4. Puun käyttöä lämmittämiseen on rajoitettu [Eri mieltä]
5. Lapissa on suuria puuelementtejä / suuria puurakennuksia tuottavaa teollisuutta [Samaa mieltä]

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

LAPIN LIITTO

6. Pohjoisen havupuun arvostus materiaalikäytössä on nostanut puun hintaa ja lisää työpaikkoja Lappiin [Samaa mieltä]

Loput 4 väittämää ovat aiheuttaneet vastakkainasettelua. Puun käytön rajoittamista lämmityskäyttöön ei uskottu yksimielisesti tapahtuvan.

Matkailualan osalta panelistit ovat olleet samaa mieltä 5 väittämän osalta:

1. Jakamistalous on lisännyt huomattavasti yksityisiä palvelun tarjoajia [Samaa mieltä]
2. Elämysmatkailu on noussut merkittäväksi osaksi maaseudun elinkeinoa [Samaa mieltä]
3. Virtuaalimatkailu on vähentänyt fyysistä matkailua Lappiin [Eri mieltä]
4. Lapin maaseudulle kohdistuu ympärivuotista matkailua [Samaa mieltä]
5. Hiljaisuus ja rauhallisuus ovat edelleen kilpailuvaltteja [Samaa mieltä]

Vain 1 väittäjä on aiheuttanut vastakkainasettelua. Hiljaisuus ja rauhallisuus on katsottu yksimielisesti kilpailuvaltteiksi. Myös elinkeinomatkailu on yksimielisesti katsottu nousseen osaksi maaseudun elinkeinoa.

SOTE on ollut ainoa toimiala, jossa kaikki esitetyt väittämät ovat aiheuttaneet vastakkainasettelua. Sen osalta kukaan panelisteista ei siis ole ollut samaa mieltä.

Green care osalta panelistit ovat olleet 3 väittämän osalta samaa mieltä:

1. Green care pohjautuvat, ennalta ehkäisevät ja terveyttä tukevat hyvinvointipalvelut ovat merkittävä ja tunnettu osa Lapin matkailupalveluita [Samaa mieltä]
2. Lisääntyneet ilmansaasteet ja hyvinvoinnin ja luonnon arvostus tuovat ihmisiä Lapin luontoon ja metsiin voimaantumaa [Samaa mieltä]
3. Ulkomaisten luontoon pohjautuva hyvinvointi- ja terveysmatkailu Lappiin vähenee lentämisen kallistumisen vuoksi [Eri mieltä]

Loput 2 väittämää ovat aiheuttaneet vastakkainasettelua panelistien keskuudessa.

Porotalouden osalta panelistit ovat olleet 5 väittämän kanssa samaa mieltä:

1. Porotalouden kannattavuus heikkenee tautien ja loisten lisääntymisen ja kuumien kesien vaikutuksesta poron elopainoon [Eri mieltä]
2. Porotalous hyödyntää entistä enemmän älykästä teknologiaa mm. petovahinkojen vähentämisessä, ilmastomuutoksen vaikutuksiin sopeutumisessa ja laidunongelman ratkaisemisessa [Samaa mieltä]

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

LAPIN LIITTO

3. Porotalous on keskittynyt yhä harvemmille ja tokkakoko on kasvanut [Samaa mieltä]
4. Porotaloudesta on tullut lisääntyneen ruokinnan ja muiden hoitotoimenpiteiden myötä enemmän karjatalouden kaltaista [Samaa mieltä]
5. Porolihan arvostus ja hinta ovat nousseet merkittävästi luonnonarvojen nousun ja naudanlihan tuotannon suurten hiilipäästöjen [Samaa mieltä]

Loput 4 väittämää ovat aiheuttaneet vastakkainasettelua panelistien keskuudessa. Vihreälle markatun väittämän osalta panelistit ovat olleet yksimielisesti eri mieltä.

Ammattikalastuksen osalta panelistit ovat olleet samaa mieltä 5 väittämän kanssa:

1. Kalastajat ovat järjestäytyneet yhteisyrityksiksi mm. markkinoinnin ja logistiikan tehostamiseksi [Samaa mieltä]
2. Elintarvikelainsäädäntö on muuttunut joustavammaksi mahdollistaen monipuolisemman paikallisen jalostuksen ja käytön [Samaa mieltä]
3. Lappilainen kala on kysytty brändi Lapin matkailuyrityksissä [Samaa mieltä]
4. Kuljetuskustannukset ovat merkittävästi kallistuneet ja syönyt viennin kannattavuutta [Eri mieltä]
5. Teknologia ja digitalisaatio ovat tehostaneet kuljetusten logistiikkaa ja alentaneet kustannuksia [Samaa mieltä]

Loput 3 väittämää ovat aiheuttaneet vastakkainasettelua panelistien keskuudessa. Vihreällä markatun väittämän osalta panelistit ovat olleet yksimielisesti samaa mieltä.

3.1.3. Ilmastonmuutos

Ilmastonmuutosta käsittelevässä avoimessa kysymyksessä panelistilla oli mahdollisuus valita yksi teema tai toimiala, jonka kautta tämä lähti tarkastelemaan kolmea ilmastonmuutokseen liittyvää väittämää. Valittavat teemat ja toimialat olivat: A. Valittu maaseudun toimiala; B. Maaseudun asuinympäristö; C. Maaseudun taloudellinen kehitys; Ihmiset ja yhteisöt; E. Turvallisuus.

Teeman ja toimialan valinnan perusteella kommentoivat kolme väittämää taas olivat:

1. Miten verotuksen painopisteen siirtyminen hiilipäästöihin perustuvaksi vaikuttaisi valitsemaasi toimialaan/teemaan?
2. Miten ilmaston lämpeneminen ja sateisuuden, myrskyjen ja muiden sään ääri-ilmiöiden lisääntyminen vaikuttaisi valitsemaasi toimialaan/teemaan?
3. Miten ihmisten asenteiden ja kulutustottumusten muuttuminen ilmastonmuutoskeskustelun seurauksena vaikuttaa tarkastelemaasi toimialaan/teemaan?

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

LAPIN LIITTO

Toimialojen osalta oli viisi vastausta, jotka olivat porotalouden, matkailun, metsätalouden, sekä Hyvinvointi/SOTE/Greencare –alojen osalta. Asuinmaaseudusta annettiin neljä vastausta, maaseudun taloudellisesta kehityksestä kolme vastausta, ihmisistä ja yhteisöstä yksi vastaus, sekä turvallisuudesta yksi vastaus.

Porotalouden osalta verotuksen painopisteen siirtyminen hiilipäästöiseksi katsottiin korostavan luonnosta peräisin olevan tuotannon erinomaisuutta. Sään sääri-ilmidiöiden lisääntymisen katsottiin lisäävän suuria vaihteluita poronlihan tuotannossa ja nostavan poronlihan hintaa. Ihmisten kulutustottumusten muutoksen katsottiin lisäävän poronlihan arvostusta suhteessa keinotekoisella tuotannolla tuotettuihin raaka-aineisiin.

Matkailun verotuksen painopisteen siirtymisen, sekä ilmaston ääri-ilmidiöiden katsottiin heikentävän erityisesti matkailun kehittymistä maaseudulla, verotuksen tapauksessa erityisesti kansainvälistä matkailua koskien. Kuluttajatottumusten osalta maaseutumatkailun arveltiin olevan suositumpi suhteessa kansainväliseen matkailuun. Toisessa vastauksessa arvioitiin, että pakkaset ovat ilmastonmuutoksesta riippumatta yhä vetovoimainen tekijä kuumista maista tuleville matkaajille.

Hyvinvointi/SOTE/Greencare alojen osalta uskottiin puhtaan luonnon arvostamisen, down shiftaamisen, hyvinvoinnin, sekä mm. riittävän toimeentulon mahdollistaman luonnonmukaisen elämisen ja omatoimisen matkailun Lapissa. Lentämisen sijaan matkustus tapahtuisi esimerkiksi junalla tai pyörällä. Ilmaston muutoksen torjumista pidettiin tärkeänä, mutta huomioitiin myös mahdollisuus Lapin vetovoimaisuuden kasvuun, muiden alueiden heikentymisen myötä. Kulutustottumusten ja asenteiden osalta hyvinvoinnin ja greencaren katsottiin nousevan materiaa tärkeämmäksi sijoituskohteeksi.

Metsäbiotalouden osalta hiilipäästö pohjaisen verotuksen uskottiin lisäävän puun käyttöä rakentamisessa, mahdollistaen puutuoteteollisuuden kasvun. Myrsky- ja lumituhojen lisääntymisen, sekä uusien tuholaisien alueelle tuloa arveltiin mahdollisina haittavaikutuksina ilmastonmuutoksesta. Asenteiden ja kulutustottumusten myötä arveltiin, että joudutaan tekemään entistä enemmän työtä metsäbiotalouden hyväksyttävyyden eteen.

Asuinmaaseudun osalta hiilipäästöiseen verotukseen siirtyminen katsottiin ongelmalliseksi pitkien välimatkojen vaativan yksityisautoilun tarpeen vuoksi. Kallis matkustaminen voisi aiheuttaa kylien tyhjenemistä. Sähkö- ja biopoltoaineisiin perustuvien ajoneuvojen katsottiin helpottavan tilannetta, mutta tekniikan yleistymistä ei pidetty varmana. Vastauksissa oli myös uskoa

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

LAPIN LIITTO

energiaomavaraisuuteen ja ekologisesti kestäviin tuotantomuotoihin. Suurimmassa osassa vastauksia asumisen uskottiin kallistuvan maaseudulla hiilipäästöisen verotuksen myötä.

Ilmaston ääri-ilmiöiden pohdittiin aiheuttavan sähköjaketun ongelmia, siirtävän maatalouden tuotantoa sisätiloihin, ilmastopakolaisuutta, sekä infran rasittumista.

Asenteiden ja kuluttajatottumusten osalta katsottiin poliittisten päätösten jatkavan kaupungistumista ajavia ratkaisuja ja yhdyskuntarakenteen tiivistämistä. Turvallisten ja elinvoimaisten asuinympäristöjen arvostuksen katsottiin nousevan teknologisen kehityksen rinnalla. Myös kiertotalouden ratkaisujen katsottiin lisääntyvän ja autoilun muuttuvan vähäpäästöisemmäksi. Yhden kommentin mukaan juuri mikään ei ehdi muuttua näin lyhyen aikavälin tarkastelulla.

Maaseudun taloudellisen kehityksen osalta talouden kehityksen katsottiin parantuvan hiilipäästöihin perustuvan verotuksen myötä. Paikallisesti tai lähellä tuotetun biokaasun, sekä sähköautoilun katsottiin lisääntyvän. Autojen ja työvälineiden muutosten katsottiin myös tuovan työtä. Viljelyn osalta luomutuotannon katsottiin hyötyvän luomupeltojen hiilensidonnan tehokkuuden vuoksi. Uskottiin myös, että hiiliperusteinen verotus johtaisi siihen, että järkevät viljelijät ja metsänomistajat lähtisivät toimiin hiilipäästöjen nollaamiseksi.

Ilmaston lämpenemisen katsottiin vaikuttavan kiinteän omaisuuden vakuuttamiseen, esimerkiksi metsien osalta. Ääri-ilmiöiden katsottiin pakottavan uudenlaisten viljelytekniikoiden, sekä kasvivalintojen uudelleen miettimiseen. Myös ruokatuotannon katsottiin vaikeutuvan, mutta vastapainoksi syntyvän erilaisia menetelmiä, esimerkiksi 3D-tulostus leipomoalalla tai erilaisten tulostusgeelien käyttö jauhojen sijaan.

Kulutustottumusten osalta uskottiin, että maaseudun arvostus tulee kasvamaan myös taloudellisesti. Ilmastonmuutoksen torjunnan uskottiin myös johtavan paikallisuuden tukemiseen. Ihmisten asenteiden seurauksena uskottiin myös poimintahakkuisiin siirtymiseen, suojavyöhykkeiden istuttamiseen isoille peltoalueille, sekä kastelujärjestelmien lisäämiseen viljelyalueille.

Ihmisten ja yhteisöjen osalta verotuksen siirtymisen hiilipäästöisemmäksi uskottiin aiheuttavan paineita kehittää uusiutuvien energiamuotojen tuotantotapoja harvaan asutuilla alueilla. Ilmaston lämpenemisen ja sään ääri-ilmiöiden katsottiin haastavan lumeen ja talveen tottunutta lappilaista. Kulutuskäyttäytymisen osalta pohdittiin mm. yhteisautoilua ikäihmisille. Toisaalta tiedostettiin myös ihmisen halu omistaa itse, ja tämän jarruttava vaikutus suhteessa ekologisempaan suuntaan menoa.

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

LAPIN LIITTO

Turvallisuuden osalta yksityisautoilun verotuksen katsottiin vähentävän turvallisuutta julkisen liikenteen kattamattomuuden seurauksena. Ilmaston lämpenemisen ja ääri-ilmiöiden katsottiin aiheuttavan vaaraa ihmisten hengelle ja terveydellä mm. liikkumisen ja elämisen suhteen. Kulutustottumusten osalta uskottiin, että muovin käytön sijaan käytetään ekologisia pakkausmateriaaleja.

3.1.4. Tulevaisuuden toimiala

Tulevaisuuden toimialoja koskevassa avoimessa kysymyksessä kysyttiin panelisteilta sitä, toimiiko Lapin maaseudulla vuonna 2030 uusia toimialoja? Kysyttiin myös sitä ovatko uudet toimialat syntyneet esimerkiksi uuden teknologian myötä tai voisiko maaseudulle siirtyä joitain perinteisesti kaupunkiin ajateltuja toimialoja? Tässä avoimessa kysymyksessä panelisteilla oli myös mahdollisuus kommentoida toistensa vastauksia ja jatkaa keskustelua toisen aloittamasta aiheesta.

Kysymys ei aiheuttanut suurta keskustelua panelistien keskuudessa, sillä panelistit kommentoivat vain kolmen panelistin nostoa. Keskustelua aiheutti ainakin poliittinen päätöksenteko, digitalisaatio, sekä puhtaus, turvallisuus ja luonto.

Biotalous, robotiikan kehittäminen ja etäohjaus, VR ja AR teknologiat, lääkinnällisten tuotteiden valmistus, matkailun ohjelmalvelut ja virtuaalisuus, vaateteollisuuden vahvistuminen, metalliteollisuuden suunnittelun siirtyminen maaseudulle 3D-tulostuksen mahdollistamana, omaan hyvinvointiin sijoittaminen, greencare, luontomatkailu, sekä yleisesti luontoon liittyvät toimialat katsottiin tärkeiksi tulevaisuuden toimialojen osalta.

10 vuoden tarkastelua pidettiin myös lyhyenä aikana, jolloin osa panelisteista ei vielä odottanut suuria muutoksia. Väestörakenne, poliittinen keskittyminen, sekä kaupungistuminen nähtiin sellaisiksi tekijöiksi, jotka jollain tavoin rajoittavat uusien toimialojen syntyä.

3.1.5. Täydennettävät toimialat

Toimialojen osalta jaottelun katsottiin olevan hyvä. Ainoana esitettynä lisäyksenä toivottiin kaivoksia työllistävän vaikutuksen ja mineraalien kasvavan kysynnän myötä.

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

LAPIN LIITTO

3.2. Toisen kierroksen graafiset tulokset

Seuraavissa ala-otsikoissa on liitettyä Delfoi –alustasta suoraan otetut graafiset materiaalit toisen kierroksen tuloksen kysymysten vastauksista.

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

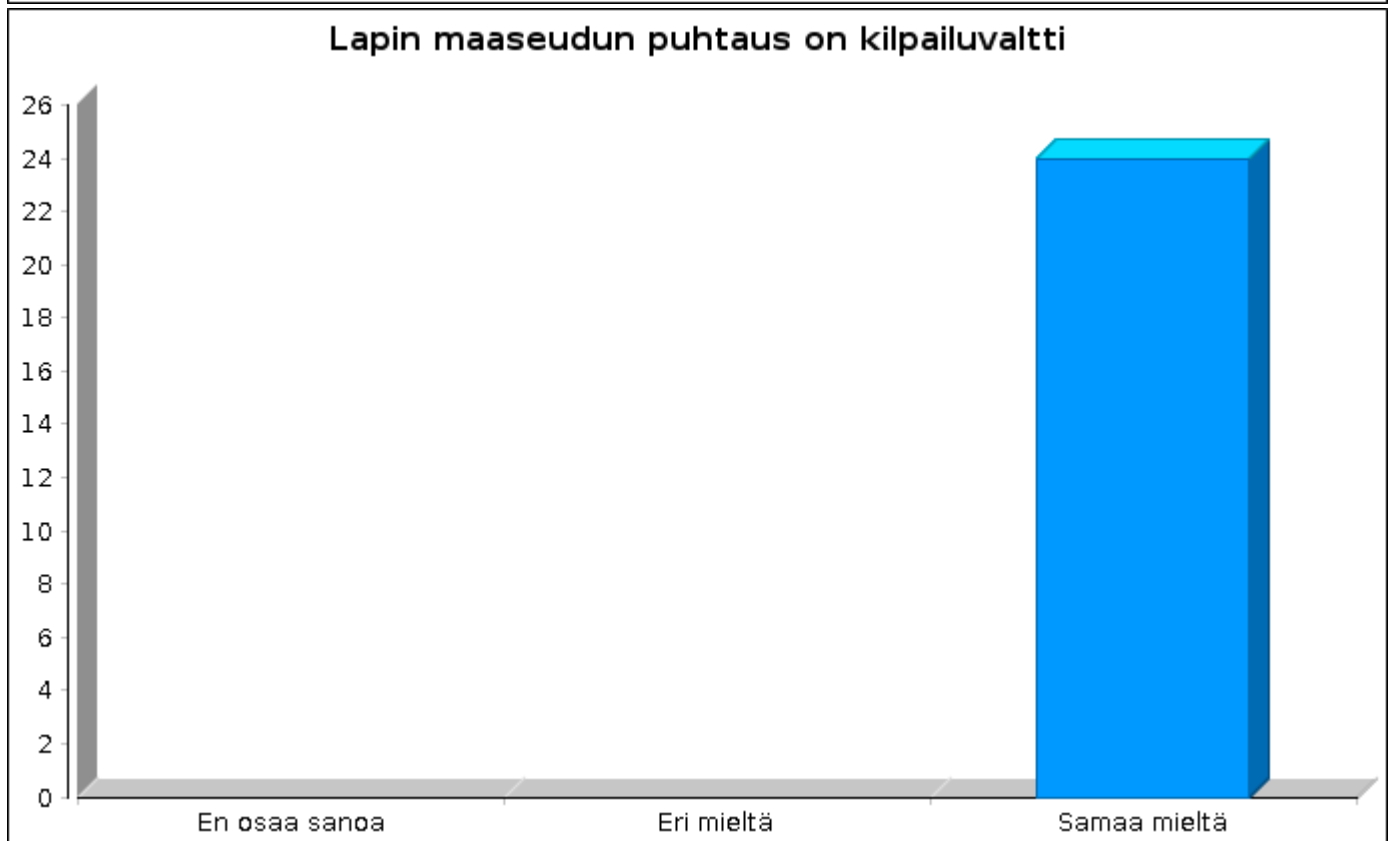
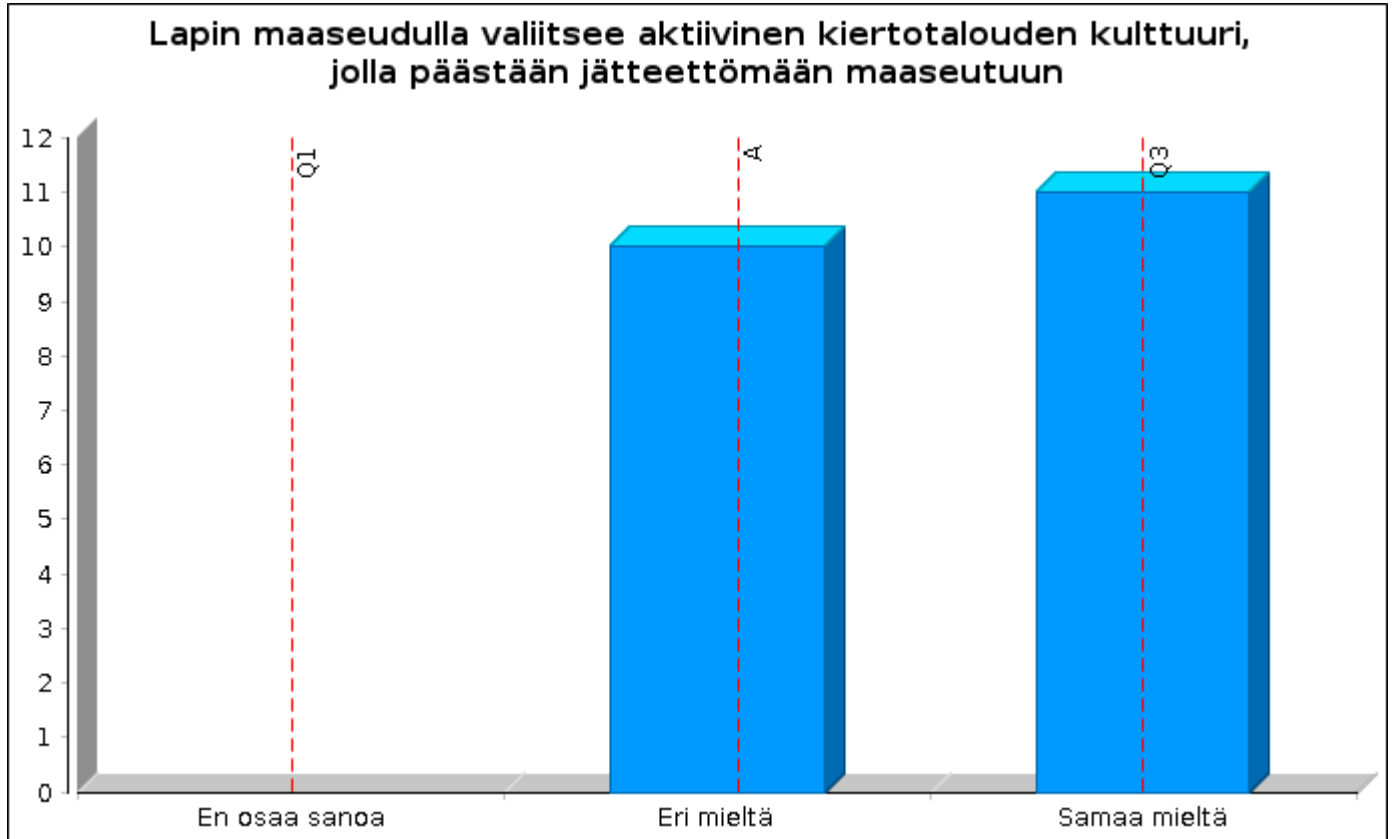

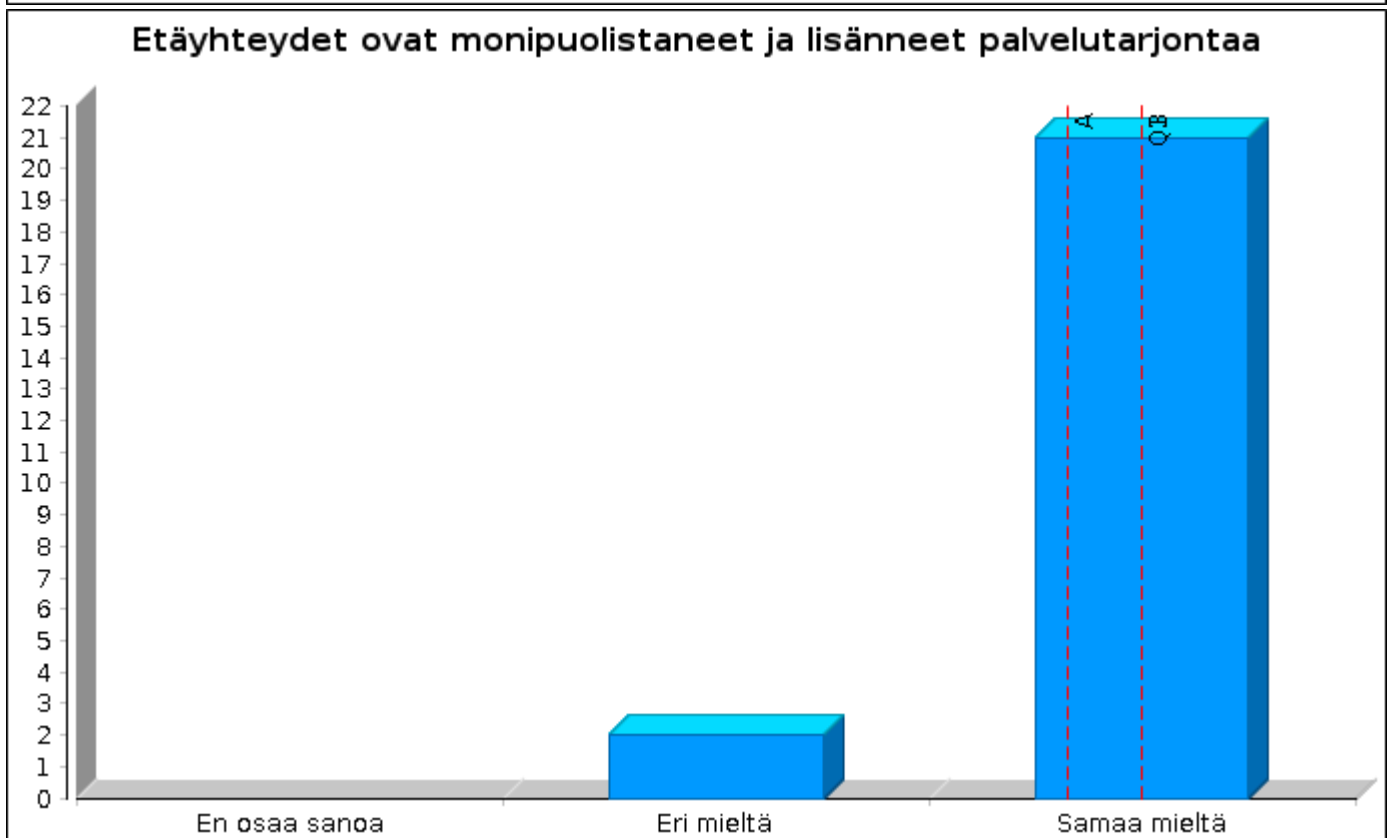
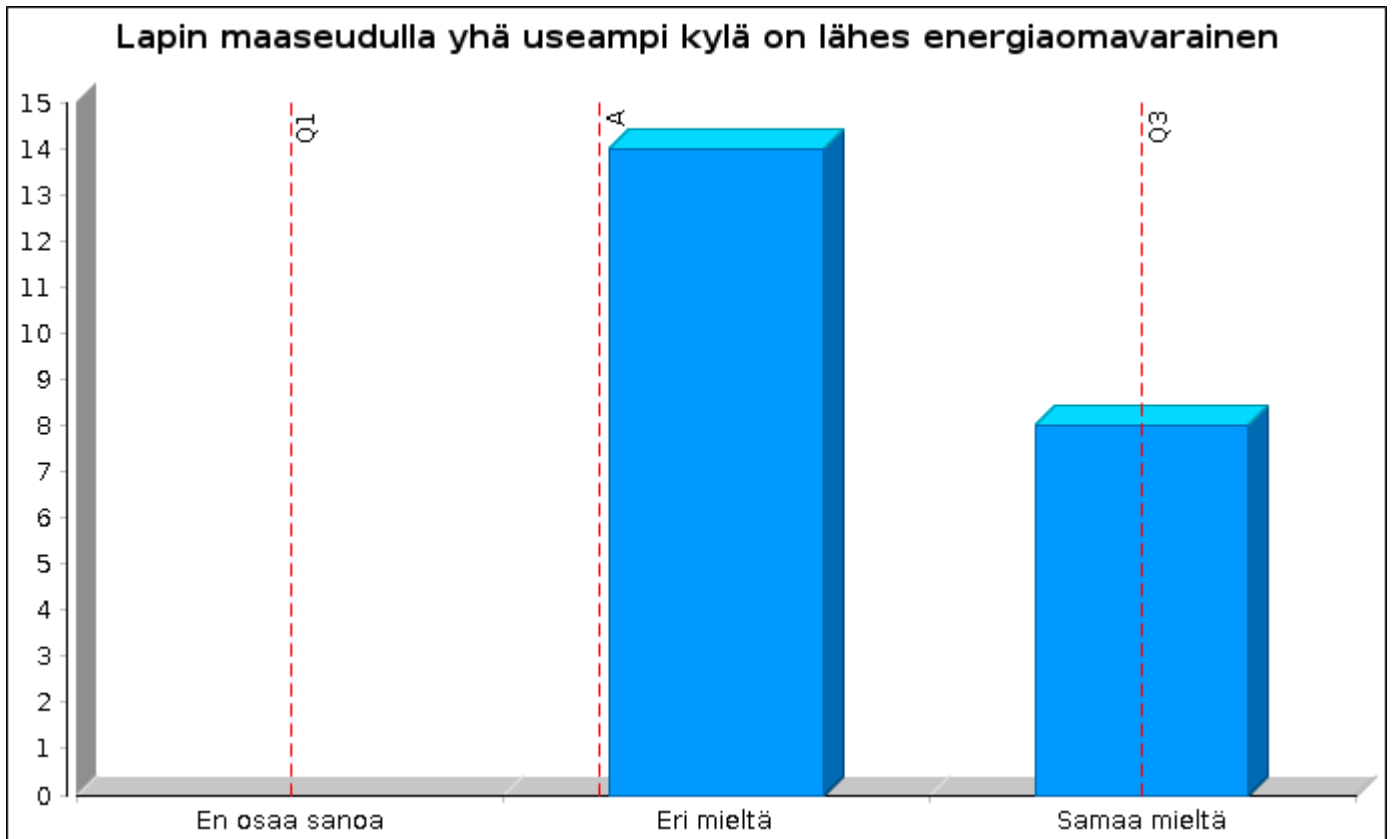
Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

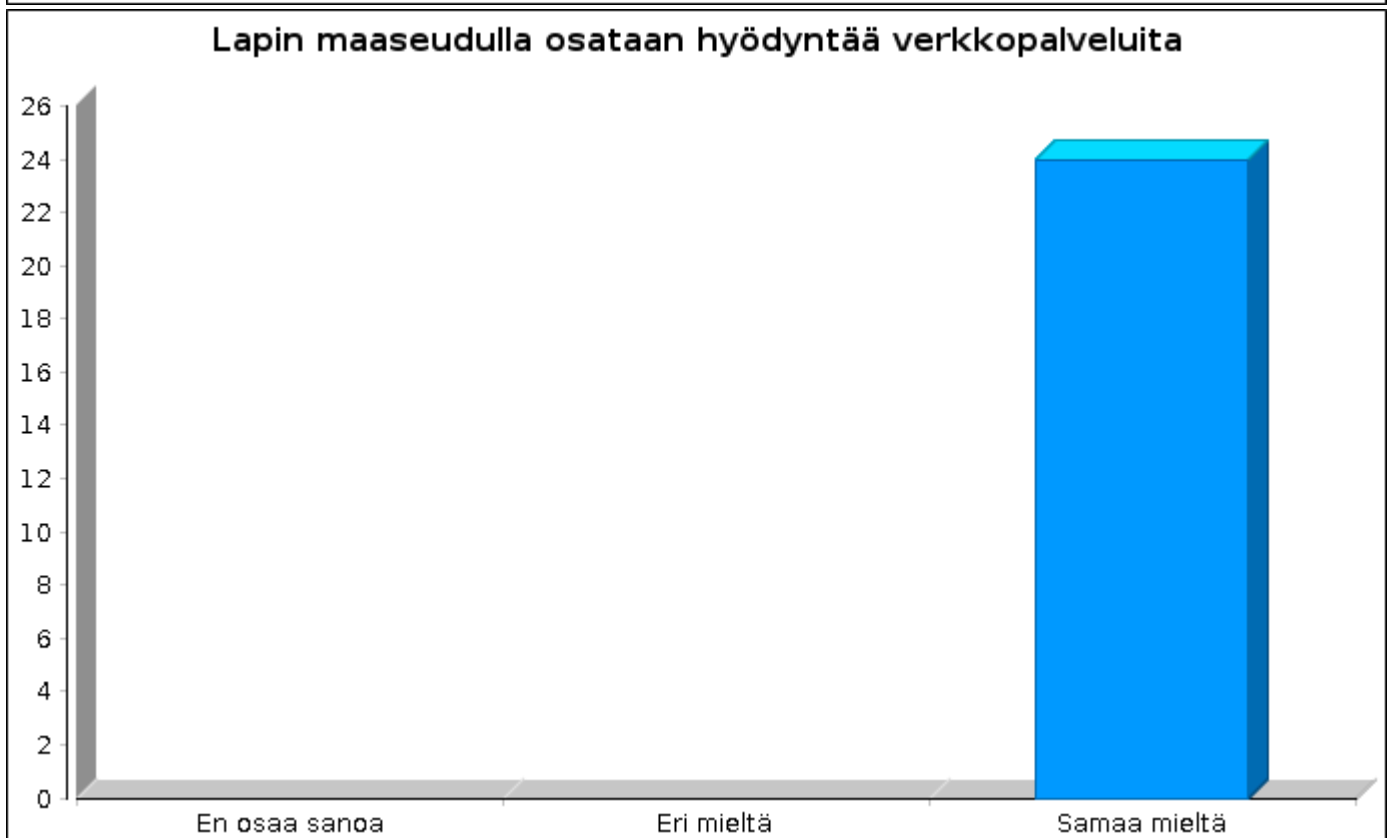
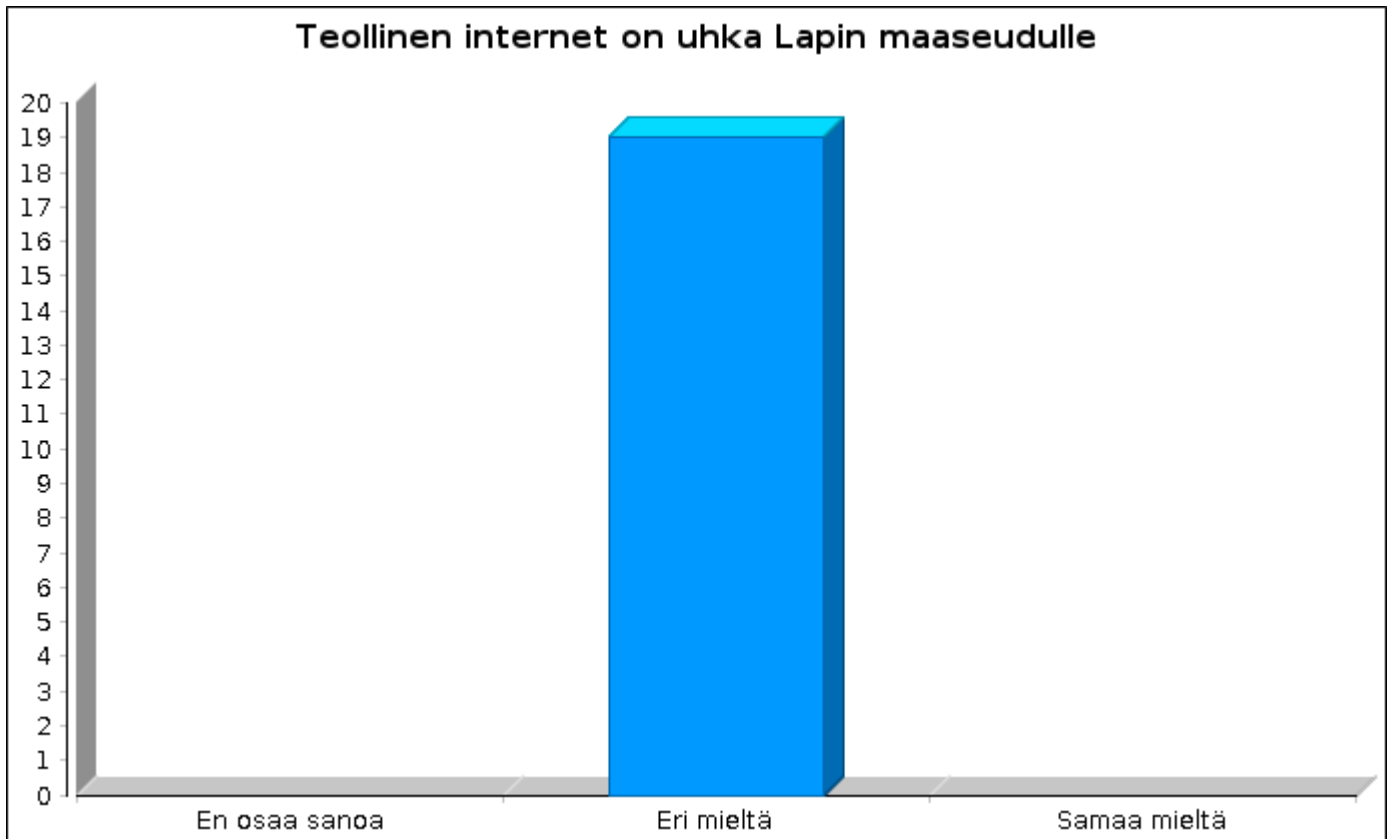

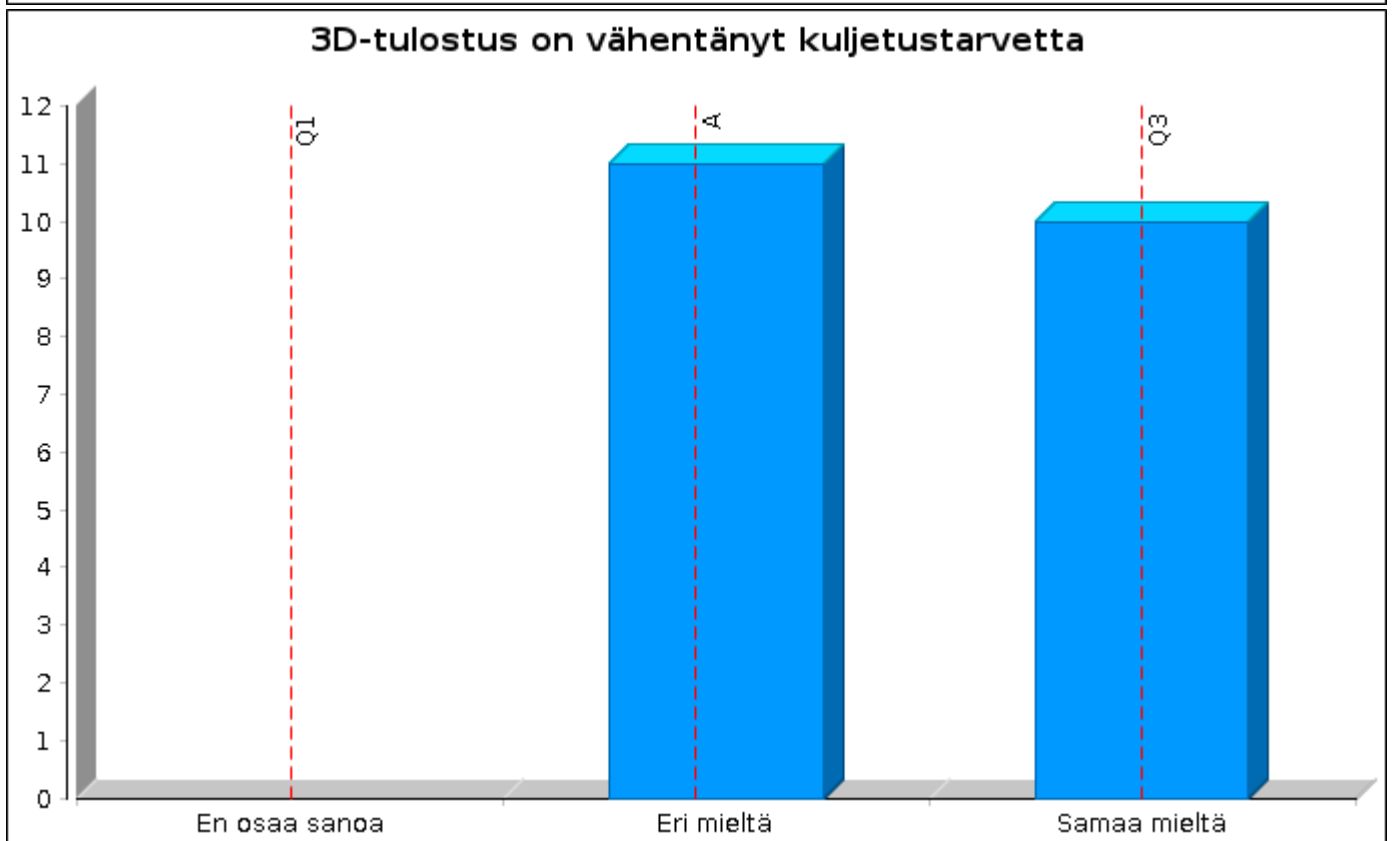
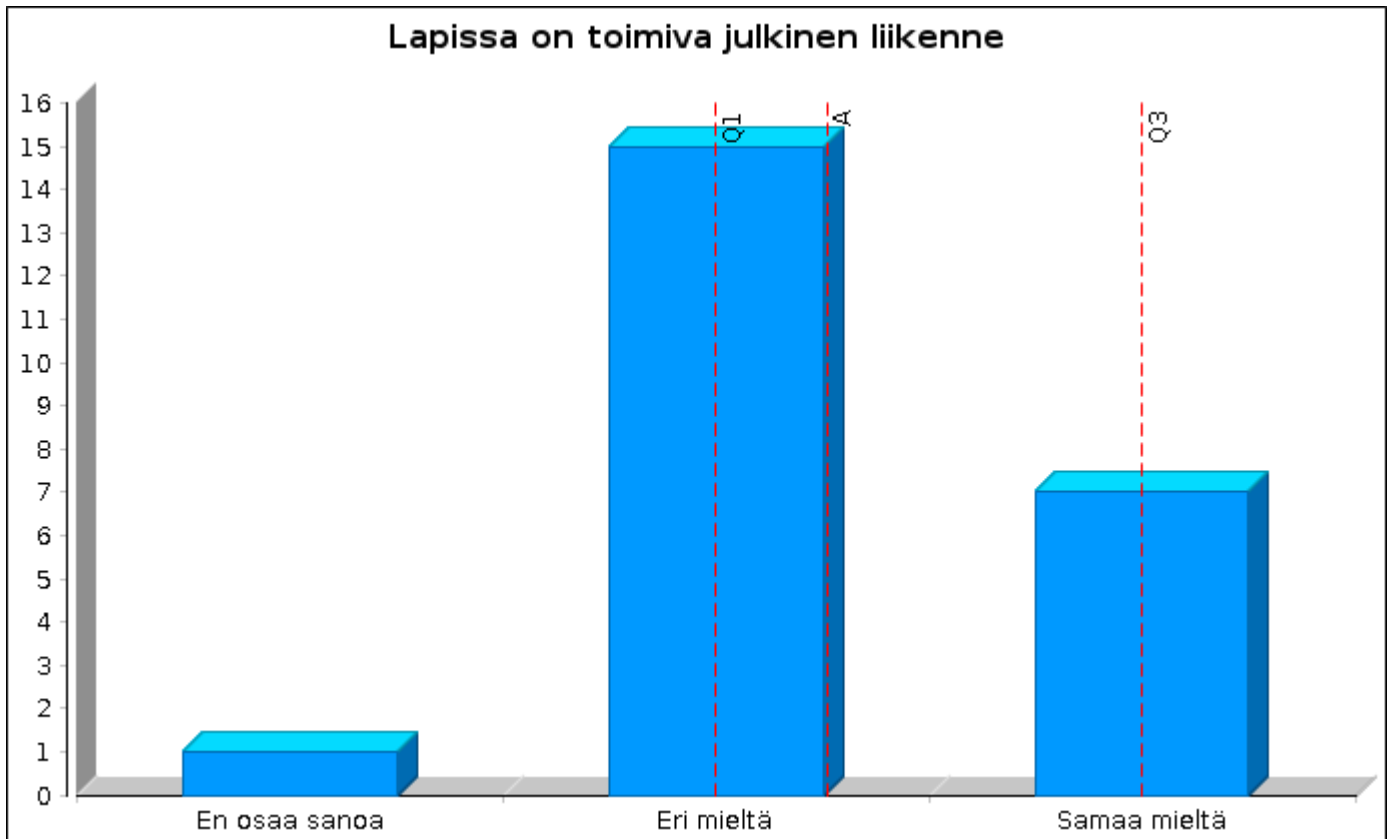
LAPIN LIITTO

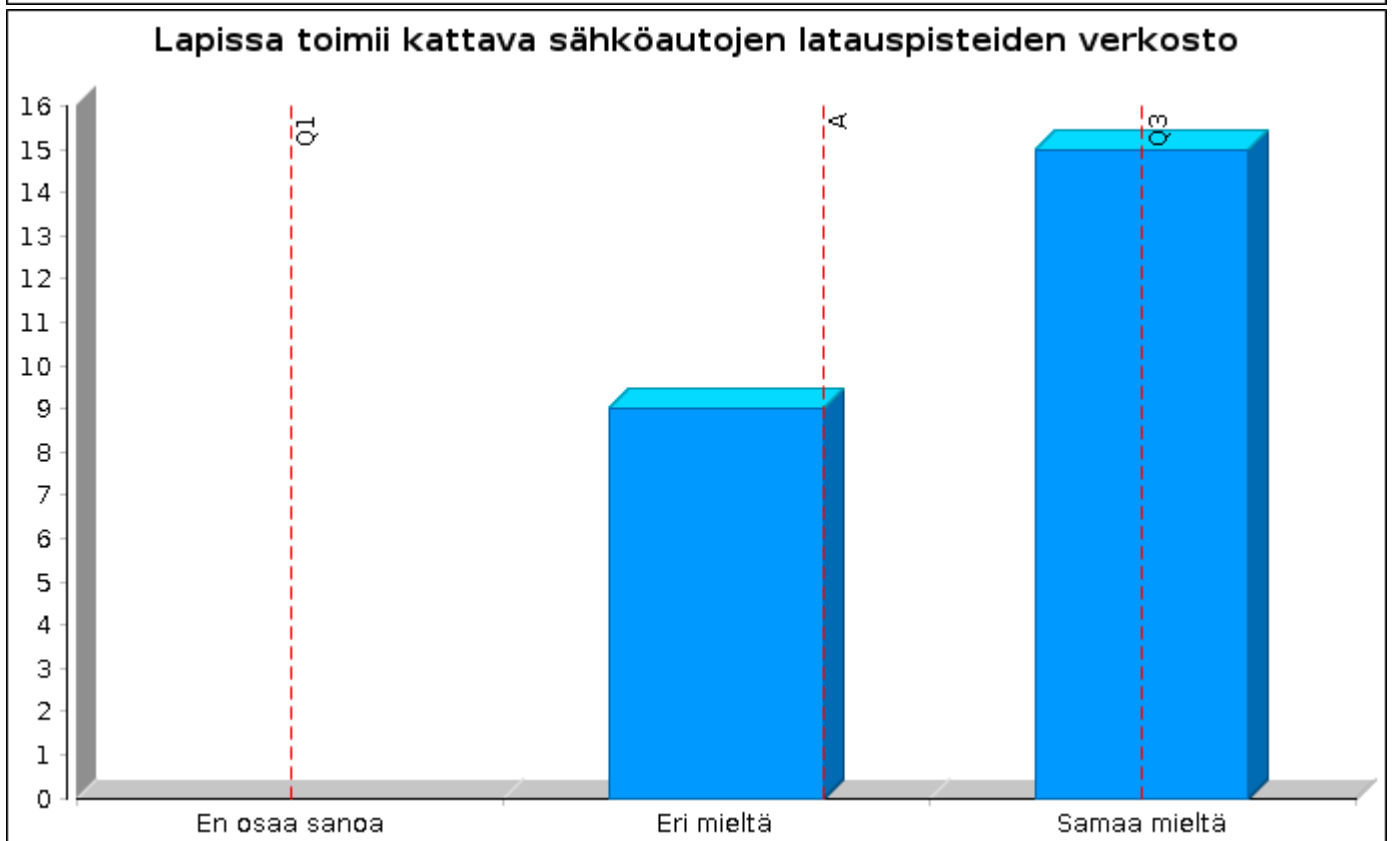
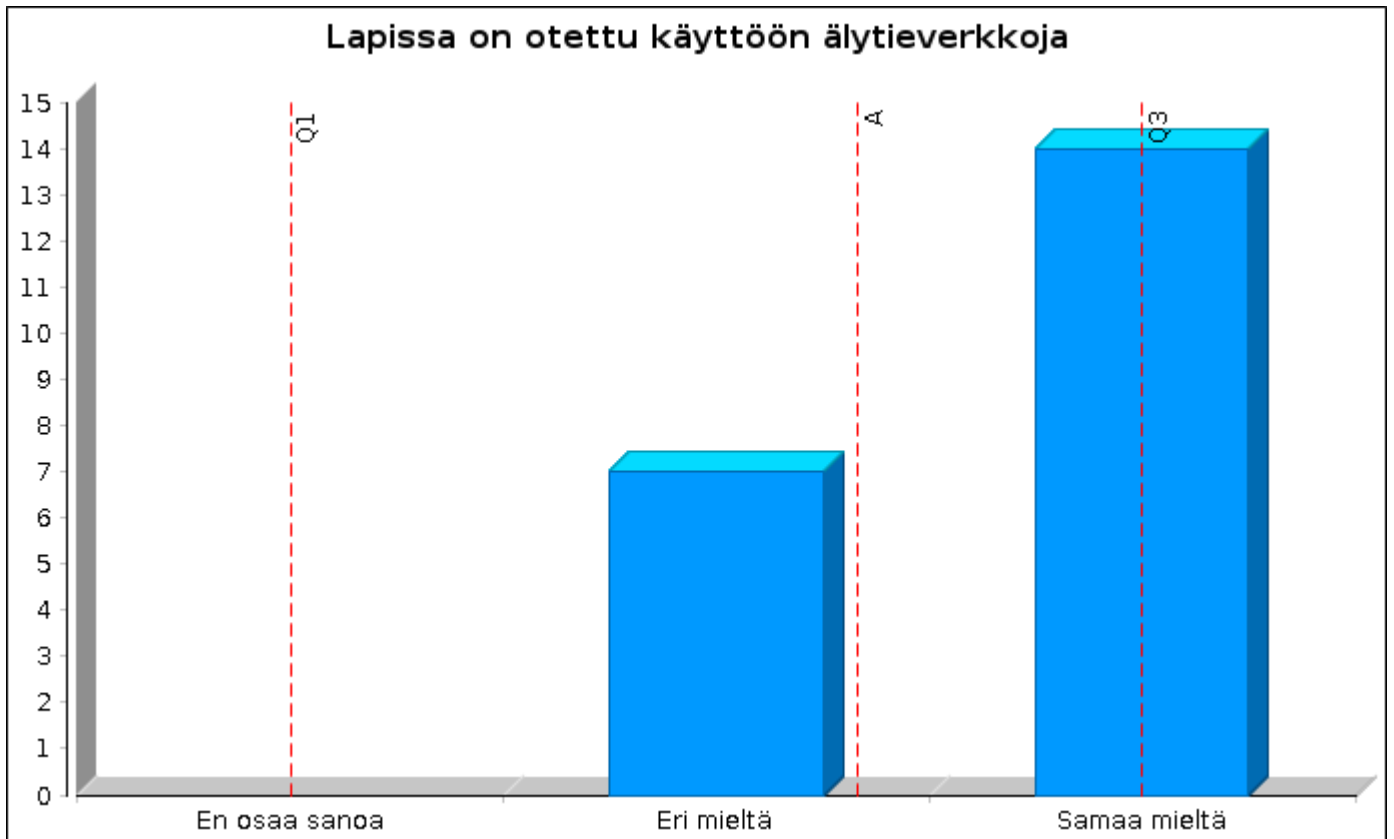
3.2.1. Asuinmaaseutu

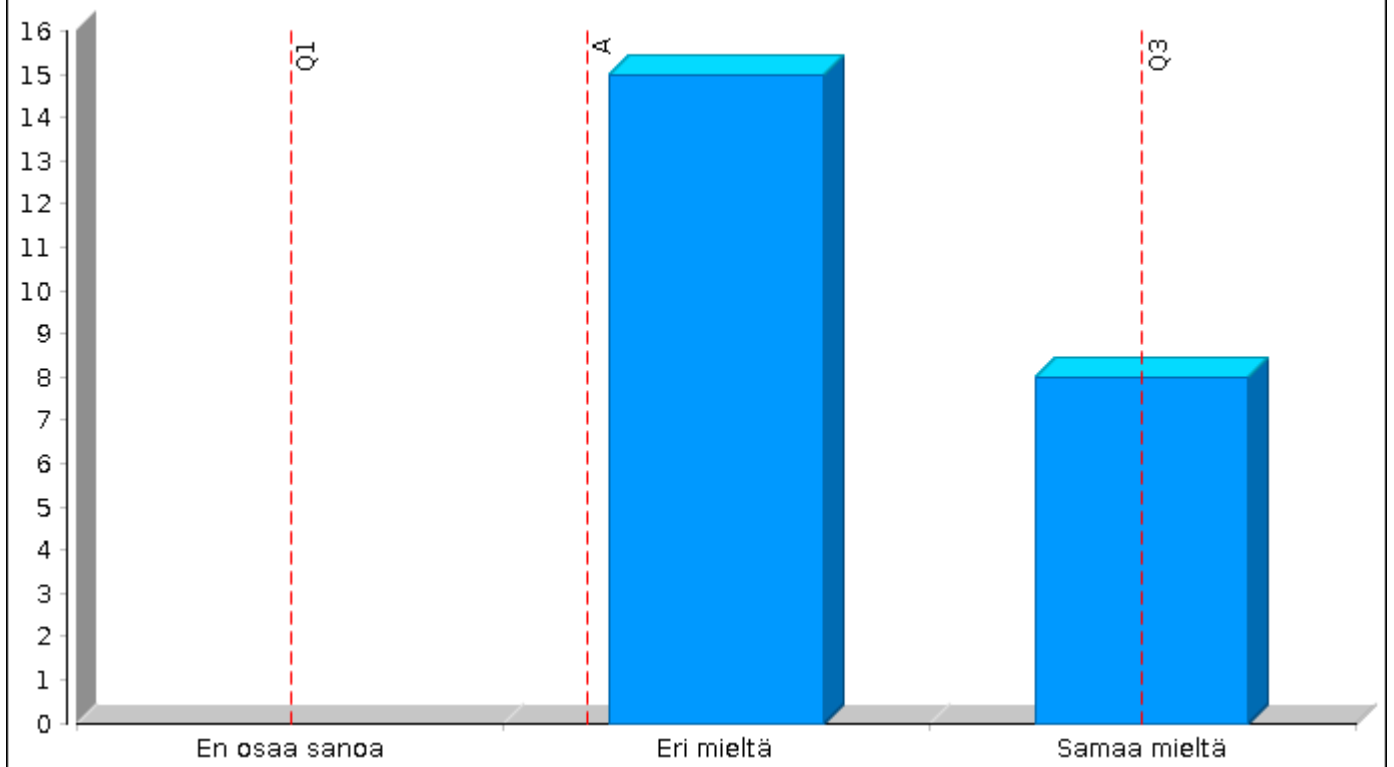

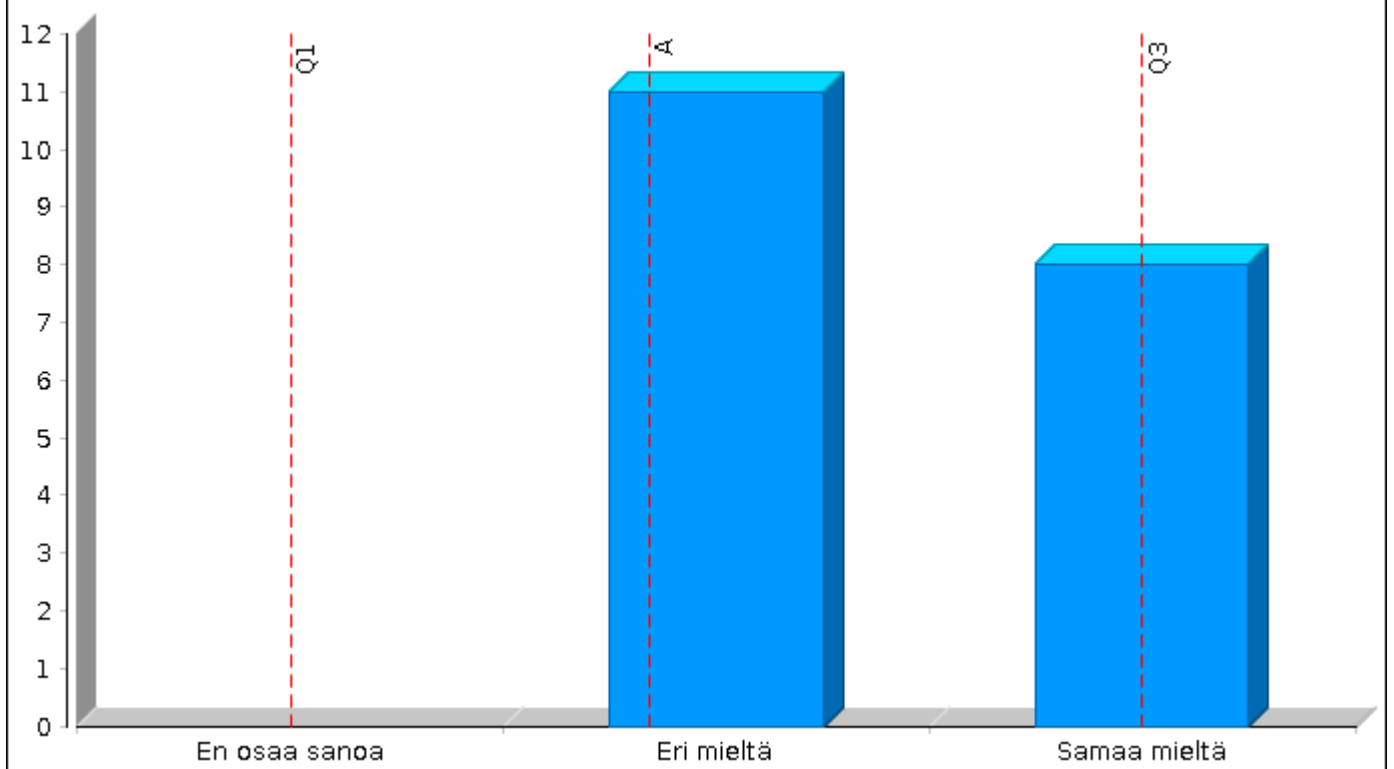

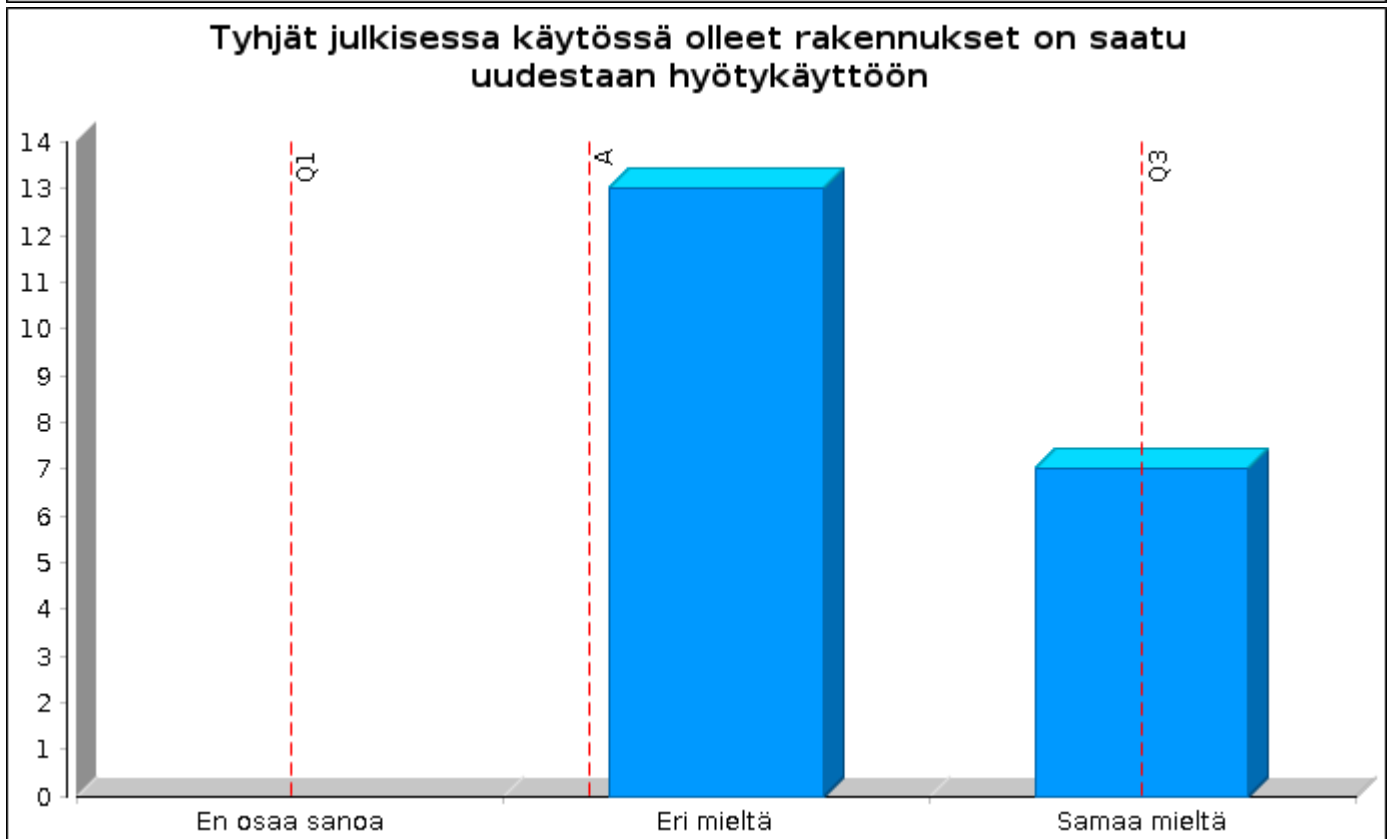
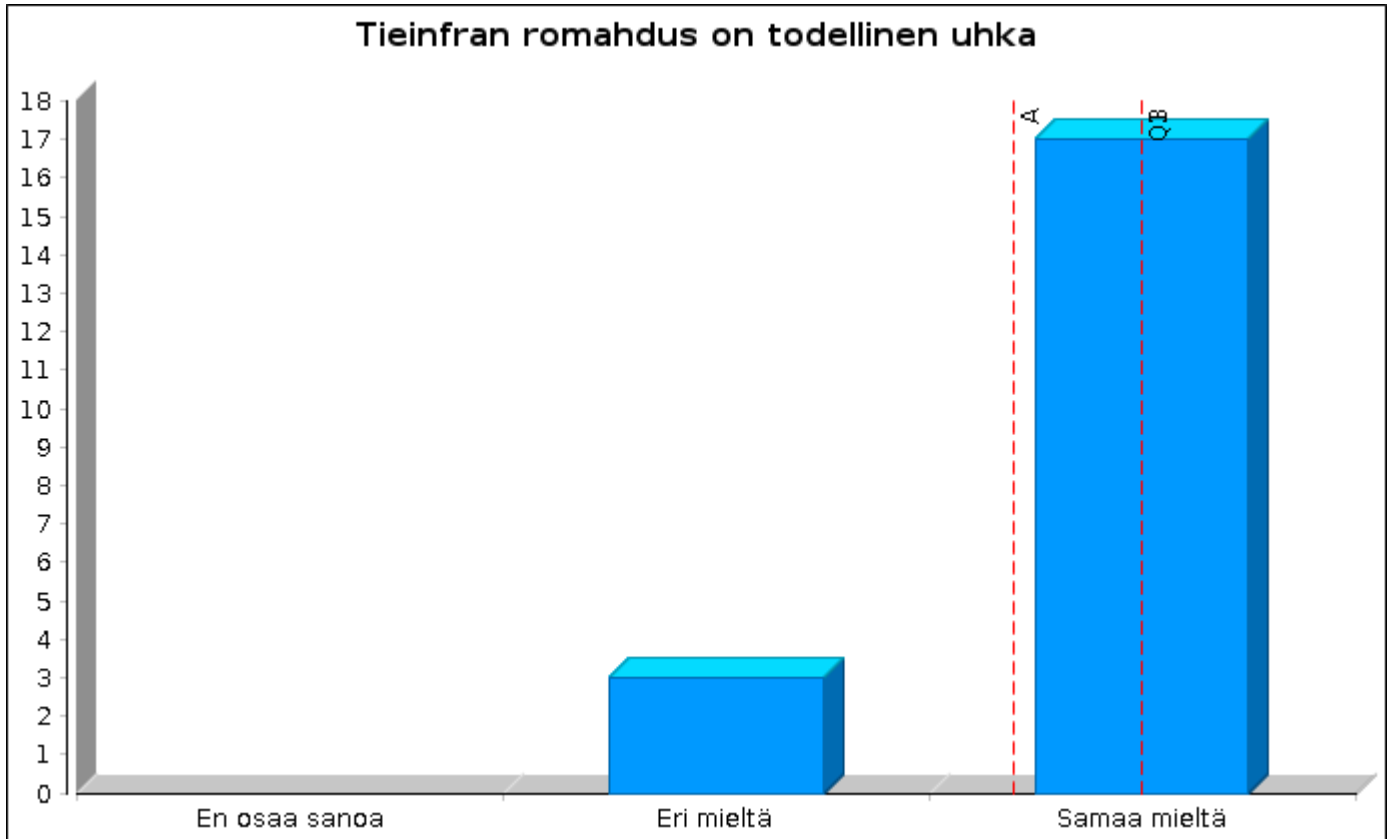

päästöperusteinen verotus on vähentänyt yksityisautoilua

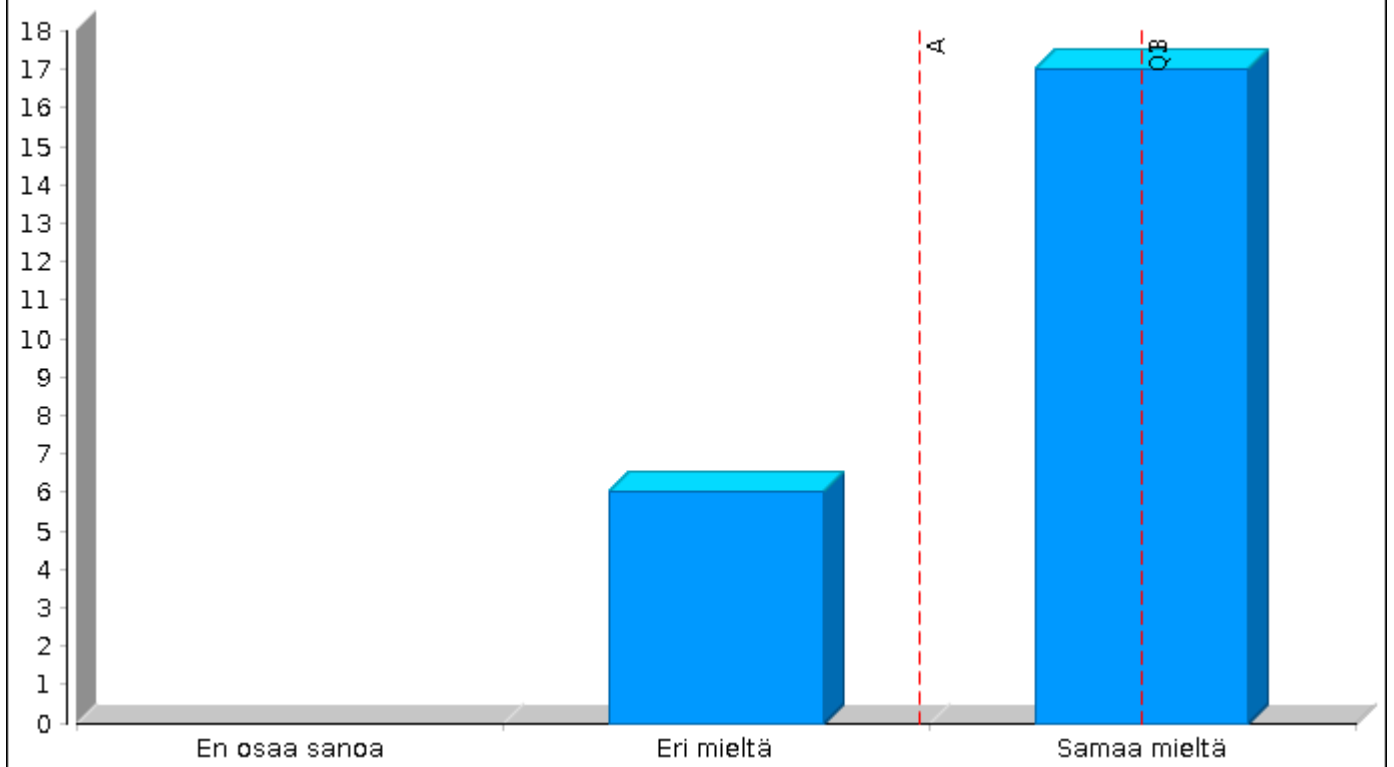

Lappiin on rakennettu uusia raideyhteysiä

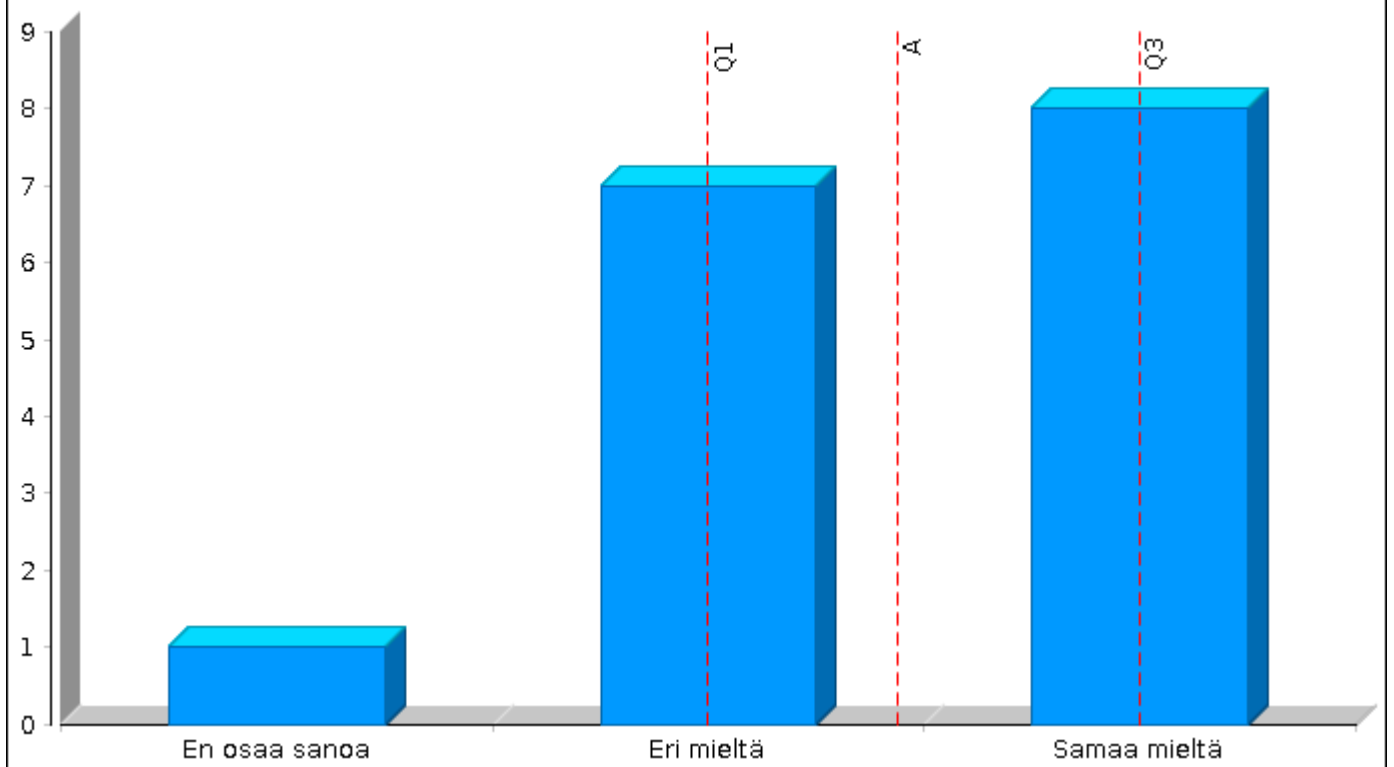

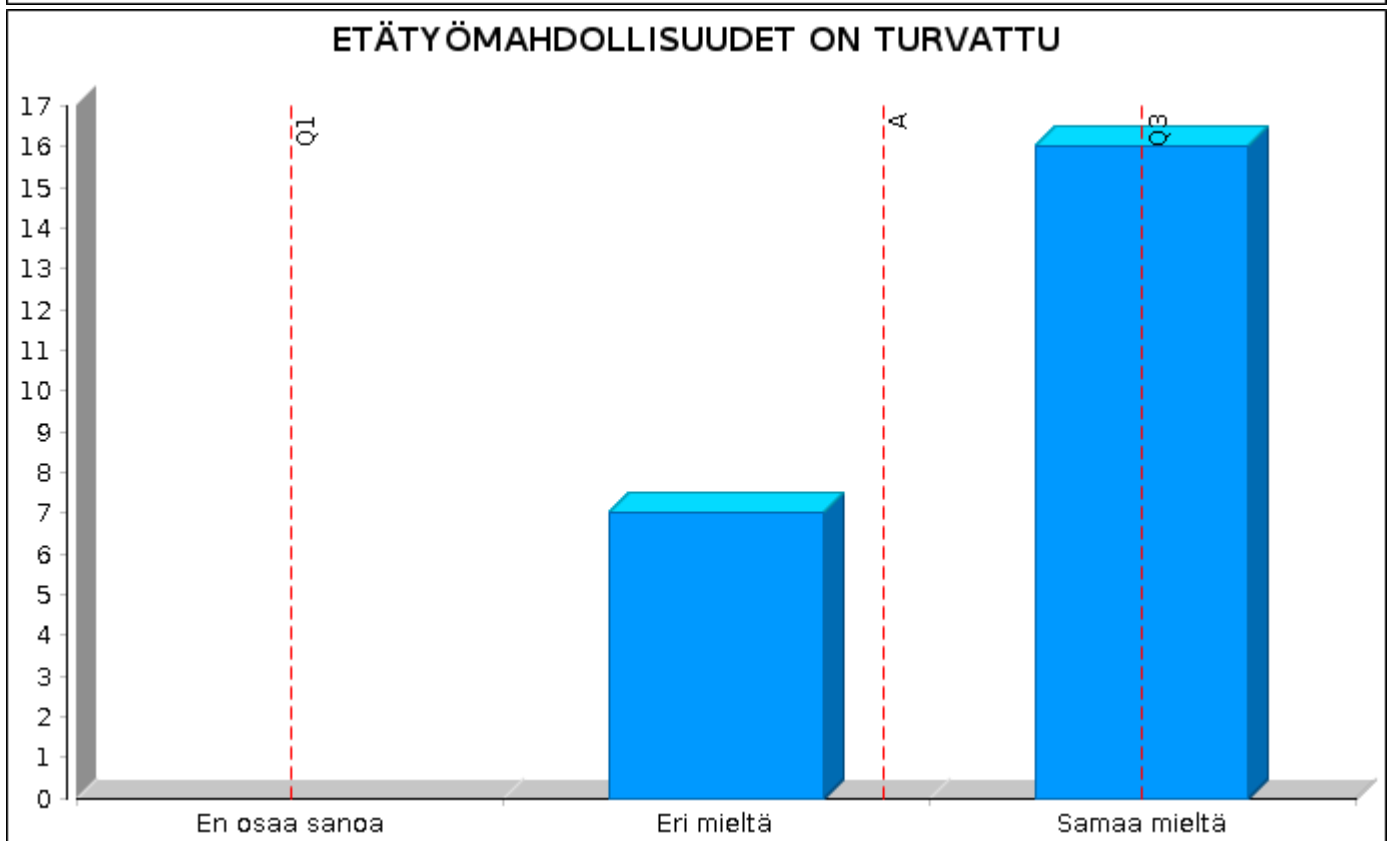
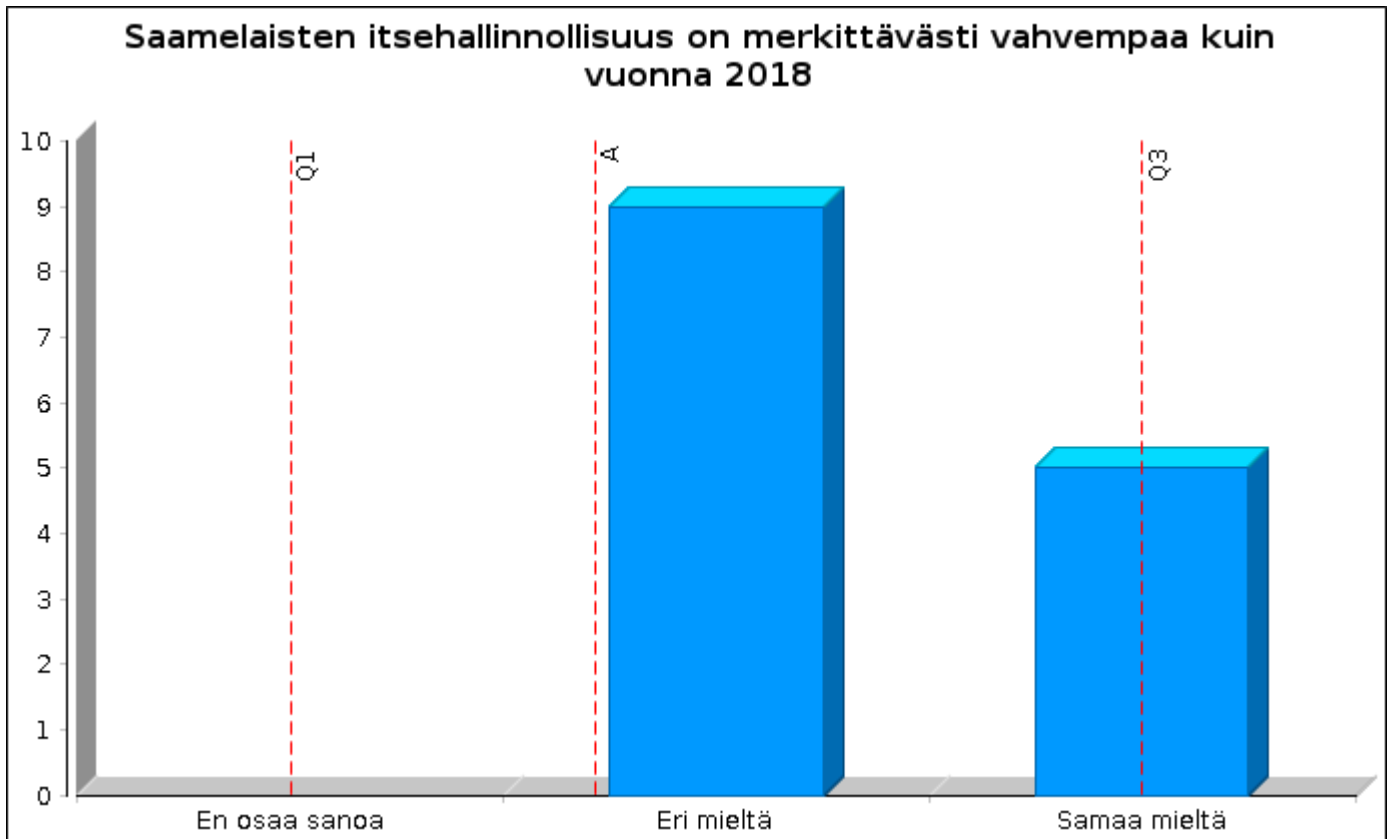

Lapin maaseudulla on kattava tietoliikenneverkko

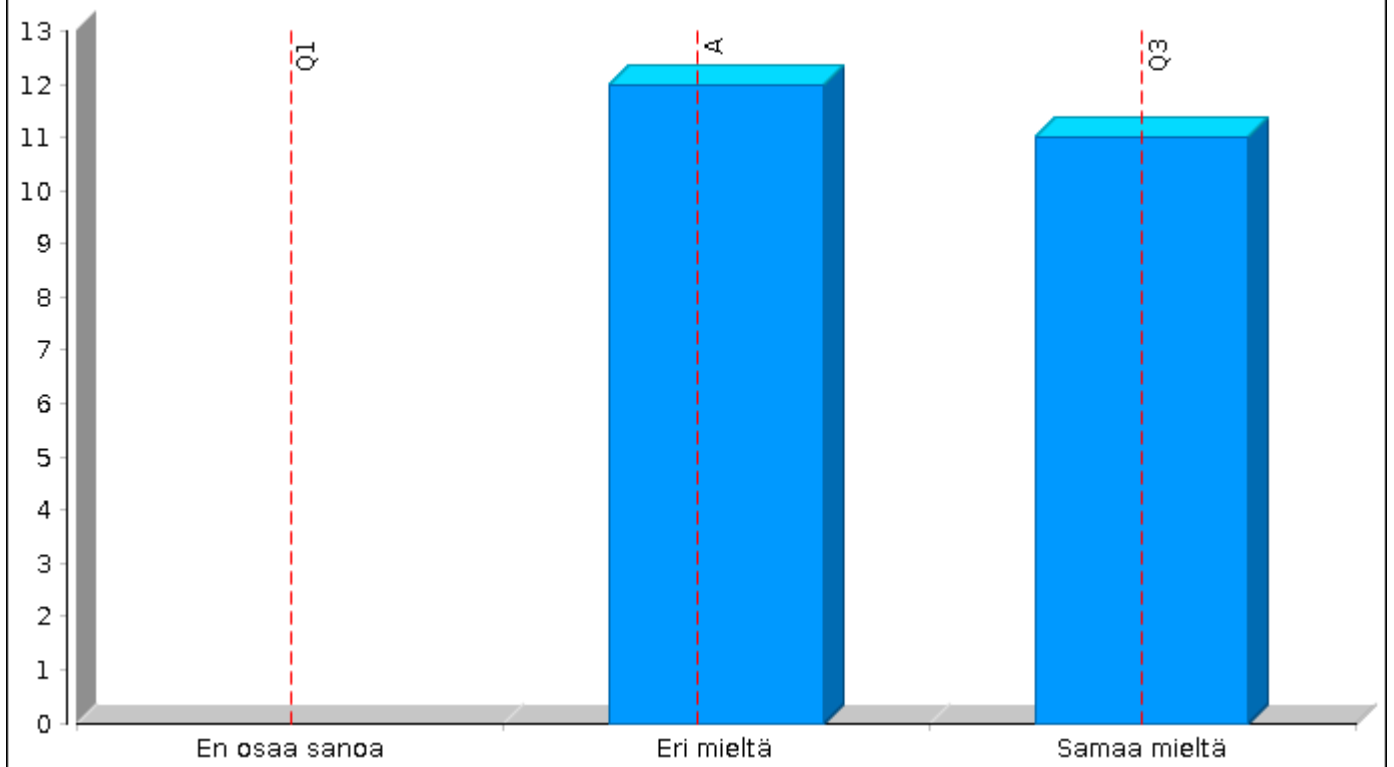

Saamelaisyhteisö on kielen ja kulttuurin elvytyksen ansiosta vahvistunut

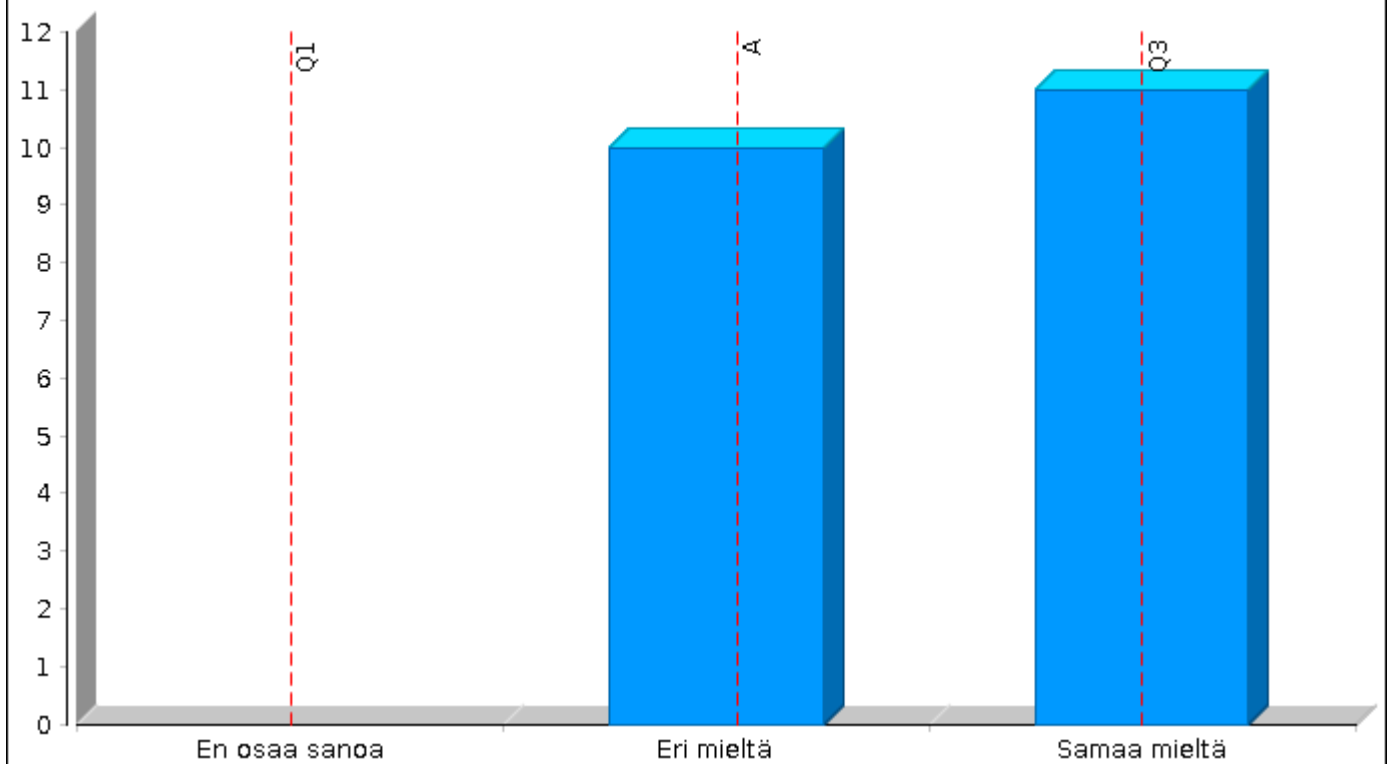

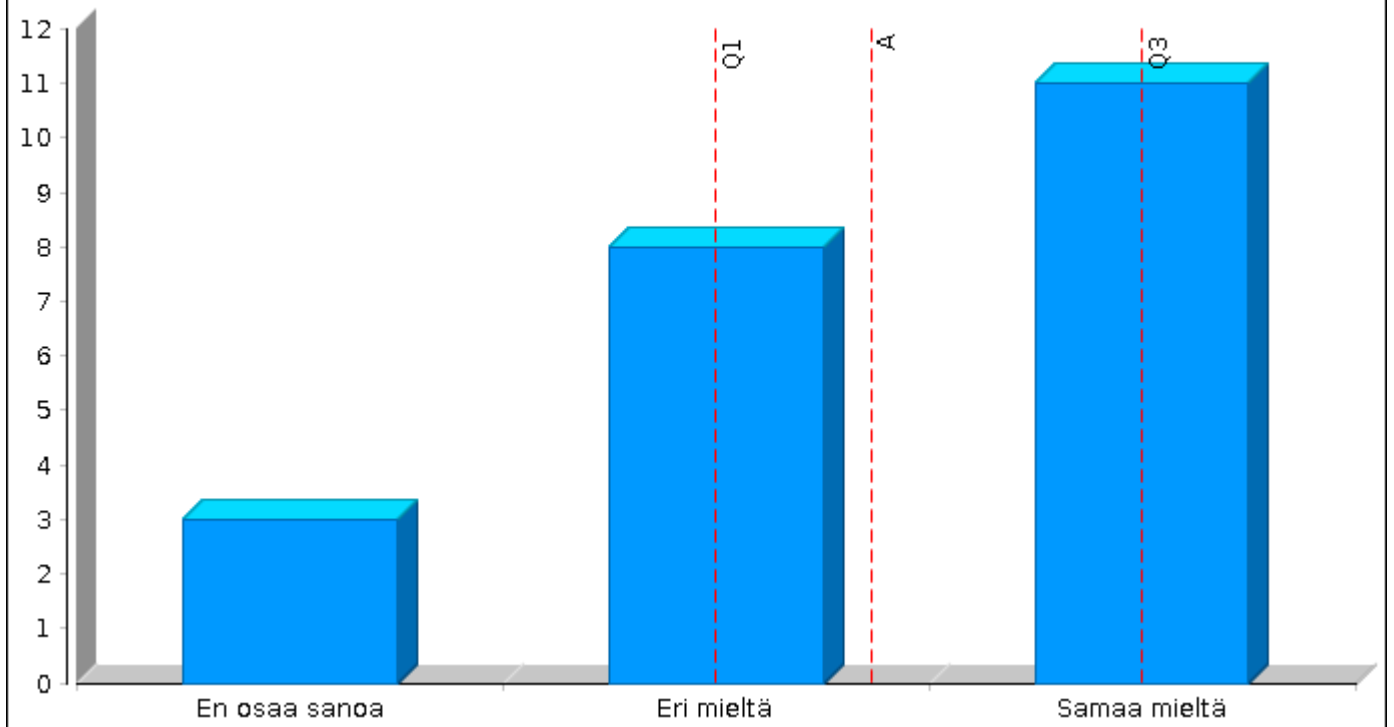
MAAHANMUUTTO ON TUONUT LISÄÄ ASUKKAITA LAPIN MAASEUDULLE

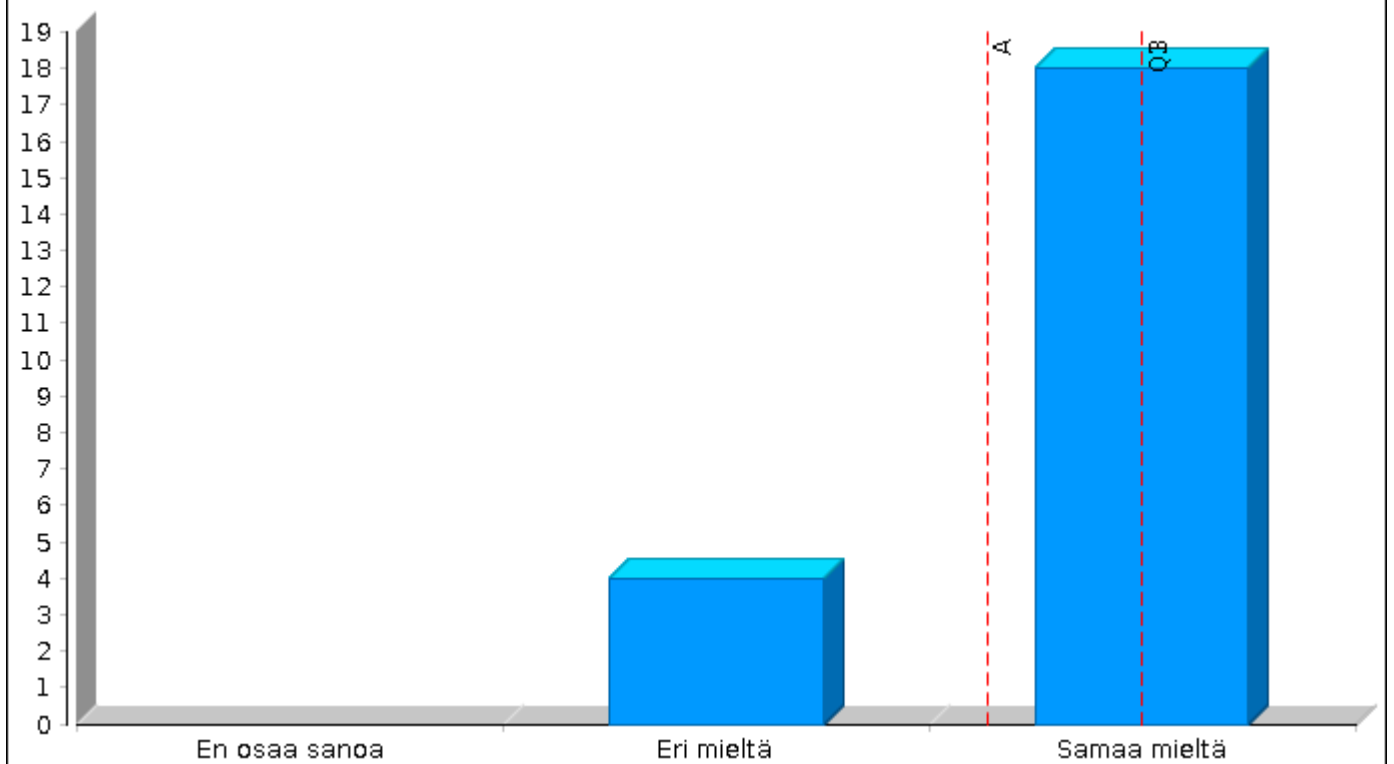
JULKISET HANKINNAT VAHVISTAVAT MAASEUDUN ELINVOIMAA

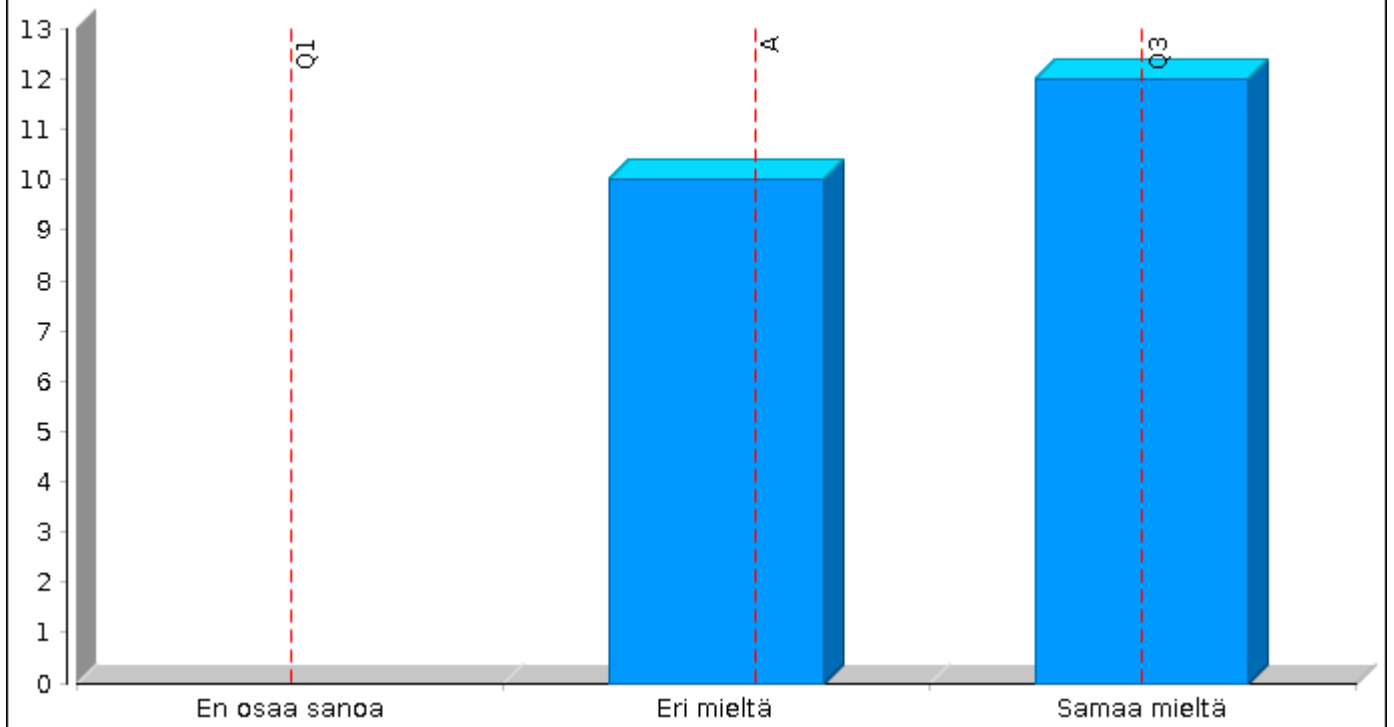
LAPIN MAASEDUN VÄESTÖ ON KANSAINVÄLISTYNYT JA MAAILMANKANSALAISTUNUT

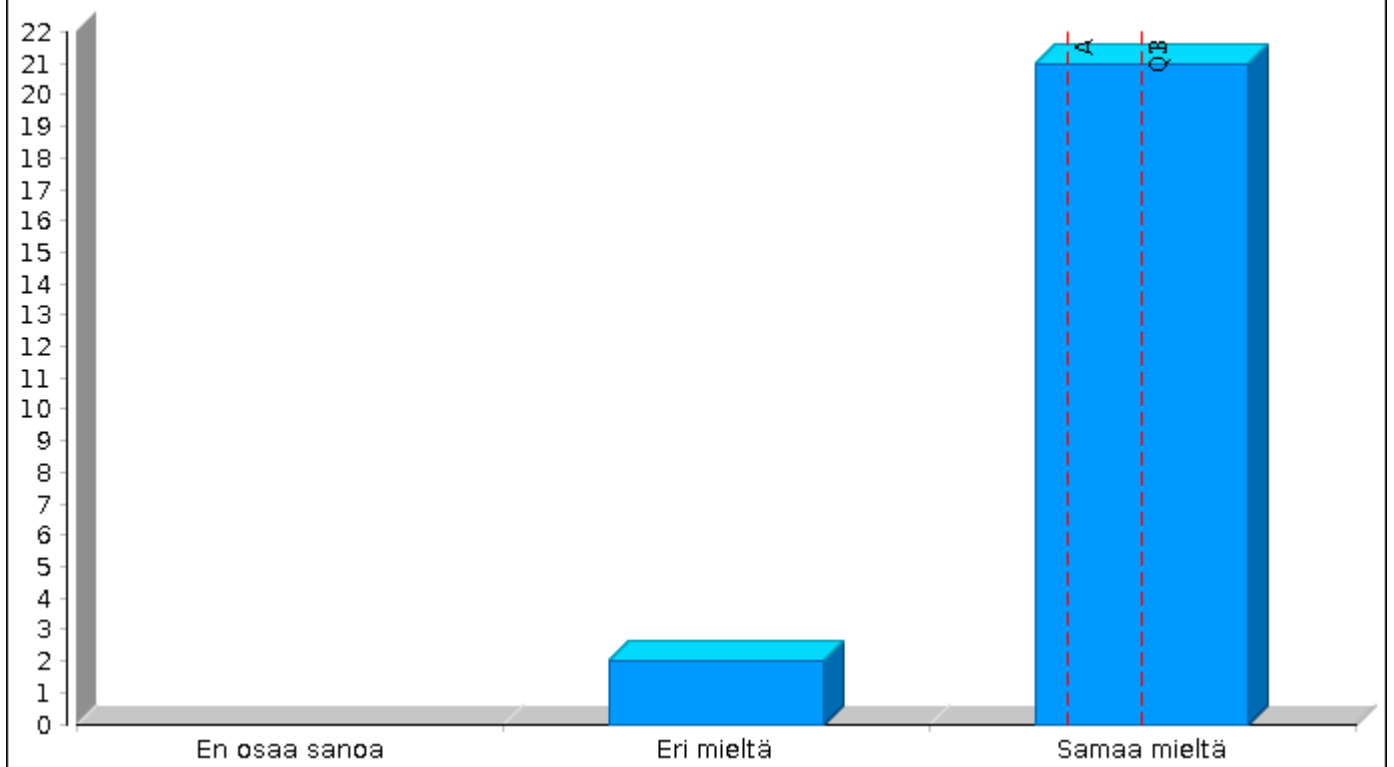
LAPIN MAASEUTU ON UUSIA ASUKKAITA HOUKUTTELEVA

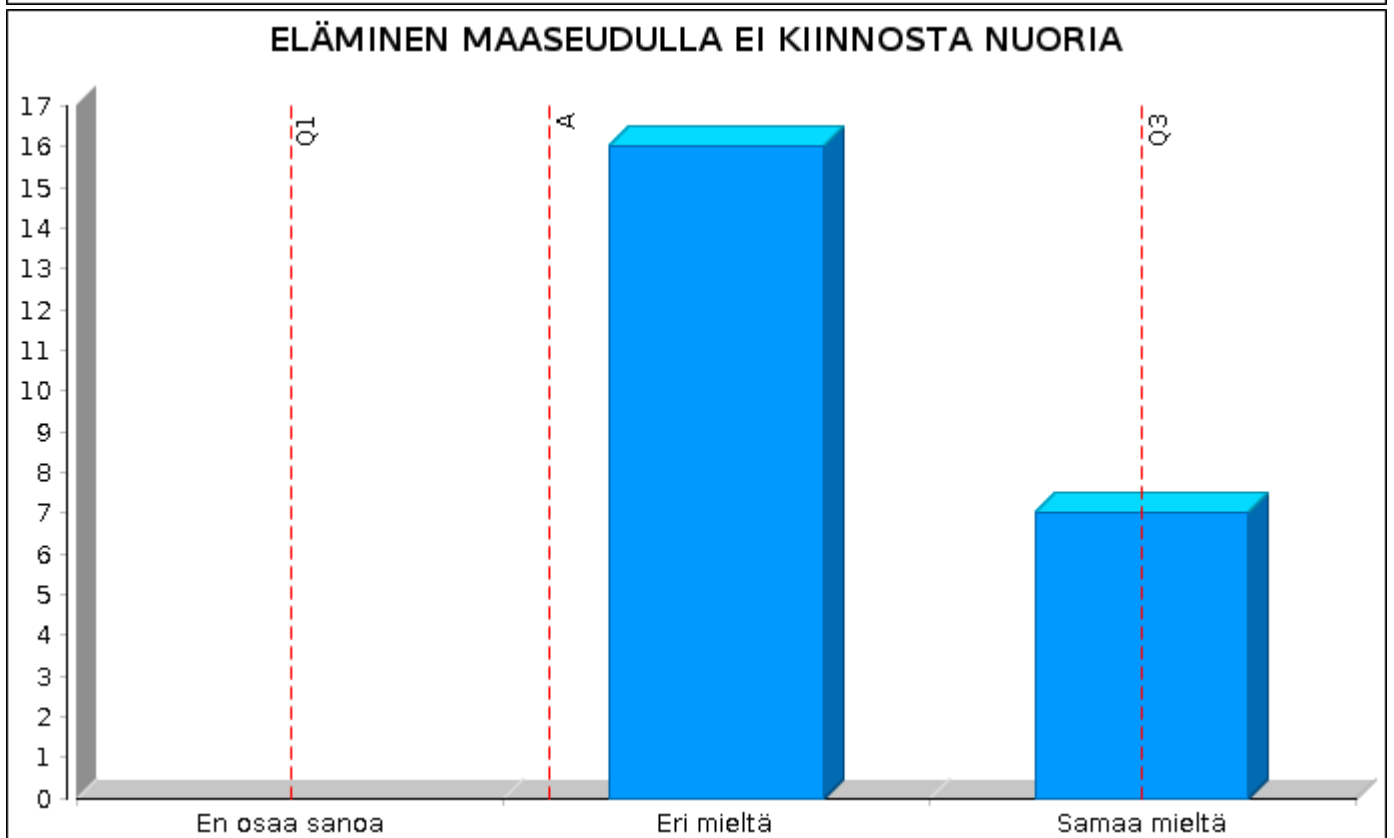
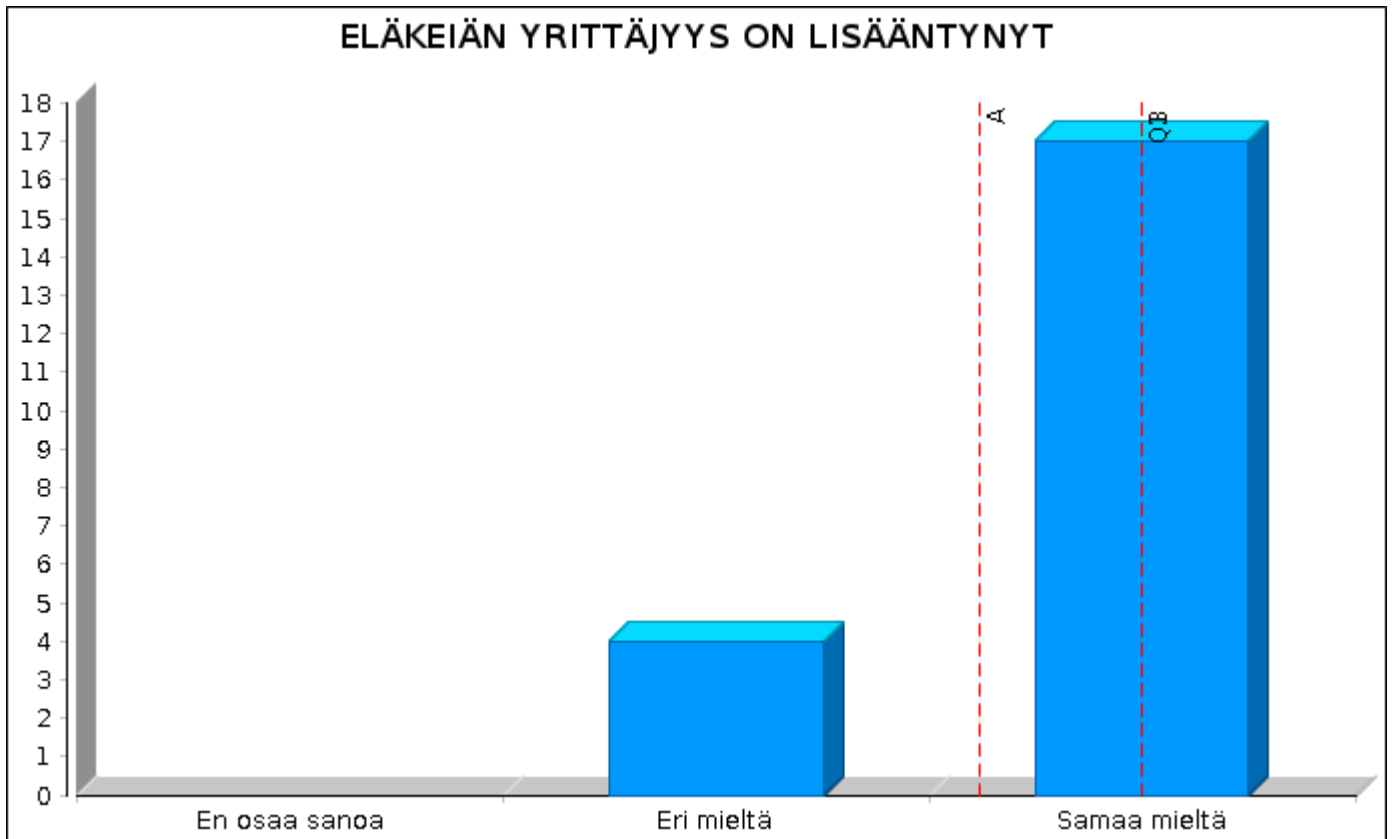

LAPIN MAASEUDULLA ASUVA VÄESTÖ ON ERIARVOISTUNUT SUHTESSA LAPIN VÄESTÖKESKITYMISSÄ ASUVAAN VÄESTÖÖN

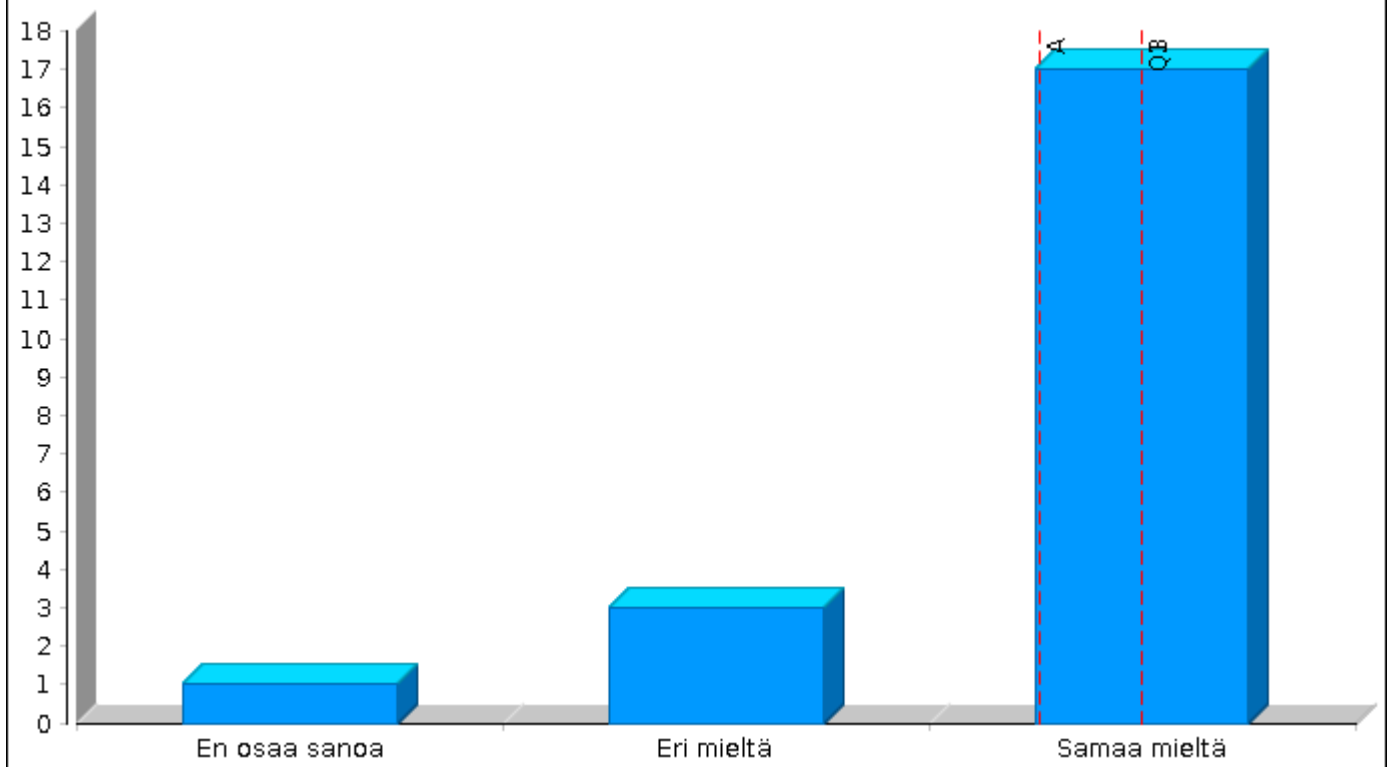

LAPIN MAASEUDULLE ON SYNTYNY UUSIA YRITYSTOIMINNAN MUOTOJA

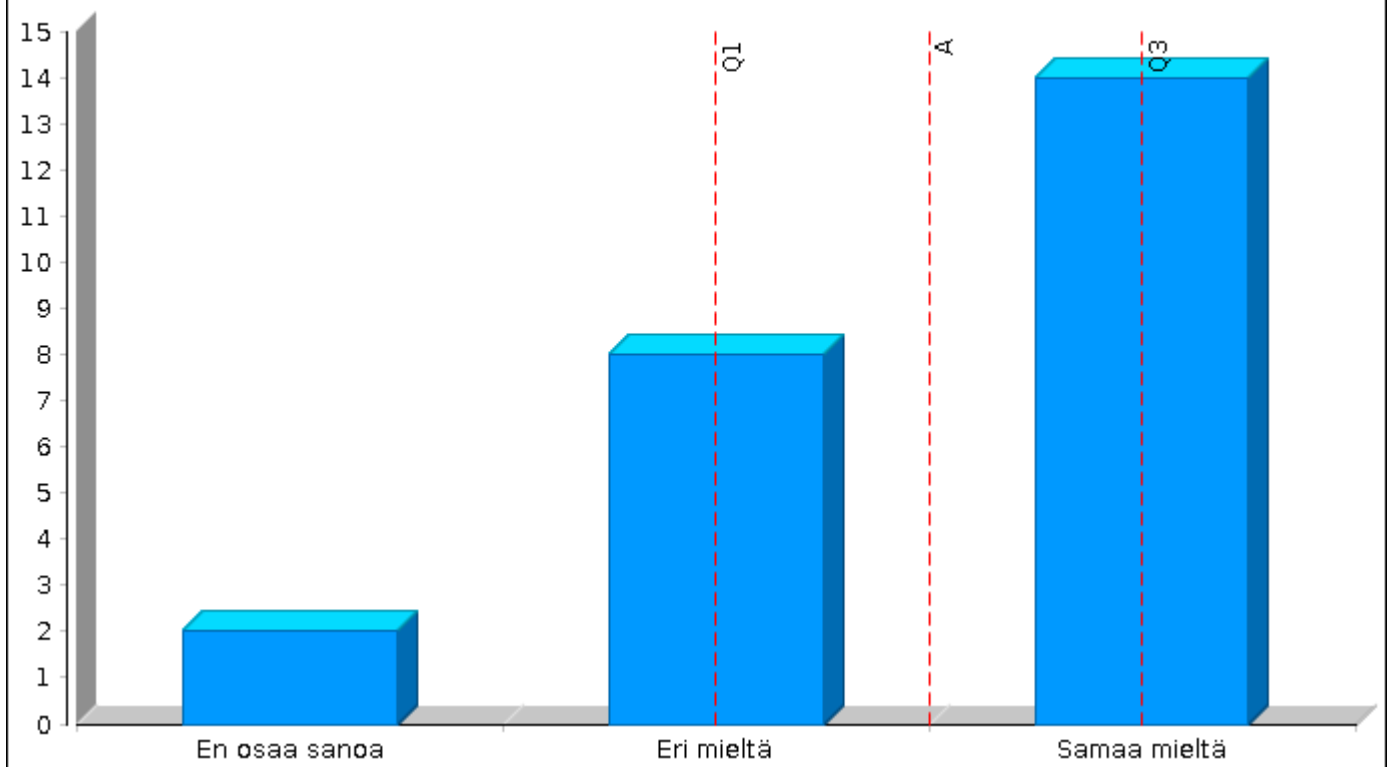

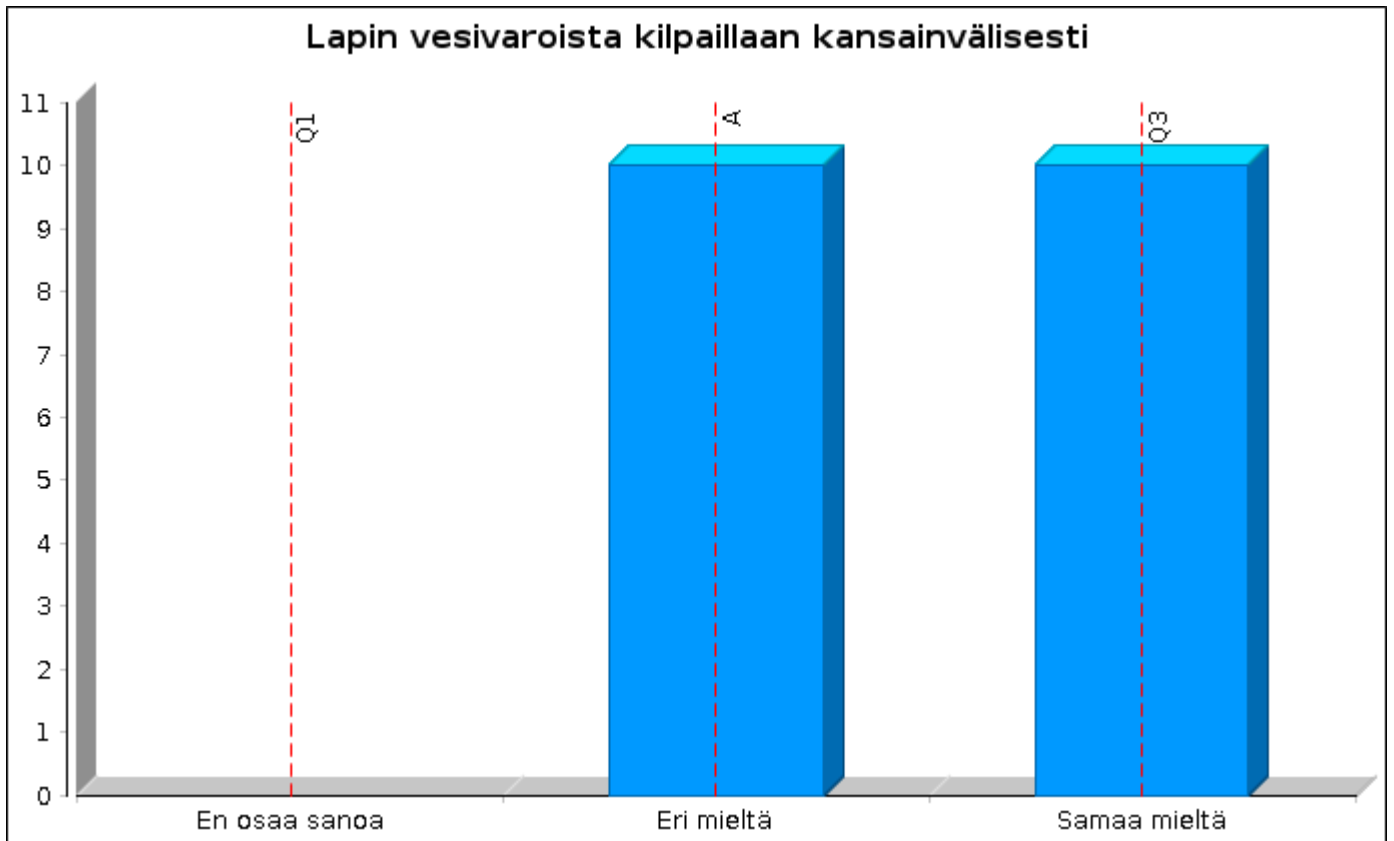

KESKI-IKÄ ON HUOMATTAVASTI KORKEAMPI

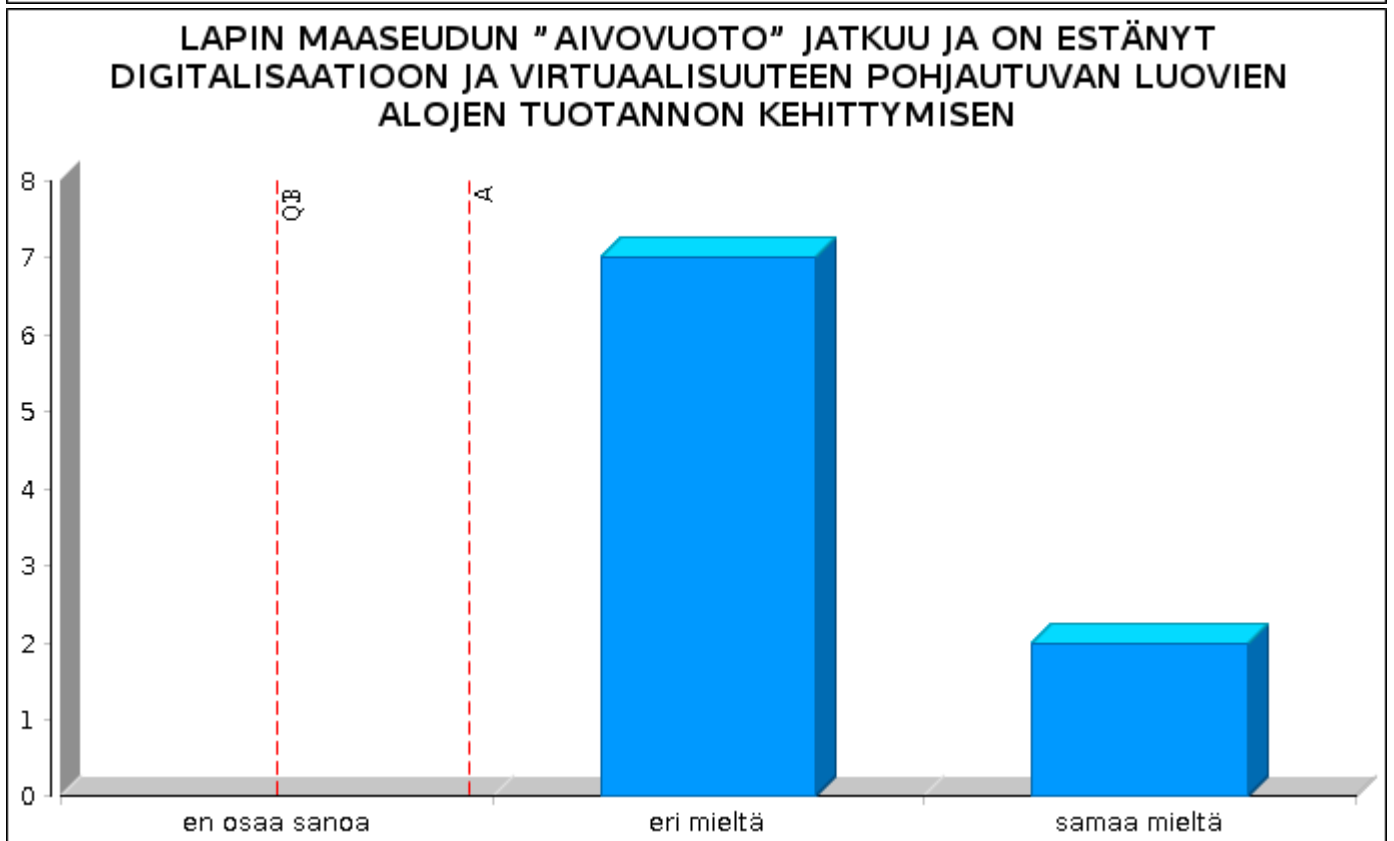
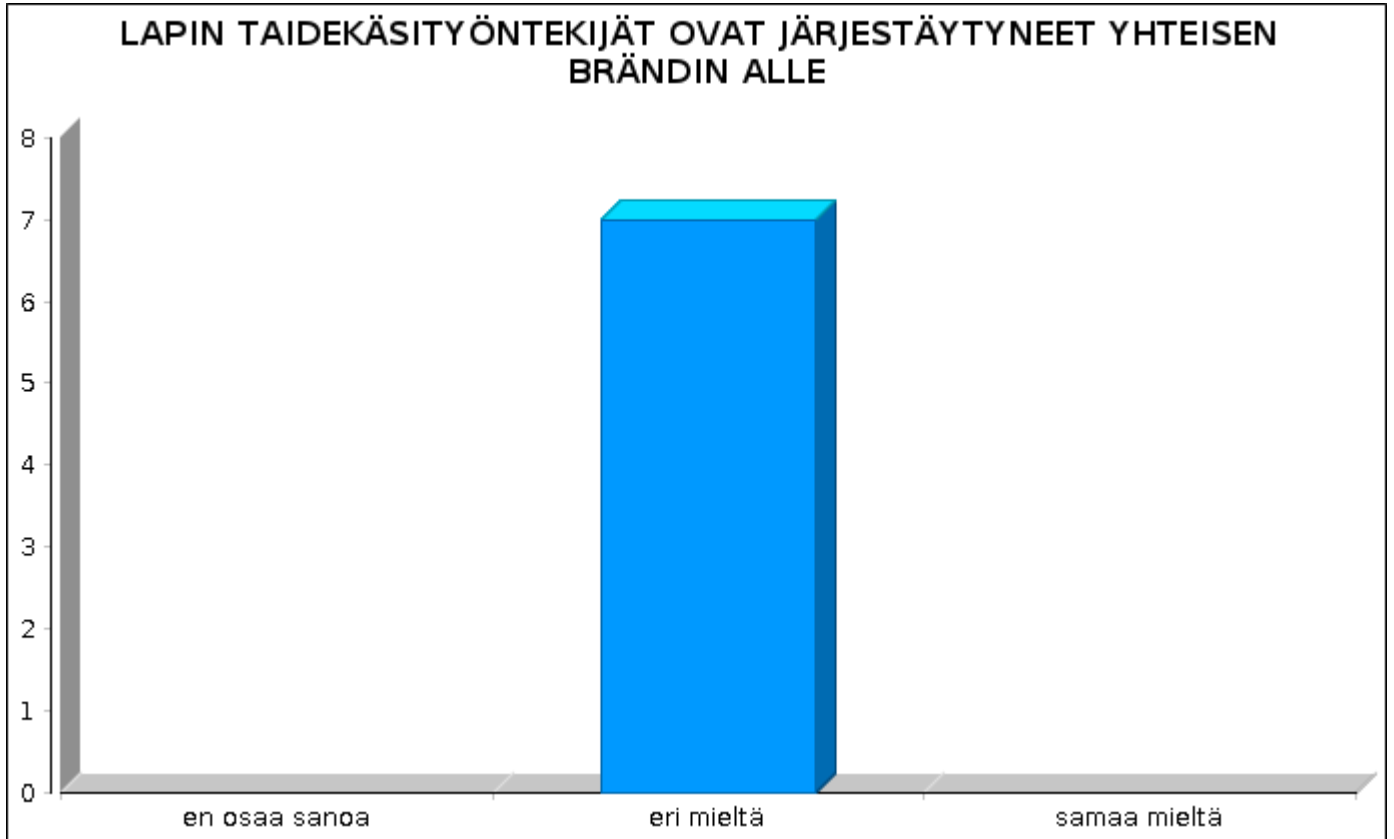

LAPISSA VALLITSEE VOIMAKAS YHTEISHENKI JA TEKEMISEN MEININKI

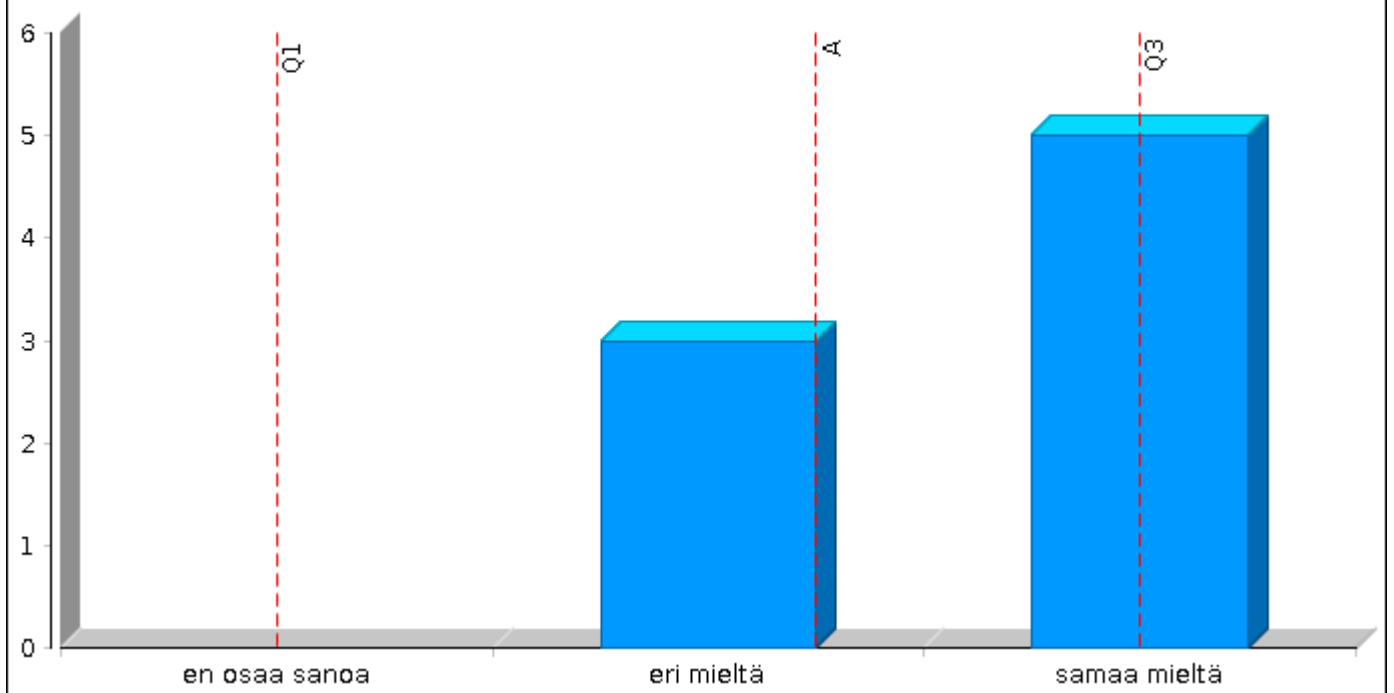

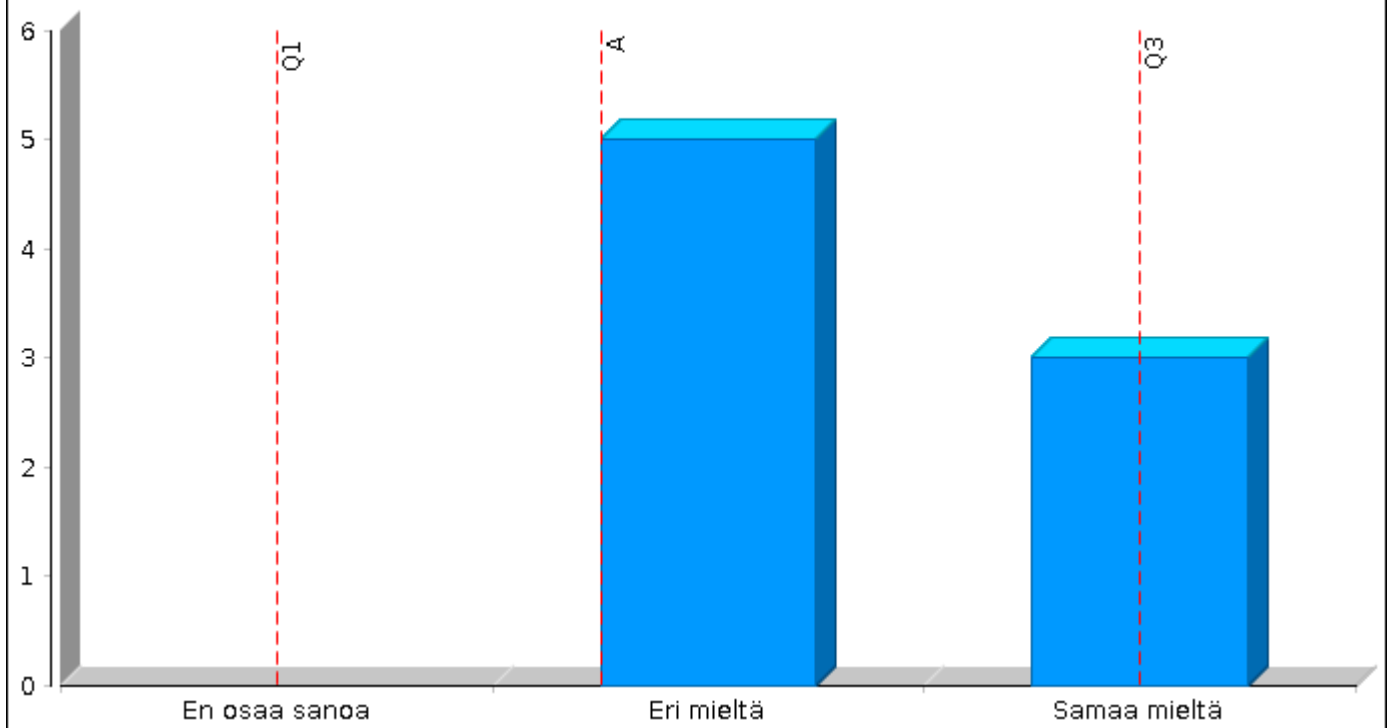
3.2.2. Luonnontuote ja luovat alat vuonna 2030

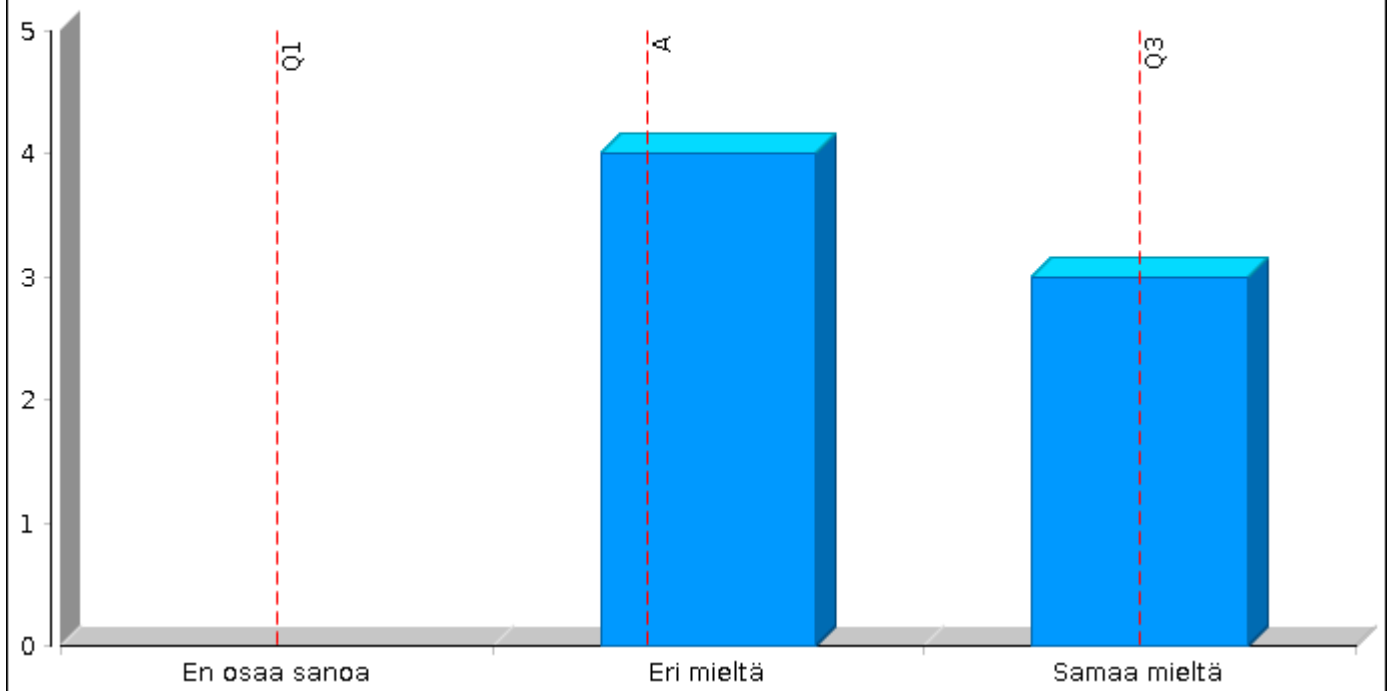
"TEE SE ITSE" TRENDIN VAHVISTUMINEN ON TEHNYT PAIKALLISEEN KÄSITYÖKULTTUURIN POHJAUTUVISTA ELÄMYSPALVELUISTA SUOSITTUA LAPISSA

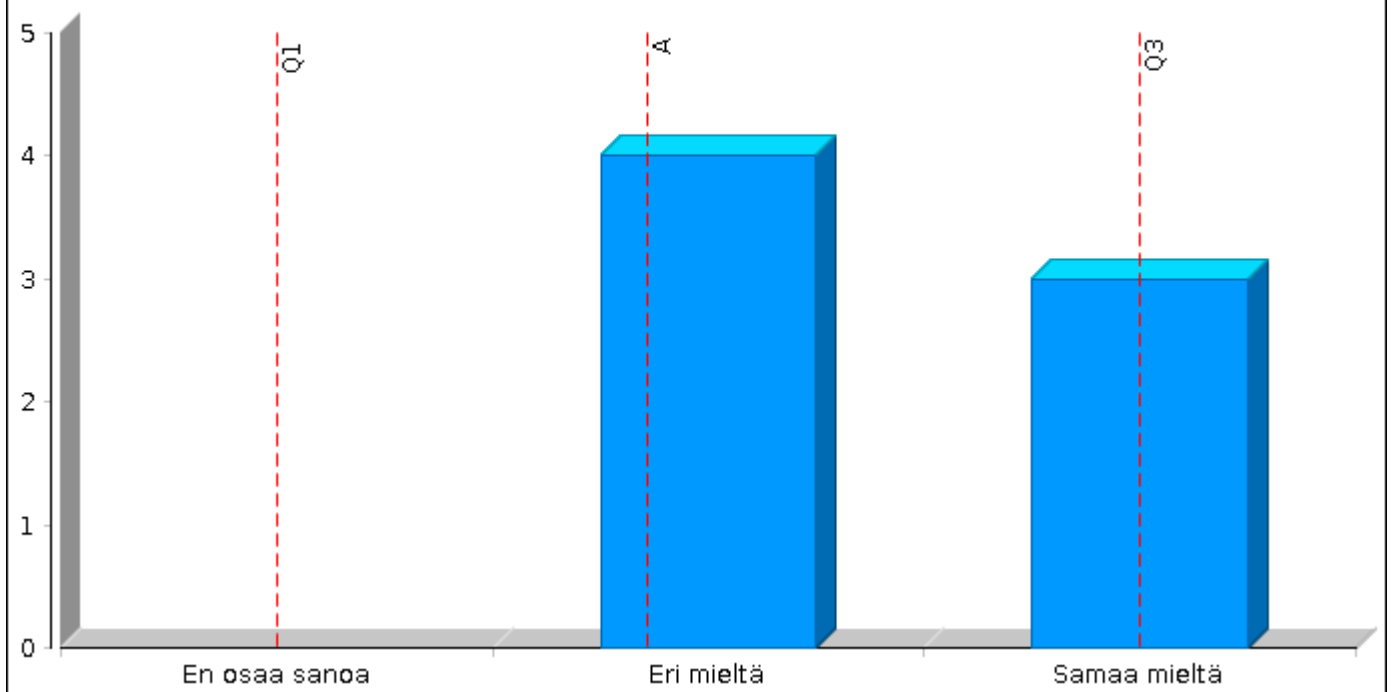
SAAMELAISTAITEEN JA KÄSITÖIDEN TUNNETTUUS JA ARVOSTUS ON NOUSSUT JA YHÄ USEAMPI TEKEE SITÄ ELINKEINOKSEEN

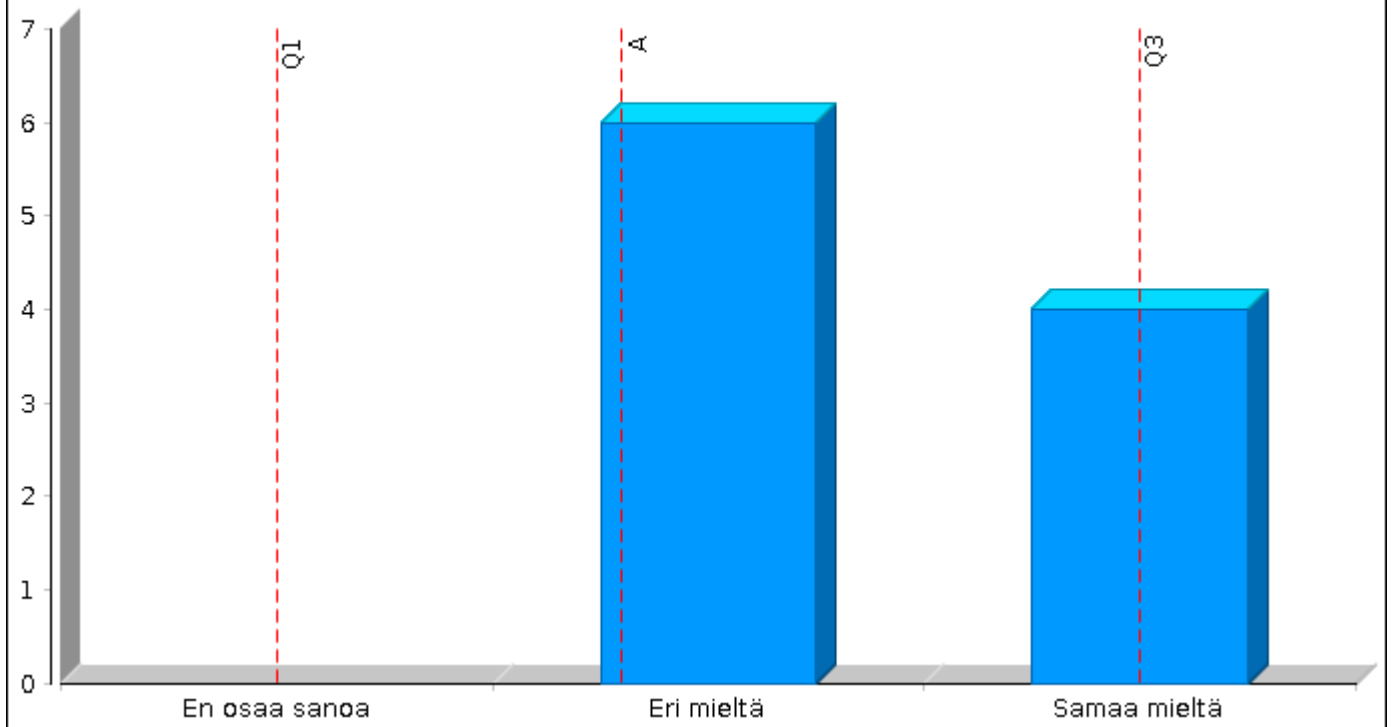
**PAIKALLISTEN TAITEILIJOIDEN TUOTTAMAT OSALLISTAVAT TAIDE-
ELÄMYKSET, YHTEISÖLLINEN TAIDE JA LUONTOKUVAUS OVAT KIINTEÄ
OSA LAPIN MATKAILUELÄMYKSIÄ**

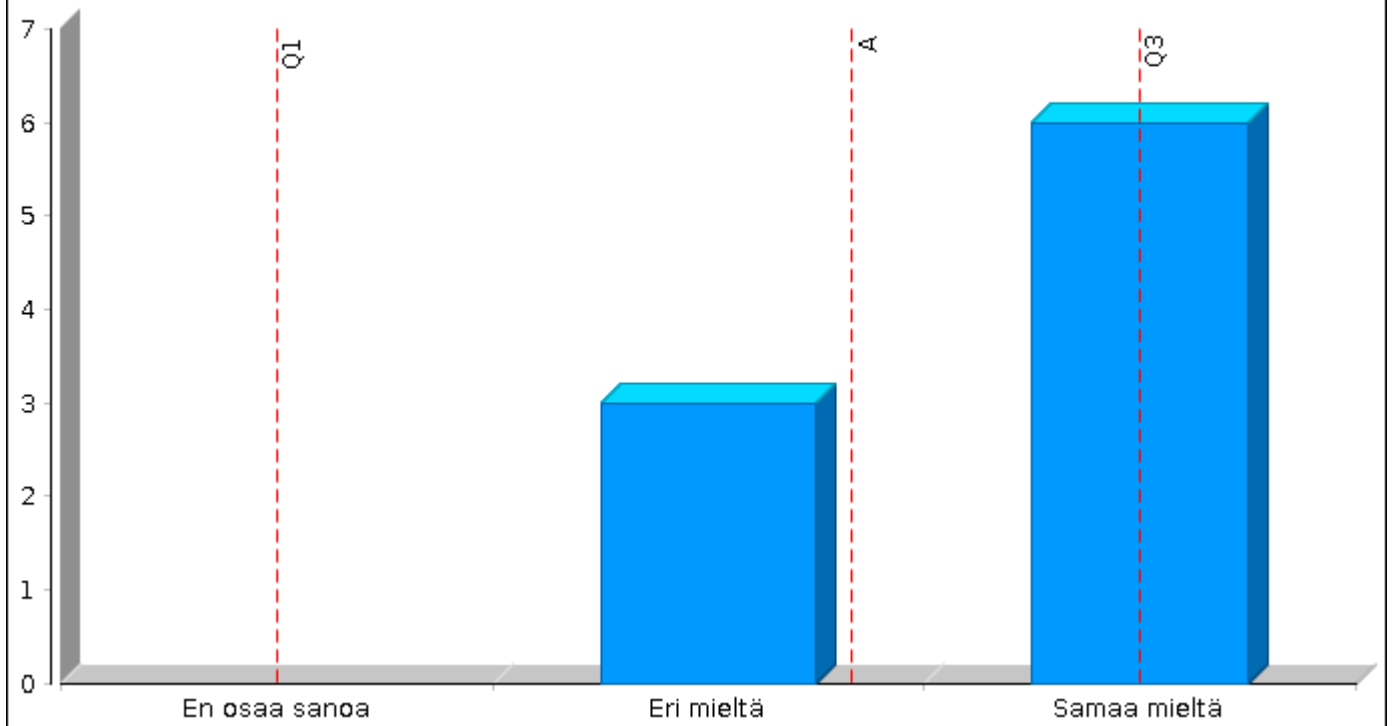
**LAPIN PALVELUMUOTOILUOSAAMINEN ON VALTAKUNNALLISESTI JA
KANSAINVÄLISESTI TUNNETTUA JA KYSYTTYÄ JA SITÄ HYÖDYNNETÄÄN
NIIN YKSITYISTEN KUIN JULKISTENKIN PALVELUJEN KEHITTÄMISESSÄ**

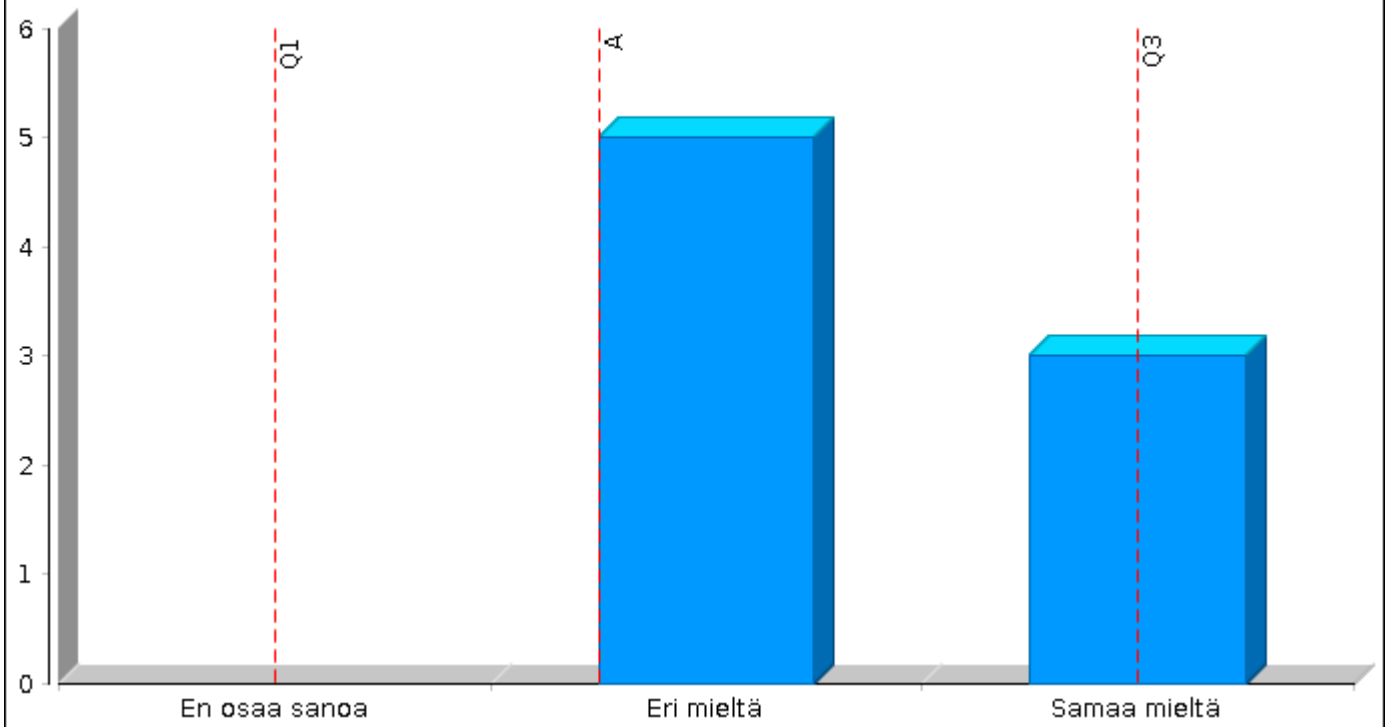
ELOKUVA-, MAINOS- JA TELEVISIOTUTUOTANNOT OVAT MERKITTÄVÄ OSA LAPIN MAASEUTUYRITYSTEN TULONMUODOSTUSTA

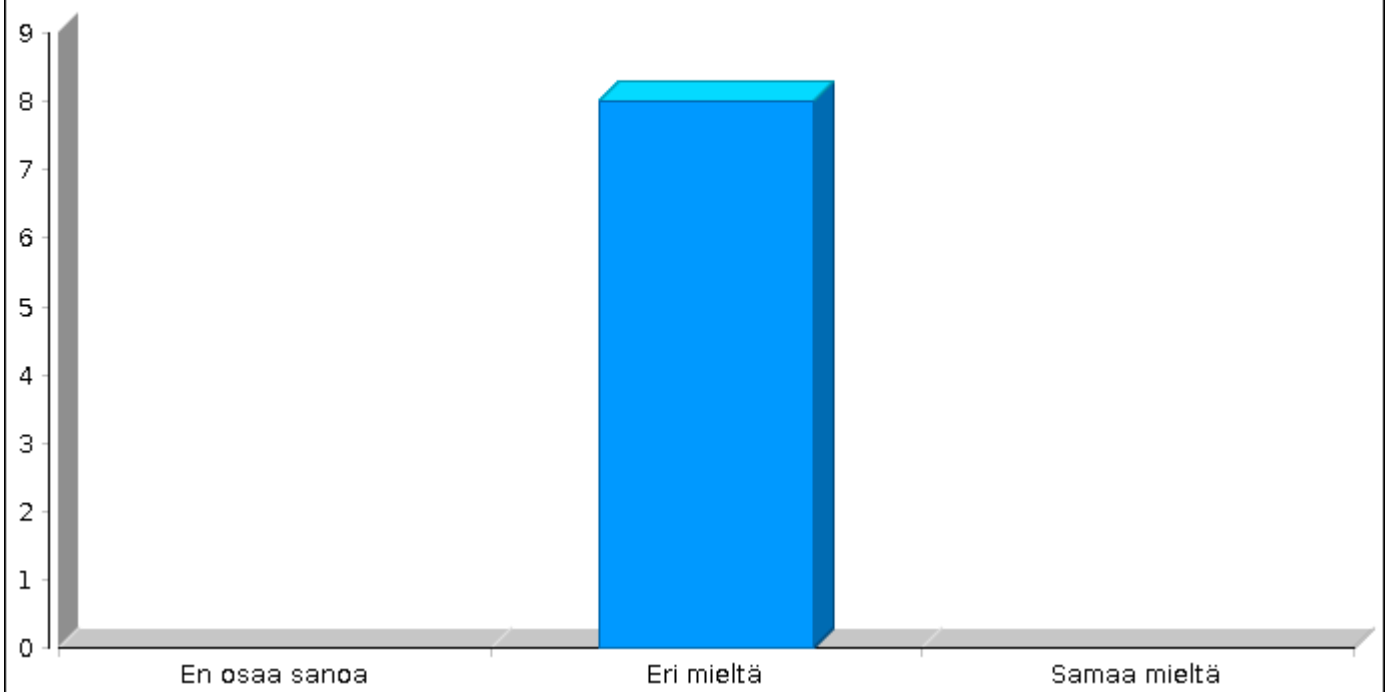
VIRTUAALITODELLISUUTEEN JA LISÄTTYYN TODELLISUUTEEN POHJAUTUVAT PALVELUT TYÖLLISTÄVÄT LAPPILAISIA LUOVIA ALOJEN T...

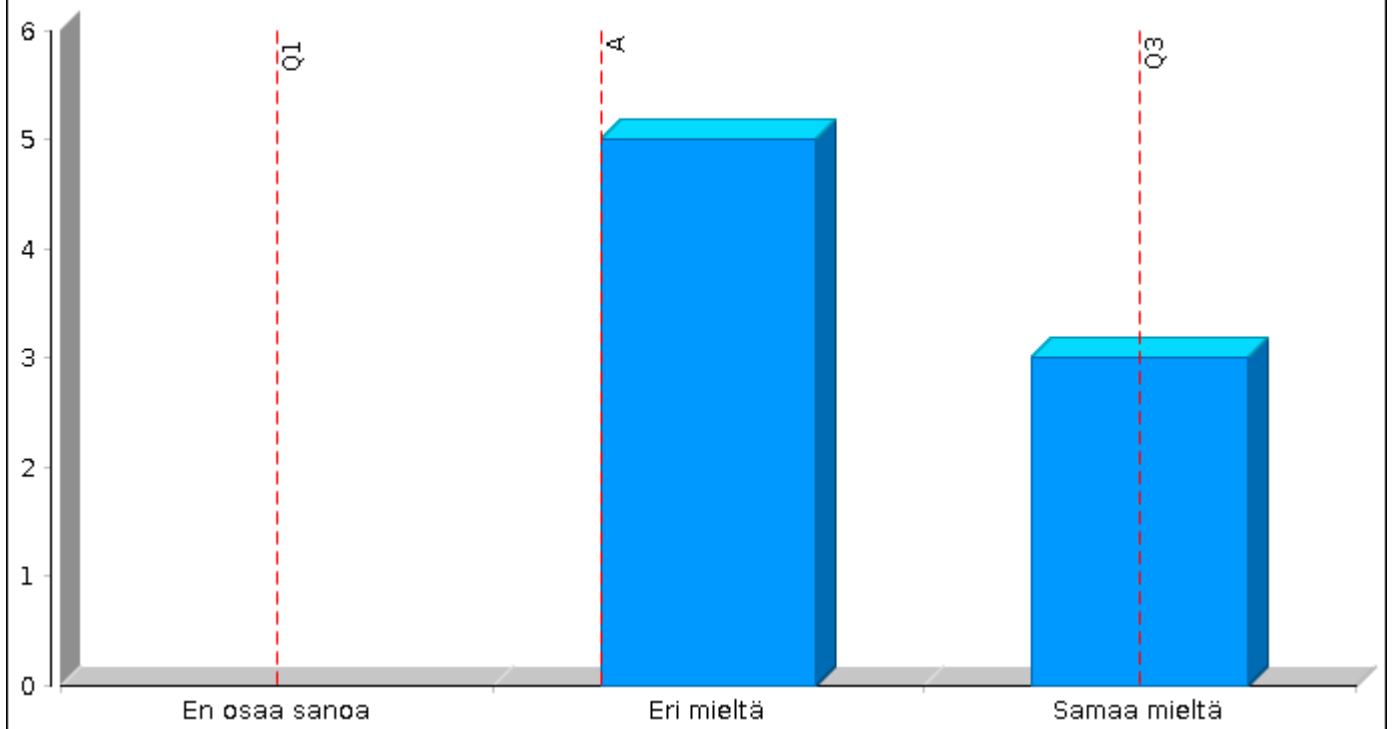
**PELIALA TYÖLLISTÄÄ ENENEVÄSSÄ MÄÄRIN LAPIN MAASEUDULLA
MM. KOODAAJIA, ARTISTEJA, PELIGRAAFIKKOJA JA ÄÄNISUUNNITTEL...**

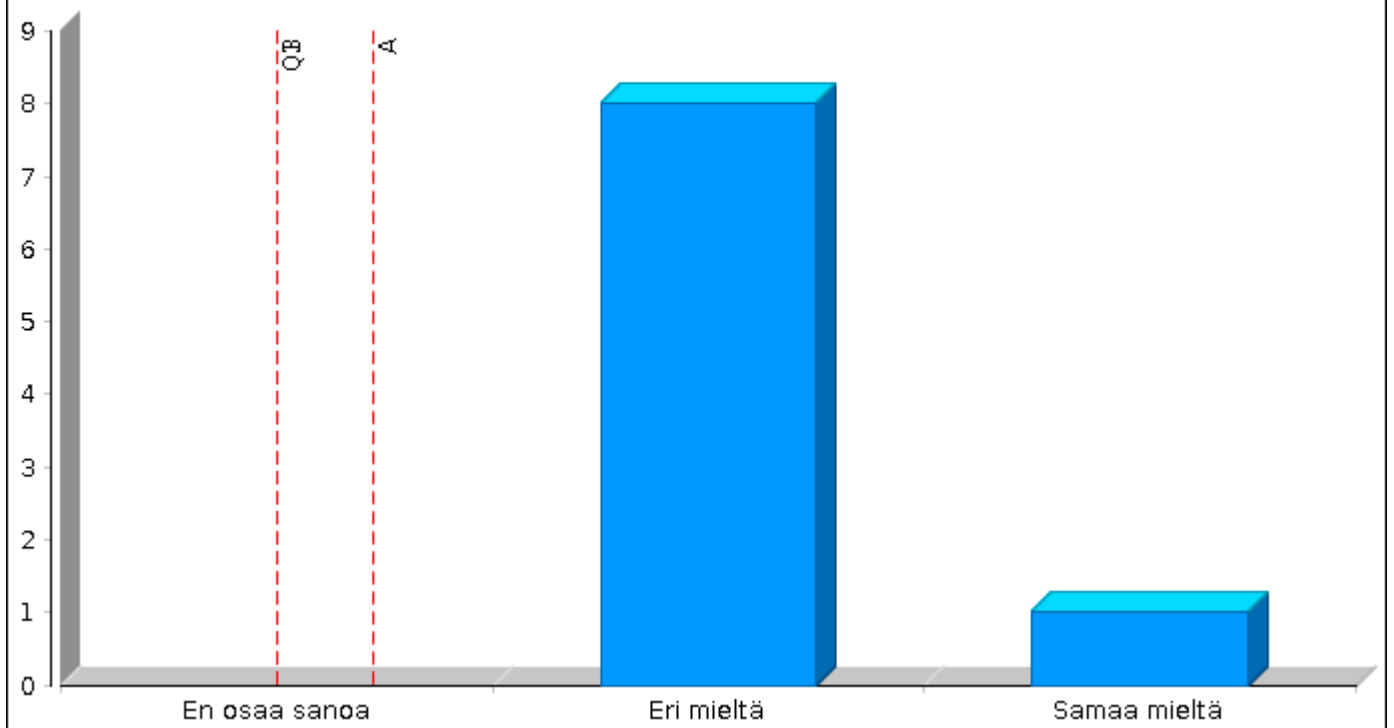
**ILMASTON LÄMPENEMINEN ON MERKITTÄVÄSTI VAIKEUTTANUT
LUONNONTUOTEALAN KEHITYSTÄ MM. KASVILLISUUDEN MUUTOKSEN,
SÄÄN ÄÄRI-ILMIÖIDEN JA KULJETUSKUSTANNUSTEN KALLISTUMISEN VUOKSI**

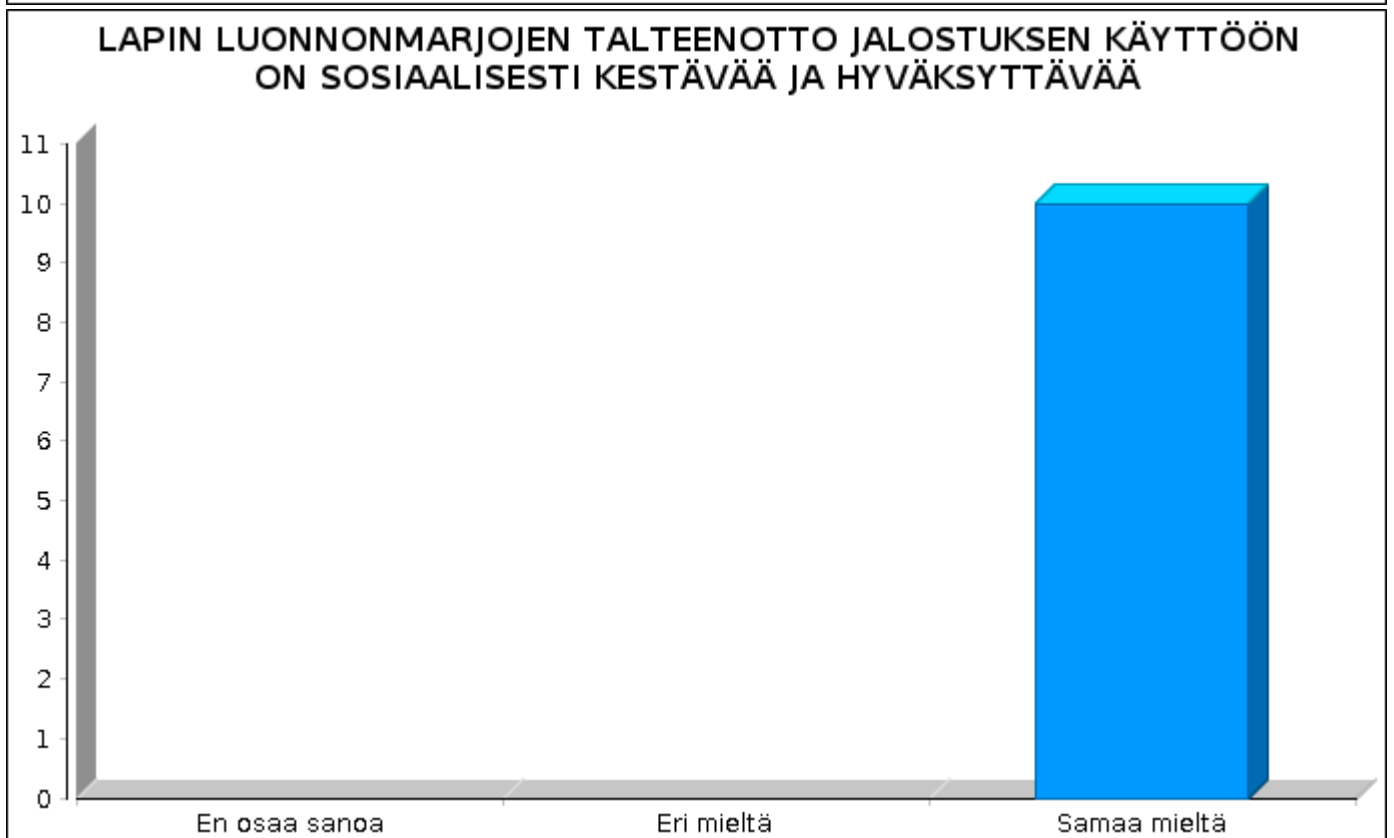
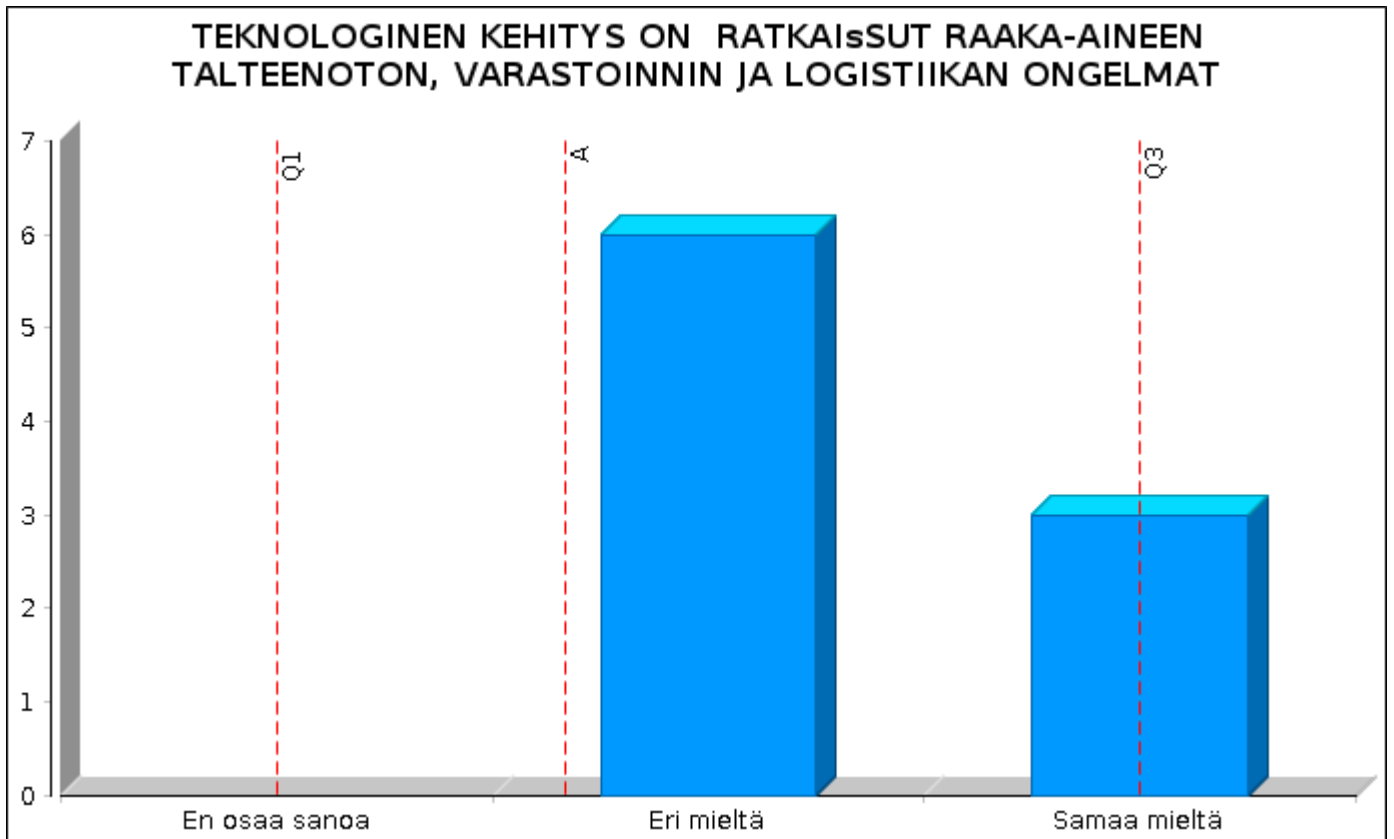

LUONNON RAAKA-AINEIDEN PAIKALLISESTA JALOSTUKSESTA ON MUODOSTUNUT YKSI LAPIN MAASEUDUN PÄÄELINKEINOI...

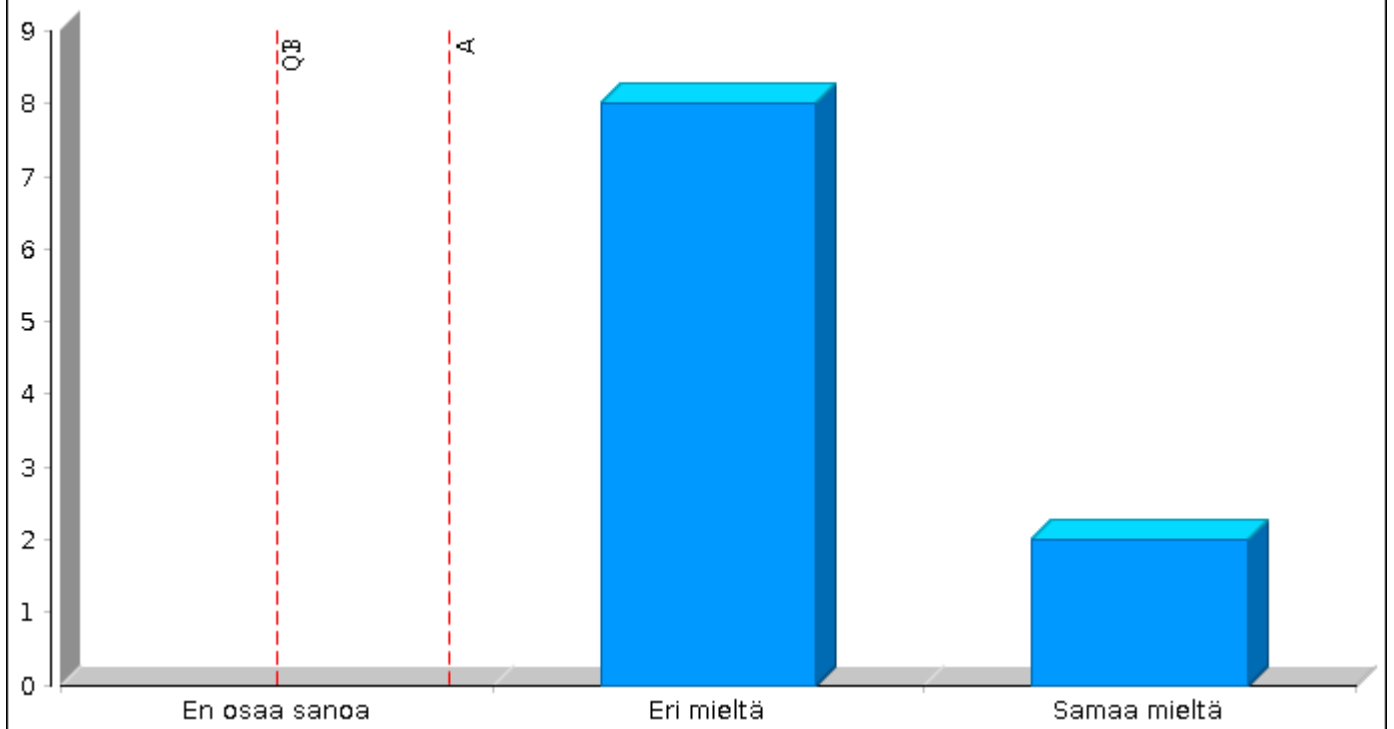

ISO OSA LAPIN LUONNONTUOTTEISTA HYÖDYNNETÄÄN LAPIN MATKAILUMARKKINOILLA

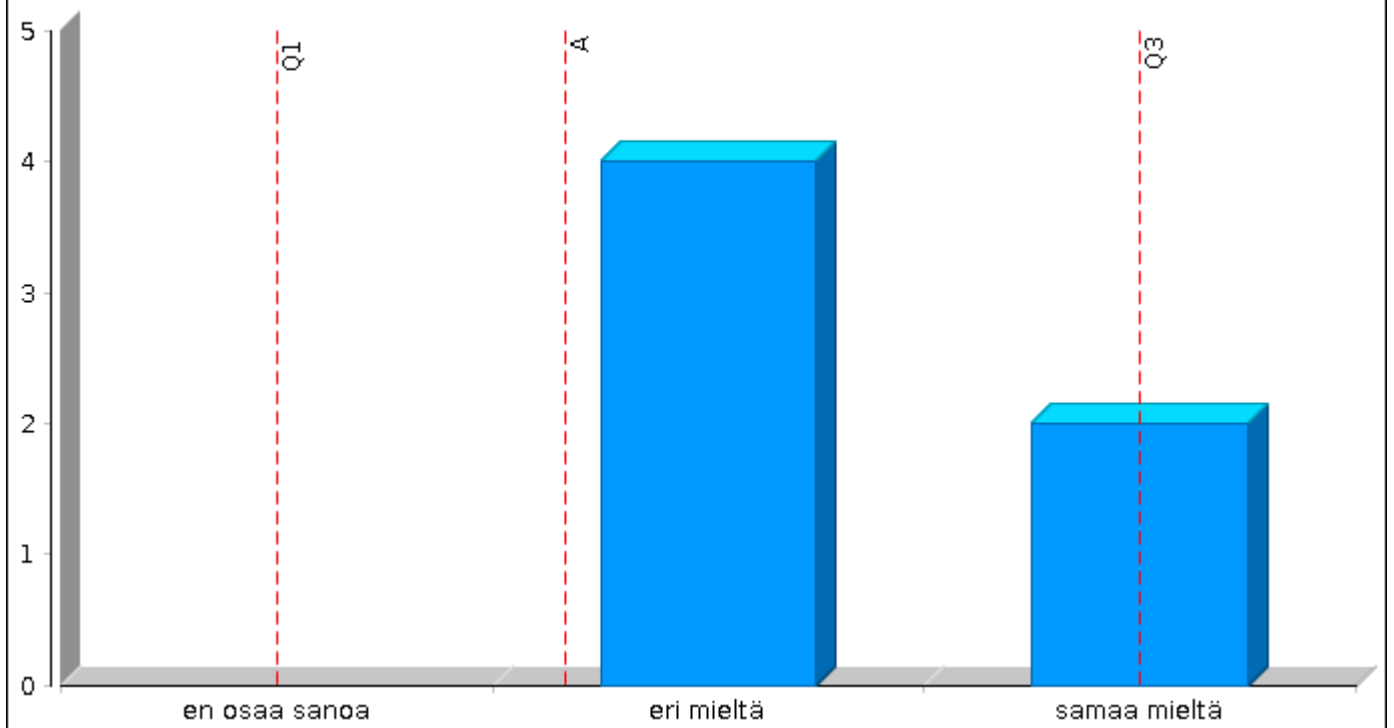

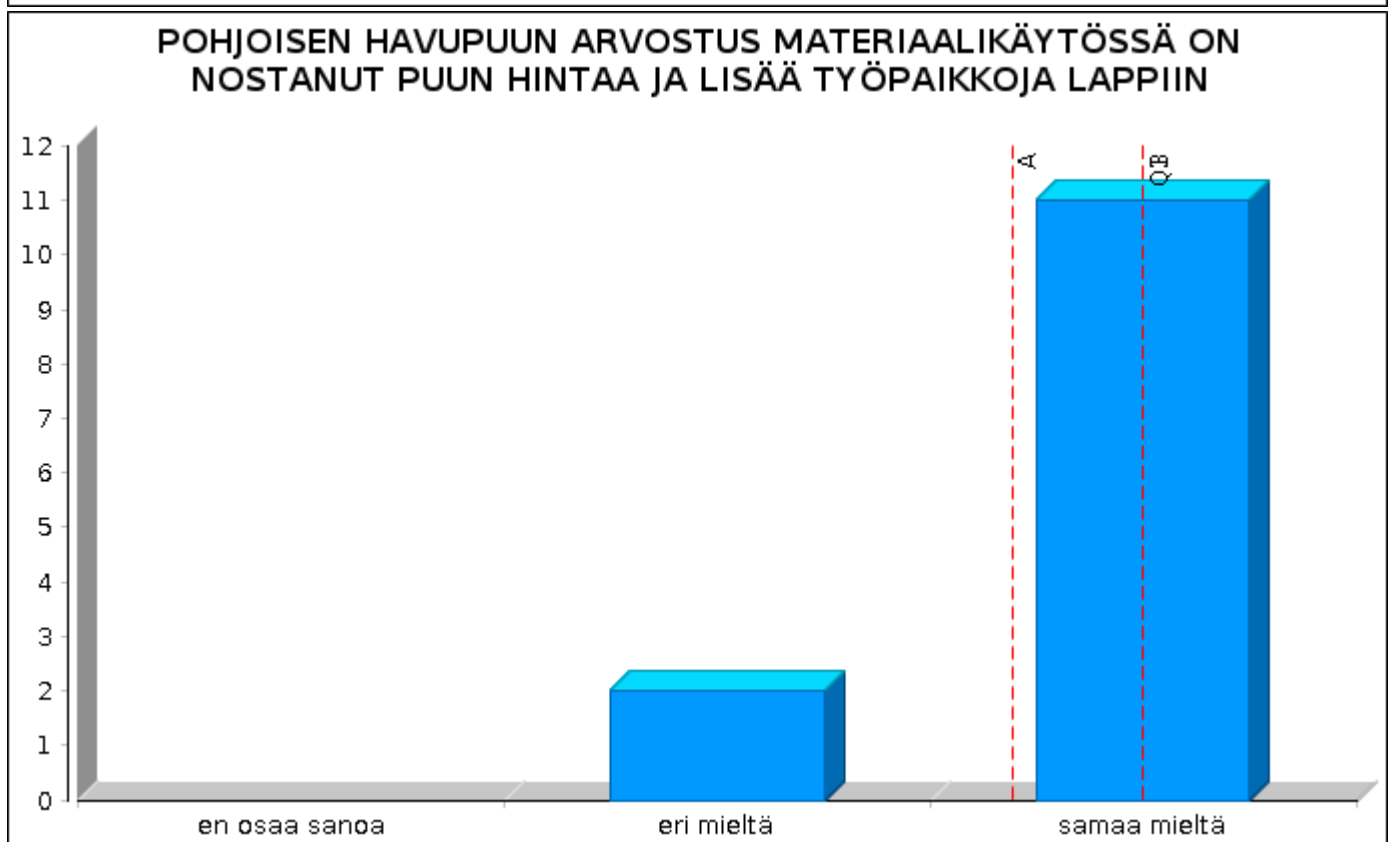
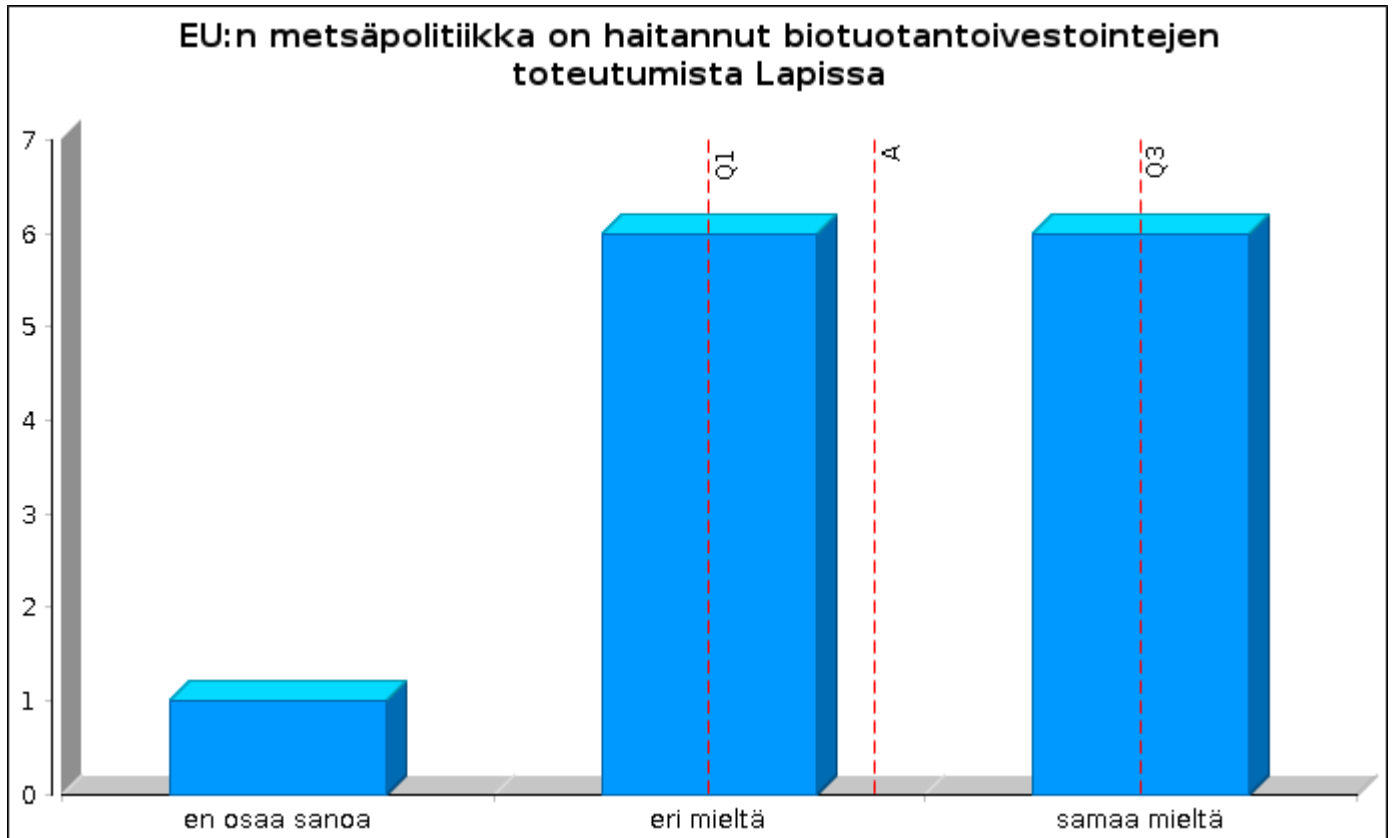
LUONNONTUOTEALAN KEHITYS ON PYSÄHTYNYT RAAKA- AINEIDEN SAATAVUUTEEN

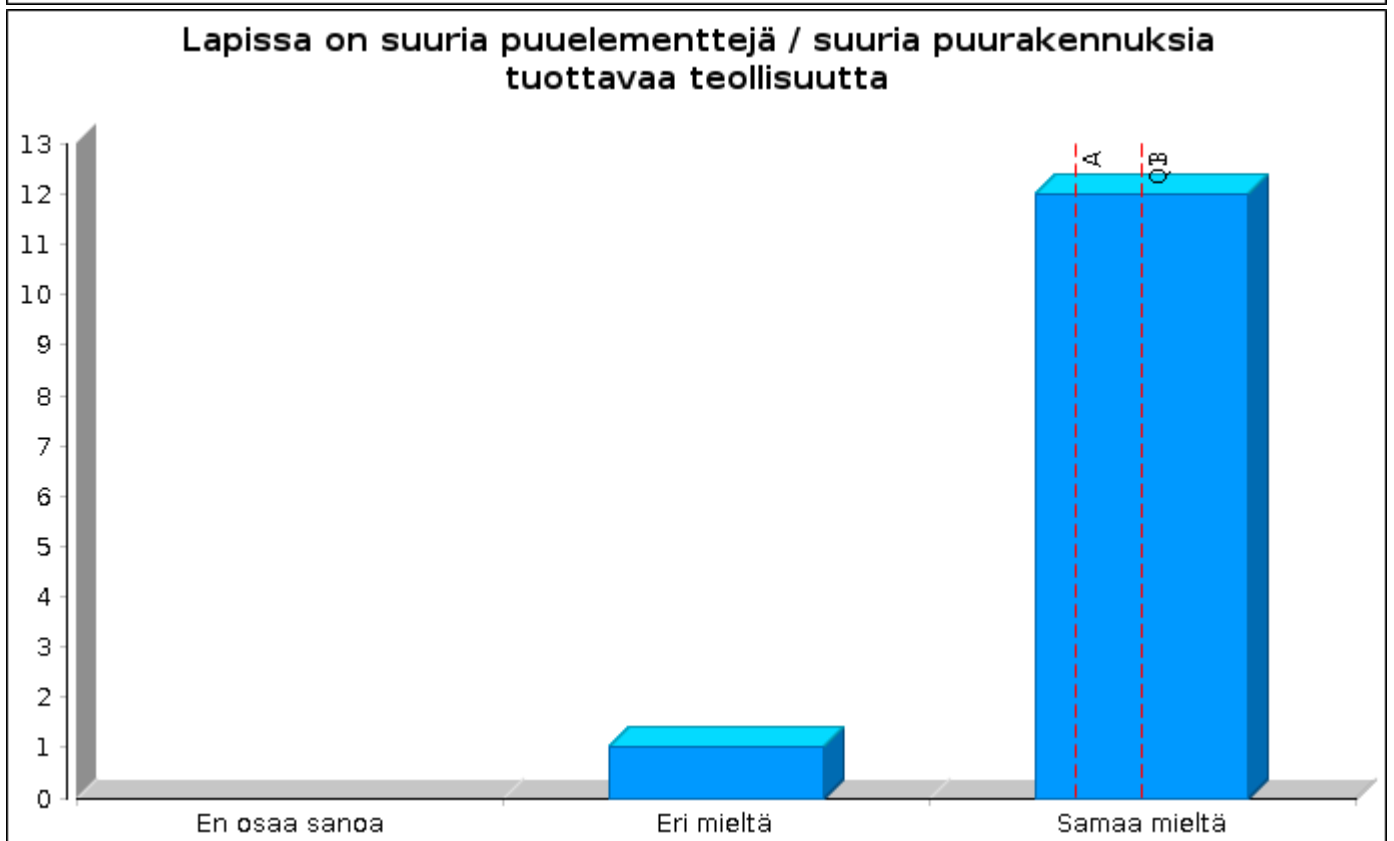
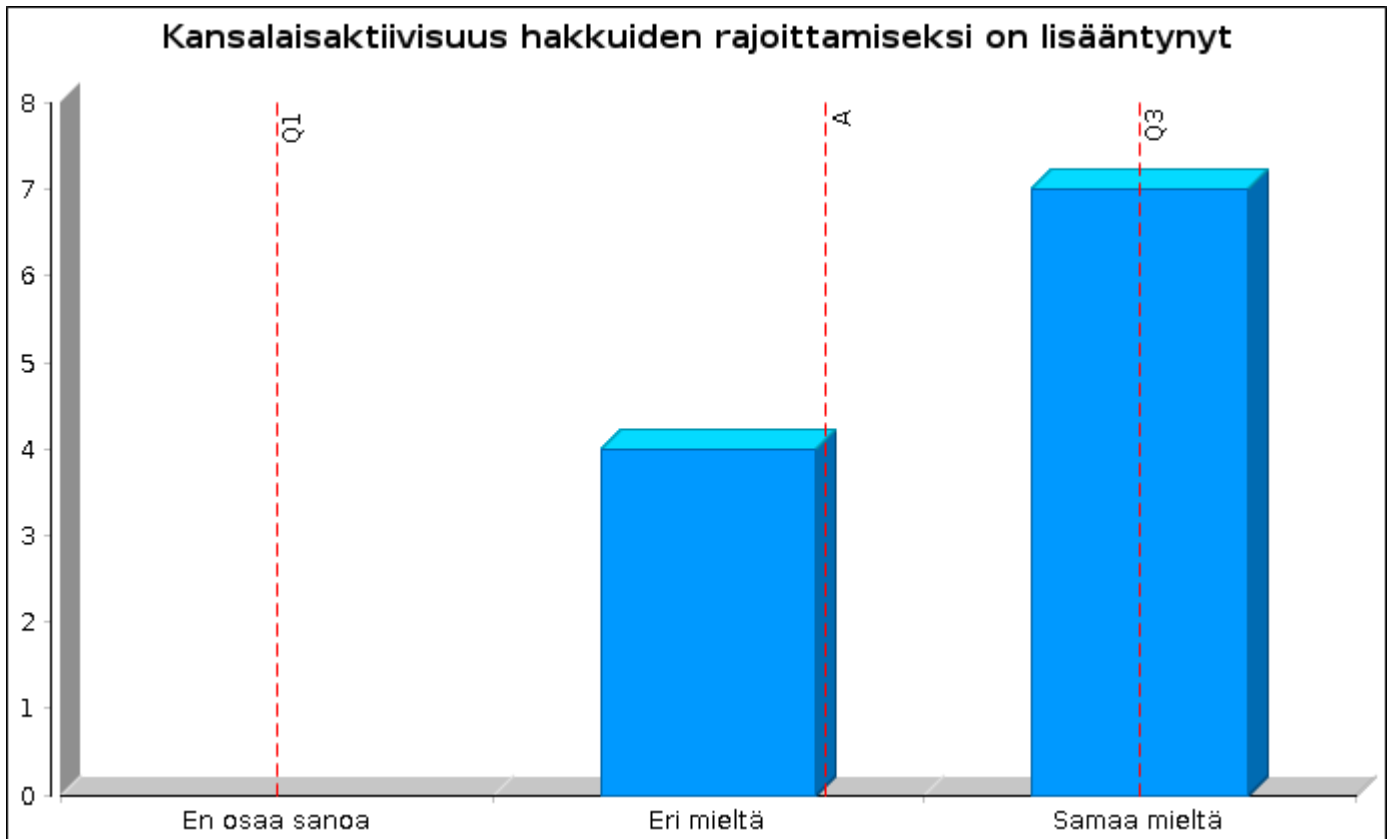

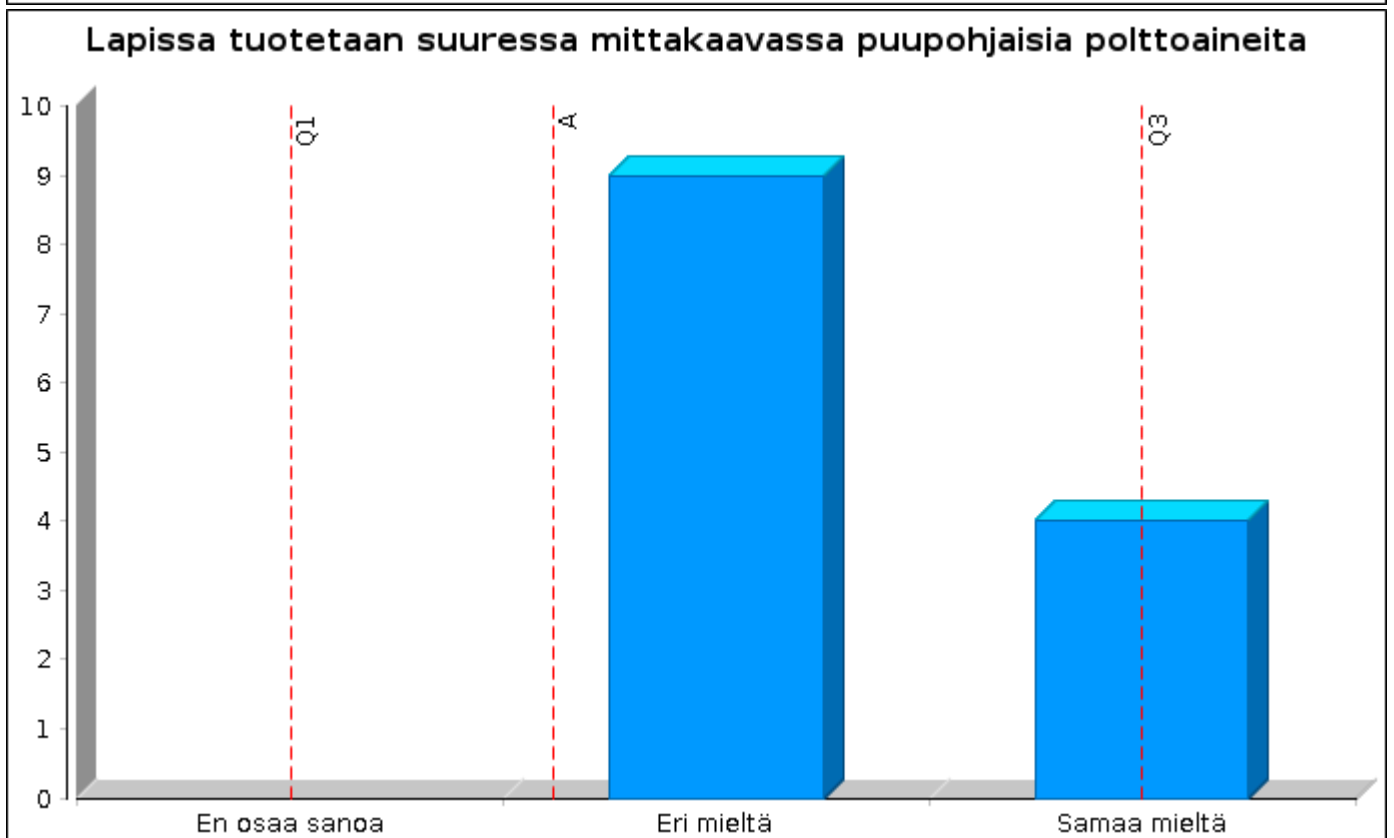
saamelaistaiteilijat ja tuottajat ovat kansainvälisesti järjestyneet yhden saamelaistuotemerkin alle (mm. käsityöt, matkailu, porotuotteet, tai...

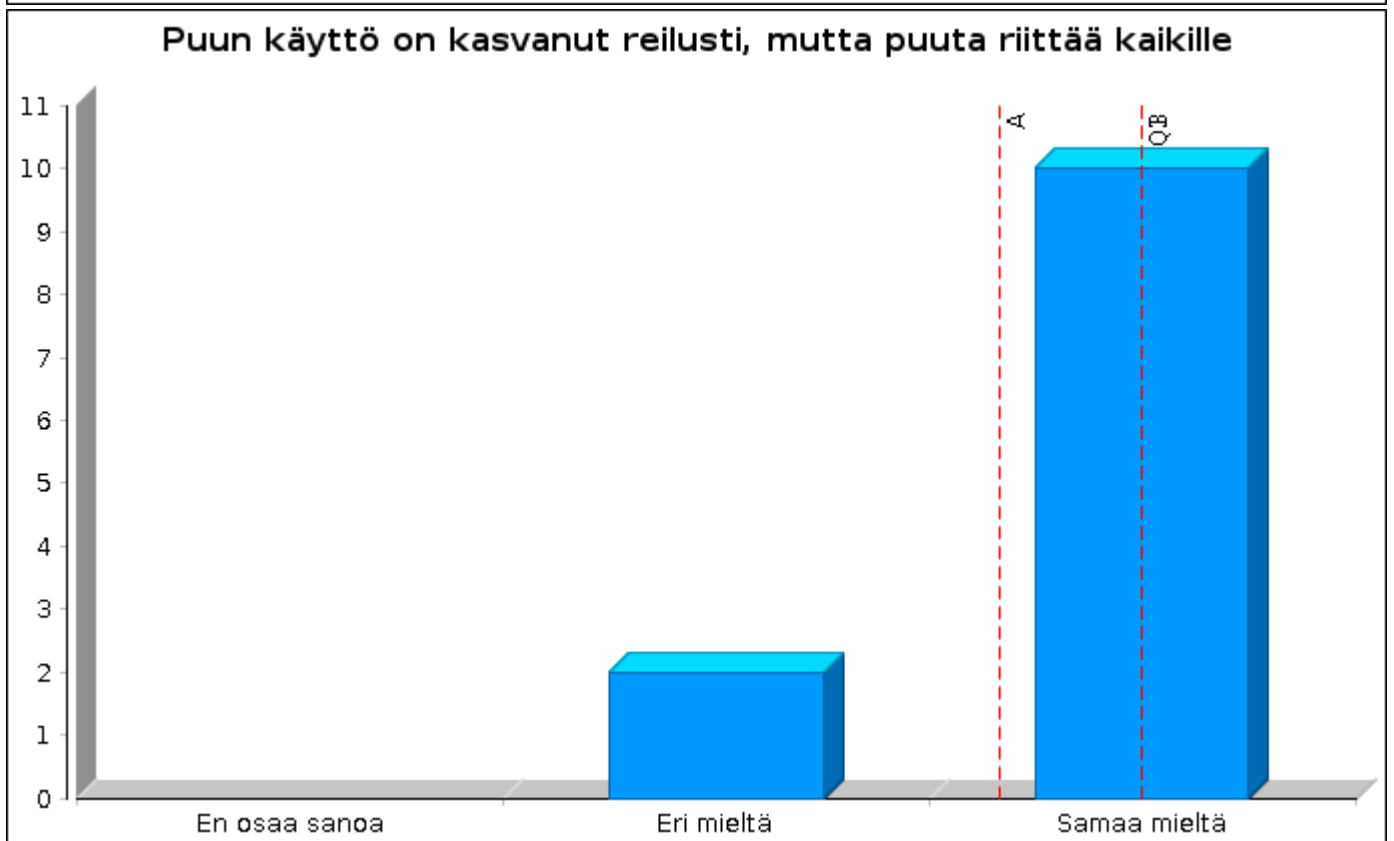
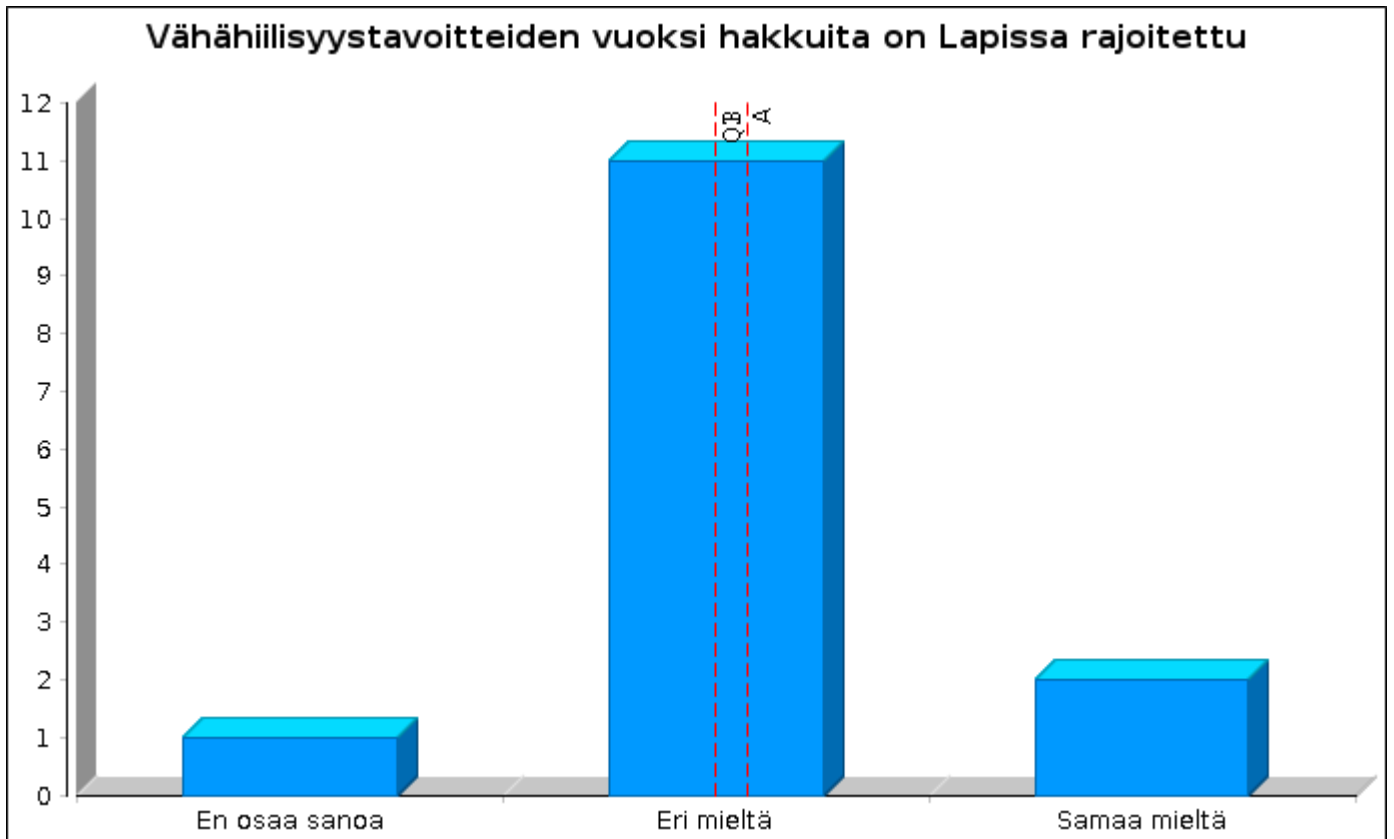

3.2.3. Maatalous ja metsätalous vuonna 2030

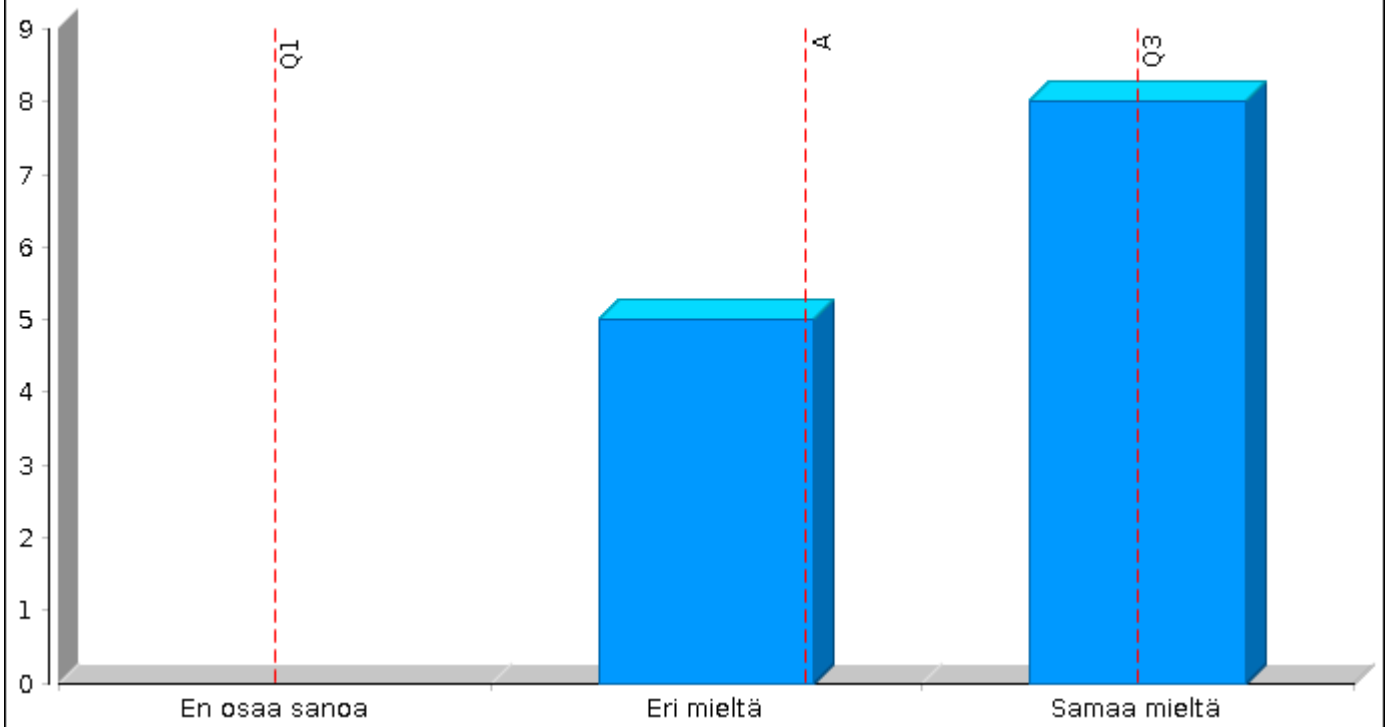

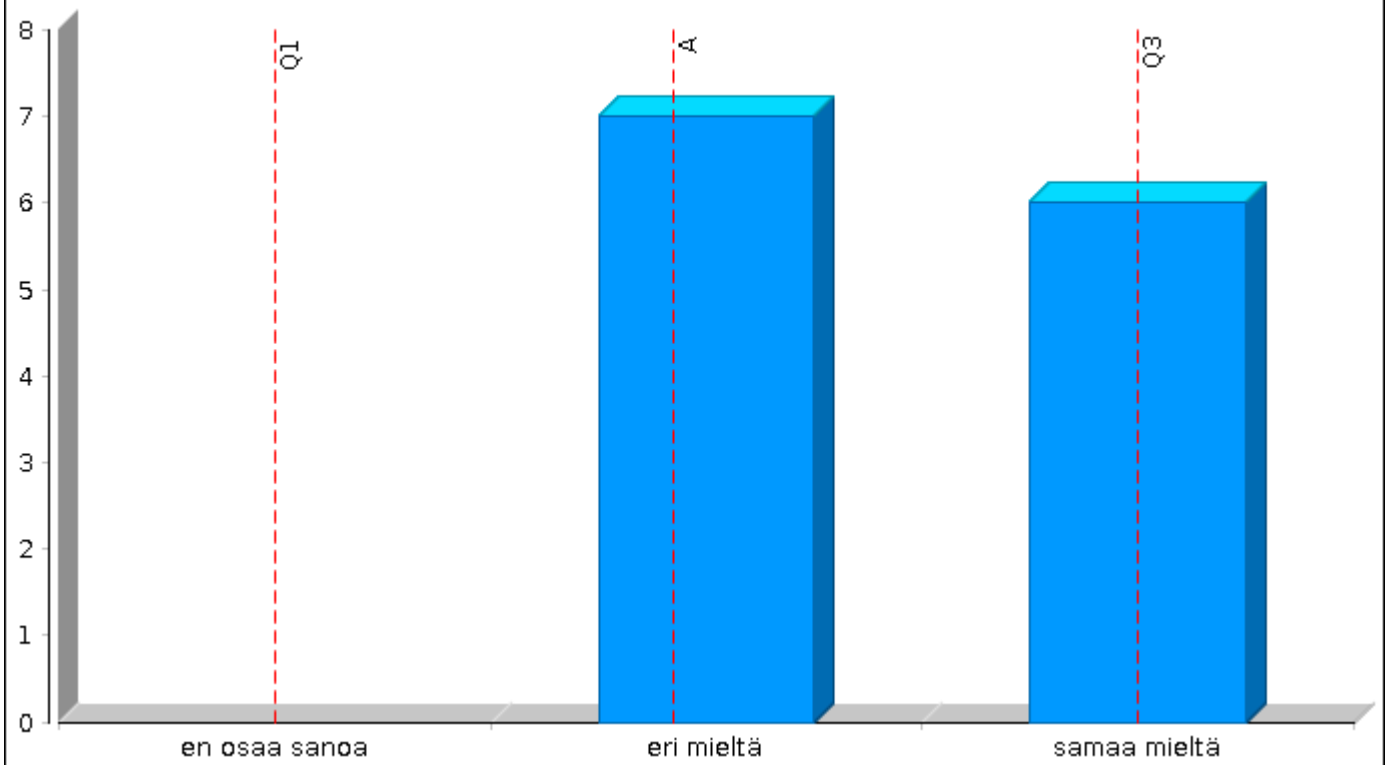

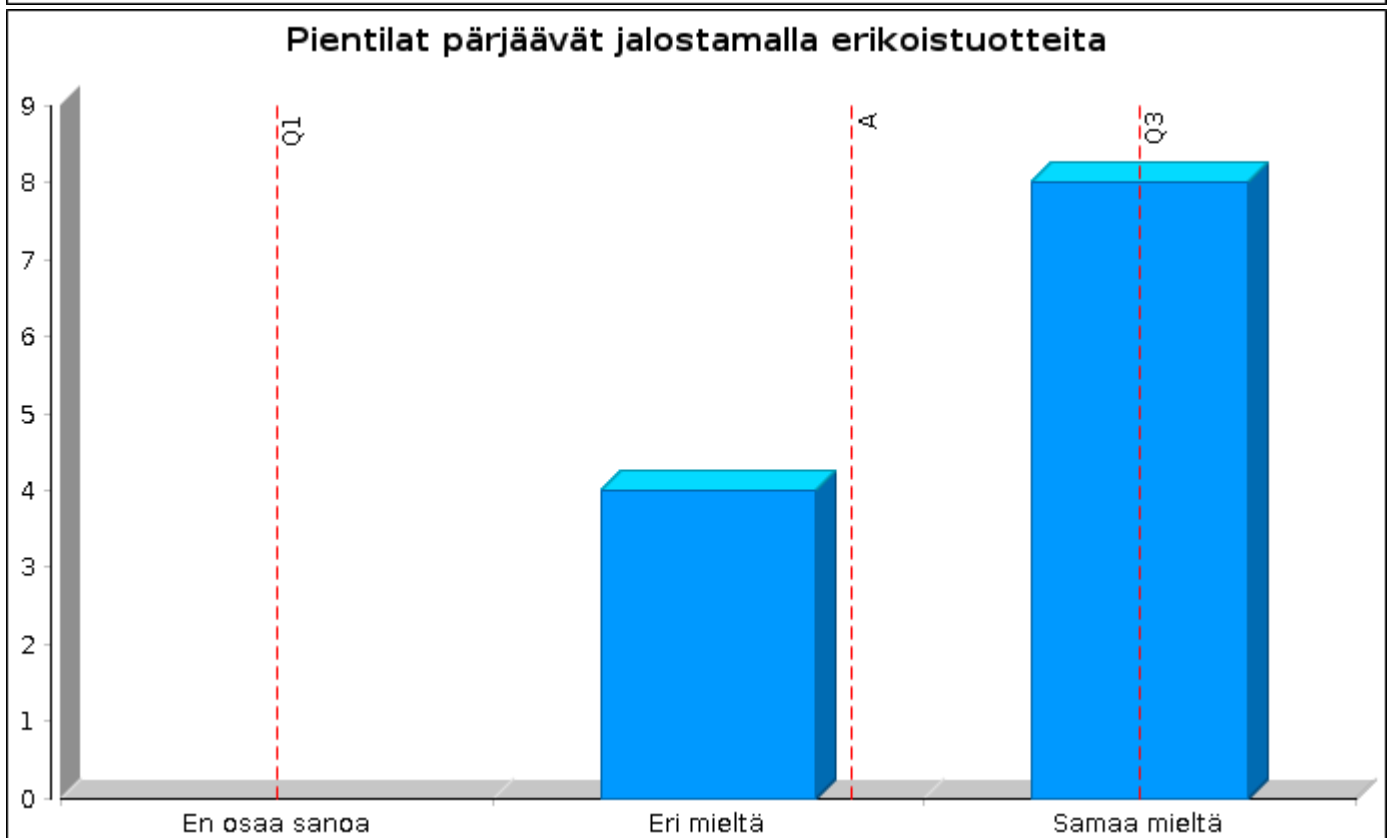
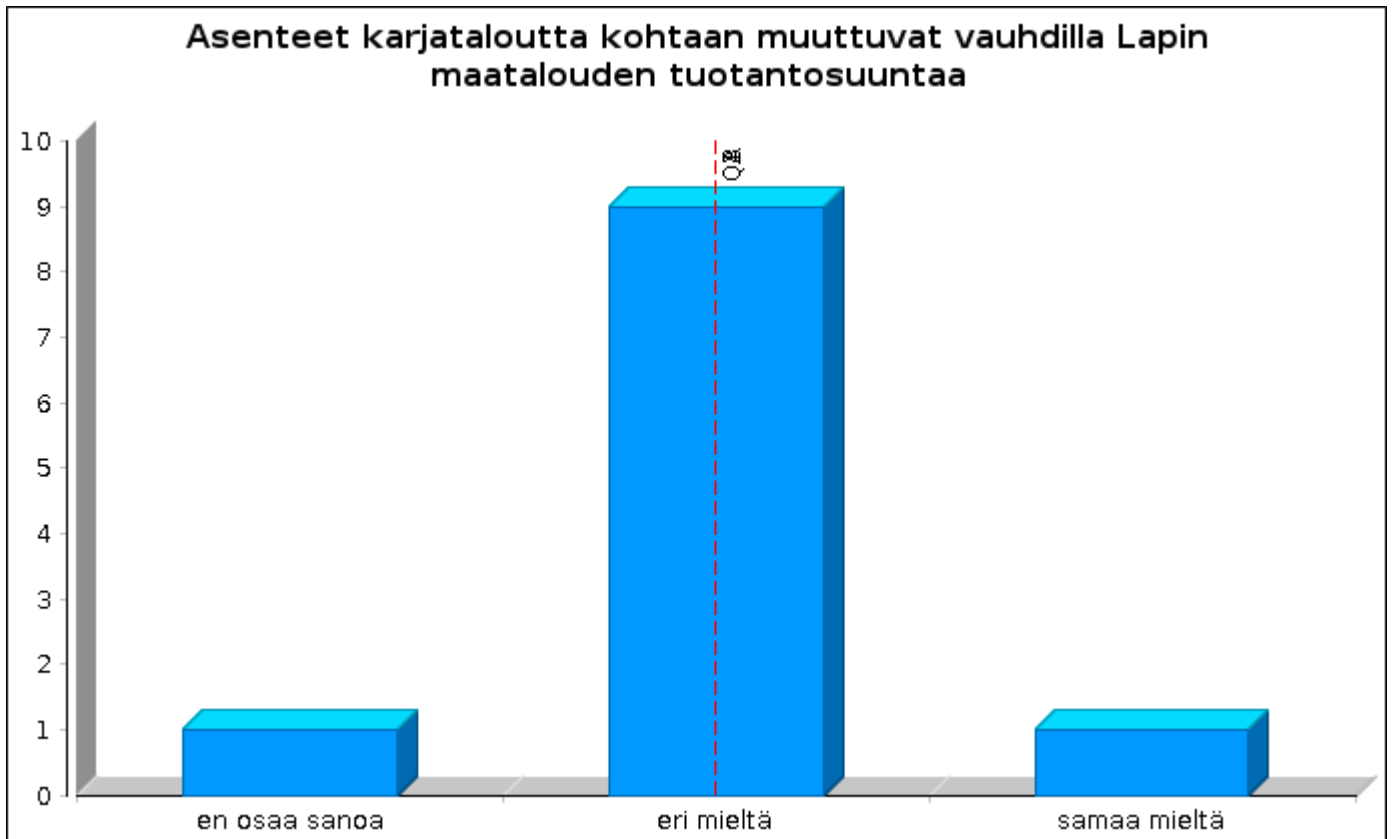

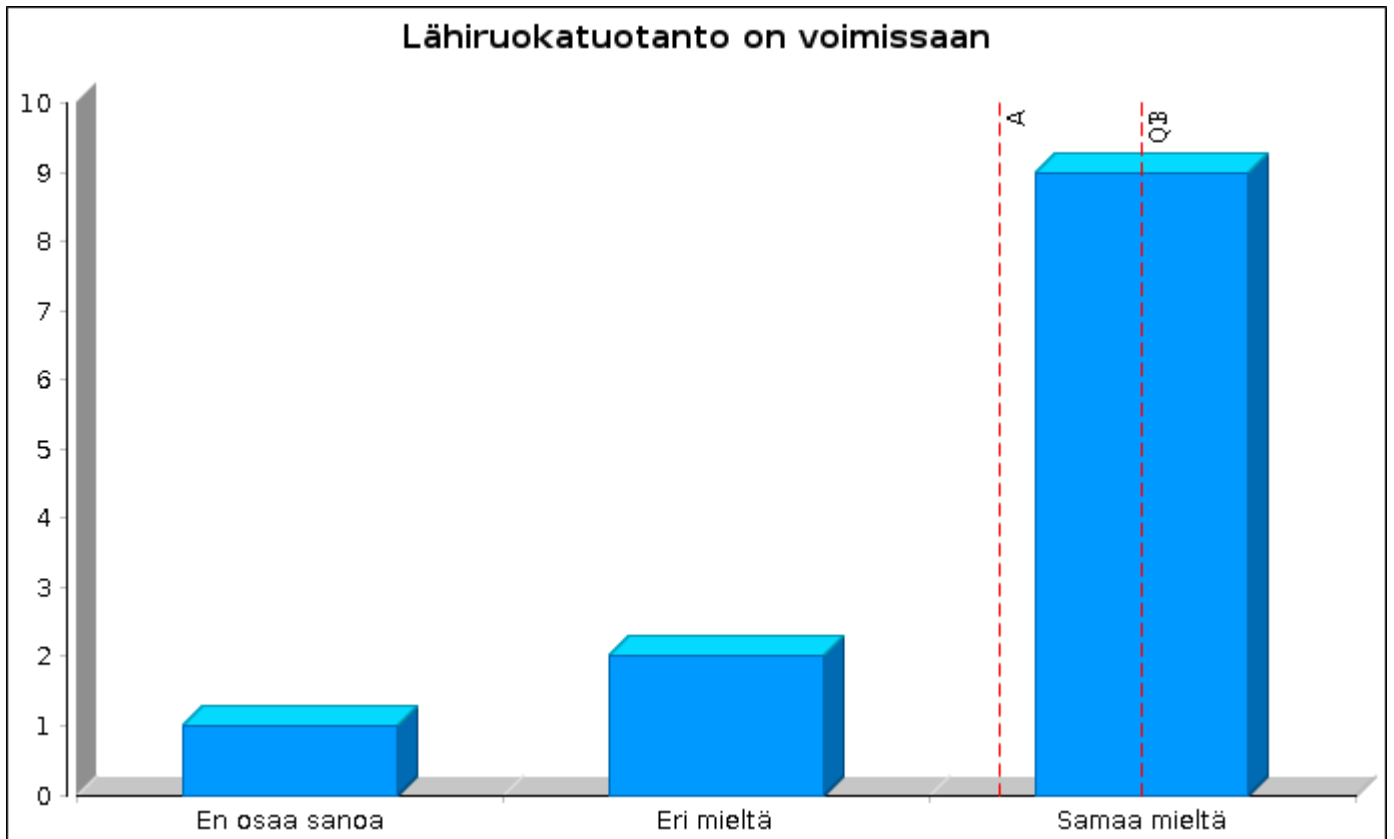
Ilmastonmuutoksen ansiosta Lapin metsät kasvavat entistä nopeammin ja metsätalouden pinta-ala on kasvussa

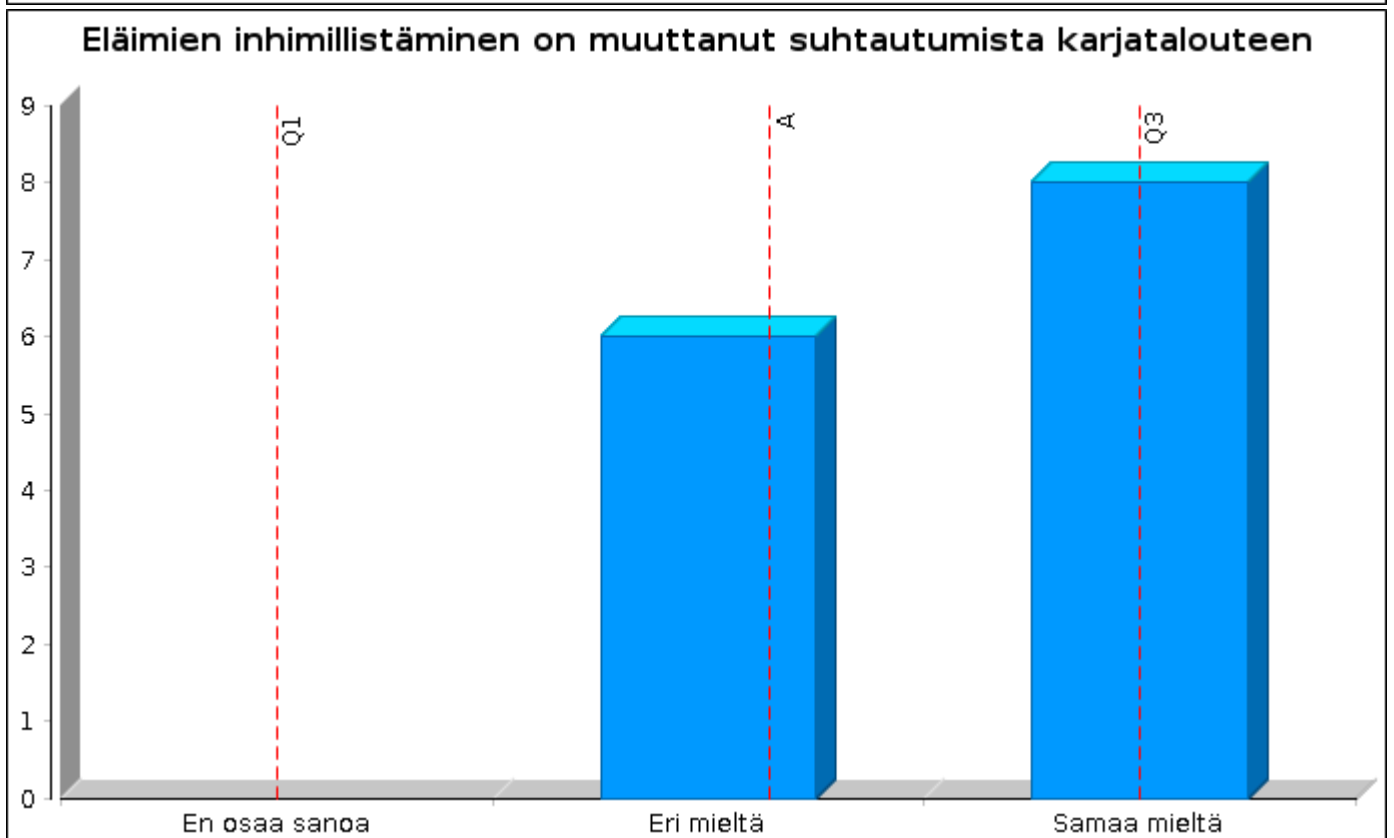
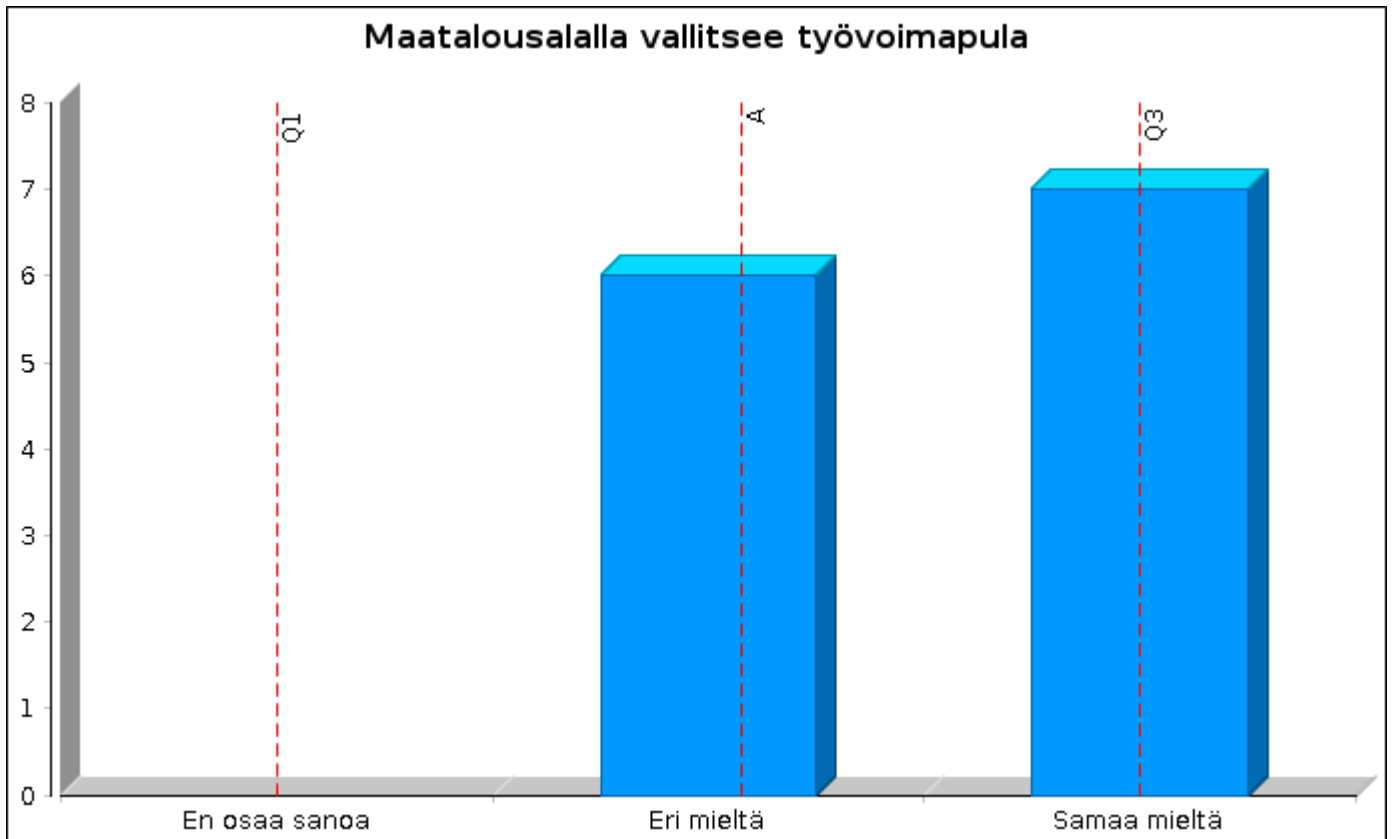

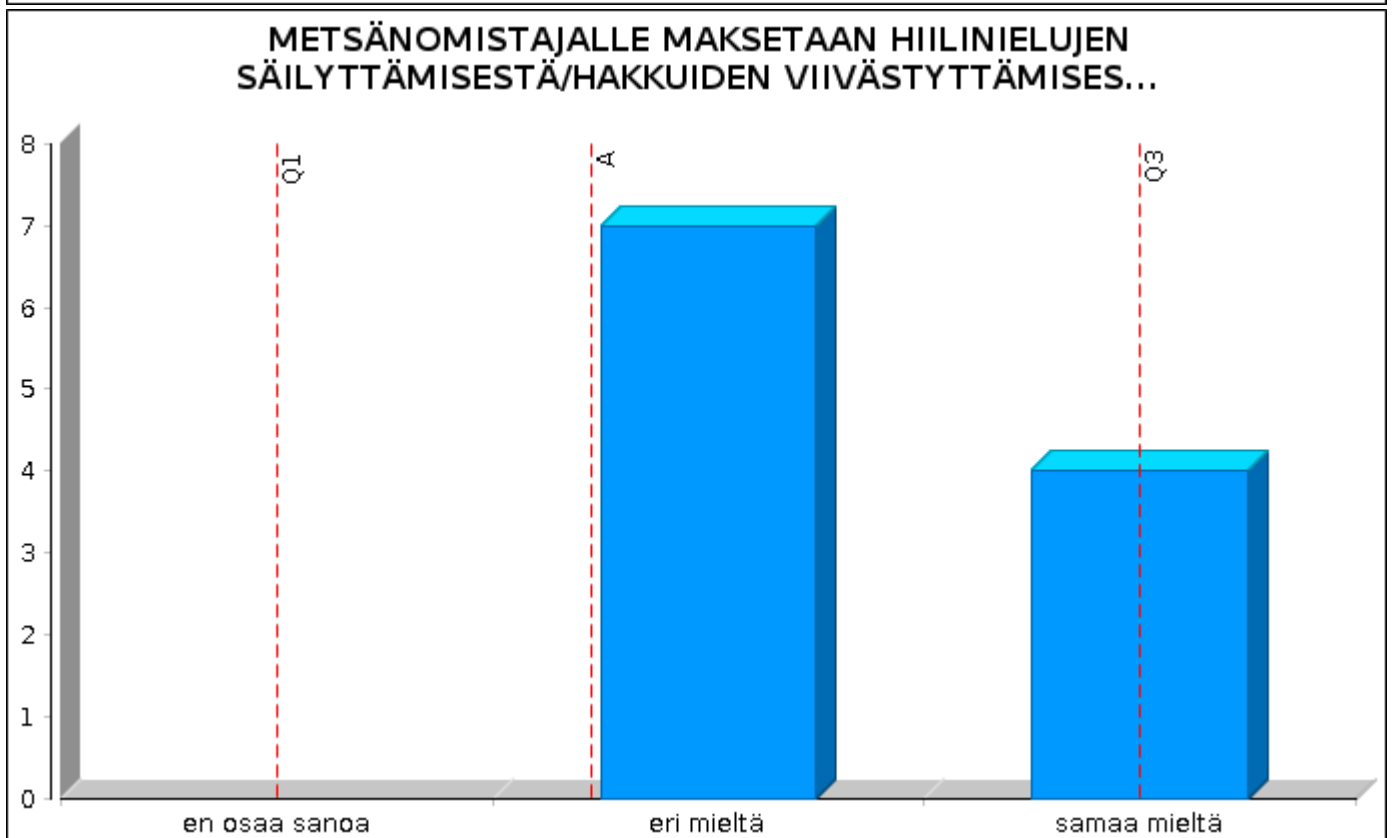
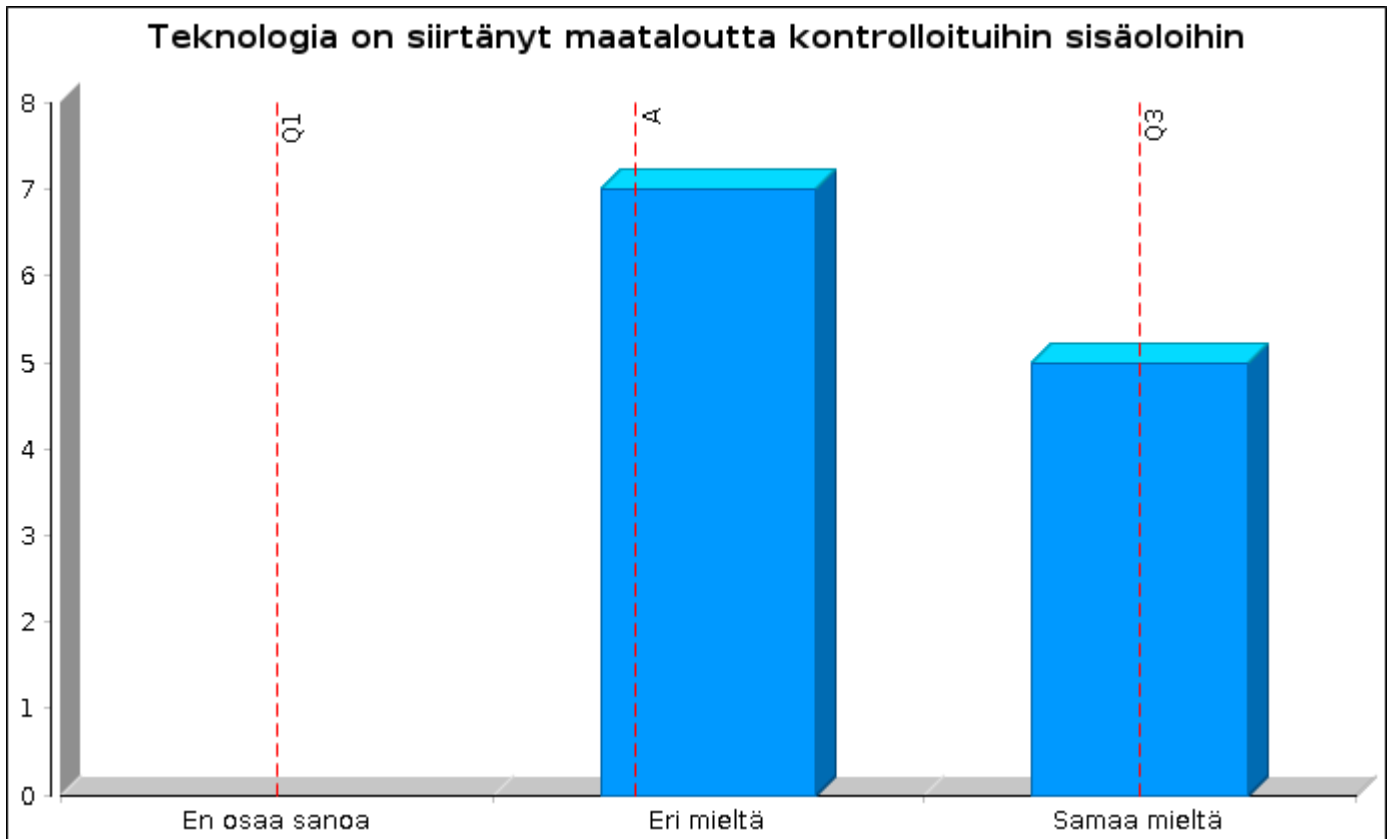
Viljelyolojen muutos on tuonut Lappiin uusia viljelykasveja ja viljelijöitä

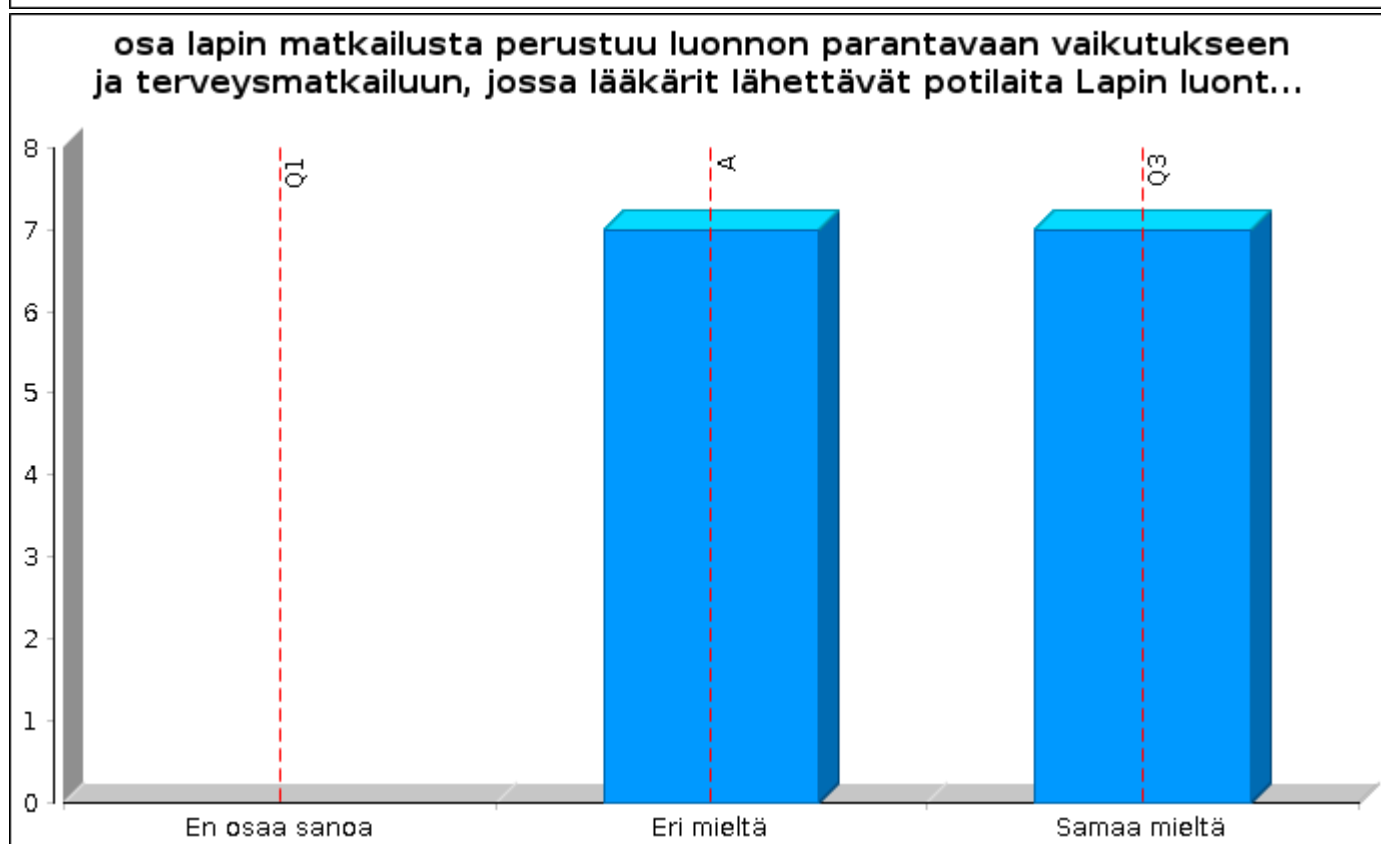
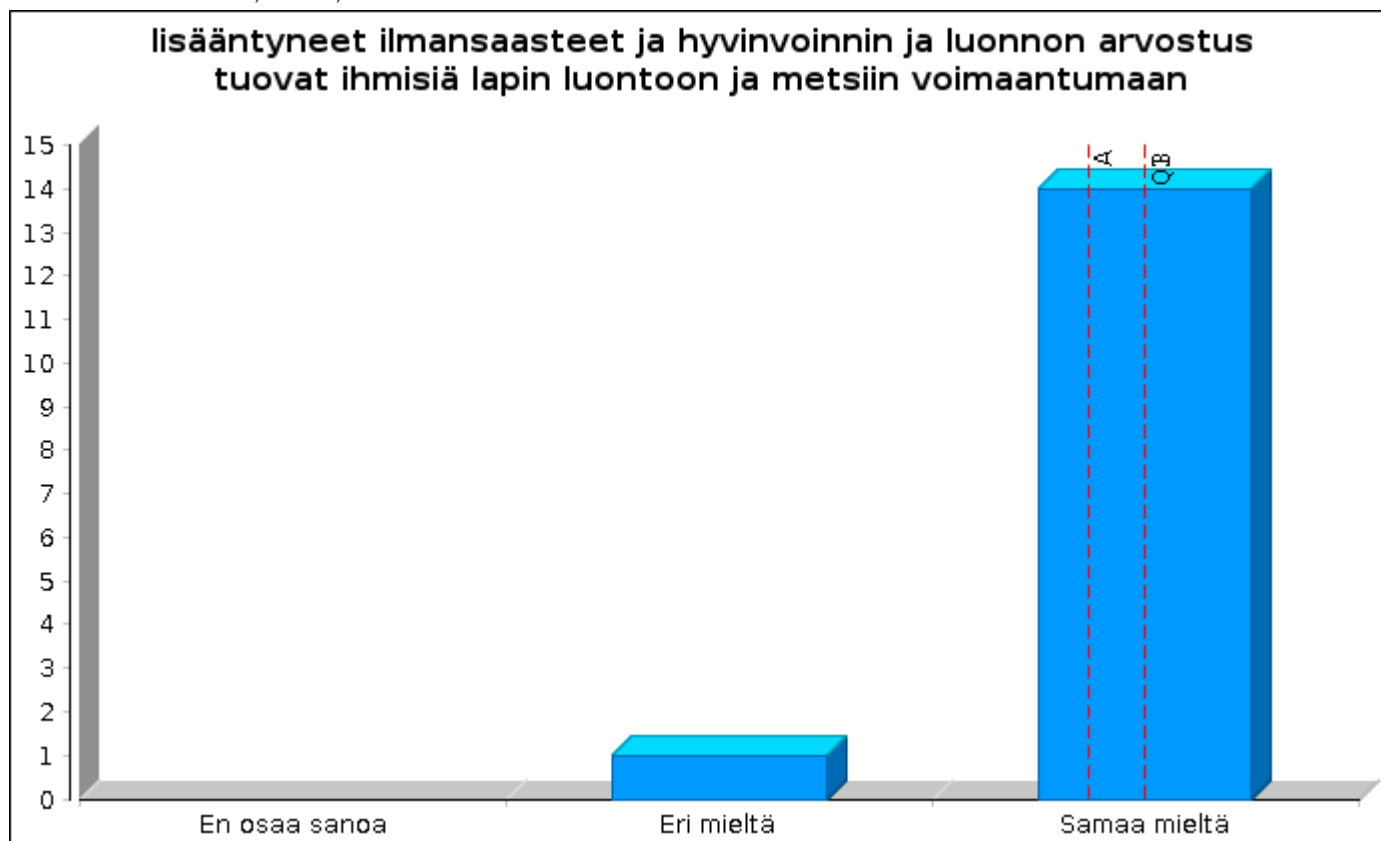

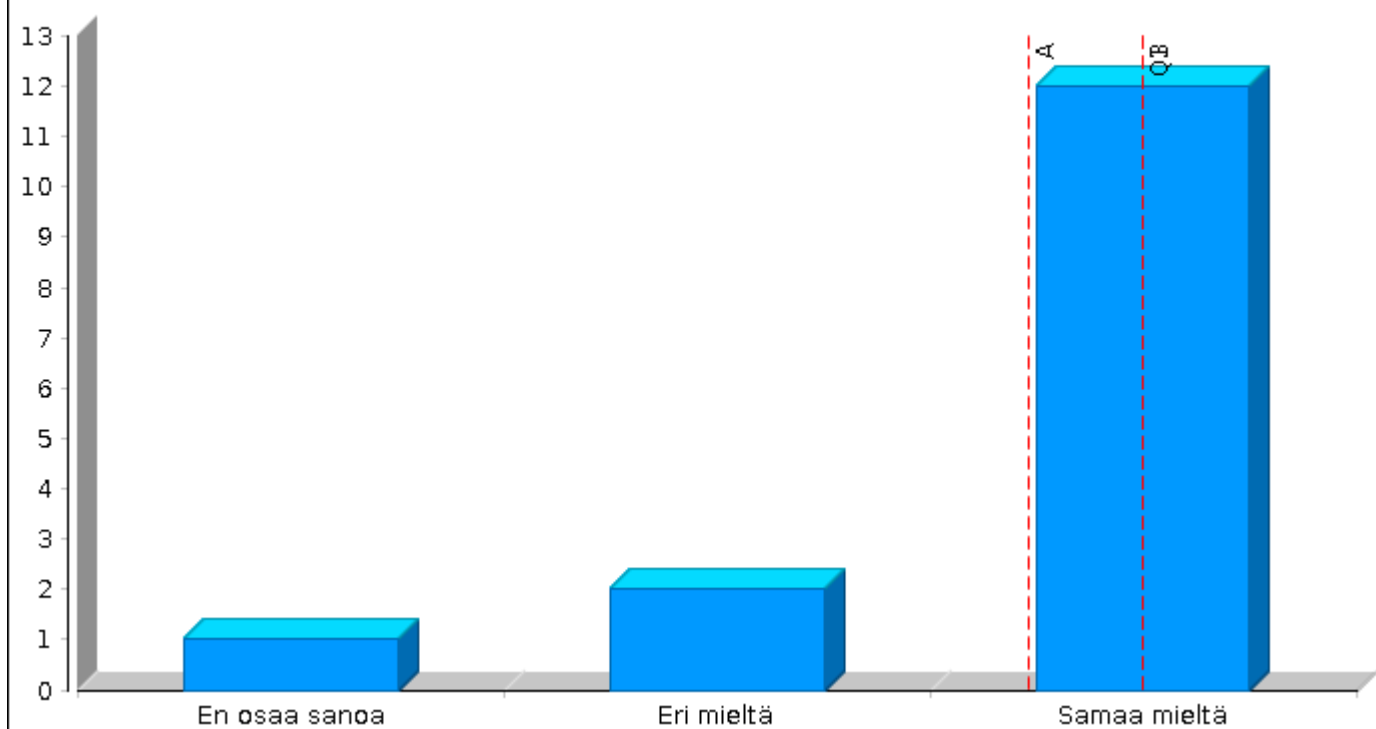

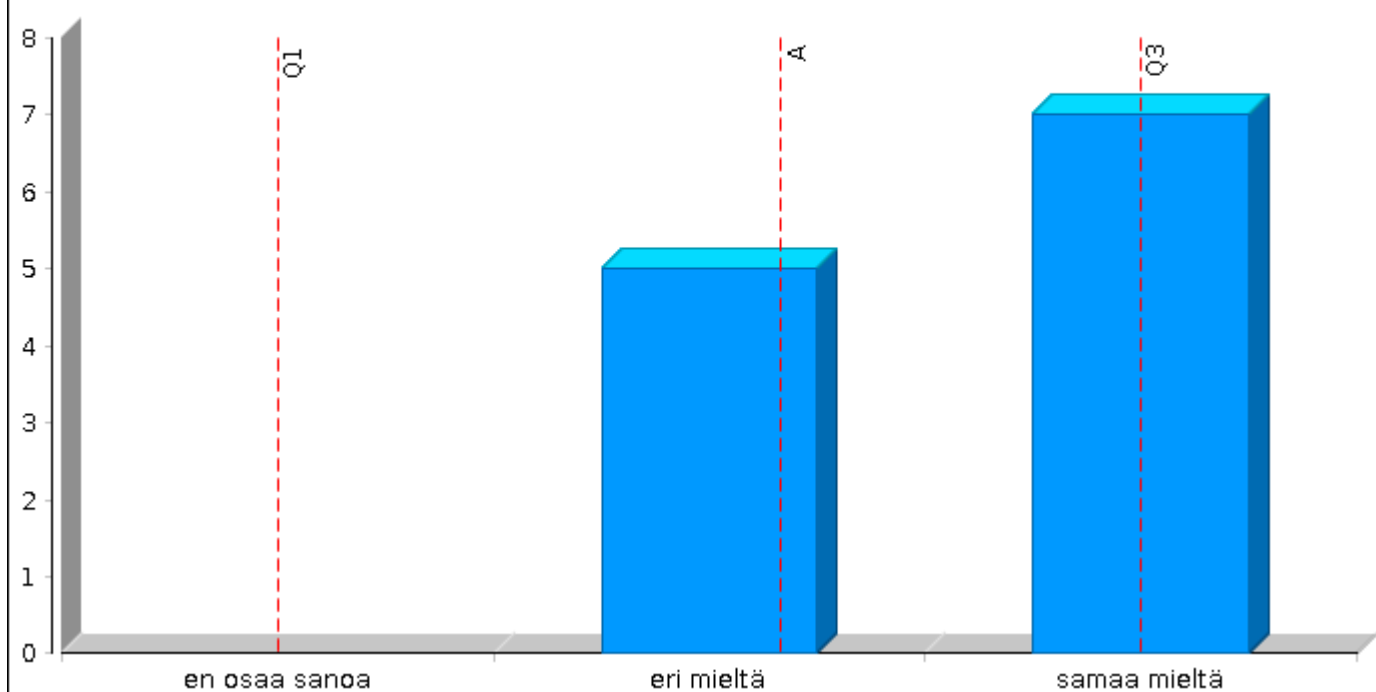
3.2.4. Matkailuala, SOTE, Greencare vuonna 2030

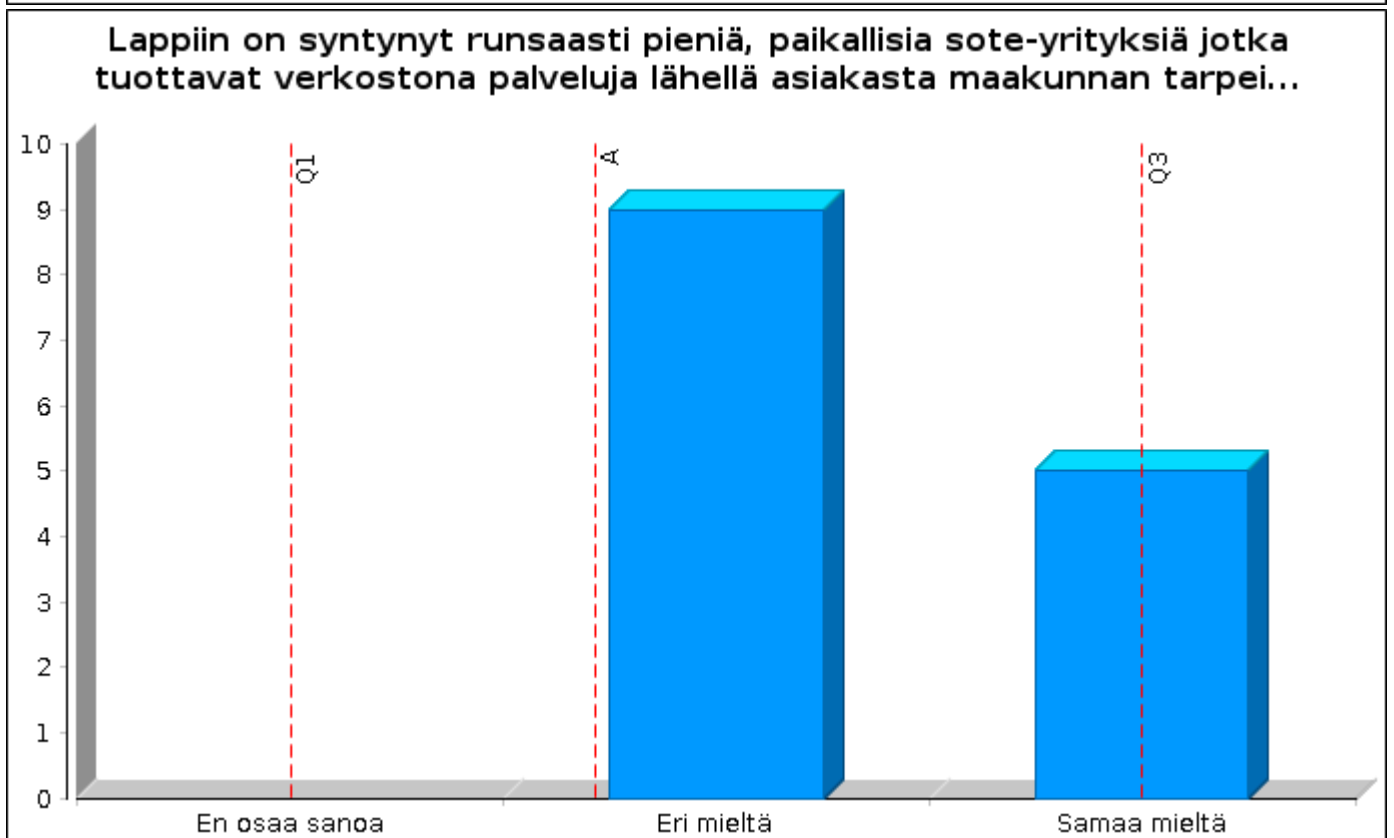
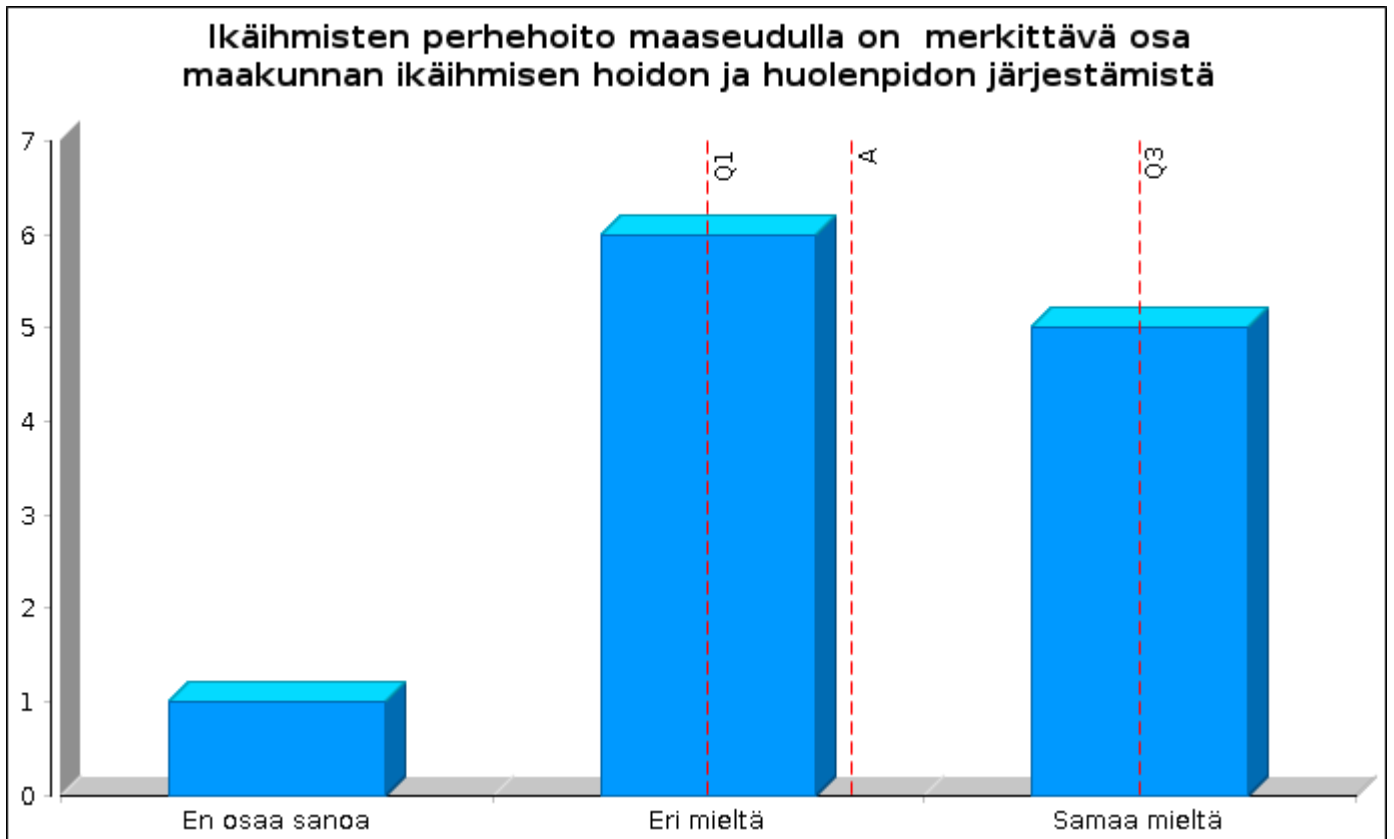

green careen pohjautuvat, ennalta ehkäisevät ja terveyttä tukevat hyvinvointipalvelut ovat merkittävä ja tunnettu osa lapin matkailupalvel...

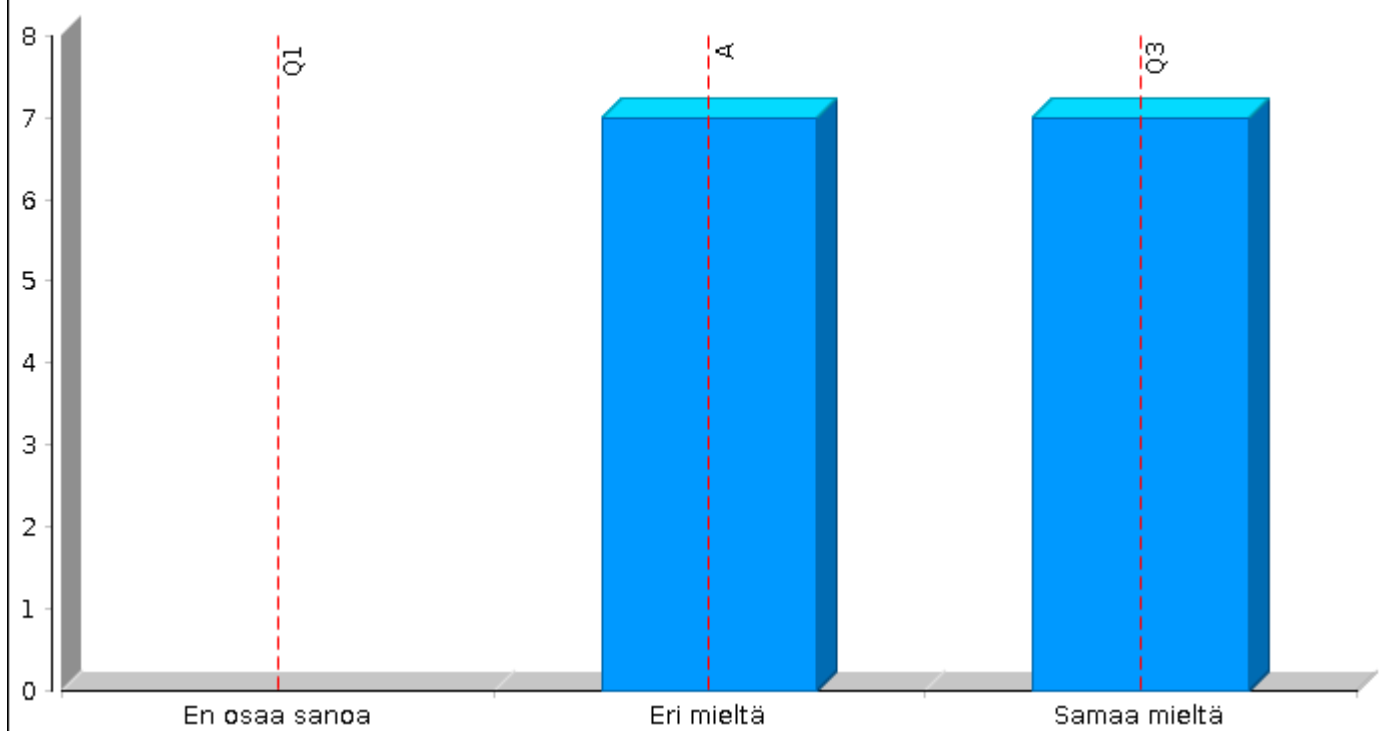

green care - pohjaisia hoivapalveluita hyödynnetään systemaattisesti osana maakunnan sote-palveluja (palvelut tuotetaan sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön alaisuudessa)

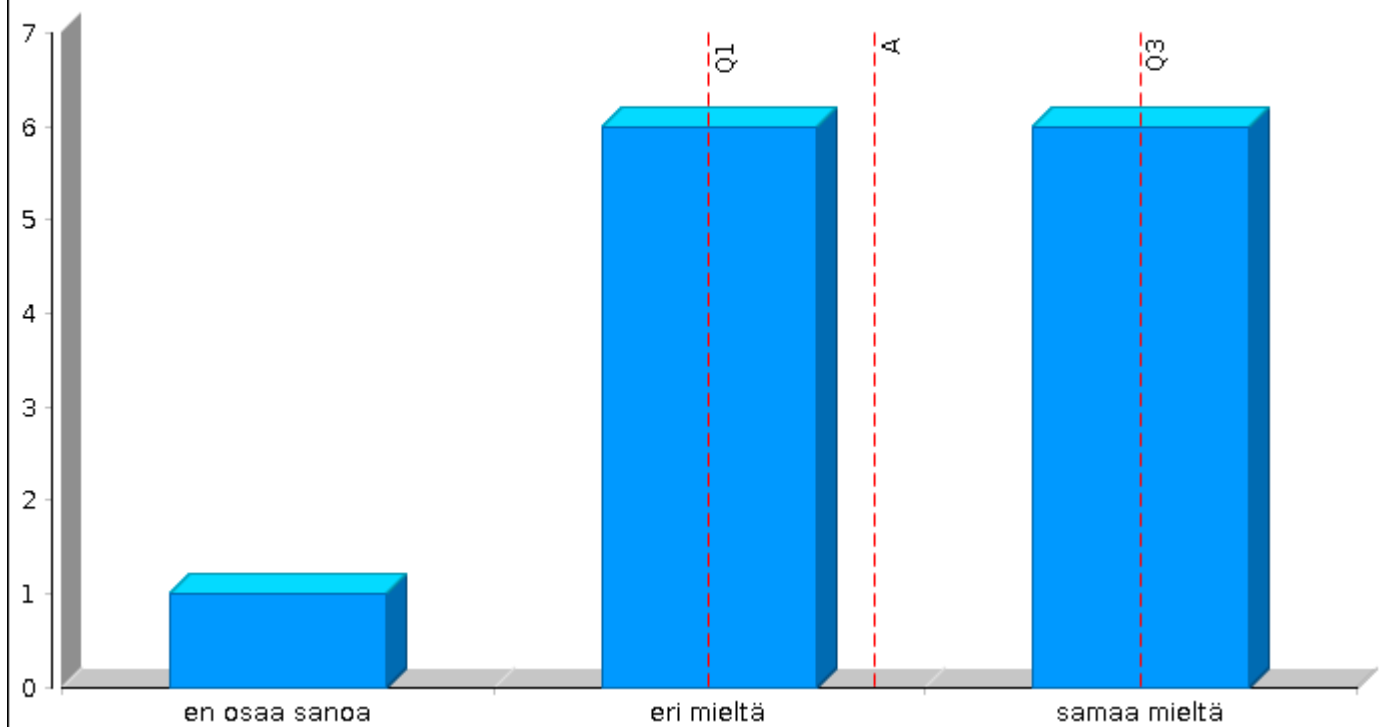

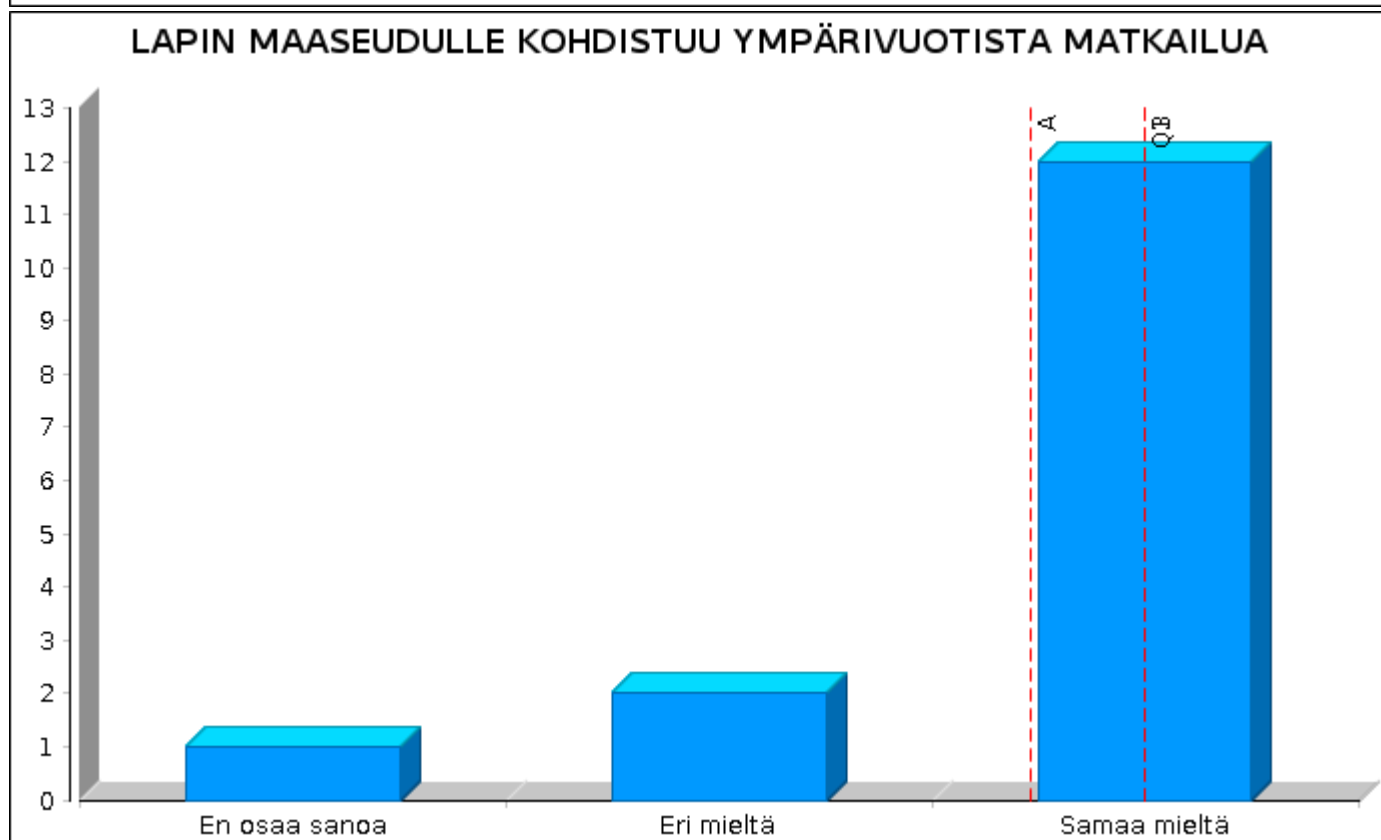
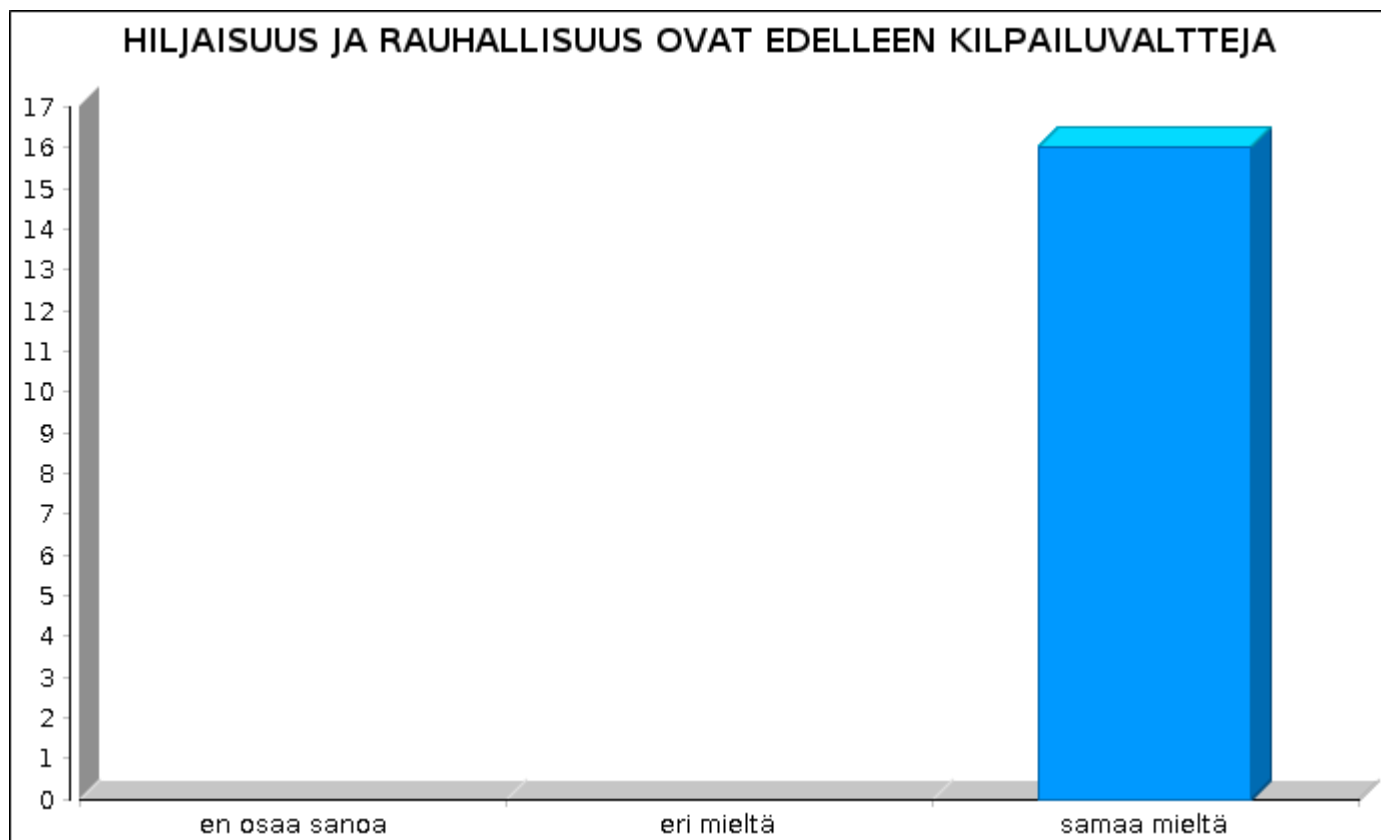

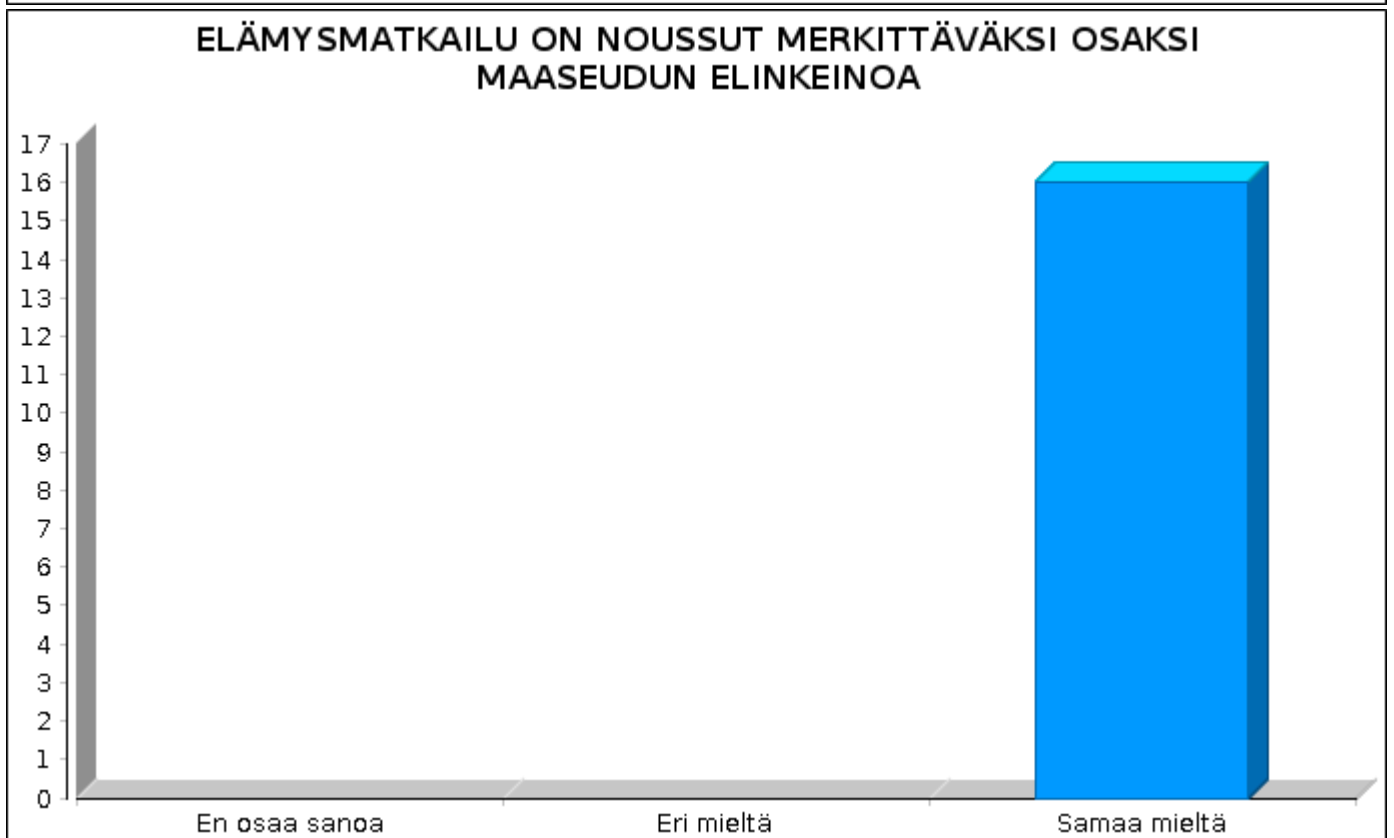
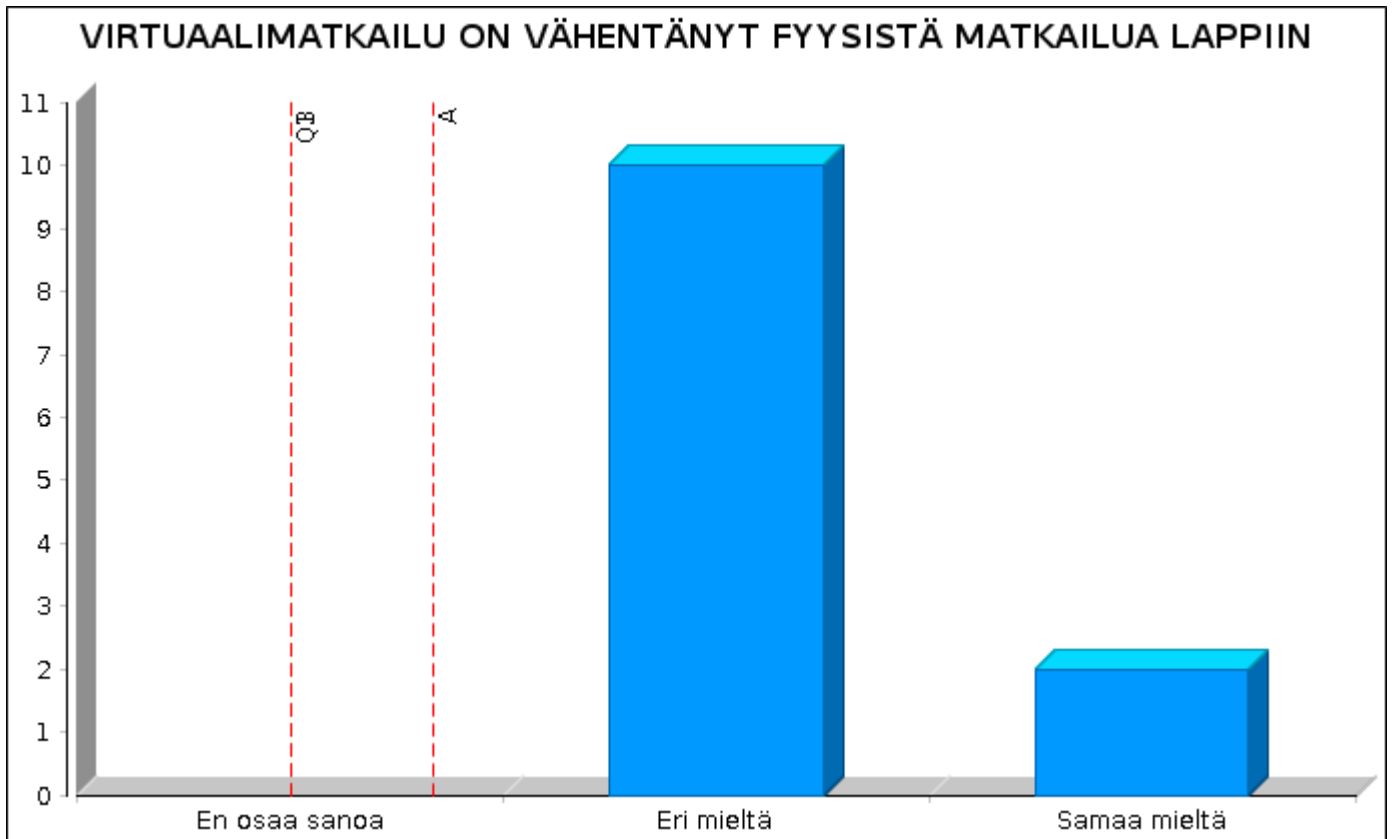
Paikallista yksityistä palvelutuotantoa ei ole syntynyt suurimpien asutuskeskusten ulkopuolelle

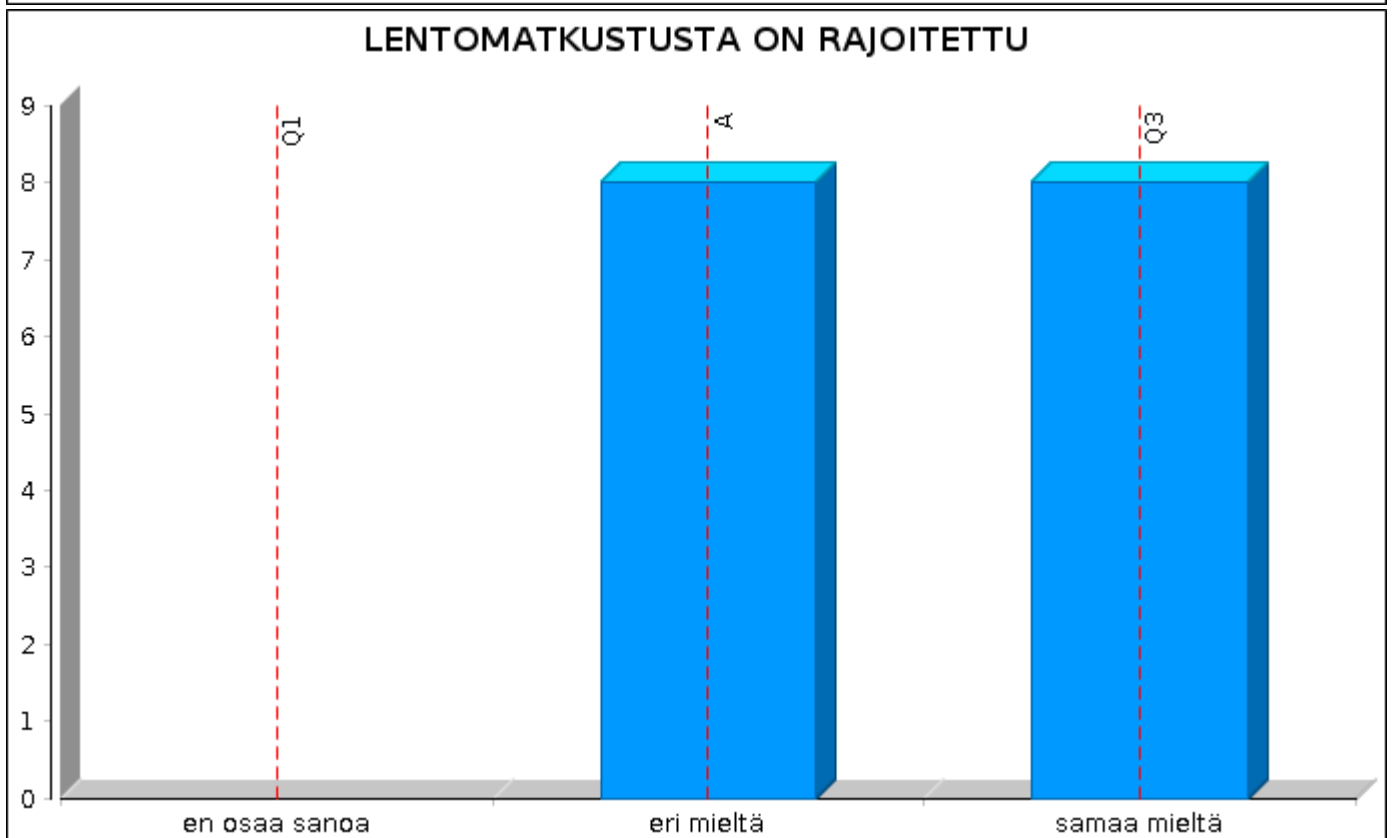
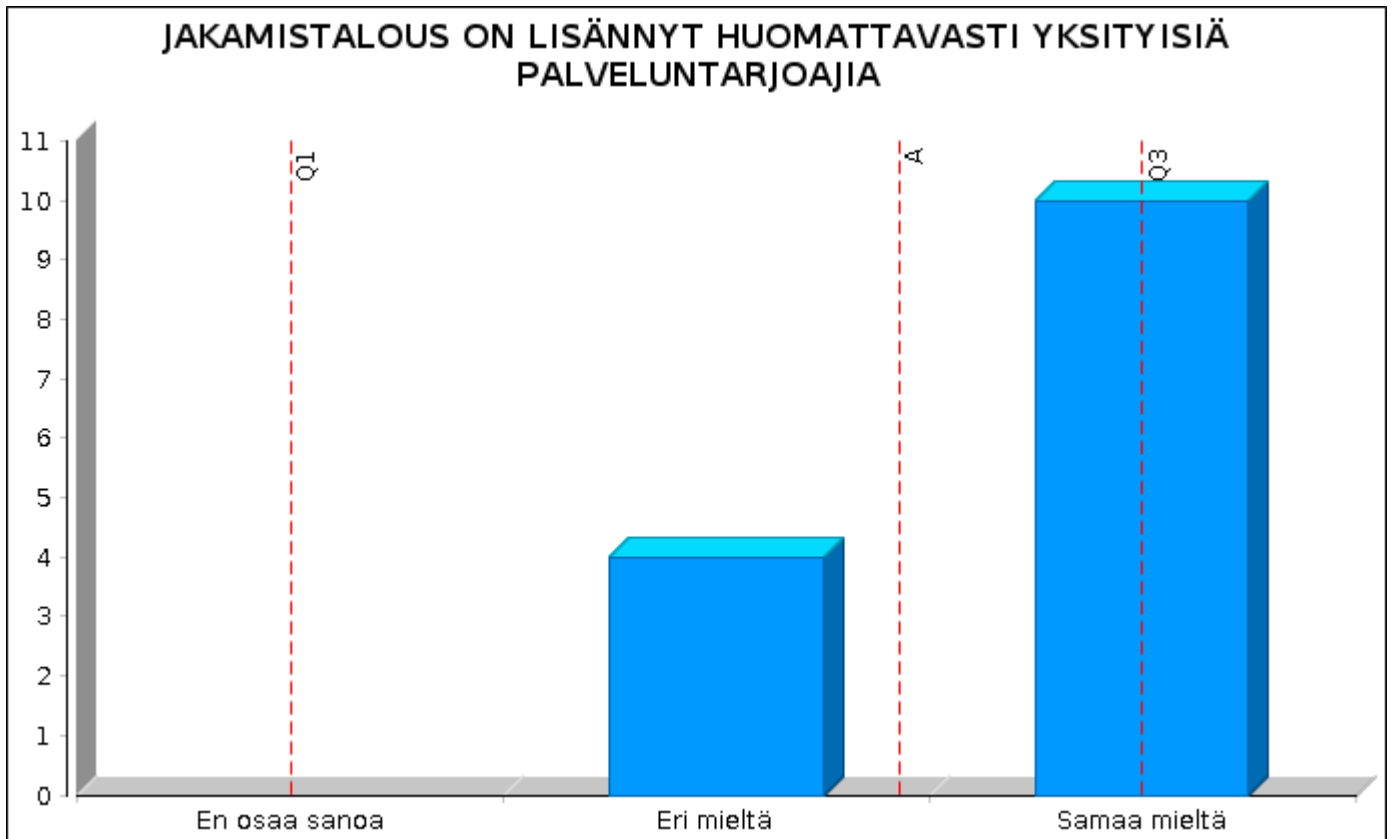

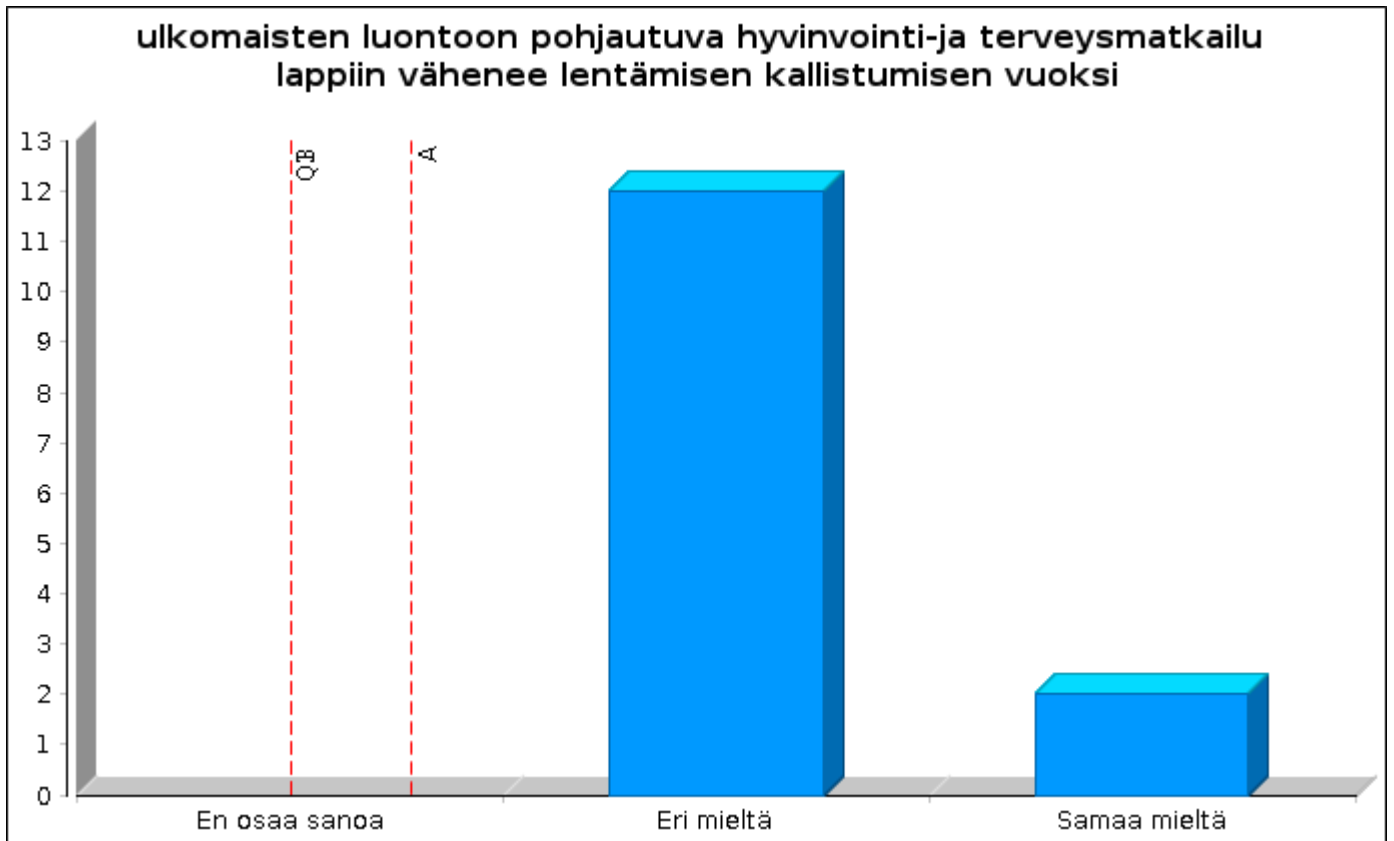
merkittävä osa Lapin Maakunnan sote-palveluista hankitaan yksityisiltä yrityksiltä

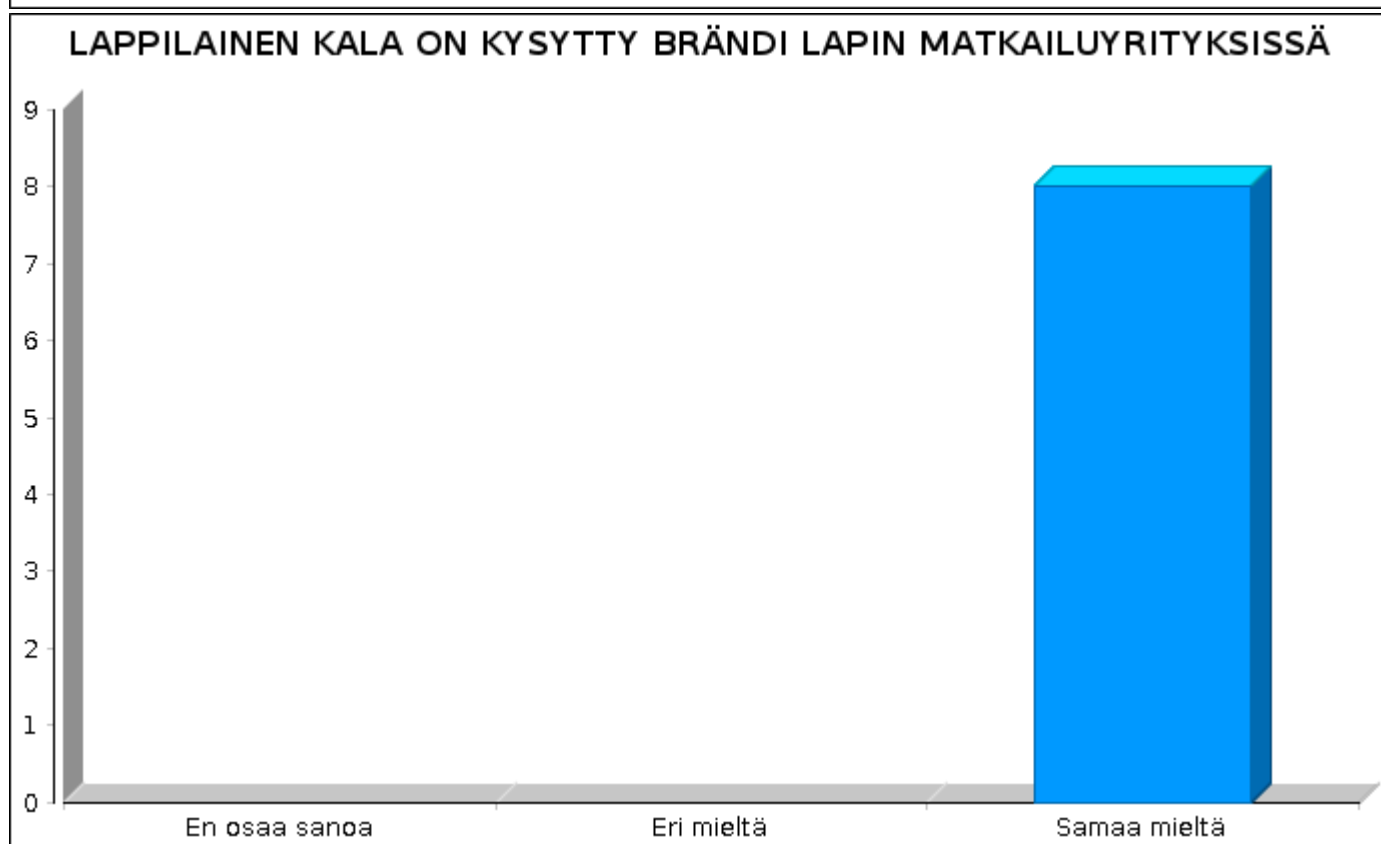
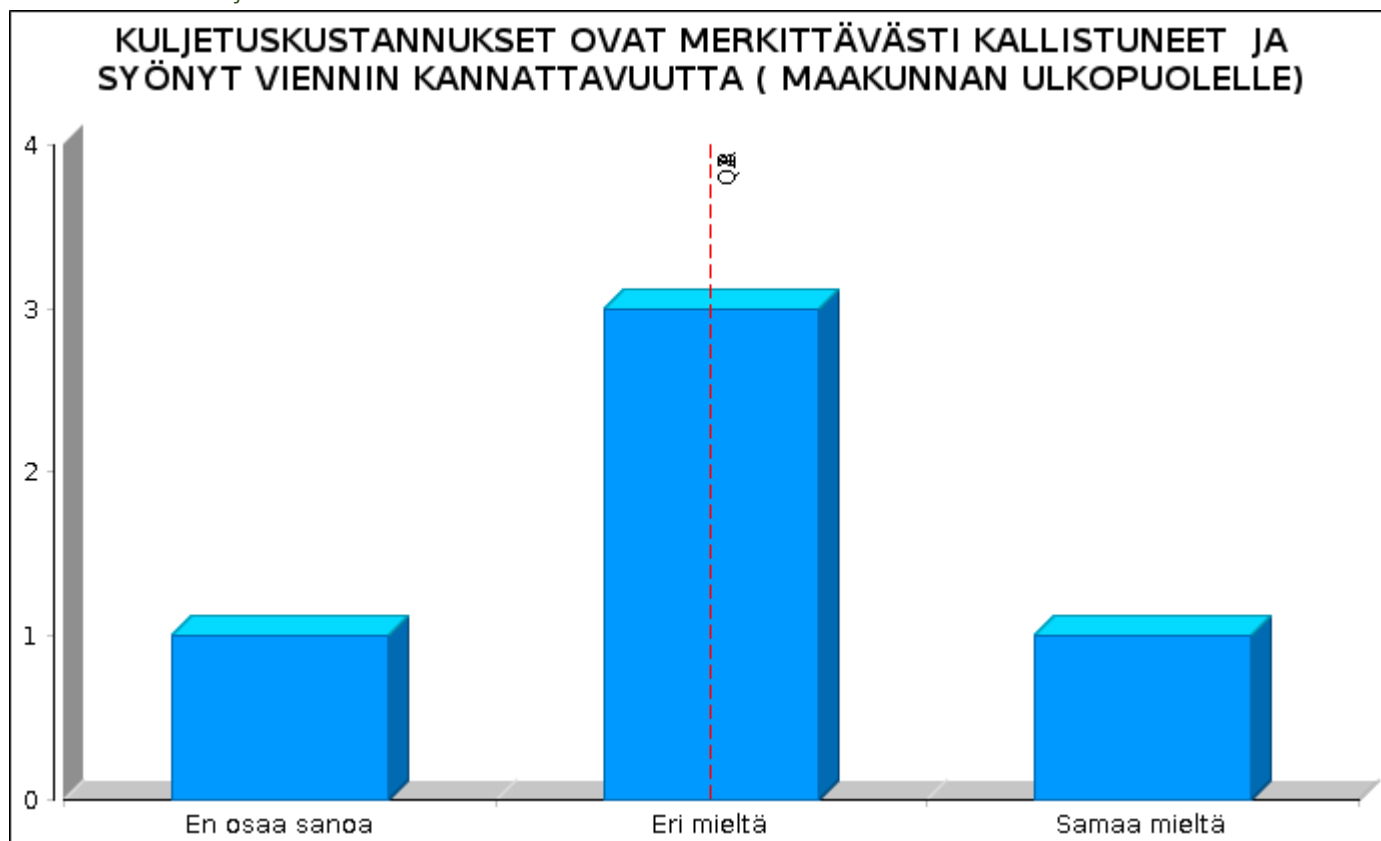

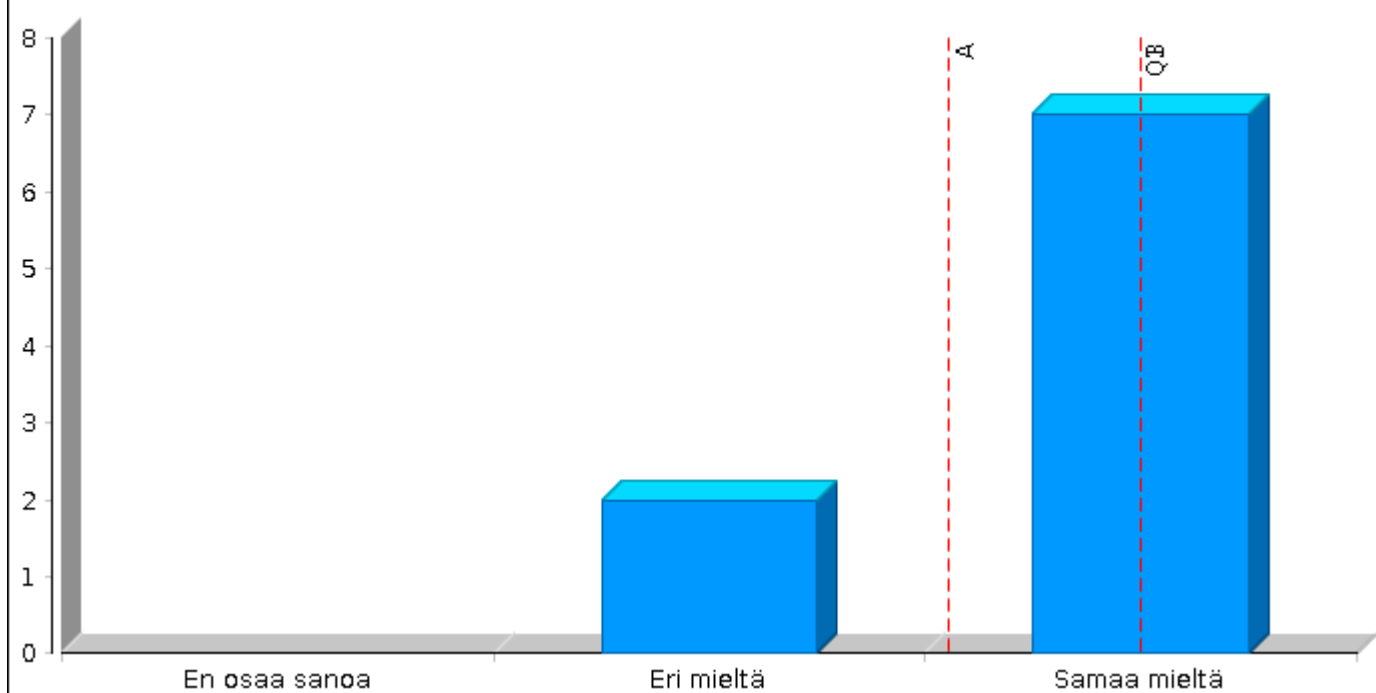

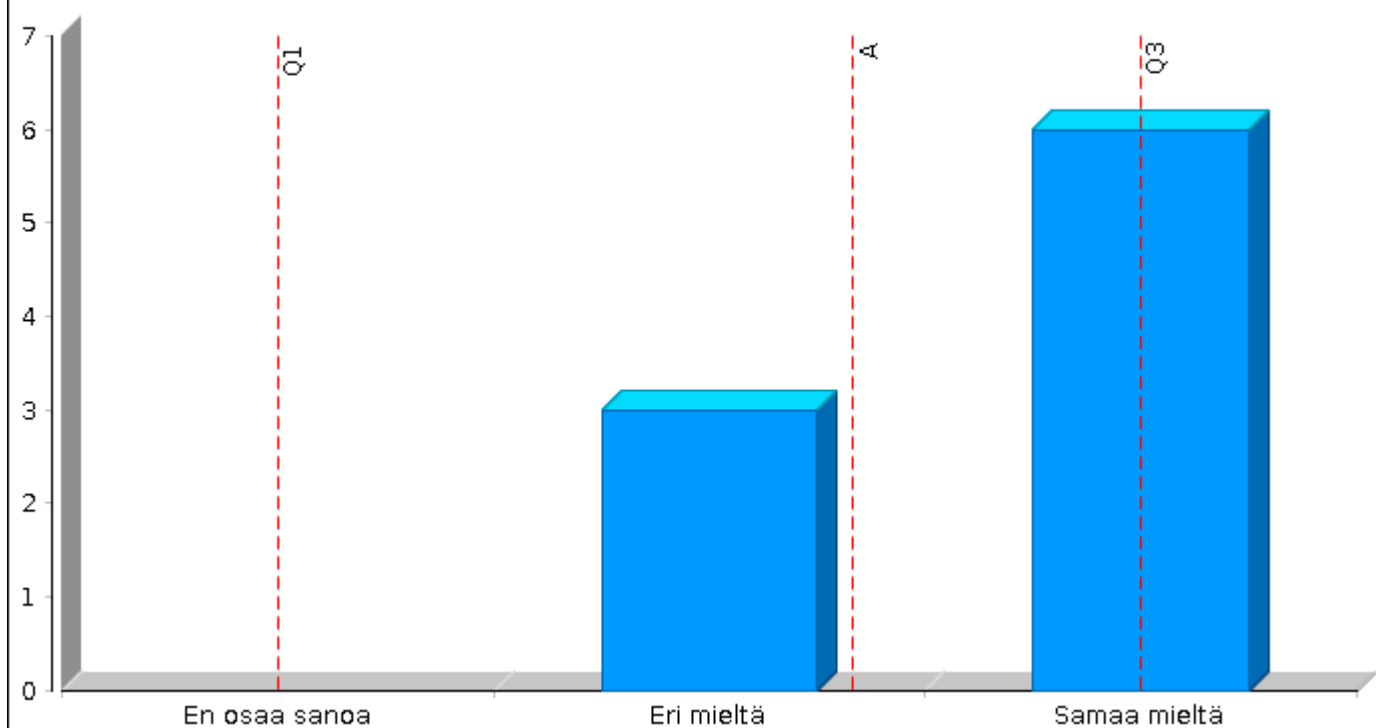
3.2.5. Porotalous ja kalatalous vuonna 2030

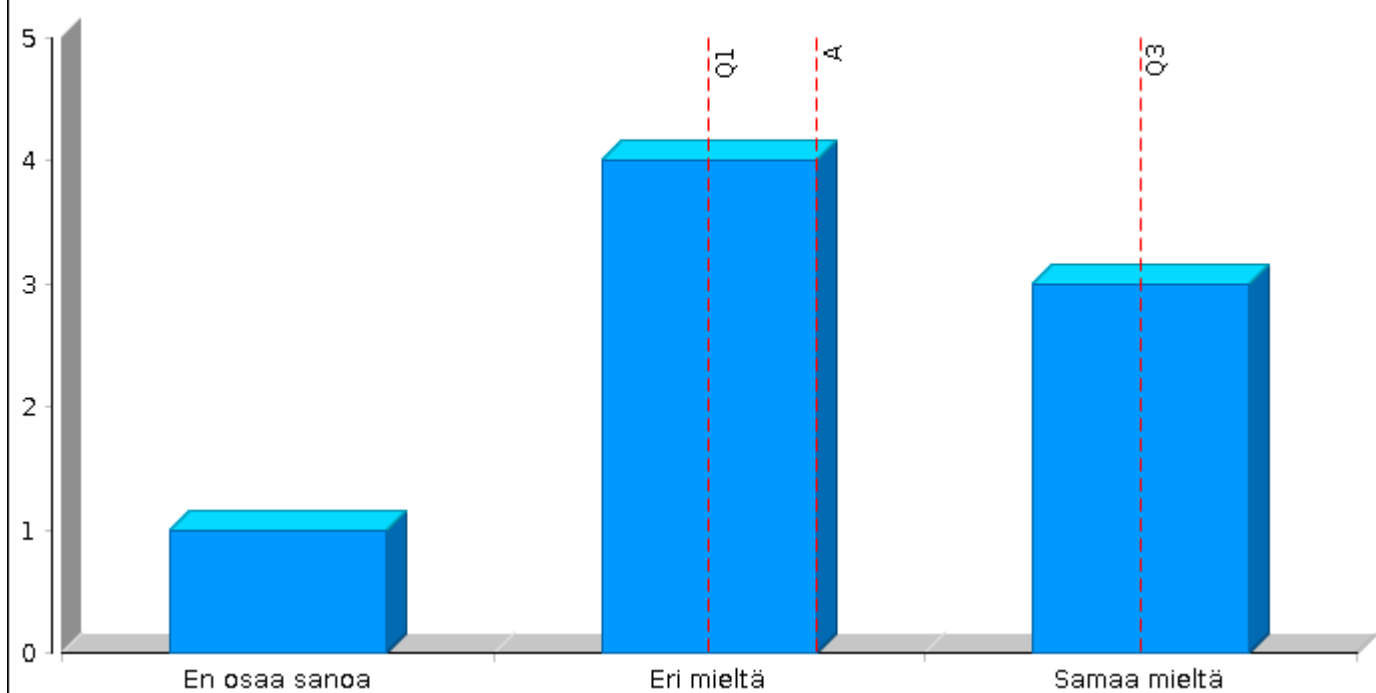
ELINTARVIKELAINSÄÄDÄNTÖ ON MUUTTUNUT JOUSTAVAMMAKSI MAHDOLLISTAEN MONIPUOLISEMMAN PAIKALLISEN JALOSTUKSEN JA KÄYTÖN

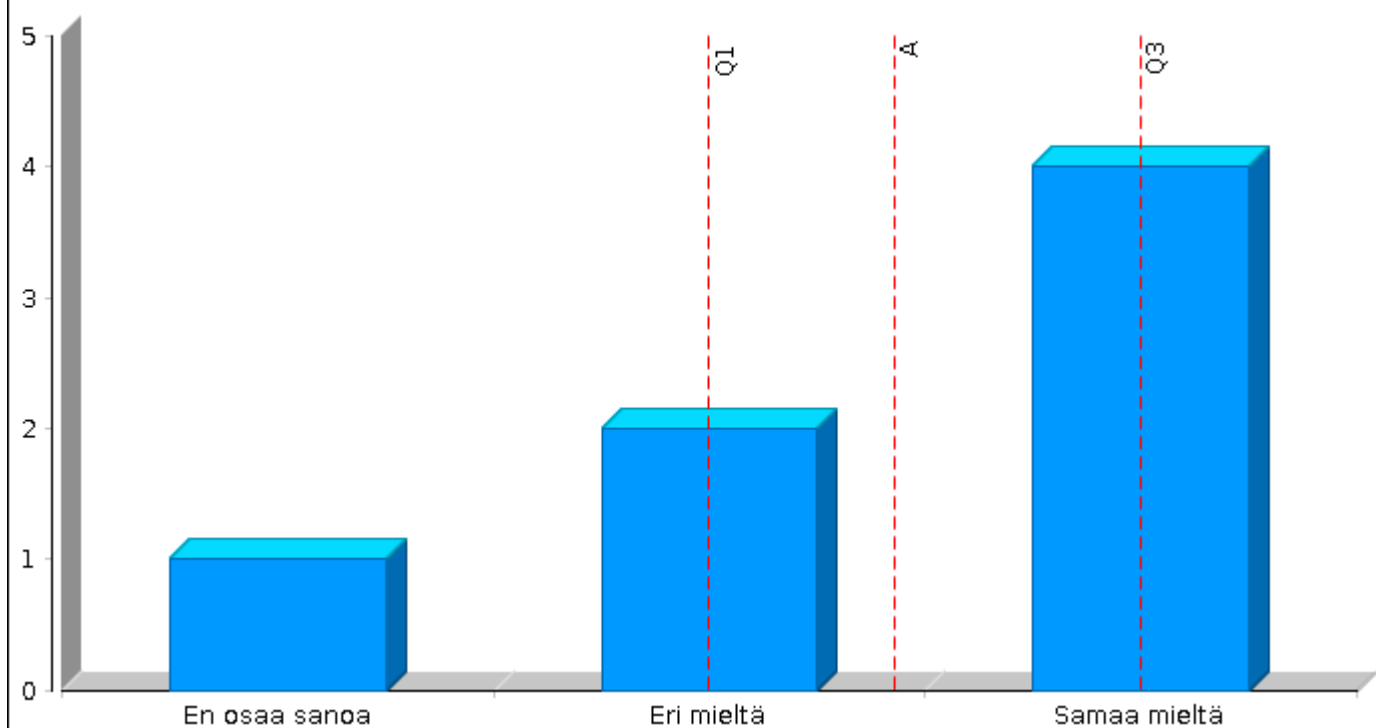
KALASTAJAT OVAT JÄRJESTÄYTYNEET YHTEISYRITYKSIKSI MM. MARKKINOINNIN JA LOGISTIIKAN TEHOSTAMISEKSI

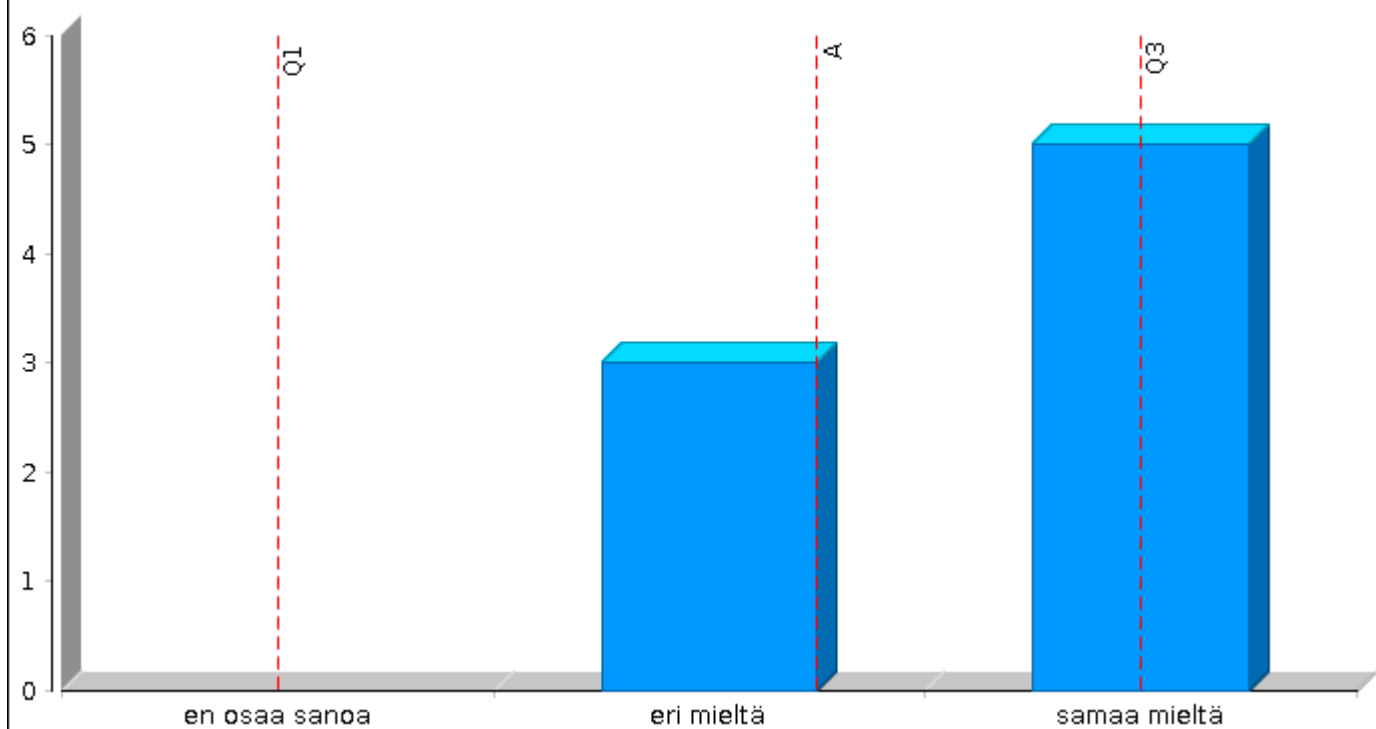
LUONTO-ARVOJEN NOUSUN JA EKOLOGISUUDEN KOROSTUMISEN SEKÄ KANNATTAVUUDEN PARANEMISEN MYÖTÄ AMMATTIKALASTUKSESTA ON TULLUT NUORTEN KESKUUDESSA KIIINNOSTAVA VAIHTOEHTO

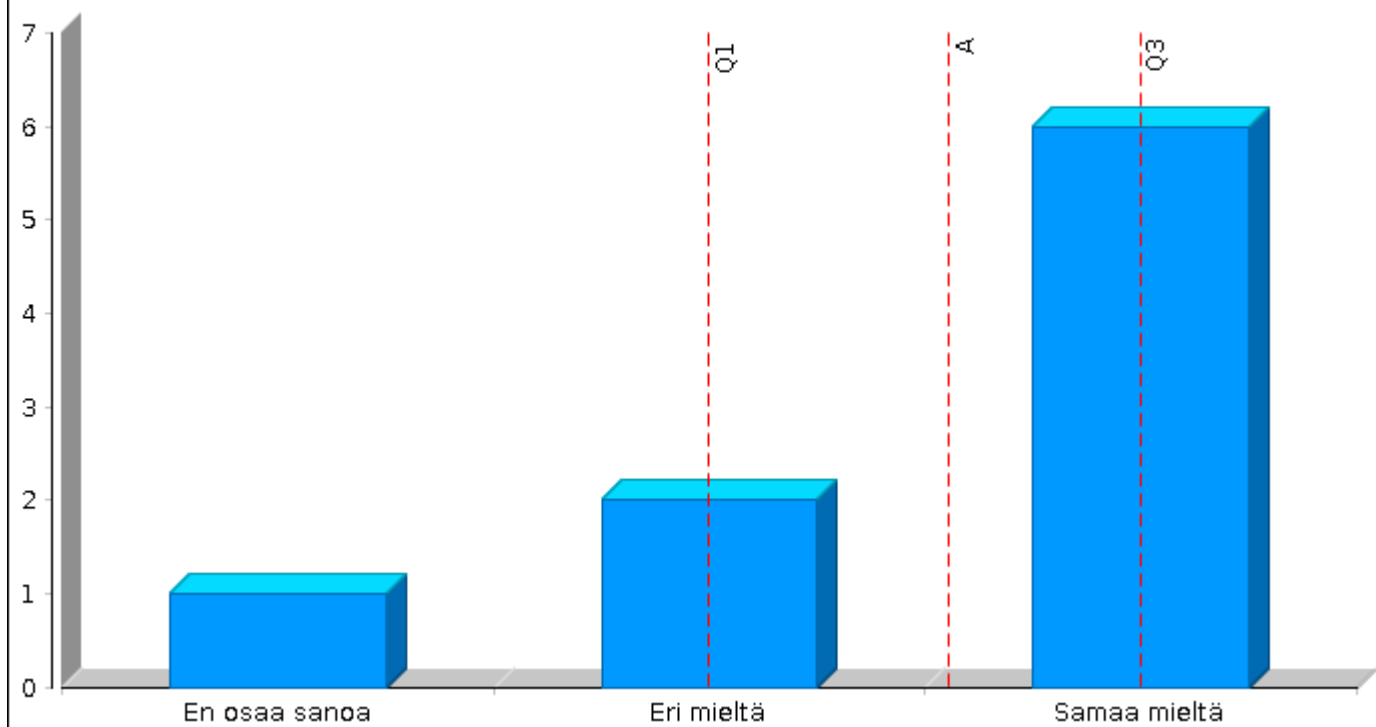
JÄÄPEITTEISYYDEN KAUDEN LYHENEMINEN ON LISÄNNYTTÄ TEHOKASTA KALASTUSKAUTTA JA PARANTANUT ELINKEINON KANNATTAVUUTTA

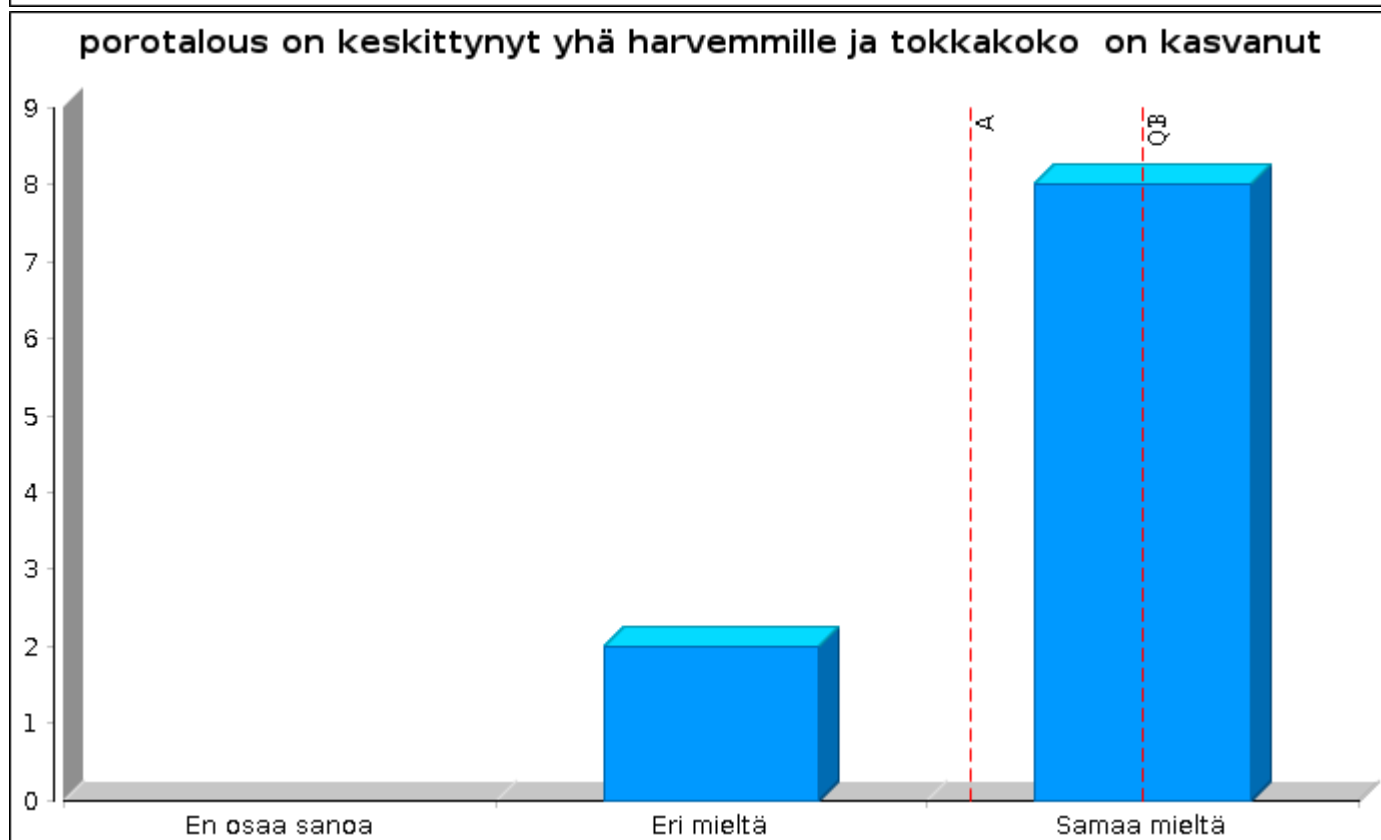
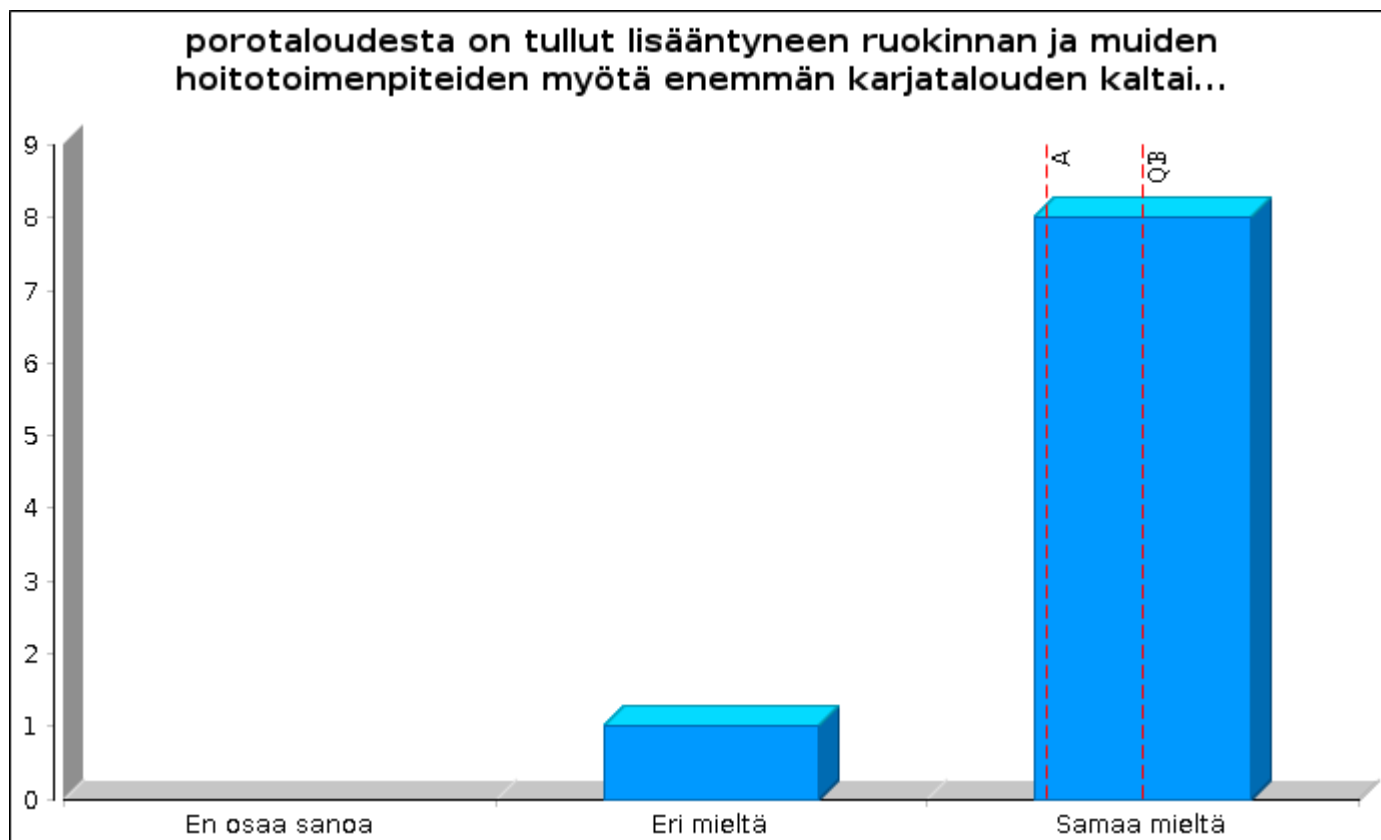

LÄMPENEMISEN JA VESIEN VIRTAAMIEN LISÄÄNTYMISEN MYÖTÄ TIETTYJEN LAJIEN ELINOLOSUHTEET OVAT MERKITTÄVÄSTI HEIKENNEET

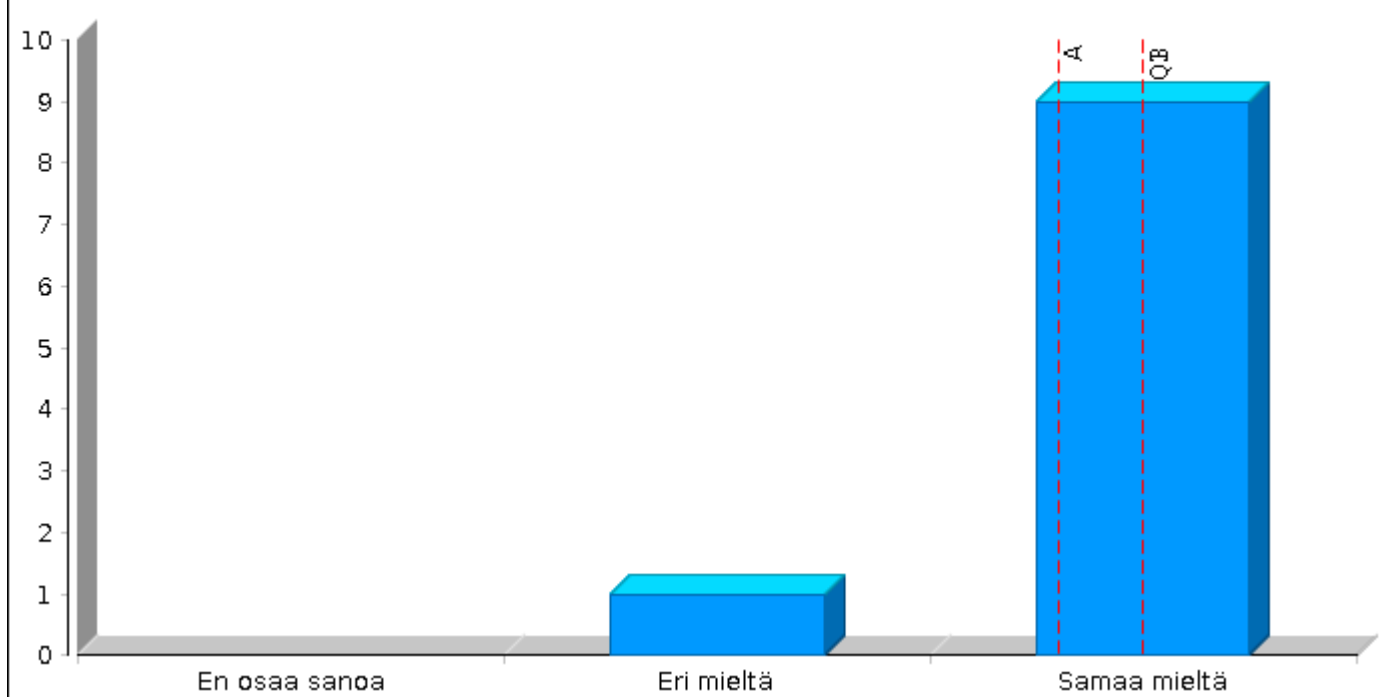

porolihan arvostus ja hinta ovat nousseet merkittävästi luontoarvojen nousun ja naudanlihan tuotannon suurten hiilipäästöj...

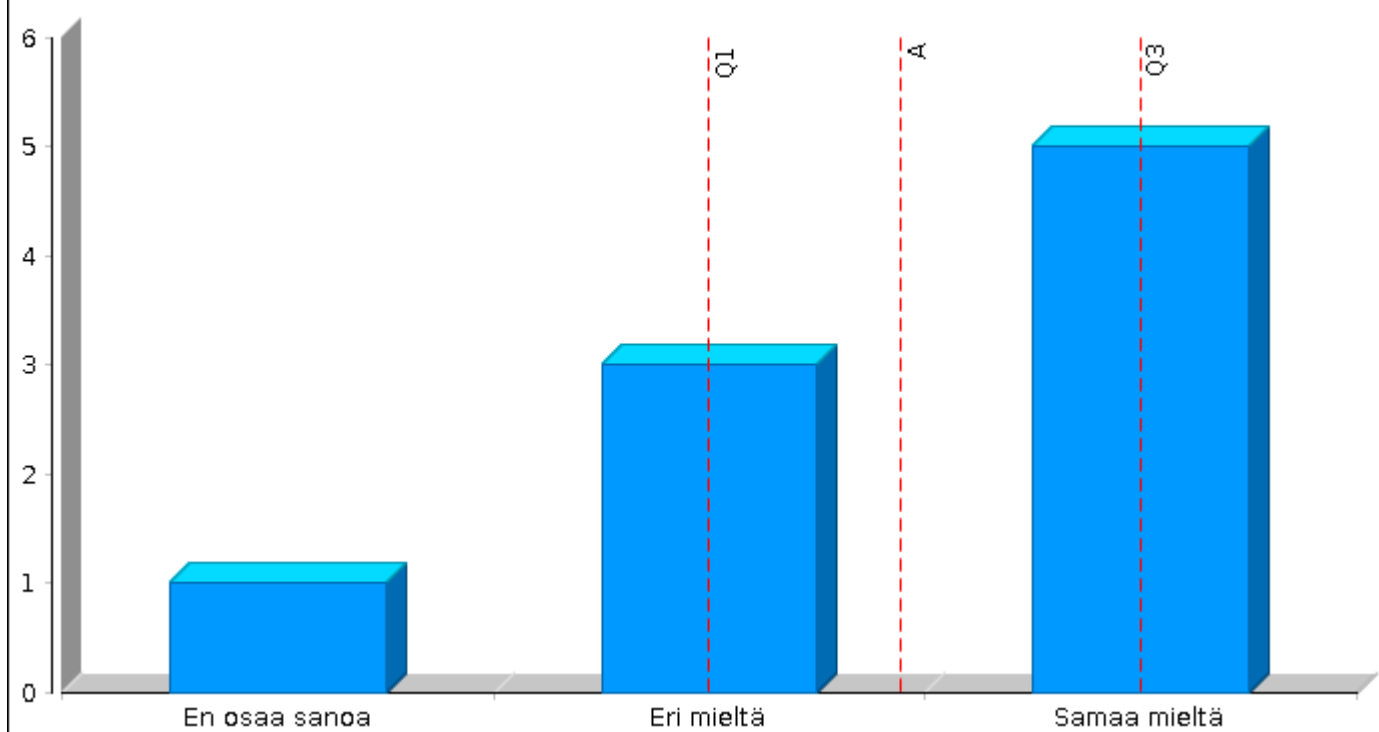

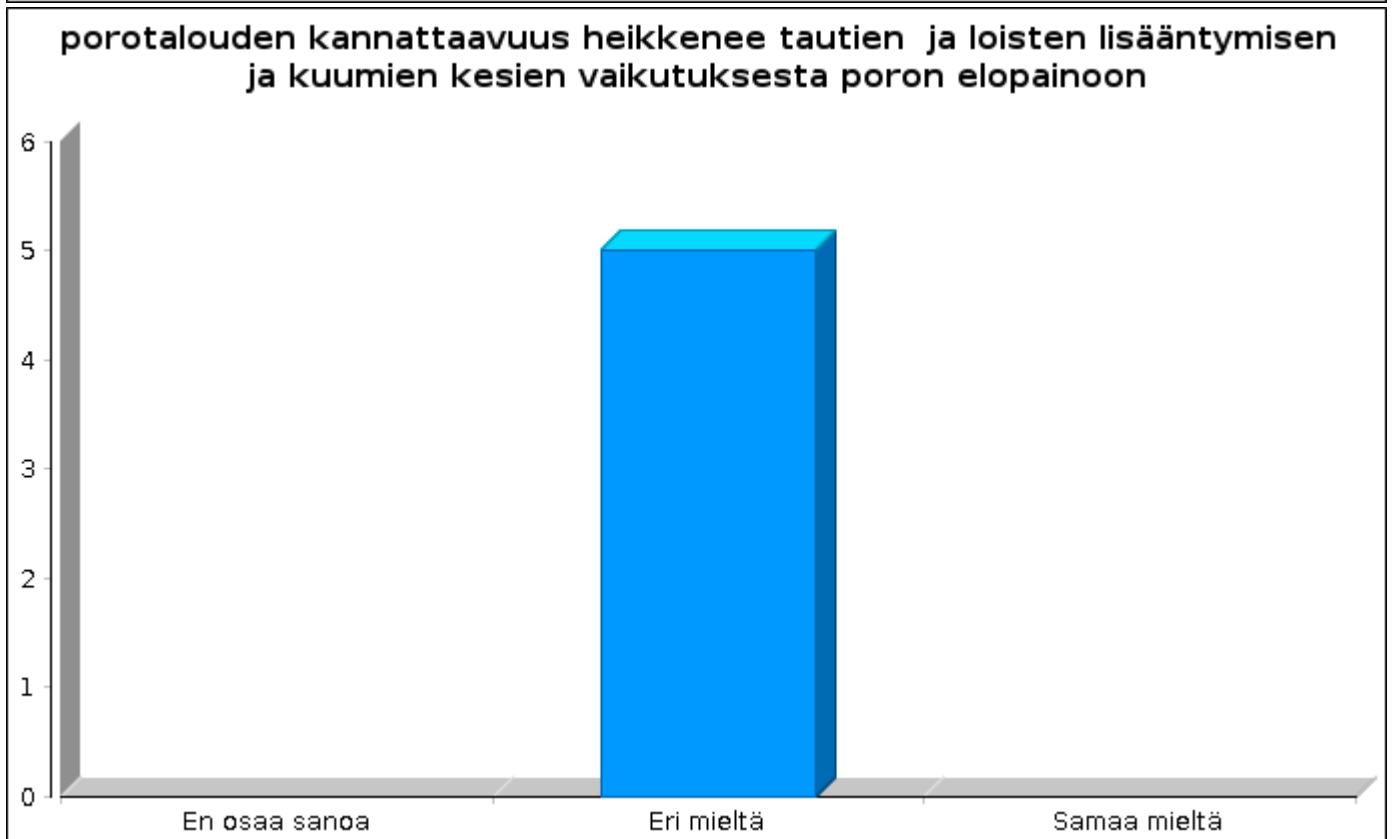
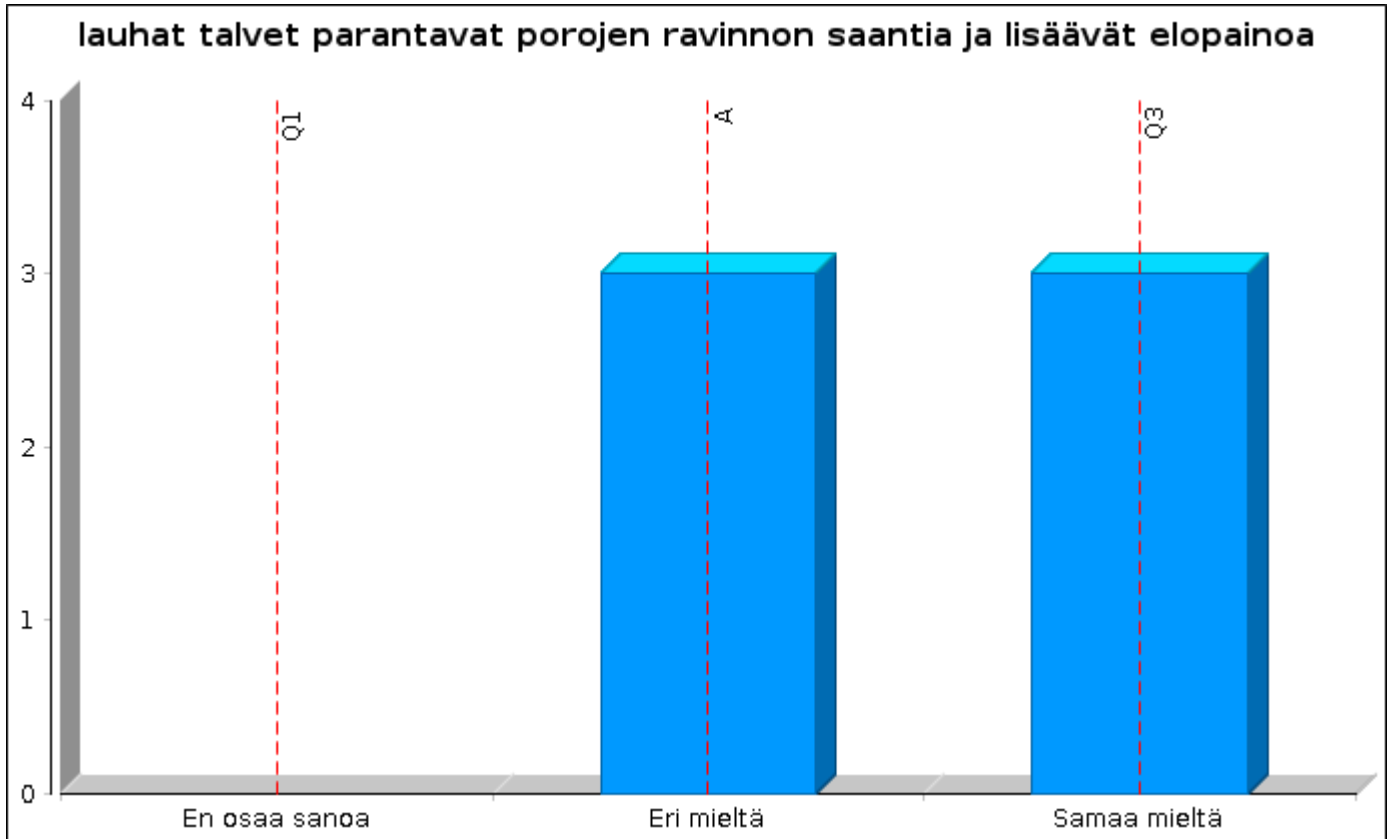

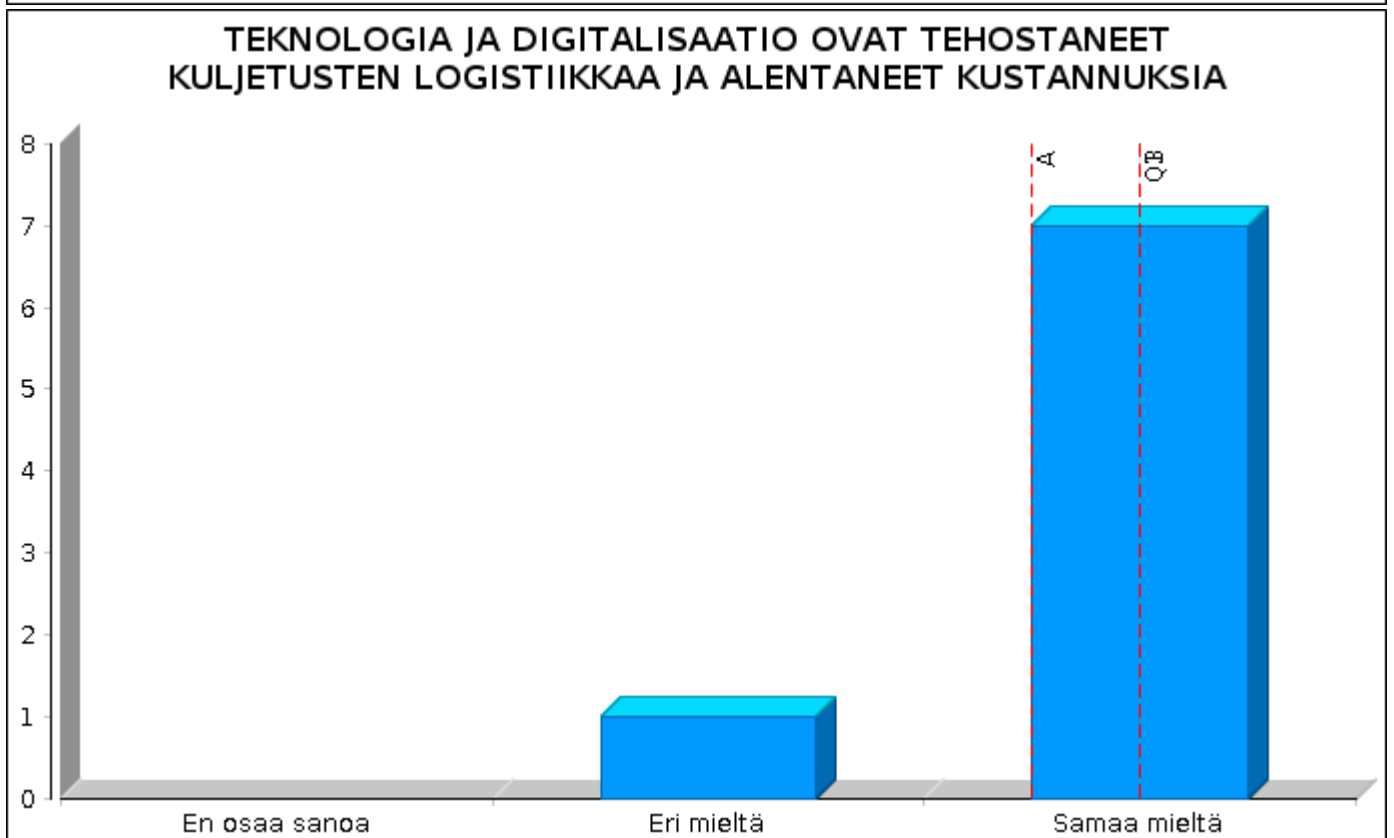
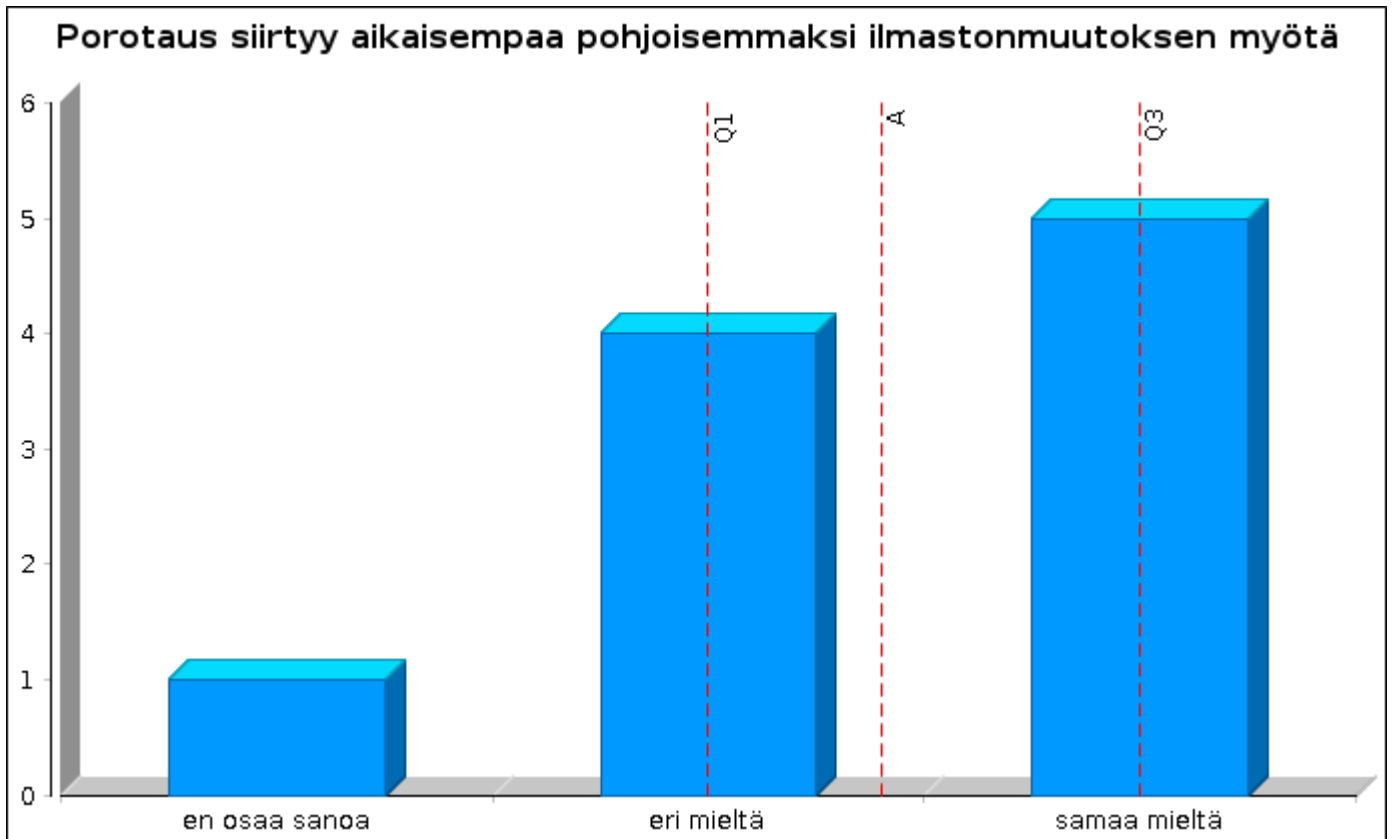
porotalous hyödyntää entistä enemmän älykästä teknologiaa
mm. petovahinkojen vähentämisessä, ilmastonmuutoksen
vaikutuksiin sopeutumisessa ja laidunongelman ratkaisemisessa

laitumien väheneminen ja yleensä luontoarvojen nousu lisää
suurpetojen määrää

4. Kolmas kierros

4.1. Analyysi

Delfoin viimeisellä kierroksella on varmennettu panelistien mielestä tärkeimpiä trendejä ja arvoja. Tarkasteluun on nostettu ensimmäiseltä kierrokselta selkeimmin esiin nousseet trendit, sekä teemat, joista ollaan oltu panelistien keskuudessa samaa mieltä.

4.2. TOP 3 mahdollisuutta ja TOP 3 uhkaa täydennettynä

Ensimmäisellä kierroksella esitetyt TOP 3 mahdollisuutta ja TOP3 uhkaa esiteltiin uudestaan viimeisellä kierroksella, jolloin panelisteja pyydettiin täydentämään niitä. Suurimmalta osin panelistit olivat yhä samaa mieltä ensimmäisen kierroksen vastausten kanssa, joista esiin nousi erityisesti **seitsemän mahdollisuutta ja uhkaa**: puhdas luonto, digitalisaatio, työvoiman saatavuus, etätyö, infran rappeutuminen, väestörakenne, ilmastonmuutos.

Yksittäisissä kommentteissa näiden seitsemän mahdollisuuden ja uhan lisäksi nostettiin esiin asioita muun muassa **seuraavista teemoista**: ilmastonmuutoksen vakavuus ja osittain myös sen liioitellut vaikutukset, työvoiman saatavuuden näkeminen uhkana ja mahdollisuutena, globaali yrityskeskittyminen, sekä huono päätöksentekokulttuuri ja keskittäminen.

Suurimmat mahdollisuudet ja uhat	Esiin nostetut asiat
Puhdas luonto Digitalisaatio Työvoiman saatavuus Etätyö Infran rappeutuminen Väestörakenne Ilmastonmuutos	<ul style="list-style-type: none"> • Ilmastonmuutoksen vakavuus ja osittain myös sen liioitellut vaikutukset • Työvoiman saatavuus voi olla uhka tai mahdollisuus • Globaali yrityskeskittyminen • Huono päätöksentekokulttuuri ja keskittäminen

4.3. Oma asuminen Lapin maaseudulla

Kolmannella kierroksella kysyttiin myös panelistien halua asua ja halua suositella asumista Lapin maaseudulla vuonna 2030.

Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että haluaisi asua Lapin maaseudulla tulevaisuudessa ja voisi myös suositella asumista muille. Positiivisina tekijöinä mainittiin muun muassa rauhallisuus ja puhdas ilma. Ongelmiksi taas katsottiin muun muassa terveystalveluiden ja työn puute

4.4. Panelistit täysin samaa mieltä

Kaikkien kierrosten aikana panelistien keskuudessa esiintyi jonkin verran vastauksia, joista panelistit olivat täysin samaa mieltä. Delfoissa esiintyi myös jonkin verran sellaisia vastauksia, joissa vain muutama vastaaja oli ollut eri mieltä. Kolmannella kierroksella nostettiin kuitenkin vain esiin ne vastaukset, joiden osalta ei ollut yhtään vastakkaista mielipidettä.

Asiat joista oltu täysin samaa mieltä

- Etäteknologia mahdollistaa entisestään paikkakuntariippumattomuutta
- Digitaalisuus tuo uusia mahdollisuuksia yrittäjyydelle
- Puun materiaalikäyttö ja puurakentaminen ovat yleistyneet entisestään
- Teollinen internet EI OLE uhka Lapin maaseudulle
- Lapin maaseudun puhtaus on kilpailuvaltti
- Lapin luonnonmarjojen talteenotto jalostuksen käyttöön on sosiaalisesti kestävä ja hyväksyttävää
- Ilmaston lämpeneminen EI OLE merkittävästi vaikeuttanut luonnontuotealan kehitystä
- Puun käyttöä lämmittämiseen EI OLE rajoitettu
- Elämysmatkailu on noussut tärkeäksi osaksi maaseudun elinkeinoa
- Hiljaisuus ja rauhallisuus ovat myös tulevaisuudessa kilpailuvaltteja
- Lapin taidetyöntekijät eivät ole tulevaisuudessa järjestäytyneet yhteisen brändin alle
- Verkkopalveluita osataan hyödyntää ja niiden käytön osaaminen on kasvanut

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

LAPIN LIITTO

Viimeisellä kierroksella panelisteilla oli mahdollisuus kommentoida väittämiä, joista he olivat aiemmilla kierroksilla olleet samaa mieltä. Eniten mielipiteitä heräsi etäteknologian osalta, jonka jälkeen seuraavina olivat maaseudun puhtaus, digitaalisuus, sekä hiljaisuus ja rauhallisuus. Väittämien kanssa oltiin pääpiirteittäin samaa mieltä.

Edellä esitettyjen väittämien perusteella muotoiltiin lausemuotoon seuraavat kolme väittämää:

1. Tulevaisuuden Lapissa etäteknologia ja digitaalisuus ovat vahvoja tekijöitä, joita Lapin maaseudulla osataan hyödyntää myös teollisuudessa.

2. Tulevaisuuden Lappi on puhdas, hiljainen, sekä rauhallinen asuinympäristö.

3. Tulevaisuuden Lapissa puun materiaalikäyttö on yleistynyt, eikä sen käyttöä rajoiteta.

Panelisteilla oli mahdollisuus kommentoida myös näitä lausekkeita, joista panelistit olivat yhä **pääpiirteittäin samaa mieltä**. Kommenteissa nousivat esiin mm. kattavat tietoliikenneyhteydet, infra, puhtaus, hiljaisuus, rauhallisuus, ympäristöystävällisyys ja kestävyys, etäteknologian mahdollistama työllisyys ja palvelut, sekä osaaminen teknologian ja koulutuksen osalta.

Etäteknologian ja digitaalisuuden osalta muutamissa kommentteissa mainittiin teollisuuden puute Lapin maaseudulta. Puun käytön osalta oli eniten ristiriitaisia kommentteja, mutta pääosin sen materiaalikäyttöä pidettiin positiivisena ja yleistyvänä. Erityisesti puun käytön rajoittaminen aiheutti ristiriitoja, sillä osa vastaajista koki sen rajoittamisen olevan mahdollista mm. polttoaineena.

Loppuen lopuksi enemmistö panelisteista oli yhä samaa mieltä esitettyjen väittämien ja niistä johdettujen lausekkeiden kanssa.

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

LAPIN LIITTO